

Ш 349438

У-45

Українські
народні
ліричні
пісні

2017

АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА, ФОЛЬКЛОРУ
ТА ЕТНОГРАФІЇ

Українські народні ліричні пісні

6594

Дніпропетровська
міська бібліотека
научно-театральної
літератури

ВИДАВНИЦТВО
АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР
КИЇВ — 1960

Друкується за постановок *яченої ради Інституту*
мистецтвознавства фольклору та етнографії

Упорядники:

М. М. Гордійчук, А. М. Кінько, М. П. Стельмах

Відповідальний редактор академік
М. Т. Рильський

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Однією з невід'ємних рис щастя людини, всебічного її розвитку є духовно багате особисте життя, дружна сім'я, добре організований родинний і громадський побут.

З найдавніших часів у народі питання шлюбу і сімейного життя, етичних відносин між закоханими, жінкою і чоловіком, подружжям і родичами, а особливо питання моральних основ кохання, вважаються справою не «приватною», а громадською. Особливо ці питання хвилюють радянську громадськість.

Думка громадськості щодо цього виявлялася і виявляється в різноманітних формах, зокрема в піснях. Саме цим пояснюється наявність незліченної кількості чудових ліричних побутових творів, у яких правдиво, з глибоким знанням життя відображено всі прояви людських почуттів.

Народні ліричні пісні в їх єдності складають прекрасний усний кодекс моралі трудящих людей, які завжди ставили людські почуття вище за будь-які матеріальні розрахунки.

Тим-то радянські люди в великим почуттям співають дожовтневих пісень, в яких розповідається про прекрасні гуманістичні традиції в коханні та сімейних відносинах, а також радянських, в яких знайшло своє відбиття все те нове, що внесено в кохання, одруження, у родинне життя нашою соціалістичною дійсністю.

Гніву і суворого осуду сповнені пісні, в яких викриваються залишки антинародних поглядів на родину, сімейний побут та кохання.

Упорядники зробили спробу укласти збірник таких дожовтневих і радянських ліричних пісень, в яких народ найбільш виразно, а часом і дуже гостро.

ставить питання любові, шлюбу і всіх проявів родинного життя.

До збірника не увійшло багато робітничих пісень, які, на жаль, записані без мелодій.

Радянські ліричні пісні, в яких помітно позначились час і обставини їх створення, розміщені в історичній послідовності, за основними етапами розвитку радянського суспільства.

Частина радянських ліричних пісень має досконалий художній форму. Такими піснями є «Удень я працюю», «Дівчино моя, переяславко», «Ой, піду я до ставочка», «Прощайте, тату й мамо» та ін.

Значна частина сучасних ліричних пісень ще перебуває в стані доробки і шліфування. Одні з них, може, й забудуться, відігравши певну історико-пізнавальну і виховну роль, а інші при дальшій доробці і удосконаленні стануть ще більш масовими.

Отже, таку індивідуальну творчість робітників, колгоспників і народної інтелігенції, яка відбиває думки і прагнення радянського народу, але ще не стала масовою, не слід сприймати як недоторканні скрижалі: це — поетичні твори, що потребують дальшого опрацювання в народі, яке сприятиме розвитку колективної народної творчості. З численних варіантів колективної творчості народ відбере найкращі, які будуть зібрані фольклористами у майбутньому.

У цій збірці друкуються пісні з рукописних джерел та за друкованими виданнями різних років з внесенням деяких змін та виправлень.

ЖИТТЄВА ПРАВДА В ЛІРИЧНИХ ПІСНЯХ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Пісенна лірика — одне з найбільших мистецьких надбань українського народу.

Вивчаючи в ході життя, в самій практичній діяльності людей всі їх вчинки, переживання та убоління, народ складає пісні, в яких ділиться колективними спостереженнями, роздумами і особливо пересторогами, закликаючи до чесності, щирості та моральності в особистому і громадському житті.

Серед багатства видів народної лірики, що найглибше розкриває «діалектику душі», значне місце належить родинно-побутовим і суспільно-побутовим пісням.

Провідною рисою лірично-побутових пісень є правдиве відображення в чудовій поетично-музикальній формі пережитого, відчутого людьми в їх трудовому житті. В них немає жодного надуманого або не перевіреного життєвою практикою почуття.

Велика життєва правда в лірично-побутових піснях насамперед зумовлена тим, що народні співці, будучи творцями матеріальних і духовних цінностей, знаходяться завжди в активних відносинах з життям, пристрасно реагують на все, що відбувається

навколо. Таке естетичне відношення до дійсності спричиняється не тільки до глибокого змісту почуттів, а й знаходить яскраві і сильні форми їх висловлення.

Велике значення при доведенні єдності змісту і форми ліричних творів до стану довершеності мають колективність творення і відтворення та особливо масовість засвоєння народних пісень. Про це М. І. Калінін в розмові з митцями українського і казахського мистецтва справедливо зауважив: «...Найвищим видом мистецтва, найталановитішим, найгеніальнішим є народне мистецтво, тобто те, що народом збережене, що народ проніс через століття... Народ — це все одно, що золотошукач, він відбирає, зберігає і несе, шліфуючи протягом багатьох десятиліть, тільки найцінніше, найгеніальніше»¹.

Лірично-побутова пісня виникла і постійно розвивається в тісному взаємозв'язку з музичною творчістю. Пісня складається з двох частин: слів та музики, злитих воедино. Рідше пісня включає три і чотири елементи: слова, мелодію, музичний супровід і танець. Така будова часто зустрічається у творах древньоруського походження, особливо у веснянках та весільних піснях, що свідчить про складність першоелемента пісенної лірики і його відмінність від літературної ліричної поезії, яка користується лише словом. Отже, мелодія, музичний супровід

¹ М. І. Калінін, О літературе, Л., 1949, стор 194.

і танець мають важливе значення для поглиблення реалізму в ліричних піснях.

Мелодія, музичний супровід і танець — це крила пісні. Але музика сама по собі недостатньо конкретна. Музичні образи (особливо в поєднанні з танцем) створюють у людини радісний, сумний, бойовий, жартівливий настрій і цим самим підготовляють ґрунт для ще глибшого розкриття словесних образів, які виявляють конкретну суть переживань людини.

Отже, основу пісні, її конкретний зміст становить поетичний текст. Народ складав його з простих, точних слів без будь-якого пишномовства. В пісні слова ллються вільно, легко, плавно, а тому й зміст передається чітко і стисло.

Пісенний текст не переобтяжений художніми деталями і подробицями. Слова з музикою і танцями створюють художню цільність пісні.

В процесі масового шліфування пісні досягаються поетична злагодженість, виправданість і міцність тексту.

В ліричних піснях оспівується доля якоїсь людини, розповідається про її переживання або хвилюючий життєвий момент. Динамічність розвитку думки в них зумовлює розвиток сюжету; в ліричних піснях завжди є конкретний зміст, що відбиває події реального життя.

Особливою рисою відтворення типових обставин у ліричних піснях є те, що в небагатьох простих, але сповнених життєвої правди словах (поєднаних з музикою та ін-

коли з танцем) народ подає узагальнені картини різноманітних переживань.

В багатьох пісенних творах про кохання, про сімейний побут і громадське життя виступає лише позитивний герой із своїми почуттями та переживаннями.

Часто в піснях поряд з позитивним героєм народ малює і негативні персонажі в їх життєвих зіткненнях, в боротьбі («Ой, наступала та чорна хмара», «Тече річка невеличка»).

У жартівливих піснях в основному позитивний герой має нерідко істотні недоліки. Тим-то в них наголошується на моральному або соціальному конфлікті між героєм і його сімейним та громадським оточенням.

Ліричні пісні сатиричного характеру найбільш яскраво розкривають зіткнення характерів, боротьбу інтересів, розгортання конфлікту («Ой, під вишнею, під черешнею» та ін.).

Основою конфліктного напруження народної ліричної пісні є органічний зв'язок ствердження прекрасного, справедливого, чистого, ніжного, природного з критикою, запереченням і викриттям потворного, аморального.

В одних народних піснях це ствердження і заперечення виступають наочно у вигляді конфлікту («Казав мені батько», «А у тих багачок», «Ой, наступала та чорна хмара» та ін.); в інших подається лише ствердження прекрасного, пристрасність показу якого є кращим доказом внутрішнього заперечення негативного («Сонце низенько,

вечір близенько», «Ой, не шуми, луже», «Ой, зійди, зійди, зіронько та вечірняя»).

При розгортанні типових обставин із змалюванням почуттів, переживань, роздумів і прагнень людей створюються ліричні типові характери. Кожне з переживань відбиває ставлення героя не лише до тієї або іншої конкретної особи, а й до життєвого явища взагалі. З таких окремих відтворених у піснях вчинків, думок і емоцій поступово вирисовується і ліричний типовий характер. Він відмінний від епічного характеру, який створюється, наприклад, в історичних піснях, думках через показ взаємозв'язків різних персонажів.

В думках та історичних піснях такі епічні герої, як Голота, отаман Матяш старий, Івась Коновченко, Самійло Кішка, Яцько Остриця, Богдан Хмельницький, Максим Кривоніс, Данило Нечай, Морозенко, Іван Сірко, мають кожен свій портрет, свою розгорнуту поетичну біографію. Але чи треба доводити, що всі ці окремі портрети і біографії близькі до узагальненого ліричного образу хороброго і сильного козака. Природно, що лірична пісня не передає і не ставить своєю метою передати індивідуалізовані обставини, не деталізує якогось конкретного образу. Народна лірична пісня нерідко втілює глибокий зміст, відображає почуття і прагнення, якими живе насамперед передова частина суспільства, виразно передаючи типові риси героя кожного історичного періоду.

Хоч лірична народна пісня і розвивалась

поряд з піснями історичними, баладами і думами, її розвиток проходив по-своєму.

Творці ліричних пісень прагнуть до своєрідної типізованої узагальненості при змалюванні життя. В цих піснях насамперед розповідається про типове становище, в якому перебуває особа, але ця особа не є, як, скажімо, в історичних піснях, конкретно: в ній дано збірний образ, наприклад козака. В родинно-побутових піснях — це образи молодої дівчини, молодого козака та ін.

В ліричних піснях почуття людей, викликані радісними або сумними подіями, набувають зовнішньо-чуттєвого прояву з допомогою таких засобів художньої виразності, як художні паралелізми, поетична символіка, метафори, порівняння та епітети.

Художні паралелізми властиві ліричним пісням майже всіх народів. Численні приклади з української, російської, білоруської народної лірики свідчать про єдність їх змісту. В народній творчості внутрішнє почуття людини часто зіставляється з подібним явищем у природі, наприклад, бадьорість, воля, твердість людини зіставляються з міцністю, величністю дуба, почуття журби, суму, туги — з похиленим деревом, поламаним гіллям, пожовклим листям.

В ліричних піснях найдавнішого походження паралелізми розгорнуті, з багатьма деталями як у першій, так і в другій частині («Летять галочки у три рядочки»):

Летять галочки у три рядочки,
Зозуля попереду...

.

Ідуть дружечки у три рядочки,
Ярина попереду.

Кожна деталь паралелі образно підкреслює окрему рису людського характеру або якийсь момент поведінки:

Усі галочки защебетали,
Зозуля закувала...

Усі подружечки заспівали,
Ярина заплакала

В ліричних піснях, у яких розкриваються почуття окремої особи, художні паралелізмами здебільшого не виходять за межі однієї або двох поетичних картин («Закувала зозуленька», «Та й за тучами громовими», «Темна нічка, невидна», «Ой, у полі нивка», «Ой, піду я в сад гулять», «Зеленая ліщинонько», «Ой, у полі вітер віє», «Та туман яром», «Калино-малино» та ін.):

Та й за тучами громовими
сонечко не сходить,
За вражими ворогами
мій милий не ходить.

*

Ой, у полі вітер віє,
А жито половіє,
А козак дівчину та й вірненько любить,
А зайнять не посміє.

*

Та туман яром,
Та туман яром,
Мороз долиною,
Та мороз долиною...

Та не по правді,
Та козаченьку,
Живеш з дівчиною...

*

Червоная калинонька,
А білее древце...
Чом не ходиш, не говориш,
Моє миле серце?

*

Червоная, ой, та калинонька
На яр подалася,
Молодая, ой, та дівчинонька
В козака вдалася...

*

Калино-малино, чого в лузі стоїш,
Чого в лузі стоїш, чом не процвітаєш?
Чого в лузі стоїш, чом не процвітаєш,
Молода дівчина, яку думку маєш?..

Белике місце в ліричних піснях займає поетична символіка.

У символах художнє зіставлення людських почуттів з явищами природи не виступає безпосередньо в контексті, як у паралелізмі, але воно виразно відчувається завдяки усталеності поетичних уявлень, пов'язаних з символічним образом.

В художніх образах-символах народ підкреслює найхарактерніше, найтипівіше, що розкриває суть явища. Саме тому для створення реалістичної символіки необхідні значний запас живих спостережень і глибоке узагальнення. Покажемо це на прикладі ліричної пісні «Побратався сокіл з сизокрилим орлом».

Територія України в час виникнення цієї

пісні була «землею страху; і тому в ній міг утворитися тільки народ войовничий, — говорить М. В. Гоголь, — сильний своїм з'єднанням, народ одчайдушний, якого все життя було повите і випестуване війною.., народ, що кинув свій характер і, можна сказати, колорит на всю Україну, зробив чудо — перетворив мирні слов'янські покоління у войовничий, відомий під назвою козаків, народ, що становить одне з визначних явищ європейської історії...»¹.

У розглядуваній пісні всі найголовніші національні риси психологічного складу характеру народу — сила, могутність, незборимість — втілені в образах сокола і орла.

Символічні образи сокола і орла для характеристики відважних патріотів, захисників українського народу були дуже поширеними («Козак од'їжджає...», «Ой, там, за Дунаєм...» та ін.).

Народ досягає високого ступеня поетичної образності в ліричних піснях шляхом застосування метафоричних уподібнень процесів практичної діяльності людини, усвідомлених явищ природи до її моральних, психологічних переживань. Про дівчину, яка багато передумала про своє нещасливе кохання, метафорично говориться в пісні, що вона виорала мислоньками поле, чорними очима заволочила, а дрібними сльозами все поле зросила. Без такого яскравого уподібнення, взятого з щоденної практики хлібо-

¹ Н. В. Гоголь, Взгляд на составление Малороссии, Собр. соч., т. 4, изд-во «Правда», 1952, стор. 21.

роба, було б важче поетично уявити внутрішні почуття горя, зради або розлуки, об'єднаних в поняття «нещасливої долі».

Розгорнуті метафори мають місце і в тих випадках, коли йдеться про якусь дуже прикру подію, зокрема смерть воїна. Від'їжджаючи на війну, козак майже переконаний в тому, що не повернеться з походу. І на запитання сестри відповідає:

«Візьми, сестро. піску в жменю
Та посій, сестро, на каменю.
А коли сестро, пісок зійде,
А тоді бразик в гості прийде».
Нема з піску, нема сходу,
Та нема братика із походу.

Одним з поетичних засобів лірики є образні порівняння. В них людські почуття висловлюються ще з більшою обґрунтованістю, ніж, скажімо, в паралелізмах. Порівняння — результат глибокого усвідомлення життєвих фактів, подій людського життя. Воно складається з двох нерівнозначних частин, з'єднаних сполучником «як», «ніби», «немов» та ін., і вживається для емоціонального підсилення думки:

Як ми кохалися,
Як зерно в горісі, —
Тепер розійшлися,
Як туман по лісі!
Як ми кохалися,
Як голубів пара, —
Тепер розійшлися,
Як чорная хмара.

Властива для лірики пристрасність, схвилюваність, напруженість у змалюванні люд-

ських почуттів робить її мистецьким явищем глибокого внутрішнього змісту та багатогранної емоціональної форми, що впливає на розум і особливо почуття людей.

Найкращі зразки української пісенної лірики відомі майже в усьому світі. Вона стала частиною того вкладу в прогресивну культуру людства, що його вносить кожний народ, проявляючи особливості свого національного характеру.

* * *

Саме в ліричних піснях прогресивні культурні діячі вбачали художній прояв ширих почуттів, настроїв, бажань і прагнень народу.

Видатний російський революціонер Радищев закликав прислухатися до виражених у формі пісень роздумів кріпосних селян над своєю долею, щоб згідно з цими роздумами перебудувати суспільний лад: «На сем музыкальном расположении народного уха умей учреждать бразды правления. В них найдешь образование души нашего народа»¹. Вплив прогресивних думок того часу помітно позначився на упорядкуванні і виданні збірок народних пісень, в яких поряд з російськими вміщувалися і українські пісні. До таких збірок належить насамперед «Собрание русских простых песен с нотами» В. Ф. Трутовського, вихід якої пов'язаний з

¹ Див. А. Н. Радищев, Полн. собр. соч., т. II, М.—Л., 1941, стор. 146—147.

високим піднесенням народного визвольного руху, що вилився в селянську війну під проводом Пугачова. В цій війні активну участь брали і українці¹.

Поряд з хорошими збірниками, такими, як, наприклад, «Собрание русских простых песен с нотами», в той час з'явилося багато збірок, зокрема пісенників, які лише частково відтворювали мелодію, а слова наводили нерідко в лакованому, позбавленому соціальної загостреності вигляді, як, наприклад, «Всеобщий, новоизбранный песенник всех лучших российских авторов, содержащий в себе песни, арии и хоры малороссийские, анакреонтические и проч., положенные на голоса, по новейшему вкусу на 13 отделений... Изданием московского купца Сергея Петрова, Москва, 1805».

З появою першого покоління російських революціонерів, декабристів, справа вивчення і видання народних пісень помітно просунулася вперед:

«Тільки в останні роки, в цей час прагнення до самобутності і власної народної поезії привернули до себе увагу малоросійські пісні,— писав М. В. Гоголь,— що були до того прихованими від освіченого громадянства і держалися в самому народі. До того часу одна тільки чарівна музика їх зрідка заносилася у вище коло, а слова залишалися без уваги і майже ні в кому не викликали цікавості. Навіть музика їх не проявлялася

¹ Див. В. Трутовский, Собрание русских простых песен с нотами, Музгиз, 1953.

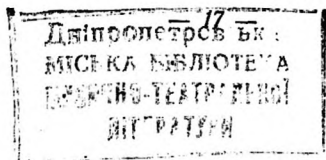
цілком. Бездарний композитор без жалю розривав її і клеїв у свій бездушний, дерев'яний витвір*.

Але найкращі пісні і голоси чули тільки самі українські степи: тільки там, під покровом низеньких глиняних хат, увінчаних шовковицями і черешнями, у сяйві ранку, півдня і вечора, у лимонній жовтизні падаючого колосся пшениці лунають вони, і тільки одні степові чайки, зграї жайворонків та іволги своїм стогнанням переривають їх¹.

Декабристи закликали всіх передових діячів звернути увагу на музику і слова народних пісень. В. Кюхельбекер у своїй статті «О направлении нашей поэзии, особенно лирической, в последнее десятилетие» («Мнемозина», 1824), висловлюючи думку революціонерів першого покоління, розглядав пісні народу як одне з важливих джерел розвитку самобутнього мистецтва. Декабристи особливого значення надавали героїчному епосові і суспільно-політичній ліриці народу. Вони менше цікавилися родинно-побутовою лірикою. В народних побутово-ліричних піснях декабристи, як справедливо зауважує Д. С. Ліхачов, почули лише сумний, жалібний тон, причину якого вони цілком

* А втім, любителі музики і поезії можуть трохи втішитися: недавно видана прекрасна збірка пісень Максимовичем і при ній — голоси, перекладені Аляб'євим. (Прим. М. В. Гоголя.)

¹ М. В. Гоголь, Про малоросійські пісні, Твори в трьох томах, т. III, К., 1952, стор. 393.

справедливо, як і Радіщев, вбачали в тяжких умовах життя народу¹.

Правда, слід відзначити, що Рилєєв у поемі «Наливайко» високо підносив виховну роль українських пісень, їх вплив на розвиток волелюбного характеру:

Еще от самой колыбели
К свободе страсть зажглась во мне;
Мне мать и сестры песни пели
О незабвенной старине².

Отже, не ставлячи питання про народну революцію, будучи ще далекими від народу, декабристи, природно, мало звертали уваги на антифеодальне спрямування родинно-побутової лірики, хоч використовували її поетичні засоби в своїх віршах та піснях.

У смертному вирoku декабристам як особливо тяжка провина відзначалось те, що Рилєєв і Бестужев, збираючи та вивчаючи бойові народні пісні, самі почали в такому ж стилі складати ліричні твори для пробудження революційної енергії.

Під впливом декабристів значний крок вперед у вивченні тогочасної лірично-побутової поезії зробили О. С. Пушкін та його сучасники М. В. Гоголь і М. О. Максимович.

Вони відчули в лірично-побутовій пісні не лише журливий, сумний тон, а й «справжній побут, стихії характеру, всі найтонші

¹ Див. «Русское народное поэтическое творчество», т. I, Л., 1953, стор. 19.

² К. Ф. Рылеев, Сочинения и переписка, С.-Петербург, 1872, стор. 160.

відтінки почуттів...»¹. В листі до М. О. Максимовича Гоголь із захопленням писав:

«Моя радість, життя моє, пісні! Як я вас люблю! Що всі черстві літописи, в яких я тепер риюсь, перед цими дзвінками, живими літописами!»².

В 1827 р. вийшов перший збірник українських, в тому числі і лірично-побутових, народних пісень, виданих М. О. Максимовичем.

За першим збірником з'явилися другий, третій. Так почалося наукове збирання і видання українських пісень російськими і українськими діячами. Одного разу, коли Максимович зайшов до Пушкіна, той пожартував: «Я обкрадаю Ваші пісні». Він тоді саме писав «Полтаву».

Поряд з практичною діяльністю по збиранню та виданню народної лірики здійснювалося і її вивчення. Визначною науковою працею, в якій узагальнювалися основні думки прогресивних діячів науки і мистецтва першої третини ХІХ ст. про значення народної пісні, є цінна стаття М. В. Гоголя — «Про малоросійські пісні» (1834). Основоположник критичного реалізму вважав пісенну творчість народу живою, яскравою історією, в якій розкривається все життя народу, «всі найтонші відтінки почуттів, хвилювань, стра-

¹ М. В. Гоголь, Твори в трьох томах, т. III, стор. 393.

² Н. В. Гоголь Собр. соч. в шести томах, т. VI, М., 1950, стор. 226.

ждань, радощів., загальний характер всього цілого і окремо кожного часткового...»¹.

Гоголь, виділивши суто історичні пісні, всю пісенну лірику поділяв фактично на дві частини: суспільно-побутову і родинно-побутову: «Там (в історичній та суспільно-побутовій. — А. К.) тільки козаки, тільки військове, білуачне і суворе життя; тут, навпаки, тільки жіночий світ, ніжний, журливий, сповнений кохання»².

Він глибоко розкрив умови виникнення пісень, особливості поетичного стилю, образності, віршування та ін. Його висновки в цих важливих питаннях мають неминущу цінність при вивченні народної лірики. Спинимосся лише на деяких з них. Першим і найголовнішим джерелом лірики, говорить Гоголь, є конкретно-історичні умови життя народу. З надзвичайною переконливістю він це доводить у своїх судженнях про особливу силу і поетичність почуття кохання, зумовлену історично конкретними обставинами визвольної боротьби.

З потреб життя, зовнішнього прояву внутрішніх почуттів Гоголь вірно виводить естетичне відношення людини до природи.

Він пише, що жінка в українських ліричних піснях «звертається до всього, що бачить у природі, повній життя, і навіть до бездушних предметів, і всім їм говорить і скар-

¹ М. В. Гоголь, Твори в трьох томах, т. III, стор. 394.

² Там же, стор 395.

жить. І які прості, які поетично прості її сповнені душі слова»¹.

Уособлення природи, як справедливо підкреслює Гоголь, в ліричних піснях розвивається на естетичному ґрунті як засіб одночасного розкриття свого стану у внутрішньому і зовнішньому світі. Ця думка знайде свій дальший розвиток в багатьох працях прогресивних вчених, зокрема у відомій праці М. Г. Чернишевського «Естетичні відношення мистецтва до дійсності».

«Природу, — писав Гоголь, — в них (піснях. — А. К.) ледве тільки видно в куплеті; та, проте, риси її такі нові, тонкі, чіткі, що подають весь предмет; а втім, до них вдаються для того тільки, щоб сильніше висловити почуття душі, і тому явища природи покірно йдуть у них за явищами почуття. Те саме у них подається разом і в зовнішньому, і у внутрішньому світі»².

Крім визначення історичності, виведення з життя характеру реалізму, поетичного стилю, Гоголь першим розкрив основи народнопісенного віршування:

«Віршування малоросійське найзручніше для пісень: в ньому поєднується разом і розмір, і тоніка, і рима. Падіння звуків у них швидке, бистре; через те рядок ніколи майже не буває занадто довгий; якщо ж це і трапляється, то цезура посередині, з дзвін-

¹ М. В. Гоголь, Твори в трьох томах, т. III, стор. 396.

² Там же, стор. 397 (підкреслення наше. — А. К.).

кою римою, розриває його. Чисті, протяжні ямби рідко трапляються; здебільшого швидкі хореї, дактилі, амфібрахії летять швидко, один за одним, примхливо і вільно змішуються між собою, утворюють нові розміри і роблять їх різноманітними надзвичайно. Рими звучать і стикаються одна з одною, як срібні підкови танцюючих»¹.

Слабою стороною суджень Гоголя було те, що він обійшов питання про внутрішню класову боротьбу, а також явно перебільшував релігійність українського народу. Всупереч історичній правді і його власним твердженням про те, що українські пісні «не відриваються ні на мить від життя і завжди відповідають тодішньому моментові і тодішньому стану почуттів», Гоголь намагається твердити, що, мовляв, народ з особливим натхненням оспівує свої релігійні почуття. В. Г. Белінський у відомому листі до Гоголя справедливо критикував письменника за нав'язування народові релігійності. Цю критику слід поширити і на вказані місця в ґрунтовній статті Гоголя «Про малоросійські пісні».

Нове покоління революціонерів, яке виступило в 40-х—60-х роках ХІХ ст., зрозуміло, що «декабристам на Сенатській площі бракувало народу» (Герцен).

Розпочата боротьба за те, щоб разом з народом брати участь у революційному русі, в підготовці селянської революції, визначи-

¹ М. В. Гоголь, Твори в трьох томах, т. ІІІ, стор. 399.

ла всю діяльність революційних демократів, зокрема їх великий інтерес до всіх видів народної творчості. Вивчення народного побуту, національного характеру трудящих, їх прагнень, що так сильно і реалістично були висловлені на той час в єдино можливій формі — усній поетичній творчості, — стало першочерговою їх справою.

Революційні демократи, природно, надавали важливого значення лірично-побутовим пісням, в яких реалістично відтворено всі почуття і переживання тих, кого вони закликали «громадою обух сталить та добре вигострить сокиру», як писав Т. Г. Шевченко.

У великому інтересі до народної творчості, зокрема лірично-побутових пісень, виявилось їх прагнення знати народ і впливати на політичні події свого часу та проводити через всі перепони цензури ідею селянської революції, ідею боротьби мас за повалення всіх старих властей ¹.

Ця важлива риса світогляду насамперед виявилася у фольклористичній діяльності В. Г. Белінського. Вона позначилася передусім на загальній позитивній оцінці здорової моралі народних мас, яка знайшла своє відбиття в народних піснях.

Революційні демократи в сумному тоні лірично-побутових пісень відчули оптимістичні настрої, які свідчили про нескореність народу. В. Г. Белінський значно розвинув думки Радіщева про те, що трудяща людина Росії не розпливається в журбі, не

¹ Див. В. І. Ленін, Твори, т. 17, стор. 91—92

падає під її виснажуючим тягарем, але проймається її муками з повним зосередженням всіх своїх духовних сил: «...Цей сум не хвороба слабої душі, не дряблість немічного духу, ні, цей сум могутній, безкрайній, сум натури великої, благородної...»¹.

Дуже цікава його думка про характер прояву ліризму в суспільно-побутових піснях не лише російських, а й українських та білоруських.

Сум, журба поєднуються в народі з іронією, веселощами, бо це журба, як зазначав Белінський, «душі міцної, могутньої, незламної»².

Белінський виступав не лише проти поневолення людей в суспільстві, але й проти гніту в сім'ї як найменшій його клітині, де зосереджені всі, іноді навіть класові, суперечності: «Сімейний побут, — писав він, — перше і безпосереднє джерело народної поезії... Лірична поезія... вся присвячена сімейному побуту, вся виходить з нього, — і тому вона така сумна, така тужлива і нерідко дихає таким нищівним почуттям відчаю і озлоблення»³.

Белінський підносив протест народу проти панської сваволі в питаннях сім'ї, проти необмеженої влади батьків, проти рабського стану жінки в сім'ї і т. ін.

Виходячи з вірного розуміння супереч-

¹ В. Г. Белинский, Полн. собр. соч., т. VI, стор. 476—477.

² Там же, стор. 477.

³ Там же, стор. 476—477.

ностей в сімейному побуті і їх реалістичного відображення в лірично-побутових піснях, Белінський приходив до висновку, що трагізм їх полягає у невідповідності між справедливими моральними вимогами народу і несправедливим суспільним ладом, який ґрунтується на приватній власності не лише на засоби виробництва, а й на виробника, людину: «Суперечність громадськості з розумними потребами і прагненнями людської природи ставить суспільство в трагічне становище»¹.

Для доказу того, що сімейні відносини, зокрема таке прекрасне почуття, як любов, могли б бути в умовах іншого суспільного ладу надзвичайно поетичними, Белінський наводить народні пісні².

З цих позицій він розглядає «Слово о полку Ігоревім», високо підносячи позитивні риси в побуті південної Русі і українського народу, які розвинулися в ході визвольної боротьби та знайшли своє відбиття в народних піснях: «..Найбільше говорить за русько-південне походження «Слова» виражений в ньому побут народу. Є щось тепле, благородне і людське у взаємних відносинах дійових осіб цієї поеми... Та особливо разючі в поемі благородні відносини статей. Жінка є тут не дружиною і не господаркою лише, а й коханою водночас. Плач Ярославни дишає глибоким почуттям, висловлюється в

¹ В. Г. Белинский, Полн. собр. соч., т. VI, стор. 480.

² Див. В. Г. Белинский, Полн. собр. соч., т. XII, стор. 479.

образах скільки простодушних, стільки і граціозних, благородних і поетичних...

Все це, повторюємо, відзивається південною Руссю, де й тепер ще так багато людського і благородного в сімейному побуті, де відносини статей ґрунтовані на любові і жінка користується правами своєї статі...»¹.

Якщо В. Г. Белінський високо підносив родинно-побутові пісні, в яких проявлялися почуття протесту, гніву, суму і печалі, а також любові, то він дуже стримано відзивався і навіть недооцінював родинно-побутові пісні давніх часів, що виникли в умовах первісно-общинного ладу. Правда, таке ставлення пояснюється не лише нерозумінням докласового їх характеру, а, очевидно, і гострою боротьбою із слов'янофілами, які захвалювали саме ці ліричні пісні первісно-общинного суспільства як нібито такі твори, що прославляють вічну покірність трудящих.

В 60-х роках ХІХ ст. революційні демократи на чолі з М. Г. Чернишевським остаточно сформулювали принципи демократичної науки про народну творчість і побут. Вони вважали народні маси головною рушійною силою історичного розвитку, творцями всіх матеріальних і культурних цінностей. Погляди революційних демократів, особливо Чернишевського, Добролюбова і Шевченка, на народ виходили з того вірно-

¹ В. Г. Б е л и н с ь к и й, Соч. в четырех томах, т. 2, 1900, стор. 359,

го, матеріалістичного положення, що суттю життя народу є праця і шанобливе ставлення до неї:

«За ступенем більшої або меншої поваги до праці,— говорив М. О. Добролюбов, — і за вмінням оцінювати працю більш або менш відповідно до її справжньої цінності — можна взнати ступінь цивілізації народу»¹.

Експлуататорські класи, що становили значну меншість в суспільстві, за характером свого життя, стверджував він, є трутнями, які не працюють самі і не поважають працю, бо для них «грабіж служить більш почесним засобом придбання, ніж праця»².

Тим-то революційні демократи були переконані, що єдиним ґрунтом для розвитку культури є трудове життя та боротьба за його поліпшення, що саме з цього джерела виростають всі види творчості, зокрема пісні.

Щодо українських пісень, то Т. Г. Шевченко в повісті «Прогулка с удовольствием и не без морали» писав, що їх породила свобода, а співала тяжка самотність неволя.

М. Г. Чернишевський, узагальнюючи думки революційних демократів і борючись з прихильниками «офіційної народності», зазначав:

«Народна поезія розвивається тільки у народів енергійних, свіжих, сповнених кипучого життя, ширості і благородства, тим-то

¹ Н. А. Добролюбов, Полн. собр. соч., т. 3, стор. 268.

² Там же.

вона завжди сповнена свіжого, енергійного, справді поетичного змісту... Який її зміст, така й форма її: проста, безпосередня, благородна, енергійна»¹.

Одним з таких народів революційні демократи вважали народ український:

«...Коли є племена, які можуть до себе приваблювати симпатію більше, ніж інші племена, то саме малороси — одно з племен найбільш симпатичних. Чарівне поєднання наївності та тонкого розуму, м'якість вдачі в родинному житті, поетична задумливість характеру, непохитно наполегливого, краса, витонченість смаку, поетичні звичаї — все поєднується в цьому народі, щоб чарувати вас... А їх становище! Це плем'я переважно — плем'я селян, доля яких важка. Їх патріотизм чистий від помислу про поневолення інших, вони бажають лише того, щоб їм самим було легше жити на вільному світі; ніяке інше плем'я не хочуть вони підкоряти собі чи кривдити. Не можна не співчувати їм»².

Таку ж високу оцінку моральних якостей українського народу в розгорнутому вигляді подає Добролюбов у зв'язку з розглядом поезії Тараса Шевченка.

В рецензії на «Кобзар» Добролюбов поряд з історичними піснями та думами ставить пісні лірично-побутові, в яких «дихає і

¹ Н. Г. Чернышевский, Полн. собр. соч. в шести томах, т. 2, стор. 184.

² М. Г. Чернышевский, Літературно-критичні статті, К., 1951, стор. 269.

чисте, ніжне почуття жіночої любові, особливо любові материнської..., виявляється і та тривожна оглядка на життя, яка змушує козака, вільного від битви, «шукати свою долю»¹.

Такий всеохоплюючий підхід революційних демократів до народної поезії спричинявся до того, що вони цікавилися всяким новим фактом, безпосереднім спостереженням у побуті.

«І якщо ми вже хочемо,— писав Добролюбов,— щоб коли-небудь поширилися між ними наші поняття, то неодмінно слід почати з якнайповнішого знайомства з їх поняттями, з їх ступенем розвитку».

В рецензії на збірник українських пісень («Южнорусские песни», Київ, 1857 р.) та казки Афанасьєва («Народные русские сказки») Добролюбов ще більше загострив увагу на філософських роздумах українського народу щодо соціальної нерівності.

Добролюбов щиро привітав українців, які в своїх діях і піснях активно виступали проти поневолення людини людиною. Він писав, що багато з українських пісень «за своєю сумною чарівністю, за тонкістю і ніжністю сердечних відчуттів, у них виражених, а нерідко за оригінальною сміливістю думки справляють сильне враження і на великороса. На зразок останнього не можемо не виписати тут таких віршів, що випадково по-

¹ М. О. Добролюбов, Літературно-критичні статті, К., 1950, стор. 457—458.

трапили нам у вічі, коли ми розкрили книжку:

Доле ж моя доле! Чом ти не така,
Ой, чом не такая, як доля чужая?
Що люди не роблять, та в жупанах ходять,
А я роблю, дбаю і свити не маю;
Що лєди гуляють і розкоші мають,
А я роблю, дбаю, нічого не маю.

Ми не пам'ятаємо у великоруських піснях нічого, де б подібна свідомість виражалась так яскраво і позитивно. Правда, і в малоруській пісні ці слова належать не поселянину, а козакові»¹.

Діяльність революційних демократів була відома народним масам уже в той час. Про її вплив на вироблення революційної свідомості трудящих свідчить тогочасний історичний фольклор.

Пісні, в яких помітно відобразився вплив ідеології революційних демократів, їх закликів до селянської революції, становлять вершину тогочасної поезії. Одним з відомих її зразків є заклична пісня з Північної Буковини «Крейсамт з панами тримає», що закінчувалася передчуттям селянської революції:

А ви, хлопці, любі, милі,
Хапайтеся до сокири,
Остріт коси, остріт вила,
Аж так пукне панська жила.

Найпрогресивніші думки про значення

¹ Н. А. Добролюбов, Собр. соч. в трех томах, т. I, М., 1952, стор. 591—592.

лірично-побутових пісень були в нових умовах розвинені І. Франком, Лесею Українкою, М. Коцюбинським, П. Грабовським та їх послідовниками.

На час діяльності цієї славної плеяди припадає нова розстановка класових сил, поява цілком нового класу — пролетаріату, революційна боротьба якого в поєднанні з найпередовішою теорією освітлювали трудящим реальні шляхи до перемоги.

Одним з найвидатніших представників тих революційних демократів, які в нових умовах під впливом марксизму вивчали лірично-побутові пісні селянства і нового, робітничого класу, був Іван Франко.

Спочатку «соціаліст по симпатії», як виходець з народу, а пізніше — і за певними науковими переконаннями, він насамперед дбав про вірне розуміння ролі народних мас в житті суспільства, ведучи нещадну боротьбу з лібералами, які, залишаючись ідеологами буржуазії, не хотіли миритися з кріпосництвом і боялися революції, руху народних мас:

«...Народ, проста, необразована маса в своїх кривавих революціях ставить державі і всій людськості великі, святі проблеми та завдання: свободу, рівність, добробут, братерство, працю, — народ ллє кров за ті високі засади на барикадах, і по всіх кінцях світу народ поборює і валить в порошок елементи реакційні, шляхту, привілеї, цехи, темноту і нелюдськість середньовічну і, скінчивши ту величну працю, — немов утомиться і здає своє велике діло в руки своїх

провідників, освічених інтелігентних лібералів, тих, що в війні не ляли кров, а радили, кричали і гуляли. Ось вони і починають вести його по-своєму, але куди їм, карликама-самолюбам, справитися з роботою велита? Вони навіть поїняти її не можуть...»¹.

Пізніше в «Одвертому листі до галицько-української молодіжі» І. Франко ще виразніше визначив роль народних мас в історії: «...Всесвітня історія — не історія героїв, а історія масових рухів і перемін»².

Кожний масовий рух, кожна перемога в ньому, як підкреслював Франко, були результатом великої роботи народу в галузі економічній.

Франко розумів, що розвиток культури визначається суспільним буттям: «Всякому, хто пильно вдивляється в історичне життя, в хід розвитку якогось народу, — ясно доразу, що всякий новий напрям, нові відносини і погляди серед нього проявляються аж тоді, коли завершиться яка-небудь переміна в економічних та політичних обставинах життя того народу. Заким новий напрям думок прорветься наверх, заким він запанує і надасть усьому свою відрубну ціху, то ґрунт його економічний та політичний мусив уже бути давно готовий. Значить, — переворот

¹ Іван Франко, Критичні письма про галицьку інтелігенцію. Письмо перше, «Молот», 1878.

² Іван Франко, Вибрані статті про народну творчість, К., 1955, стор. 5—6.

духовний та літературний усе наступає по перевероті економічним»¹.

Виходячи з матеріалістичного розв'язання основного філософського питання, дослідник вважав, що народна поезія, а особливо пісні, є історично-конкретним художнім відтворенням суспільно-економічних умов життя трудящих, в якому «прориваються речі самі типові, загальні»².

Реалізм народної творчості, типовість її характерів, обставин та деталей насамперед і визначались, на думку Франка, безпосередньою участю її творців в усіх видах суспільної практики. Тим-то він гнівно картав Куліша, який в «Хуторній поезії» спотворював, знецінював історичну діяльність народу.

Грунтовною працею Франка про лірично-побутові пісні, яку він написав під впливом марксизму, є стаття «Жіноча неволя в руських піснях народних» (1882).

Подібно до Белінського, Гоголя, Шевченка, Чернишевського та Добролюбова він говорить про те, що серед українського народу дуже помітний потяг до щирості і ніжності у взаєминах між чоловіками та жінками. Це сильне природне почуття прекрасного в коханні і сімейному житті «чистими перлами вилилося в незлічимих чудово гарних піснях жіночих. Уже сама зверхня подoba руського жіноцтва — складна, свободна, гарна, — само його сміле та певне виступу-

¹ І. Франко, Публіцистика, К., 1953, стор. 12 (підкреслення наше. — А. К.).

² Там же, стор. 14.

вання супроти чужих людей: все те свідчить дуже корисно про поважне, людське становище жінок серед руського народу»¹.

Та водночас Франко наголошує і на тому, що дуже багато є лірично-побутових пісень про тяжкий стан жінок, які найвірніше назвати «жіночими невільничими псальмами». Цікаво і те, що пісні про тяжку неволю жінки є «новішого, майже сучасного походження, як се доказує бесіда, чиста, без архаїзмів, часто зовсім локально забарвлена, — як доказують також зовсім нові сучасні поняття і обставини, в них зображені»².

Посилення жіночої неволі, як і поширення пісень про неї, дослідник виводить з підневільних умов життя трудящих. Наукова постановка цього питання виникла у нього під впливом таких праць, як «Капітал» Маркса, 24 главу з якого автор перший переклав на українську мову, «Становище робітничого класу в Англії» Енгельса та ін.

Дослідник слідом за Енгельсом на цілком новому українському матеріалі, здобутому безпосередньо з побуту, спрямовує увагу читачів на те, що «нові обставини життя суспільного — збільшаючися біднота і др. — заявляють тенденцію змінити становище нашого жіноцтва і, розуміється, змінити його на гірше!»³.

Та погіршення умов, твердить Франко,

¹ Іван Франко, Вибрані статті про народну творчість, стор. 107.

² Там же, стор. 108.

³ Там же.

спричиняється не тільки до плачів жіночих, а й до гніву, протесту: «Правда, в самих піснях обіч самого непотішного факту ми побачимо ще й друге, противне явище — реакцію жіноцтва супроти більшаючого гніту»¹.

З вірою в безперервну зміну світу, яка ще більше посилилася під впливом марксизму, закликав він народ до кращого майбутнього: «Маймо надію, що гніт той чимдалі буде зменшуватися і що жіноцтво наше без перепони буде поступати дорогою духовного розвою в міру поступу цілого руського народу»².

Незважаючи на приховану від цензури форму вислову, все ж у згаданій праці Франка знайшли своє відбиття ідеї Енгельса, який перший сказав, що пролетаріат не тільки страждаючий клас і що пролетаріат, який веде боротьбу, сам допоможе собі.

Більш виразно про це, з посиланням на Енгельса, Франко говорить в другій частині праці «Жіноча неволя в руських піснях народних», де він розглядає відображення протесту жіноцтва проти неволі і реальні шляхи, які ведуть до визволення.

Історичною заслугою Івана Франка в галузі вивчення народної лірики є й те, що він першим в українській фольклористиці розглянув лірично-побутові пісні робітничого класу з наукових позицій.

Якщо буржуазні націоналісти та прихильники реакційної теорії «аристократичного

¹ Іван Франко, Вибрані статті про народну творчість, стор. 108.

² Там же.

походження» народної творчості намагалися принизити народні маси, відмовити в духовній творчості особливо робітничому класові, то Франко в статті «Дещо про Борислав» відзначав дальший розвиток творчості трудящих: «Що поетична творчість нашого народу ще не вичерпалася, що він усе ще спосібний видобувати чимраз нові тони, відзиватися чимраз новими, все хорошими, ніжніми і характеристичними піснями на всякі біжучі справи, котрі глибше діткнуться його життя і показують вплив на його суспільні й економічні обставини,— цього, думаю, нема потреби доказувати...

До таких пісень, зложених свіжо, за наших днів, належать пісні про Борислав і про тамошню роботу при копальнях петролію та земного воску»¹.

Розвиваючи принципи революційно-демократичної фольклористики і водночас спираючись на ідеї марксизму, Іван Франко розглядає перші паростки робітничої лірики в тісному зв'язку із суспільним життям та побутом, що є, за його висловом, ґрунтом пісень. Серед зразків, що їх він наводить, дуже цікаві такі:

Ох, хто хоче гроші мати, калачики їсти,
Той най їде в Бориславльи в замороку лізти.

Або:

Відколи сі в Бориславльи ями репетуют,
Та відюгди файні хлопці дома не ночуют².

¹ Іван Франко, Вибрані статті про народну творчість, стор. 142—143.

² Там же, стор. 147, 148.

При розгляді робітничих пісень автор викриває тогочасний суспільний лад, як хижацький, що пожирає покоління, руйнуючи його здоров'я, моральність, і тут же зазначає, правда, побіжно, про нове життя робітників великими колективами, яке відіграє важливу історичну роль при розгортанні революційної боротьби пролетаріату¹.

В час імперіалізму, коли буржуазія повернула, за висловом В. І. Леніна, від демократичних свобод до реакції, вона всіма засобами прагнула задушити демократичні і соціалістичні елементи культури, зокрема народну пісню.

Реакційні вчені насаджували антинаукову теорію про «аристократичне походження» фольклору, а поліція переслідувала творців і виконавців пісень.

«Правда» писала: «Академія наук послала в Полтавську губернію комісію для виявлення народної пісні. Але за приказкою «Куди не глянь — усюди начальство» — комісія наштовхнулася на нього і біля пісні. Виявилося, що за співання коляди і пісень про Купалу співці попадають у «холодну». А на станції Ромодан начальство дозволило послухати пісні, але тільки... у відокремленому приміщенні і при закритих шторах. Мабуть, скоро вийде такий наказ: осіб, що співають «Сухою бы я корочкой питалась...», штрафувати не більш як на 300 крб. або арештовувати на строк до 3 місяців»².

¹ Див. І в а н Ф р а н к о, Вибрані статті про народну творчість, стор. 143.

² «Правда» від 5 березня 1913 р.

В умовах переслідування демократичних елементів національної культури з боку царизму, коли навіть було заборонено друкувати пісні з нотами, М. В. Лисенко видавав за кордоном свої відомі збірки пісень та розповсюджував їх по Україні.

Велику роль у формуванні естетичних поглядів Лисенка на народну пісенну культуру, за його визнанням, відіграли видатні російські композитори, зокрема Глінка, Даргомижський, Римський-Корсаков, Мусоргський, і Серов, який науково обґрунтував серйозне значення народної пісенної культури в розвитку демократичного музичного мистецтва.

В статті «Музыка южнорусских песен» Серов відзначав: «Пісні народні, як музичні організми, зовсім не твори окремих музично-творчих талантів, а твори цілого народу, і всім складом своїм вони дуже далекі від музики штучної, скомпонованої внаслідок свідомого наслідування зразків, внаслідок школи, науки, рутини і рефлексії. Це квіти даного ґрунту, що з'явилися на світ ніби самі собою, вирости в усьому блиску, без найменшої гадки про авторство, komponування і, отже, мало схожі на парникові тепличні продукти ученої композиторської діяльності.

Тому в них найяскравіше виступає наївність творчості і та (за влучним висловом Гоголя в «Мертвих душах») висока мудрість простоти — головна краса і головна таємниця кожного художнього твору.

Як лілія у своєму пишному невинно-чистому уборі затьмарює блиск парчі і самоцвітів, так народна музика саме своєю дитячою простодушністю в тисячі разів багатша і сильніша, ніж усі хитрощі шкільної премудрості, що її проповідують педанти в консерваторіях та музичних академіях»¹.

Великими знавцями і шанувальниками народної лірики були найвидатніші українські і російські поети, прозаїки і драматурги другої половини ХІХ і початку ХХ ст.

Народна пісня для Лесі Українки, П. Грабовського, М. Коцюбинського, М. Кропивницького, І Тобілевича та інших була одним з могутніх засобів боротьби за розвиток елементів демократичної культури української нації.

Гуртуючи літературні сили для спільної боротьби за перемогу революції, Горький ніби узагальнив усе сказане передовими діячами про український народ і його пісні: «Не можу не сказати про талановитий і могутній український народ. Цей народ надзвичайно лагідний, дуже здібний. Я люблю чарівні мелодії української народної пісні, хвилюючу красу української музики, прекрасну мову, чудову народну говірку...

Народна поезія України — апофеоз краси. Український народ проніс через століття рабства і неволі дорогоцінне багатство свого

¹ О. Сєров, Вибрані статті, вид-во «Мистецтво», К., 1954, стор. 63.

генія. Гляньте, який ласкавий і співучий світ розкривається в його безсмертних піснях...»¹.

* * *

Високі оцінки ідейно-художніх якостей пісенної творчості, зокрема лірично-побутової, що їх проголосили всі передові діячі дожовтневої прогресивної культури і радянські дослідники, випливають з того, що народна пісня є завжди дійовою життєвою силою, а також одним з могутніх джерел розвитку мистецтва демократичного і соціалістичного.

Сила ліричної пісні уже виразно проявляється в найстарішому циклі лірики, яка була безпосередньо вплетена у матеріальне виробництво (веснянки, обжинкові та ін.) древньоруської народності. З появою російського, українського і білоруського народів древньоруська лірика зазнала дальшого розвитку в споріднених національних формах; поступово втрачаючи безпосередній зв'язок з процесами праці.

Генетично пов'язані з творчістю древньоруської народності, українські веснянки, наприклад, ще й досі зберігають значні риси спорідненості з російськими та білоруськими.

При зіставленні образів, типових обставин і художніх деталей лірики цього циклу

¹ М. Горький, Промова на зборах діячів культури і літератури у Москві в 1916 р.— в кн. «Братерство культур», К., 1954, стор. 232 (підкреслення наше.— А. К.).

у трьох братніх народів легко помітити спільність правдивого зображення дійсності, пройнятого радісним сприйняттям життя, природи. Іван Франко писав, що «всі веснянки дишуть здоровим, чистим чуттям радощів життя і молодії, свіжої сили»¹.

Вони є зразком найстаріших пісень колективного ліризму, в яких ще не було відображено тонких настроїв та переживань окремої людини. Така колективність ліричних переживань не означає, що особа як така не існувала. Ця обставина свідчить, що в той час, живучи в родовому колективі, одна людина мало чим відрізнялась від іншої в своїх переживаннях.

Класики марксизму довели, що свідомість людини первісно-общинного часу була замкнена в межах роду. Особа в той час перебувала в цілковитій підлеглості родові, а її вчинки, думки і почуття також були підлеглими вищій владі племені, роду та їх звичаїв:

«...Плем'я, рід і їх установи були священні й недоторканні, — писав Енгельс, — були тією даною від природи вищою владою, якій окрема особа безумовно корилася у своїх почуттях, думках і вчинках. Хоч як імпозантно виступають перед нами люди цієї епохи, вони, однак, зовсім не відрізняються один від одного, вони не відірвалися ще, за ви-

¹ Іван Франко, Вибрані статті про народну творчість, К., стор. 151.

словом Маркса, від пуповини первісної общини»¹.

Людина в той час поза родом не існувала. Індивід як такий поза родовим колективом, поза общиною, у відриві від общини, в протиставленні общині не існував. «Плем'я лишалося границею людини як у відношенні до чужака з іншого племені, так і у відношенні до самого себе...»².

В. І. Ленін з цього приводу писав, що був час, «коли тримався спільний зв'язок, саме суспільство, дисципліна, розпорядок праці силою звички, традицій, авторитетом або пошаною, якою користувалися старійшини роду або жінки, що в той час часто займали не тільки рівноправне становище з чоловіками, але навіть нерідко і вище, і коли особливого розряду людей — спеціалістів, щоб управляти, не було»³.

Всі перелічені риси тогочасного життя були джерелом колективного ліризму в піснях, в яких ще й сьогодні відчутний подих чистої радості та великих надій.

* * *

Українці, як і росіяни та білоруси, всебічно використовуючи кращі поетичні надбання древньоруської народності, розвинули свою національну лірику виразно демократичного спрямування.

¹ Ф. Енгельс Походження сім'ї, приватної власності і держави, Держполітвидав УРСР, К., 1951, стор. 90.

² Там же.

³ В. І. Ленін, Твори, т. 29, стор. 422—423.

Вже десь у XIV, а в записах у XVI — XVII ст., в творчості українського народу з'явилися саме такі ліричні пісні, які вражають і нині високим рівнем художнього відображення ускладненого суспільного життя та побуту людей, класовими і національними особливостями.

Не важко і тепер зрозуміти ліричні пісні найдавнішого походження. Для цього досить лише знати спосіб виробництва матеріальних благ, звичаї і нескладні сімейні відносини тогочасних людей.

Значно важче зрозуміти людські характери і ускладнені переживання, відтворені в ліричних піснях, що виникли в умовах класового суспільства. Заглиблюючись в них, треба прийняти до уваги насамперед характер феодального економічного ладу, поділ суспільства на класи, перетворення феодальної шляхти і дворянства в паразитичний клас, врахувати ущербну психологію цього класу, сповнену егоїзму, індивідуалізму, аморальності та насаджування силою позаекономічного, економічного і культурного гніту, культу особи пана з його майже необмеженими правами щодо селянина.

Водночас слід врахувати провідне значення класу покріпаченого селянства як рушійної сили історії в тих умовах, трудовий характер психології та демократичну ідеологію цього класу, який своєю працею перетворив ліси і цілині степи на родючі ниви та вів героїчну боротьбу проти соціального, національного і культурного поневолення.

Однією з істотних рис лірики є також і те, що вона поряд з відображенням колективних характерів і переживань збагатилася відображенням характерів і переживань індивідуума, окремої особи. Особа розвивалася, виділялася з колективу, входячи нерідко в дуже складні відносини з ним. Незважаючи на всю складність цих відносин, велику роль у вихованні характеру окремої особи відігравали громада, родичі, які в піснях нерідко називаються «родом».

Поряд з колективним вихователем — народом в піснях виступає сім'я, яка піклується про виховання хороших якостей в людині та несе відповідальність за своїх членів перед громадою. Про це переконливо свідчить колискова пісенька, записана ще М. В. Гоголем:

Люлі, люлі, люлі!
Люлі, синку люлі!
Да виростай в забаву!
Козацтву на славу,
Вороженькам в розправу!

Найбільш виховані в громадському та побутовому відношенні особи, як правило, ставали активними учасниками і видатними діячами суспільного життя. Їх побут, зокрема, ставлення до кохання та сімейного життя, ставали взірцем, а помилки — пересторогою, особливо для молоді. В зв'язку з цим слід згадати хоча б складні переживання і побут Наливайка, Богдана Хмельницького, Сагайдачного, Сірка та багатьох інших.

Отже, переживання окремої особи в народних піснях тих часів мали уже класовий

і національний характер, тобто в них знаходить своє відтворення згусток найважливіших властивостей і особливостей розвинутого суспільного буття народу.

* * *

Найбільш поширена на Україні родинно-побутова лірика. В ній відображені дошлюбні відносини і життя в моногамній сім'ї, яку Маркс назвав суспільною клітиною з усіма існуючими суперечностями. Сім'я в цьому відношенні відмінна від суспільства, як органічна частина від цілого, тим, що всі суперечності наявні в ній у мініатюрі. Покажемо це на прикладі. Народ говорить: «Бідний багатому — завжди слуга» і «Приймак в багатого — наймит». В першому випадку антагоністичні суперечності виступають, як, наприклад, в пісні «Ой, наступала та чорна хмара», у широкому суспільному плані; в другому випадку («Ой, у полі нивка») — у вузчому, але в не менш гострих формах.

У протилежність приватновласницьким поглядам на кохання в ліричних піснях оспівуються щирі людські почуття в їх найрізноманітніших проявах.

Звертає на себе увагу і та обставина, що характер прояву почуття любові в середовищі українського народу значною мірою характеризувався гостротою визвольної боротьби. Гоголь дуже тонко підмітив національну особливість прояву цього почуття. Відомо, що в XV—XVII ст. на Україні багато закоханих, чоловіків і жінок, «бачились між собою найкоротший час і потім розлу-

чались на багато років. Роки ці минали для жінок в журбі, в чеканні своїх чоловіків, коханих, які промайнули перед ними в своєму пишному військовому вбранні, як сон, як мрія. Від того кохання їх стає надзвичайно поетичним»¹.

Весь початок весни життя молодій дівчині, проведений з цим могутнім, прекрасним і вільним сином війни, зібрав для неї радість, як зазначає далі Гоголь, в одну блискавично швидку мить, і вона оспівує свого коханого. В такому ж стані і молода дружина: вона, як голубка, воркує над своїм гніздом. Раптом, пізнавши все щастя сімейного життя, вона залишилася самотньою. Тим-то молода дружина живе цим щастям. Сумуючи з ранку до вечора, вона вірно чекає повернення свого чорнобривого чоловіка з селясько-козацького війська.

Не завжди кохання було щасливим, особливо в феодальних умовах, коли панувала феодальна сваволя. Тим-то в ліриці багато уваги приділяється нещасливому коханню. Злими ворогами закоханих виступають насамперед вельможні пани, які користуються необмеженою владою щодо закоханих.

Закохані зазнають утисків і з боку сільських багатіїв, які не дозволяють своїм синам брати в сім'ю бідних невісток, а дочкам — виходити за бідняків.

Приватна власність була тією іржею, яка роз'їдала свідомість і трудящих селян, роз-

¹ М. В. Гоголь, Твори в трьох томах, т. III, стор. 395 (підкреслення наше. — А. К.).

палювала і в них потяг до багатства. Тим-то нерідко матері, брати, сестри та інші члени родини і «роду», як говориться в піснях, розбивають кохання. Матеріальні розрахунки нерідко батьками навіть не приховуються («Ой, у полі нивка» та ін.).

Причиною нещасливого кохання є також зрада і пов'язані з нею почуття ревнощів та ін.

В останній час нерідко почали говорити про ревнощі як про негативне людське почуття. Прихильники такої точки зору не зважили, очевидно, на пісні народу, в яких почуття ревнощів вважається гідним поваги. Про це свідчить значна кількість народних пісень¹.

Видатний радянський педагог Макаренко писав: «Ну, скажімо, ревнощі — це пережиток капіталізму чи ні? До мене недавно прийшли три студенти 1-го курсу і питають: «Сперечаємося, сперечаємося і ніяк розв'язати не можемо. Ревнощі — це пережиток капіталізму чи ні? З одного боку, ніби пережиток капіталізму, тому що я люблю її, а вона другого любить. Я ніби власник і пред'являю свої права власності. А з другого боку, як же можна любити без ревнощів, як можна любити і не ревнувати. Це не справжня моральна любов. Яка ж то любов, коли тобі однаково, як вона на тебе подивиться, як вона на товариша подивиться». І справ-

¹ Див. «Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край...», т. V, СПб, 1874, стор. 379—386.

ді, ревнощі — таке почуття, яке, очевидно, так легко не віднесеш до капіталізму»¹.

Прекрасна лірична картина ревнощів як боротьби за кохану людину змальована у відомій пісні «Ой, не світи, місяченьку...». Завдяки чудовому виконанню Оксани Петрусенко, талановитої української співачки з народу, ця пісня дуже поширена і в наш час. Якщо почуття ревнощів народ визнає, то він суворо засуджує зрадників і зрадниць у коханні:

...А вже ж ти не мій і я не твоя.
Не мам нікому тепер вірити,
Ліпше на світі, ох, самій жити.
Тепер я того сама дознала,
Що-м не щирого вірно кохала.

Зрадниками виступають як чоловіки («Ой, і зрада карі очі, зрада»), так і жінки («Оре Семен, оре...»).

Особливу увагу в піснях про зраду коханого народ приділяє долі дітей, які безневинно залишаються сиротами. Чоловік, що намірився зрадити жінку, хоч думає над долею дітей, та егоїстичне почуття побороло благородний роздум, і він востаннє підходить до колиски:

Ой, ну люлі, малес дитятко,
Зостаєшся, миле.
В світі сиротятком!

¹ А. С. Макаренко, О коммунистическом воспитании, М., 1952, стор. 103.

В багатоваріантній пісні «Оре Семен, оре...» або «Кидай, Петре, жінку, а я чоловіка» народ не так осуджує жінок за те, що вони зраджують своїх чоловіків, як за егоїзм, себелюбство, що призводить до сирітства та безталання дітей. Чоловік, говориться в пісні, в поті чола оре ниву, яка годує сім'ю. Жінка забула про нього, не несе йому навіть пообідати. Голодний орач приходить додому і застає лише сиріток, а мати помандрувала з новим коханцем. Чоловік, вражений зрадою, уболіває за долю дітей, не знає, чи справиться сам на полі і вдома. Кінчається пісня гнівним осудом егоїстичної вдачі матері-зрадниці:

Ой, вдарте, морози,
Та на густі лози...
Побий боже, Катерину
За Семенові сльози.

В цілому пісні про кохання сповнені боротьби за глибоке, чисте і взаємне почуття.

Взаємну любов і після одруження народ розглядає як одну з прекрасних рис чесних, високоморальних людей, що проявляється, зокрема, в піклуванні про дітей, дружину, своє господарство і т. ін. Таке розуміння любові одружених прекрасно передано в символічній картині того, як горлиця летить через сад і розпускає своє пір'ячко, бажаючи, щоб той був дружиною, хто знайде в собі сили зробити все для коханої:

Ой, летіла горлиця через сад,
Через сад, гей!
Розпустила пір'ячко на весь сад,

Гей, на ввесь сад!
Ой, хто ж тебе пір'ячко ізбере,
Ізбере, гей!
Отой мене, молодую, забере,
Гей, забере!
На курочці пір'ячко в один ряд,
В один ряд, гей!
Любімося, серденько, в один лад,
Гей, в один лад!

Щасливе сімейне життя приносить людям багато радості: почуття справжньої дружби, святе материнське і батьківське почуття, гордість за своїх дітей—продовжувачів справи батьків.

Згода в сім'ї допомагає перебороти всі злигодні.

Прекрасними зразками ліричних пісень про це є такі: «Ой, пряду, пряду», «Ой, мати моя не жаліслива» та ін.

Скрізь і у всьому справжнім захисником жінки виступає її чоловік, який у піснях образно називається «голубом», «затулою».

Не так складається життя в тих родин, де дочка змушена була скоритися волі батьків і вийти заміж за нелюба, багача, старого. З першого дня в таких сім'ях починається безпросвітне життя невістки. Вона перебуває в справжньому домашньому рабстві:

Дала сь мене, моя мати, замож молодую,
Як би тую конопельку в воду зеленою;
Ой, як тяжко конопельці сирій в воді гнити,
Іще тяжче молодиці на чужині жити.

Образ поневоленої жінки порівнюється з билиною в полі, безжалісно поламаною каліною, покосеною травою. Її життя ма-

люється в образі темної ночі, гори, під якою і дуб висихає.

В ліриці сімейного життя слід відзначити колискові пісні, в яких відтворено любов матері до дитини, материнське піклування.

В найраніших піснях, створених ще, очевидно, древньоруською народністю, подаються картини, пов'язані лише із заколисуванням дитини («Котику сіренький» та ін.). В пізніших українських колискових піснях багато уваги відводиться думкам матерів над нерозгаданим майбутнім своїх дітей. Патріотичні мотиви є головними в багатьох колискових піснях: мати готує сина у народне військо, сподівається, що він буде хоробрим, чесним.

Образне ж порівняння матері з зажуреною перепілкою, яка не має куди подітися з дрібними дітьми, реалістично розкриває тяжке життя трудящих в тогочасних умовах.

* * *

Ліричне висвітлення почуття кохання, а також родинних відносин є складовою частиною суспільно-побутових і навіть історичних пісень. Найбільш розвинене воно в суспільно-побутових піснях про козацьке життя, де образ козака — захисника Вітчизни показаний і ніжним коханцем, і вірним чоловіком, і дбайливим батьком своїх дітей.

Скрізь в цих піснях громадські інтереси, особливо інтереси Вітчизни, стоять на першому плані. І лише з їх висоти козак дивиться на своє кохання і особисте життя. Яскравим підтвердженням цього є пісні «Ой, на

горі та женці жнуть», «Ой, пушу я кониченька в саду» та ін.

В суспільно-побутових піснях, спрямованих проти кріпацтва, ліризм набув виразно антифеодалного характеру. В них проклинаються, заперечуються і викриваються всі форми поневолення народу українським панством, а пізніше — і російським дворянством.

Умови підневільного життя породжували не песимізм, не зневіру у свої сили, а заклик до боротьби всіма можливими на той час засобами.

В одних закликах відчувається нескореність людей, що діють невеликими групами. Вони беруть своїх коханих, дружин, дітей і тікають на вільніші землі. В піснях XVIII ст. і пізніше лунають заклики до масової партизанської боротьби проти поміщиків:

Ой, ходімо, пане-брате,
В степ та в гайдамаки...

З кінця XVIII ст. на Україні почала складатися рекрутська лірика, в якій могутньою рікою крізь численні скарги, сум і плачі проривалися гнів і ненависть до багатіїв, попів, панів і царя, які брали у рекрути лише бідних.

Солдатські ліричні пісні в східних областях дуже споріднені і становлять часто спільний доробок російського і українського народів.

Одними з найпізніших за часом масового поширення є суспільно-побутові пісні про

чумацьке життя, виникнення яких слід віднести до значно раніших часів. Ліризм цих пісень розкривається через скарги бідних наймитів-чумаків на пана та багатіїв, які посилають їх в небезпечну далеку дорогу, а також через змалювання злигоднів та всіляких сумних подій в дорозі.

Поетична форма чумацької лірики відзначається поєднанням зображення людського горя, печалі з оптимістичними настроями навіть у найскрутніших життєвих обставинах («Над річкою бережком»).

Творчість наймитів і строкарів, цих найтиповіших представників нового покоління селянства, є завершальним циклом дожовтневої суспільно-побутової селянської лірики.

На відміну від селянина-кріпака, бідного чумака наймит, строкар не має землі, плуга, волів і навіть найпростіших засобів виробництва. В нього одні робочі руки — все інше чуже, власність пана, сільського багатія або капіталіста-промисловця. Такий тяжкий стан зумовив появу шедеврів суспільно-побутової лірики, подібних до пісні «Поза яром, да поза яром, поза лугом».

Вчорашній селянин, розорений розвитком капіталістичних відносин, ще дуже глибоко переживає, що у нього чужий плуг, чужі воли, чужа нива.

Тема праці на багатіїв, яка висмоктує останні сили в батрака, поденщика, строкаря, стає провідною темою лірики цього нового покоління селянства («Ой, піду я лугом, лугом-долиною», «Поза яром та поза яром..», «Брала дівка льон» та ін.).

Одні, знесилившись в наймах, просять, благають землю прийняти їх до себе; другі вперто, до останньої краплі поту тягнуть страшну лямку «чужої роботи» і навіть не пізнають своїх рідних:

Тим я тобі, брате,
«Здоров» не сказала —
За дрібними слізьми
Тебе не пізнала.

Інші піднімають потроху голови, оглядаються навкруги, починають гірко нарікати на життєву неправду, часто звинувачуючи батьків, що запродали їх у строк. З цього приводу дуже цікавою є пісня «Ой, матінко-зірко», в якій говориться:

Добре тобі, тату,
Задаточки брати;
Прийди, тату, подивися,
Як їх заробляти.

Трагічний, як правило, ліризм у цих піснях проявляється через скарги на «чужу працю», прокляття найманій праці і навіть почуття самозречення, що межує з самогубством, та через почуття розпачу.

Тяжке життя стає нестерпним для спролетаризованого селянина ще й тому, що він, будучи безземельним і безхатнім, не має можливості одружитися, виховувати дітей.

В цілому лірично-побутові пісні нового покоління селянства мали найбільше спільних рис з пролетарським фольклором.

Пролетаріат як клас був цілком новим явищем в суспільному житті і побуті у другій половині ХІХ ст. В середовищі пролетаріату розвивались якісно нові, вищі сімейні відносини. Внаслідок відсутності приватновласницьких основ моногамії в пролетарській сім'ї помітно почала зникати зверхність чоловіка над жінкою.

В часи капіталізму шлюб на ґрунті взаємної любові був більш поширений, ніж у попередню епоху, оскільки трудяща людина звільнилася від особистої залежності. Ні пан, ні капіталіст не мали права купувати і продавати людей, силою віддавати заміж, женити і т. ін. Але звільнення від позаекономічного примусу не позбавило трудящих аморального впливу експлуататорів.

Безсовісну свободу торгівлі буржуазія поширювала і на найдорожчі для людини відносини до дружини та дітей¹.

В дослідженні «Жіноча неволя в руських піснях народних» Іван Франко розповідає про те, як злидні примушують батьків погодитися на одруження вродливої, роботящої і чесної дівчини з багатим нелюбом. Адже це єдиний, підкреслює Франко, вихід уникнути жебрацтва в таких сім'ях.

Якщо в бідній родині такий випадок невільного одруження всіма розглядався як трагедія, то в багатих родинх майже завжди

¹ Див. К. Маркс і Ф. Енгельс, Маніфест Комуністичної партії, Держполітвидав УРСР, К., 1947, стор. 31.

батьки йшли свідомо на шлюб своїх дітей по розрахунку.

Нові риси пролетарської сім'ї знайшли всебічне відображення в ліричних піснях. В них у центрі уваги стоять почуття взаємної любові, які розвиваються в умовах надзвичайно важкої, виснажливої праці.

В піснях про подружнє життя робітників найчастіше говориться про справжню любов чоловіка, батька до своєї сім'ї та постійну захмареність цього прекрасного почуття злиденним життям¹.

Сповнені суму шахтарські пісні «Скажи мені, батьку», «Кряче ворон, кряче чорний»² та інші з невимовною тугою розповідають про те, як шахтар іде на роботу з думкою заробити кусок хліба голодній сім'ї. При низькій заробітній платі, постійних штрафів здобути його було дуже важко.

В одній з пісень криворізьких рудокопів розповідається, як син запитує батька, чому вся сім'я боса і голодна, в той час як він працює весь вік у шахті:

Скажи мені, батьку,
Скажи мені, рідний,
Чом ти: вік у шахті,
А голодний, бідний?

¹ Див. Песни и сказы шахтеров. Фольклор горняков Шахтинского района. Сост. А. Ионов, Ростов-на-Дону, 1940, стор. 28.

² Відділ фондів ІМФЕ АН УРСР, «Радянська поетична творчість робітників Криворіжжя (1917 — 1950 рр.)», рукописний збірник, упорядкований Ф. М. Яловим. Пісні записані без мелодій.

Чому спина гнеться,
Коли пан підходить,
Чом сльоза гаряча
Із очей не сходить?

Батько дає ширу відповідь синові, кажучи, що його життя стало нестерпним, гіршим, ніж у бездомного пса, якого хоч не переслідують та не садять в тюрму:

Ой, яка ж гірка ти,
Судьбино шахтарська.
Бійся лиха всюди,
Сторожись щоразу...
Хто лиш не захоче,
Той і не образить.

Собака бездомний
Кращу долю має,
Бо він ні жандарма,
Ні пана не знає¹.

В цій та подібних ліричних піснях шахтар через переживання передає всю гостроту суперечностей дійсності. Погляди шахтаря на бідність та багатство, на несправедливу капіталістичну оплату праці, його судження про збиткування над людською гідністю робітника, в якого не сходить з очей гаряча сльоза, про «судьбину» шахтарську, яка гірша за життя бездомної собаки, — все це розкриває багатий думками внутрішній його світ, головною рисою якого є потяг до правди, справедливості. Втілення переживань визначило і особливості ліричної форми цієї пісні. В ній все побудовано на емо-

¹ Відділ фондів ІМФЕ АН УРСР, «Радянська поетична творчість робітників Криворіжжя (1917—1950 рр.)».

ціональних запитальних і окличних інтонаціях, звертаннях до роботи («Робото, робото, та й яка ж ти тяжка!»), долі («Ой, яка ж гірка ти, судьбино шахтарська»), а не на психологічних паралелізмах.

Нові сімейні відносини в середовищі пролетаріату не могли нормально розвиватися в умовах капіталізму. Їх душили, давили, нівечили тяжкі умови життя робітника і його сім'ї, приреченої на голод і злидні. А це в свою чергу зумовило ще глибший розвиток в робітничих піснях критичного реалізму. Кожне слово в них сповнене ненависті до тогочасного суспільного і державного ладу, а тому об'єктивно є заклик до боротьби.

* * *

Українська соціалістична культура у всіх її галузях, в тому числі в пісенній творчості, є закономірним розвитком культурних надбань, здобутих народом на протязі віків. Тим-то всі досягнення в галузі пісенної творчості народу, як би глибоко вони не сягали в минуле, високо цінуються трудящими соціалістичного суспільства, як культурна спадщина, що критично засвоюється з позицій найпередовішого світогляду.

Український народ пишається великою і прекрасною пісенною спадщиною, в якій важливе місце займають лірично-побутові пісні. Вони без особливих змін та додатків побутують і нині.

Широко користуючись фольклорними надбаннями минулих епох, український ра-

дянський народ творить ліричні пісні з новим змістом і певною мірою новими рисами національної форми.

Лірично-побутові народні пісні нашого часу є тією важливою частиною народної творчості, в якій розкриваються найтонші почуття саме радянських людей, особливості їх характерів, нове в коханні, сімейному і громадському житті.

В родинно-побутових піснях радянської епохи («А в городі жито», «Ой, у полі, ой, у полі», «Дівчино моя, переяславко», «Удень я працюю», «Як люблю я зірку ясну», «Співаночки мої» та ін.) змальовані передові погляди на особисте життя радянських людей, хороші дошлюбні і сімейні відносини та їх позитивний вплив на виробничу і суспільну діяльність, спрямовану на розвиток і процвітання всього радянського суспільства.

Одним з найраніших радянських українських лірично-побутових творів є, очевидно, пісня «А в городі жито...». Молодого комсомольця, який пішов на громадянську війну, вбили вороги. Приходить дівчина «з карими очима» і гірко оплакує загибель коханого. Подібні картини вірного кохання ми зустрічали і в дожовтневих піснях, але тут слід відзначити інший, більш активний прояв кохання. До комсомольця, говориться в пісні, приходить і друга дівчина, яка його не лише вірно любила, а й глибоко розуміла суть справи, за яку він боровся і загинув смертю хоробрих. Ось такої щирій і самовідданої любові надається перевага, вона стає предметом оспівування і прославлення.

Змістові пісні цілком відповідає і її форма. Починається пісня традиційним заспівом, в якому замінено лише образ козаченька на комсомольця. Зображення героїчної боротьби, місця смерті воїна, звичаю покривати лице героя саме червоною китайкою — все це перейшло сюди з дожовтневих пісень.

Друга частина пісні, відповідно до цілком нового змісту, подається в стилі безпосередньої розповіді.

Минав час, люди в процесі соціалістичного будівництва зростали, перебудовуючи життя і самих себе. Типовим зразком пісні про чисті дошлюбні відносини, що стають підвалиною міцної сім'ї і щастя на все життя, є дуже поширена на Україні пісня «Удень я працюю...». За останні роки вона пройшла процес шліфування, доробки і зараз закріпилася в двох варіантах, які й подано в збірнику. Справжня життєва правда у відтворенні любовного почуття — запорука успіху цієї пісні.

В таких піснях реалістично відтворені всі важливі побутові явища: любов, одруження, сім'я. І важливо, що творці пісень вважають ці побутові явища не тільки особистою справою кожної людини, а й важливою суспільною справою і висловлюють про них громадську думку. З цього погляду цікава лірично-побутова пісня «Ой, піду я до ставочка». Дівчину, природно, турбує питання: чи вона вродлива, чи подобається хлопцям, чи знайде вона собі лютого по душі. Мати радить їй не дуже переживати з

того, що вона не красуня, а приділяти більше уваги моральним рисам.

Цілком природно, що в радянських ліричних піснях значно більше, ніж, скажімо, в селянській дожовтневій ліриці приділяється уваги моральним рисам людей, які зросли в умовах соціалістичних виробничих відносин.

Важливим фактором розвитку нових моральних відносин було залучення дівчат і жінок до суспільної праці. Вже в другій половині XIX ст. класики марксизму, як відомо, говорили, що «звільнення жінки передбачає своєю першою попередньою умовою повернення всієї жіночої статі до суспільної праці»¹.

З часу Великої Жовтневої соціалістичної революції жінки стали з кожним роком брати все більшу участь у промисловості, державному, партійному і господарському апараті. З 30-х років жінка стала великою силою і в колективному сільському господарстві. Посилення участі жінки в економічному, політичному і громадському житті сприяло повному звільненню задавленого, понівеченого приватною власністю прекрасного почуття кохання. Жінка, що сама на себе працює, позбавлена необхідності виходити заміж без справжньої любові.

На перший погляд здається, що в пісні «Ой, заграйте, музики» відтворено лише факт захоплення танцями, скажімо, як це подано у відомому творі «Від Києва до Лу-

¹ К. Маркс и Ф. Энгельс, Соч., т. XVI, стор. 56.

бен». Та якщо врахуємо нові риси характеру героїні, її законну гордість своїм вільним, незалежним становищем, стане ясним саме соціалістичний характер цього образу жінки:

...Ой, дай, не мішай
Вільно погуляти.
Лихо-горе притопчу,
Щоб його не знати.

Ой, заграйте, музики,
Піддайте охоти,
Як поб'ються черевики,
Надіну чоботи...

Ой, ще маю нові туфлі,
Все собі справляю.
Я нікого не боюся,
Сама заробляю.

З перемогою соціалістичної революції з'явилося нове покоління і чоловіків, які вибирають собі подруг лише по любові.

Таким коханням виступають Ваня в пісні «Удень я працюю», герої пісень «Послухай, дівчино кохана», «Гуцулка» («Зашуміла в полонині зелена смерека»), «Закувала зозуленька» та ін. Спинимось на останній із згаданих пісень, що її склали селяни Закарпаття. Бідний селянин, говориться в пісні, чекав, не женився, бо не мав достатку. Прийшла Радянська влада, дала землю, селяни організували колективне господарство і незможний селянин дістав змогу влаштувати своє сімейне життя. Тепер ніхто не образить його людської гідності, не принизить, не посміється, що він «худобенький». Саме радість вільного кохання нашої люди-

ни і надає соціалістичного характеру цій ще дуже простенькій народній лірично-побутовій пісеньці колгоспної молоді Закарпаття:

Закувала зозуленька
Літньої неділі.
Тепер, мамко, оженюся,
Коли я в артілі.

Та я тепер оженюся,
Хлопець молоденький,
Бо ніхто мені не скаже,
Що я худобенький.

За кілька радянських десятиріч, як свідчать саме життя і його правдиве відображення в народних піснях, значно посилилося і розквітло справжнє взаємне кохання, яке ґрунтується не лише на симпатії або закоханні, але й на спільності культурних і виробничих інтересів, на єдності ідейно-політичних поглядів. Ось така глибока любов і стала основою радянського шлюбу та сімейного життя.

Проте слід звертати пильну увагу на значення, що його має природна краса у взаємовідносинах двох молодих людей. Кожен хлопець або дівчина мають свої смаки і прагнуть обрати собі друга за своїм власним уподобанням. Правда, типізоване відображення в піснях обмежує індивідуальні відтінки, що існують в житті, але і в піснях дуже багато зустрічаємо найрізноманітніших зовнішніх і психологічних рис образу коханого та коханої. Наприклад, в одній пісні підкреслюється, що хлопцеві над усе подобається мила «з карими очима», другому — «чор-

нобрива, хороша на вроду», третьому — «здорова і щаслива», четвертому — дівчина, яка «має добре серце», п'ятому — «сильна, радісна, завзята», шостому — «така ясна, пишна і прекрасна, як калина» і т. д.

В портреті хлопця відзначаються такі риси, як, наприклад, молодість, весела вдача, вродливість, працьовитість і т. ін.

Часто автори пісень вдаються до узагальненого відтворення образу коханого при допомозі традиційної символіки, підкреслюючи цим самим сукупність прекрасних рис в людині: мужності, волі, краси, сили («Від'їжджав мій сокіл», «Милий, любий орле», «Іди вже, коханий, іди вже, соколе» та ін.).

І ось, коли коханою людину обрано, знайдено, відкрито в ній щось особливо дороге, це почуття набуває відносно самостійної сили, яка діє при найскладніших і найтяжчих обставинах особистого і громадського життя. Недаром же говориться здавна в народі «Ой, боже, боже, що та любов може!».

Народні пісні доводять справедливність слів А. С. Макаренка про серйозність почуття кохання: «Етична проблема «полюбив — розлюбив», «обманув — кинув» або проблема «полюбив і буду любити на все життя» не може бути розв'язана без застосування найдетальнішого орієнтування, врахування і обов'язкового уміння планувати своє майбутнє. І ми мусимо вчитись любити. Ми зобов'язані бути свідомими громадянами в коханні і ми тому повинні боротися із старою звичкою і поглядом на любов, що любов — це «натхнення зверху». Налетіла ось така

стихія, і в людини тільки його кохання і більш нічого... Треба і в коханні перевіряти себе, думати про те, що буде завтра»¹.

В житті і в піснях народ завжди боровся і особливо наполегливо бореться в наш час за процвітання такої любові, яка збагачує людей прекрасними почуттями, приносить їм щастя і силу. Про щирю любов було складено особливо багато пісень під час Великої Вітчизняної війни. В них правдиво зображені гіркота розлуки («Від'їжджав мій сокіл далеко в похід»), велика та благородна краса чекання коханого воїна дівчиною або вірною дружиною («Ой, встану я рано», «Ой, з-за гори чорна хмара», «Та звідкіля мій милий прийде?», «В лузі на калину...», «Біля вікна мого зацвіла калина», «Ой, на дубі лист широкий» та ін.), незборима сила радянських воїнів, які знали, що до них линути всіма почуттями і помислами кохані, дружини, матері, а з ними і весь народ («Куди їдеш, орле...», «До червоних проводжала козака дівчина» та ін.).

Потяг до урочистості і краси при відтворенні проявів любові, очевидно, здавна зумовив і появу прекрасного народного звичаю — весілля, яким завершувалися дошлюбні відносини між закоханими. За останній час звичай весілля став посилюватися, розвиватися. На Полтавщині для весілля було вперше за останній час складено «Вінок весільних пісень».

¹ А. С. Макаренко, О коммунистическом воспитании, стор. 107.

Ця перша не зовсім ще досконала спроба щодо складання радянських весільних пісень, звичайно, потребує значного шліфування, доробки і масової перевірки звучання кожної з них на практиці. Але важливо те, що цей процес вже почався.

В радянських родинно-побутових піснях, і це особливо цікаво, говориться, що після одруження любов весь час оновлюється, збагачується, поглиблюється в процесі спільного життя і переборення численних, зокрема побутових, труднощів. Розвитку подружнього кохання сприяють нове економічне становище родини в радянському суспільстві, нові відносини між її членами. Про це свідчить також зникнення старих і відсутність нових пісень про злу свекруху, що змією жалила бідну невістку; свавільного свекра, дротянку, якою чоловік бив жінку, і т. ін.

Все частіше з'являються нові пісні про подружню любов, яка набуває постійного характеру, стає все глибшим джерелом бадьорості і життєрадісності жінки і чоловіка в щоденному, часто нелегкому житті.

Щирості і радості сповнена, наприклад, пісня «В саду яблуня розцвітається». В ній радянська жінка просить свого чоловіка, якого весь час називає другом, скоріше повертатися з Радянської Армії додому, в рідне село. Її прохання і розповідь про своє життя сповнені щирої любові.

Посилення любові в процесі життя, зокрема в час важких випробувань, поетично

відтворено в піснях «Ой, встану я рано», «Та відкіля мій милий прийде».

В них підкреслена та єдність думок, бажань, прагнень, які міцно скріпляють подружню любов.

Несказанною радістю кохання, сильним стимулом до його оновлення після одруження є благородні материнські і батьківські почуття та відносини між батьками і дітьми, відображення яких в радянській ліриці зайняло почесне місце.

Зворушливо проявляється любов до матері у дівчини-трактористки, яка вийшла на широку дорогу самостійного життя в умовах соціалістичного ладу. Вона радіє з того, що своєю творчою працею може забезпечити старість матері. Цей ліричний мотив міг з такою силою прозвучати лише в піснях соціалістичного реалізму:

Орю, орю, орю, мамо,
Колективні гони.
Розтяглися скрізь по полю
Та й сталії коні.

Ой, не будеш, моя мамо,
Більше гнути спину:
Буду тобі заробляти,—
Трактора не кину.

Світить, світить ясне сонце,
Жайворонок в'ється,
Як радісно, моя мамо,
Та й серденько б'ється!

Всі показані нами прекрасні картини родинного побуту в радянську епоху, що їх реалістично відтворив народ у піснях, не говорять про їх повсюдність і всезагальність

В численних ліричних піснях сатирично-го спрямування народ виступає проти аморальної поведінки, неповаги до родини, які ще іноді трапляються в нашому житті.

В цих піснях народ викриває не лише легковажність, зальотництво, а й такі аморальні дії, як страшний по своїй суті торг почуттями. Щодо цього показовою є відома пісня «На роботу не ходила», складена у Львівській області на фактичному матеріалі.

Підкреслено викривальний характер має також поширена сатирична пісня «Не дивуйте, добрі люди», записана в с. Бабшин, Кам'янського району, Хмельницької області.

Не дивуйте, добрі люди,
Треба в світі жити,
Треба вміти в один раз
По п'ять-шість любити.
Треба голову любити:
Ділом верховодить.
Обліковця тре любити:
Трудодні виводить.
Комірника тре любити,
Бо важить пшеницю,
І продавця тре любити,
Бо дасть на спідницю.
Іздового тре любить,
Бо оре городи.
Бригадира тре любить:
Сам до хати ходить...
Тиждень в поле не ходила,
Тільки вийшла жати,
Всі на мене закричали:
«Йди додому спати!»
А тут десь як з-під землі
Бригадир узявся.
Я до нього заморгала,
А він засміявся.

Я до нього заморгала,
А він мені відморгав;
Ще й півкопи не нажала,
Він чотири записав¹.

Всі позитивні і негативні приклади про відносини між чоловіками та жінками, батьками і дітьми, молоддю свідчать, що в нашому побуті поряд з позитивними іноді уживаються і негативні явища.

«Виховання себе, — стверджував А. С. Макаренко, — комуністичне виховання себе — це трудна робота, але не зробити її може тільки розслаблена людина, яка шукає всього легкого»².

В здійсненні цієї дуже важливої роботи в справі етичного і естетичного виховання самого себе важливу роль відіграє народна лірично-побутова пісня.

Андрій Кінько.

¹ Відділ фондів ІМФЕ АН УРСР. Записала від колгоспниць науковий співробітник Кам'янець-Подільського краєзнавчого музею Тамара Сис.

² А. С. Макаренко, О коммунистическом воспитании, стор. 102.

Ліричні
пісні
дореволюційного
періоду

Родинно-побутові ПІСНІ

ОЙ, ВЕСНА, ВЕСНА

Повільно співуче

Ой, весна, весна да весняночка,
 Де твоя дочка да паняночка?
 Десь у садочку шиє сорочку,
 Шовком да біллю да вишиває.
 Шовком да біллю да вишиває,
 Своєму милому пересилає:
 «Надівай її щонеділеньки,
 Споминай же мене щогодиноньки!
 Шовком я шила, а біллю рубила,
 Жаль мені козака, що я полюбила!»

А ВЖЕ ВЕСНА

Швиденько

А вже весна, а вже красна!
Із стріх вода капле. (3)
Молодому козакові
Мандрівочка пахне. (3)

Помандрував козаченько
У чистеє поле. (3)
За ним іде дівчинонька:
«Вернися, соколе!» (3)

«Не вернуся — забарюся:
Гордуєш ти мною. (3)
Буде ж твоє гордування
Все перед тобою.» (3)

Помандрував козаченько
З Лубен до Прилуки. (3)
Ой, плакала дівчинонька,
Здіймаючи руки. (3)

КРОКОВЕЄ КОЛЕСО

Швидко

Кро- ко- ве- є ко- ле- со ви- ще ти- ну сто- я- ло

Кроковеє колесо
Вище тину стояло,
Много дива видало.
Чи бачило, колесо,
Куди милий поїхав?
За ним трава зелена,
І діброва весела.
Кроковеє колесо
Вище тину стояло,
Много дива видало.
Чи бачило, колесо,
Куди нелюб поїхав?
За ним трава полягла
І діброва загула.

ВЕРБОВАЯ ДОЩЕЧКА

Вербовая дощечка, дощечка,
 Бігла в полі Насточка, Насточка,
 На все поле леліє, леліє,
 Звідки милий приїде, приїде.
 Звідки милий приїде, приїде,
 Щось Насточці привезе, привезе.
 Червонії чоботи, чоботи
 Косівської роботи, роботи.
 А в Косові роблене, роблене,
 А у Львові ношене, ношене.
 Як Насточка вбувала, вбувала,
 Вся діброва палала, палала.
 Ідять, дівки, гасити, гасити,
 Цебром воду носити, носити.
 Скільки в цебрі водиці, водиці,
 Стільки в дівках правдиці, правдиці.
 Скільки в цебрі дощечок, дощечок,
 Стільки хлопцям болячок, болячок.

ВИЙДИ, ВИЙДИ, ІВАНКУ!

Весело, жваво

Вийди, вийди, Іванку,
Заспівай нам веснянку!
Зимували, не співали —
Весни дожидали.

Весна, весна, наша весна,
Та що ж ти нам принесла?
Старим бабам по кийочку,
А дівчатам по віночку!

Звила ж я віночок вчора
Звечора, звечора
З зеленого барвіночку
Та й повісила на кілочку.

Матуся вийшла
Віночка зняла,
Віночка зняла
Та нелюбові дала.

Коли б же я теє знала,
Я б його розірвала,
Я б його розірвала,
Ніж нелюбові дала!

ОЙ, НЕ РОСТИ, КРОПЕ

Весело

Ой, не рости, кропе (2)
Високо та й у городі, (2)
Ой, не ходи, старий, (2)
Коло моїх та ворітчок! (2)
Ой, не топчи, старий, (2)
Кудрявої м'яти! (2)
Я того старого (2)
Од роду не любила, (2)
По його слідочку (2)
Каменем да покотила. (2)
Ой, як тяжко-важко (2)
Каменю да котитися, (2)
А ще тяжче-важче (2)
Старому да женитися! (2)
Ой, порости, кропе, (2)
Високо та й у городі, (2)
Ой, походи, молоденький, (2)
Коло моєї хати! (2)
Ой, потопчи, молоденький, (2)
Кудрявую м'яту! (2)
Я того да молодого (2)
Од роду да полюбила, (2)

По його слідочку (2)
Персником да покотила. (2)
Ой, як легесенько (2)
Перснику да котитися, (2)
А ще легше, легше (2)
Молодому да женитися. (2)

А В ТОМУ САДУ

Помірно

А в тому саду
Чисто метено
Ще й хрещатим барвіночком
Дрібно плетено.
А в тому саду ніхто не бував,
Лиш молодий Андрієчко
Коня попасав.
Коня попасав,
Дрібний лист писав
Вже до тої Наталочки,
Що вірно кохав.
Ой, ти, Наталю,
Горда та пишна,
Я до тебе листи писав,
А ти не прийшла.
А ти, Андрійку,
Не великий пан,
Сідлай коня вороного
Та й приїжджай сам!

БІДНА МОЯ ГОЛОВОНЬКО

Бідна моя головонько,
Нещаслива моя доленько!
Що я бідна наробила, —
Кострубонька полюбила.
Приїдь приїдь, кострубоньку,
Стану, стану до шлюбоньку,
У неділю пораненьку
На лляному рушниченьку,
Приїдь, приїдь, кострубоньку,
На сивому кониченьку.

НА БЕРЕЖКУ У СТАВКА

Не дуже швидко

На бе-реж-ку у ставка. на до-щеч-ці у млинка
 фартух пра-ли дів чи-на, плескалась, як риби-на,
 та й у. па, ла в став. не. бо. га та не-ма-є тут ні-ко-го.
 не-ма ко-му при. бі-гти, щоб дів.чи.ну ви. тяг-ти.
 Кричить: «Пробі!» і. і ма.ти, щоб дівчи.ну ря-ту-ва-ти;
 ка. же, що за пра.цю ту-ю і дів.чи.ну по.да. ру.ю.
 Дів.чи на у.год.ли. ру-ва. на та й жарт.ли.ва,
 а.чень.ки, як я. сонь.ки губонь.ки, як ро.жень.ки,
 ні.жень.ки ма-ле-сень.кі, ру.ченьки бі. ле-сень.кі,
 гар.на.я, як кві.точ.ка, ве-се. ла, як рибоч.ка,

На бережку у ставка,
На дощечці у млинка
Фартух прала дівчина,
Плескалась, як рибчина,
Та й упала в став, небога,
Та немає тут нікого,
Нема кому прибігти,
Щоб дівчину витягти.
Кричить: «Пробі!» її мати,
Щоб дівчину рятувати;
Каже, що за працю тую
І дівчину подарую.
Дівчина уродлива,
Рум'яна та й жартівлива,
Оченьки, як ясоньки,
Губоньки, як роженьки,
Ніженьки малесенькі,
Рученьки білесенькі,
Гарная, як квіточка,
Весела, як рибочка.

ПОПІД ТЕРНОМ СТЕЖЕЧКА

Швидко

Попід терном стежечка (2)

Битая була. (2)

А стежкою дівчина (2)

По водицю йшла. (2)

По водицю вона йшла, (2)

Відерце несла. (2)

А в дівчини брівоньки, (2)

А в дівчини чорнії — (2)

Матуся дала. (2)

А хто її знатиме, (2)

А хто цілуватиме? (2)

Хлопійко-душа! (2)

А коли це станеться? (2)

Прийде та пора,

Прийде та пора. Гей!

ПОЗА СЕЛОМ

Повільно
Один

По-за се-лом, по-за се-лом та
по-ве-зе-но сі-но.
А десь' мо-є сер-це-
нят-ко ве-че-ря-ти сі-ло.

Поза селом, поза селом
Та повезено сіно.
А десь моє серденько
Вечеряти сіло.

Ой, вечеряй, серденько,
Та бери потрошку,
Та подавай голосочок
В вишневий садочок.

Ти думаєш, дівчинонько,
Що в степу ночую,
А я твої голосочки
Щовечора чую.

А якби я, козаченьку,
Твій голос зачула,
Вилетіла б з віконечка,
Як сива зозуля.

Хоть зозуля — не зозуля,
А хоть соловейко.
Нехай тобі зозуленька,
Мені соловейко.

Тобі буде зозуленька
Раненько кувати;
Мені буде соловейко
Правдоньку казати.

ТА МАЛАЯ НІЧКА ПЕТРІВОЧКА

Та мала я нічка
Петрівочка,
Та не виспалася
Наша дівочка.
Усю ніч не спала
Та біль сукала;
По горі ходила,
Біль білила.
Та до тої білі
Говорила:
Ой, біле ж моя
Тонесенька,
Кому ти будеш
Вірнесенька?
А чи тому пану,
Що в жупану,
А чи тому хлопику,
Що на конику,
А чи тій нетязі,
Що в сермязі?

ЧОРНУШКО-ДУШКО

Не швидко

«Чорнушко-душко!
Вставай раненько,
Вмивай личенько:
Хтять тебе люди взяти,
Хтять тебе заміж дати!»
«За кого, ненько,
Любе серденько?

За кого, матіночко,
За кого, ластівочко?»
«За мужичину,
Вражого сина!»
«Всю ніч не спати,
Ціпом махати, —
Не піду, матіночко,
Не піду, ластівочко!»
«Чорнушко-душко!
Вставай раненько,
Вмивай личенько:
Хтять тебе люди взяти,
Хтять тебе заміж дати!»
«За кого, ненько,
Любе серденько?
За кого, матіночко,
За кого, ластівочко?»
«За циганина,
Вражого сина!»
«Всю ніч не спати,
Ложки тесати, —
Не піду, матіночко,
Не піду, ластівочко!»
«Чорнушко-душко!
Вставай раненько,
Вмивай личенько:
Хтять тебе люди взяти,
Хтять тебе заміж дати!».
«За кого, ненько,
Любе серденько?
За кого, матіночко,
За кого, ластівочко?»
«За паничина,
Вражого сина!»

«Всю ніч не спати,
Книжки читати, —
Не піду, матіночко,
Не піду, ластівочко!»
«Чорнушко душко!
Вставай раненько,
Вмивай личенько:
Хтять тебе люди взяти,
Хтять тебе заміж дати!»
«За кого, ненько,
Любе серденько?
За кого, матіночко,
За кого, ластівочко?»
«За короленка,
Доброго сина!»
«Всю ніч гуляти,
Мед-вино пити, —
Ой піду, матіночко,
Ой, піду, ластівочко!»

НЕ СТІЙ, ВЕРБО

Повільно

Не стій, вербо, над водою
Рано-рано!
Не стій, вербо, над водою
Та ранесенько!
Розвий, вербо, сімсот квіток
Рано-рано!
Розвий, вербо, сімсот квіток
Та ранесенько!
Що всім хлопцям по квітоньці
Рано-рано!
Що всім хлопцям по квітоньці
Та ранесенько!
Тільки Грицеві нема квітки
Рано-рано!
Тільки Грицеві нема квітки
Та ранесенько!
Не журися, милий Грицю,
Рано-рано!
Не журися милий Грицю,
Та ранесенько!
Буде тобі квітка красна
Рано-рано!

Буде тобі квітка красна
Та ранесенько!
Буде тобі красна Ганна
Рано-рано!
Буде тобі Ганнусенька
Та ранесенько!

ХВАЛИЛАСЯ БЕРЕЗА

Хвалилася береза...
Хвалилася,
Хвалилася береза:
«Що я вгору висока...
Що я вгору,
Що я вгору висока.
Що я в корінь глибока...
Що я в корінь,
Що я в корінь глибока.
Що я гіллям кудрява...
Що я гіллям,
Що я гіллям кудрява.
Що на мені біла кора...
Що на мені,
Що на мені біла кора!»
Обізвався вітронько...
Обізвався,
Обізвався вітронько:
«Не хвалися, березо...
Не хвалися,
Не хвалися, березо!
Бо я вітром повію...
Бо я вітром,

Бо я вітром повію.
Гілля твоє поломлю...
Гілля твоє,
Гілля твоє поломлю.
Листя твоє обвію...
Листя твоє,
Листя твоє обвію!»
Хвалилася дівчина...
Хвалилася,
Хвалилася дівчина:
«В мене коса до пояса...
В мене коса,
В мене коса до пояса.
В мене личко, як яблучко...
В мене личко,
В мене личко, як яблучко.
В мене очі, як тернок...
В мене очі,
В мене очі, як тернок.
В мене брови, як шнурок...
В мене брови,
В мене брови, як шнурок!»
Обіззався парубок...
Обіззався,
Обіззався парубок:
«Не хвалися, дівчино...
Не хвалися,
Не хвалися, дівчино!..
Бо я тебе сам візьму...
Бо я тебе,
Бо я тебе сам візьму.
Косу твою ізірву...
Косу твою,
Косу твою ізірву.
Личко твоє змарніє...

Личко твоє,
Личко твоє змарніє.
Очі твої сплачуться...
Очі твої,
Очі твої сплачуться.
Брови твої злиняють...
Брови твої,
Брови твої злиняють!»

ОЙ, ЧЕРЧИКУ ТА ГОРОБЧИКУ

Помірно

Ой, черчику та горобчику,
 Полинь, полинь та по садочку!
 Полинь, полинь та по садочку,
 Розкажи нам усю правдочку:
 Кому воля, кому неволя?
 А парубкам уся воленька, —
 За скрипочку та за дудочку,
 За шапочку та й на вулицю!
 Ой, черчику та горобчику,
 Полинь, полинь та по садочку!
 Полинь, полинь та по садочку,
 Розкажи нам усю правдочку:
 Кому воля, кому неволя?
 А дівчатам уся воленька, —
 За юпочку та за віночок,
 За рученьку та й у таночок!
 Ой, черчику та горобчику,
 Полинь, полинь та по садочку!
 Полинь, полинь та по садочку,
 Розкажи нам усю правдочку:
 Кому воля, кому неволя?
 Молодицям вся неволенька, —
 У колисці дитина кричить,

На припічку та горщик біжить,
У запічку свекруха бурчить,
Під порогом порося кричить!
Дитя каже: «Нагодуй мене!»
Горщик каже: «Одстанов мене!»
А свекруха: «Постели мене!»
Поросятко: «Нагодуй мене!»
Поросятко: «Нагодуй мене!»
Милий каже: «Поцілуй мене!»

ОЙ, ЛІТАЄ ЧОРНА ГАЛОЧКА

Помірно

Ой, літає чорна галочка по полю,
А черкає крилечками по йому. (2)

«Ой, полинь, полинь, мій соколоньку, від мене,

Може, ти знайдеш чорнішу галку за мене». (2)

«А вже ж бо я чотири сади облітав,
А чорнішої за тебе галки не видав. (2)

А в п'ятому яблуневому ночував,
Ой, там я тебе, чорну галочку,
сподобав». (2)

Ой, ходила дівка Ганнуся по двору,
А черкала суконькою по йому. (2)

«Ой, поїдь, поїдь, мій миленький, від мене,
Може, ти знайдеш кращу дівоньку за мене». (2)

«А вже ж бо я чотири міста об'їхав,
А кращої за тебе дівки не видав. (2)
А в п'ятому (у Миропіллі) ночував,
Ой, там тебе, красну дівоньку, сподобав». (2)

ЗА ГОРОДОМ ТА ОВЕС РЯСНИЙ

Жваво

За городом та овес рясний, (2)
А в городі виноград красний.
Винограде, виноградочку, (2)
Прошу тебе на порадочку.
Прошу тебе та порадь мене, (2)
Молодую та відрадь мене.
Ой, як буде мій нелюб їхати, (2)
То він буде ягідочки рвати.
То він буде ягідочки рвати, (2)
То він буде за мене питати.
Ви, гіллячки, не схиляйтеся (2)
Та за мене не признайтеся.
За городом та овес рясний, (2)
А в городі виноград красний.
Винограде, виноградочку, (2)
Прошу тебе на порадочку.
Прошу тебе та порадь мене, (2)
Молодую та відрадь мене.
Ой, як буде мій милий їхати, (2)
То він буде ягідочки рвати.
То він буде ягідочки рвати, (2)
То він буде за мене питати.

Ви, гіллячки, іскиляйтеся, (2)
Ви, ягідки, ісповняйтеся.
Ви, ягідки, ісповняйтеся, (2)
За мене, молодую, та признайтеся.

СВІТИ, МІСЯЦЮ

Весело

Світи, місяцю, не вечорися,
Ой, їдь, мій милий, та й не спізнися.
Вже твоя вечерея пилом припала,
Вже твоя мила смутненька стала.
По плечу кіска розпустилася,
По личку слізка покотилася.

ЛЕТЯТЬ ГАЛОЧКИ У ТРИ РЯДОЧКИ

Широко

Летят галочки у три рядочки,	}	(3)
Зозуля попереду.		
Усі галочки по дубах сіли,	}	(3)
Зозуля — на калині.		
Усі галочки защебетали,	}	(3)
Зозуля закувала.		
Ой, чого куєш, чого жалуєш,	}	(3)
Сивая зозуленько?		
Ой, чи жаль тобі теї калини,	}	(3)
Що стоїть при долині?		
«Ой, не жаль мені теї калини,	}	(3)
Що стоїть при долині,		
Тільки жаль мені та куваннячка,	}	(3)
Раннього вставаннячка».		
Ідуть дружечки у три рядочки,	}	(3)
Ярина попереду.		
Усі дружечки по лавах сіли,	}	(3)
Ярина на посаді.		

Усі дружечки заспівали,	}	(3)
Ярина заплакала.		
Ой, чого плачеш, чого жалуєш,	}	(3)
Молодая Ярино?		
Ой, чи жаль тобі татонька свого	}	(3)
Чи подвір'ячка його?		
«Ой, не жаль мені татонька свого	}	(3)
Ні подвір'ячка його,		
Тільки жаль мені русої коси —	}	(3)
Дівочької краси».		

КОЛО МОЇ ХАТИ ЗАЦВІЛИ БЛАВАТИ

Помірно

Ко-ло мо-ї ха-ти за-цві-ли бла-ва-ти,
хті-ли ме-не ма-ти во-се-ни від-да-ти,
хті-ли ме-не ма-ти во-се-ни від-да-ти.

Варіант запису

Ко-ло мо-ї ха-ти за-цві-ли бла-ва-ти,
хті-ли ме-не ма-ти во-се-ни від-да-ти.
хті-ли ме-не ма-ти во-се-ни від-да-ти.

Коло мої хати
Зацвіли блявати,
Хтіли мене мати
Восени віддати. } (2)

А мати хотіли,
А я не хотіла.
Прийшли старостоньки, } (2)
Я їм відповіла:

Не косіть травичку,
Бо ще зелененька,
Не віддавай, мати, } (2)
Бо-м ще молоденька.

Зачекай, сестричко,
Ще не віддавай си,
На городі ружа — } (2)
Урви, завітчай си.

На городі ружа
Та ще й барвіночок;
Подівоч, сестричко, } (2)
Ще хоч один рочок.

Я би-м си, сестрички,
Ще й не віддавала,
Якби ми сусіда } (2)
Літ не рахувала.

Одна каже — тридцять,
Друга каже — двадцять,
А мені, по правді, } (2)
Лишень вісімнадцять.

Сестрички, сестрички,
Отости ми звели,
Щости мою косу } (2)
Навіки розплели.

Єкісти розплели,
Назад заплетіте,
Та най я си вийду } (2)
Поміж людські діти.

ОЙ, ХОДИЛА ТА МАРУСЯ

Повільно, співуче

Ой, ходила та Маруся
По крутій горі,
Побачила селезня
На тихій воді.

«Пливи, пливи, селезню,
Тихо по воді.
Прибуди, прибуди, мій батеньку,
Тепер ік мені!»

«Ой, рад би я, дитя моє,
Прибути к тобі,—
Насипали сирії землі
На груди мої.

Насипали сирії землі
На груди мені;
Склепилися карі очі
Й вустоньки мої.

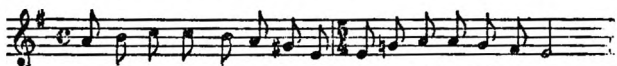
Склепилися карі очі
Й вустоньки мої,—
Не дам тобі порадоньки,
Бідній сиротині».

А Я В БАТЬКА РОСЛА

Помірно

А. я в бать-ка рос-ла; о-ди-ни-ця бу-ла,

ме-не ма-ти не жа-лі-ла — взя-ла за-між від-да-ла.

А я в батька росла,
Одиниця була,
Мене мати не жаліла —
Взяла заміж віддала.

Віддала мене мати
В чужу сторону,
В чужу сторону,
Між велику сім'ю.

А чужа сторона
І без вітру шумить, —
Чужий батько, чужа мати
І не б'ють, то болить.

НЕ ТОПИЛА, НЕ ВАРИЛА

Не поспішай!

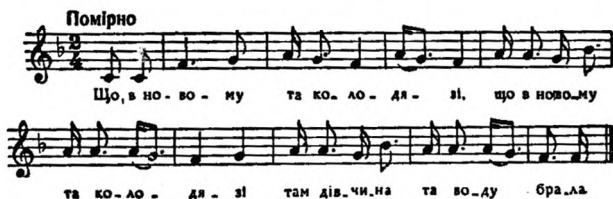
Не топила, не варила,
На припічку жар, жар, жар.
Як я піду з цього села,
Комусь буде жаль, жаль.

Не топила, не варила,
На припічку димно, димно.
Як я піду з цього села,
Комусь буде дивно.

Не топила, не варила,
На припічку попіл, попіл.
Як я піду з цього села,
Зостанеться сокіл.

Не топила, не варила,
На припічку каша, каша.
Прощавайте, сусідоньки,
Тепер я не ваша!

ЩО В НОВОМУ ТА КОЛОДЯЗІ

Що в новому та колодязі (2)
Там дівчина та воду брала.
Там дівчина та воду брала, (2)
На свій край поглядала.
На свій край поглядала, (2)
Забачила два лебедоньки.
Забачила два лебедоньки: (2)
«Сірі-білі мої лебедята,
Сірі-білі мої лебедята, (2)
Полиніте в мою стороненьку.
Полиніте в мою стороненьку, (2)
Накажіте мойму родоньку.
Накажіте мойму родоньку, (2)
Близькому і далекому.
Близькому й далекому, (2)
Батеньку та рідненькому.
Батеньку та рідненькому, (2)
Нехай їде да викупляє.
Нехай їде да викупляє, (2)
З неволеньки да визволяє.

З неволеньки да визволяє, (2)
В чужі руки та в неволеньку,
В чужі руки та в неволеньку (2)
Затопила я головоньку».

ОЙ, ТИ, ДІВЧИНО

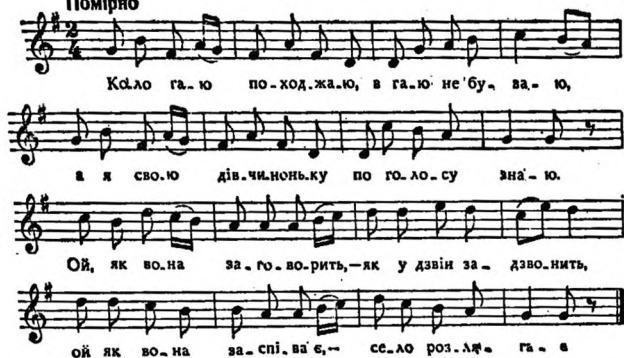
Не поспішаючи

«Ой, ти, дівчино — червона калино,
 Як мені на тебе дивитися мило. (2)
 Як ідеш, дівчино, ізрання по воду,
 Не надивлюся на твою вроду, (2)
 Не так по воду, як ідеш з водою, —
 Й сам я не знаю, що буде зо мною. (2)
 Ой, ти, дівчино, чорнобрива-пишна,
 Чом ти до мене звечора не вийшла?» (2)
 «Ой, ти, козаче, який ти дивненький,
 Чи ж ти не бачиш, що мороз біленький?» (2)
 «Ой, ти, дівчино, ти не бійсь морозу, —
 Я під твої ніжки шапочку підложу». (2)

КОЛО ГАЮ ПОХОДЖАЮ

Помірно

Коло гаю походжаю, в гаю не буваю,
 А я свою дівчиноньку по голосу знаю.
 Ой, як вона заговорить,— як у дзвін
 задзвонить,
 Ой, як вона заспіває,— село розлягає.

ЧОГОСЬ МЕНІ ЧУДНО

Чогось мені чудно,
Чогось мені дивно,
Що мого милого
Звечора не видно.

Не видно, не видно,
Ніде не видати,
На жовтім пісочку
Два слідочки знати.

Гей, один слідочок —
То мого милого,
А другий слідочок —
Коня вороного.

Ой. піду я, піду
В вишневий садочок
Та вирву я. вирву
Кленовий листочок.

Та вирву я, вирву
Кленовий листочок,
Прикрию пристелю
Милого слідочок,

А щоб той слідочок
Пташки не збродили,
Щоб мого милого
Інші не любили.

ОЙ, ЗНАТИ, ЗНАТИ..

Помірно

Ой, знати, знати,
Хто кого любить:
Сяде близесенько
Ще й приголубить. } (2)

Ой, знати, знати,
В кого є дочки:
Втоптані стежечки
Через садочки. } (2)

Ой, знати, знати,
Хто не жонатий:
Білеє личенько,
Як в паненяти. } (2)

Ой, знати, знати,
Хто оженився:
Скорчився, зморщився
Та й зажурився. } (2)

ПЛИВЕ ЩУКА З КРЕМЕНЧУКА

Повільно, стримано

Пли - ве щу - ка з Кре - мен - чу - ка,
 пли - ве собі сти - ха, хто не знає
 за ко хан - ня, той не знає ли - ха.

Пливе щука з Кременчука,
 Пливе собі стиха;
 Хто не знає закохання,
 Той не знає лиха.
 Пливе щука з Кременчука,
 Луска на ній сяє,
 Хто не знає закохання,
 Той щастя не має.

ОЙ, ЧУЮ Я ЧЕРЕЗ ЛЮДИ

Повільно

Ой, чую я через люди,
Що мій батько в гостях буде...
Ой, ждала я, ждала,
Всю нічку не спала,
Кватирочки повідчиняла.

А мій батько їхав, їхав
Та до мене й не заїхав...
Ніч моя темна,
Ще й ти, зоре ясна,
Видно, моя доля безщасна!

Ой, чую я через люди —
Моя мати в гостях буде...
Ой, ждала я, ждала,
Всю нічку не спала,
Кватирочки повідчиняла.

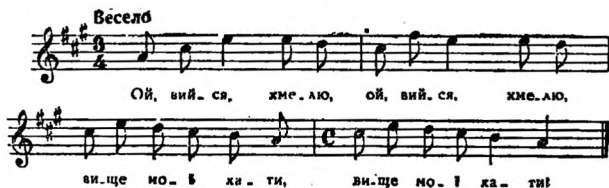
Моя мати їде, їде
Та й до мене не заїде...
Ніч моя темна,
Ще й ти, зоре ясна,
Видно, моя доля безщасна!

Ой, чую я через люди,
Що до мене братик буде...
Ой, ждала я, ждала,
Всю нічку не спала,
Кватирочки повідчиняла.

А мій братик їхав, їхав,
А до мене не доїхав...
Ніч моя темна,
Ще й ти, зоре ясна,
Видно, моя доля безщасна!

Ой, чула я через люди,
Що мій милий в гостях буде...
Ніч моя темна,
А зіронька ясна,
Тепер моя доля вже щасна!

ОЙ, ВИЙСЯ, ХМЕЛЮ

Ой, вийся, хмелю, ой, вийся, хмелю,
Вище мої хати, вище мої хати!
Ой, пусти мене, ой, пусти мене,
Мати, погуляти, мати, погуляти.
Та ой, піду я, та ой, піду я
Все берегом, лугом, все берегом, лугом.
Ой, підійду я, ой, підійду я
Та до криниченьки, та до криниченьки.
Що в криниченьці, що в криниченьці
Вода прибуває, вода прибуває.
Там козаченько, там козаченько
Коня напуває, мене дожидає.

СКАЖИ, СКАЖИ, СЕРЦЕ, ПРАВДУ

Швиденько

Скажи, скажи, серце, правду,
Нехай же я буду знати,
Чи з великою мені радістю
А до тебе прибувати.

Прибуди, прибуди, мій миленький,
Ой, я тобі рада буду:
Я ж без тебе усю ніченьку,
Як сива голубка гуду.

Ой, десь же ти, моя мила,
Да із шовку ізшита,
Що ти мене та додержала
Аж до білого світа.

Ой, ізвита, мій миленький, ізвита,
А із білого білила,
Тим я тебе та додержала,
Що я вірно полюбила,

Ой, десь же ти, мій миленький,
У барвінку купався:
Були луччі, були кращі,
А ти мені сподобався.

СВІТИ, МІСЯЦЮ

Стримано

Світи, місяцю,
 Звечора цілу нічку,
 Переплив Дунай
 І ще бистру річку. } (2)

Переплив Дунай
 І чобіток не помочив,
 Знати козака,
 Що до дівчини ходив. } (2)

Ой, то ж тобі,
 Козаче, закохання, —
 Не бере ж тебе
 В чистім полі орання. } (2)

Ой, то ж тобі,
 Козаче, зальотоньки, —
 Ні вночі спання,
 Ані вдень роботоньки. } (2)

ЗЕЛЕНИЙ ДУБОЧОК

Повільно

Зелений дубочок
На яр похилився,
А син своїй неньці
В ніженьки вклонився.

«Ой, час-пора, мати,
Мене оженити:
Прийде нічка темна,
Ні з ким говорити!»

«Ой, на ж тобі, синку,
Рубля золотого,
Купи собі, синку,
Коня вороного.

Купи собі, синку,
Коня вороного,
Постав у станочок,
Говори до нього!»

Говорив я нічку,
Говорив другу,ю,
А на третю нічку
Мій кінь не говорить.

А на третю нічку
Мій кінь не говорить,
До сирої землі
Головоньку клонить.

«Ой, коню мій, коню,
Чого не говориш,
До сирої землі
Головоньку клониш?

Чи я тобі тяжкий,
Чи я тобі важкий,
Чи тяжкая-важка
Золотая зброя?»

«Ти мені не тяжкий,
Ти мені не важкий,
Не тяжка, не важка
Золотая зброя.

Тяжкі ж мені, важкі
Твої вечорниці,
Твої вечорниці,
Ще й полюбовниці.

Як вечір приходить,
Ти мене сідлаєш,
Ти мене сідлаєш,
На всю ніч рушаєш.

Через поле їдеш —
Та й не попасаєш,
Через річку бредеш —
Та й не напуваєш.

Як на гору їдеш —
Нагайкою краєш,
Як з гори з'їжджаєш —
Ногами стискаєш.

Ногами стискаєш
Та все поспішаєш,
До хати приїдеш,
До стовпа прив'яжеш.

До хати приїдеш,
До стовпа прив'яжеш,
Сам йдеш до дівчини,
Усю ніч просидиш.

Усю ніч просидиш,
До світа гуляєш,
Мене, вороного
Зовсім забуваєш!»

КОЛО МЛИНА, КОЛО БРОДУ

Повільно

Коло млина, коло броду (2)
Два голуби пили воду.

Вони пили, вуркотіли, (2)
Ізнялися, полетіли.

Ізнялися, полинули, (2)
Крилочками стрепенули.

Крилочками стрепенули, (2)
Про кохання спом'янули.

Тому горе, що кохає,— (2)
З стремен ніжок не виймає!

ЯКБИ МЕНІ НЕ ТИНОЧКИ

Помірно

Якби мені не тиночки
 Та й не перелази,
 Ходив би я до дівчини
 По чотири рази. } (2)

Якби мені не тиночки
 Та й не перетинки,
 Ходив би я до дівчини
 Та щовечоринки. } (2)

Галю, серце, рибко моя,
 Що мені казати,
 Хотів би я тебе одну
 Цілий вік кохати. } (2)

ОЙ, ЛЕТИЛА ГОРЛИЦЯ

Не поспішаючи

Ой, летіла горлиця через сад,
Через сад, гей!
Розпустила пір'ячко на ввесь сад,
Гей, на ввесь сад!

Ой, хто ж тебе пір'ячко ізбере,
Ізбере, гей!
Отой мене, молодую, забере,
Гей, забере!

На курочці пір'ячко в один ряд,
В один ряд, гей!
Любімося, серденько, в один лад,
Гей, в один лад!

ЧОГОСЬ МЕНІ НЕЛЕГКО

Швиденько

Чогось мені нелегко,
Десь мій милий далеко, (2)

За густими лозами,
Вмивається сльозами. (2)

«Ой, що ж тебе принесло:
Чи човничок, чи весло?» (2)

«Приніс мене сивий кінь
До дівчини на подвір». (2)

Ой, дівчина Марина
По сінечках ходила, (2)

Гарнець меду носила,
Козаченька просила: (2)

«Козаченьку молодий,
Ти до мене не ходи. (2)

Чом до мене не прийшов,
Як ще місяць не зійшов? (2)

Тоді тебе принесло,
Як сонечко ізійшло». (2)

«Я до тебе приходжав,
Тебе дома не застав. (2)

Тебе дома не застав,
Кругом хати посвистав. (2)

Кругом хати посвистав
Та й додому попластав». (2)

ОЙ, У ПОЛІ ТРИ ДОРІЖКИ РІЗНО

Ой, у полі
Три доріжки різно...
Ходить козак
До дівчини пізно.

«Ой, не ходи ти,
Козаче, до мене:
Буде слава
На тебе й на мене.

Ще й на твого
Коня вороного,
Ще й на тебе,
Хлопця молодого!»

«Ой, я слави,
Слави не боюся,
З ким люблюся —
Не наговорюся!

З ким люблюся —
Не наговорюся,
З ким кохаюсь —
Не нарозмовляюсь!»

ОЙ, ТАМ, ЗА ДУНАЄМ

Помірно

Ой, там, за Дунаєм,
Та за тихим Дунаєм
Молодець гуляє. (2)

Молодець гуляє,
Та молодець гуляє,
На той бік гукає: (2)

«Подай, подай перевозу,
Та подай перевозу,
Я перевезуся! (2)

На свою Вкраїну,
Та на свою Вкраїну
Ще раз подивлюся. (2)

Не так на Вкраїну,
Та не так на Вкраїну,
Як на ту дівчину!» (2)

«По світлонці ходжу,
Та по світлонці ходжу,
Та й не находитися. (2)

Кого вірно люблю,
Та кого вірно люблю,
Та й не надивлюся. (2)

Кого ж ненавиджу,
Та кого ненавиджу,
З тим не розминуся!» (2)

ЖАЛІ МОЇ, ЖАЛІ

Жалі мої, жалі, великі, не малі,
Як майова роса по зеленій траві.

Як вітер повіє, то росоньку звіє,
А моє серденько в тяжкій тузі мліє.

Ой, моє серденько з каменя твердого,
Розпукається ми з жалю великого.

Червона калино, не стій над водою,
Молода дівчино, жаль ми за тобою.

Поставлю ти хату з твердого дерева, —
Ой, буду я в тебе кожного вечора.

Поставлю ти сіни з сухої дубини, —
Ой, буду я в тебе кожної години.

СОНЦЕ НИЗЕНЬКО, ВЕЧІР БЛИЗЕНЬКО

Повільно, співуче

Сонце низенько, вечір близенько,
Вийди до мене, моє серденько! (2)

Ой, вийди, вийди, та не барися,
Моє серденько, розвеселися. (2)

Ой, вийди, вийди, серденько, Галю,
Серденько, рибонько, дорогий
кришталю! (2)

Ой, вийди, вийди, не бійсь морозу,
Я твої ніженьки в шапочку вложу. (2)

Через річеньку, через болото,
Подай рученьку, моє золото! (2)

Через річеньку, через биструю,
Подай рученьку, подай другу! (2)

Ой, біда, біда, що я не вдався, —
Брів через річеньку, та не вмивався. (2)

Ой, завернуса та умиюся,
На свою милую хоч подивлюся. (2)

«Ой, не вертайся та не вмивайся,
Ти ж мені, серденько, й так
сподобався. (2)

Ой, там криниця під перелазом —
Вмиємось, серденько, обое разом. (2)

Моя хустина шовками шита —
Утремось, серденько, хоч буду бита. (2)

Битиме мати, знатиму, за що:
За тебе, серденько, не за ледащо!» (2)

ОЙ, ГИЛЯ, ГИЛЯ, ГУСОНЬКИ, НА СТАВ

«Ой, гиля, гиля,
Гусоньки, на став!..
Добривечір, дівчино,
Бо я ще не спав! } (2)

Ой, не спав, не спав,
Не буду й спати!
Дай же мені, дівчино,
Повечеряти!» } (2)

«Я ж не топила,
Я ж не варила!
На білу постілоньку
Спати кладовила.» } (2)

«Ой, боже, боже,
Який я удався!
Брів я через річеньку,
Та й не вмивався! } (2)

Я ж не вмивався,
Я не втирався.
Чим я тобі, дівчино,
Ще й сподобався?» } (2)

ІШОВ КОЗАК ПОТАЙКОМ

Жваво

Ішов козак потайком (2)
До дівчини, серденько, вечірком. (2)

«Ой, дівчино, відчини, (2)
Своє-мoje серденько звесели!» (2)

«Ой, не буду відчинять, (2)
Бо ти будеш, серденько, жартувать». (2)

«Ой, не буду, не буду, (2)
Пожартую трошечки та й піду». (2)

Жартували до зорі, (2)
Поки стало виднесенько надворі. (2)

«Ой, козаче, утікай (2)
Та й на мене славоньки не пускай». (2)

«Ой, дівчино, шумить гай, (2)
Кого любиш, серденько, забувай» (2)

«Нехай шумить, хай гуде, (2)
Кого люблю змалечку, мій буде». (2)

ОЙ, ЗА ГАЄМ, ГАЄМ

Швиденько

Ой, за гаєм, гаєм,
Гаєм зелененьким,
Там орала дівчинонька
Воликом чорненьким. } (2)

Орала, орала,
Не вміла гукати,
Та й наняла козаченька
На скрипочку грати. } (2)

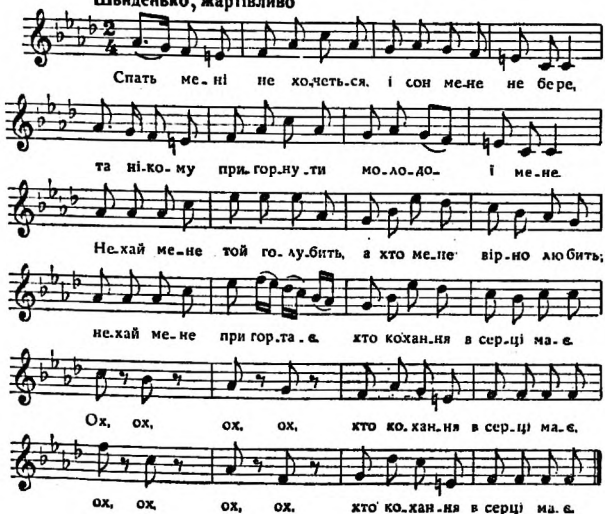
Козаченько грає,
Бровами моргає...
Вража його мати знає,
На що він моргає: } (2)

Чи на мої воли,
А чи на корови,
Чи на моє біле личко,
Чи на чорні брови. } (2)

Воли та корови
Усі поздиhaють,
Біле личко, чорні брови
Повік не злиняють. } (2)

СПАТЬ МЕНІ НЕ ХОЧЕТЬСЯ

Швиденько, жартівливо

Спать ме-ні не хочеть-ся, і сон ме-не не бере,
та ні-ко-му при-гор-ну-ти мо-ло-до- і ме-не
Не-хай ме-не той го-лубить, а хто ме-не вір-но любить;
не-хай ме-не при-гор-та-є, хто ко-хан-ня в сер-ці ма-є.
Ох, ох, ох, ох, хто ко-хан-ня в сер-ці ма-є.
ох, ох, ох, ох, хто ко-хан-ня в сер-ці ма-є.

Спать мені не хочеться,
І сон мене не бере,
Та нікому пригорнути
Молодої мене.
Нехай мене той голубить,
А хто мене вірно любить;
Нехай мене пригортає,
Хто кохання в серці має.
Ох, ох, ох, ох,
Хто кохання в серці має. } (2)

Із-під хмизу на піч лізу,
Аж луна по хаті йде,
А хто мене вірно любить,
Той на печі знайде.
Я на піч, а він за мною, —
Укриюся з головою;
Відчепися, препоганий,
Цілуватись незугарний.
Ох, ох, ох, ох,
Цілуватись незугарний. } (2)

Жар, мати, капустицю,
Жар, мати, буряки,
Жаль мені покидати
Чорноморських козаків.
Пусти ж мене, моя мати,
На вулицю погуляти,
На вулицю погуляти,
Коли хочеш зятя мати.
Ох, ох, ох, ох,
Коли хочеш зятя мати. } (2)

ЖИТО, МАМЦЮ

Весело

Жито, мамцю, жито, мамцю,
Жито не полова...
Як дівчину не любити,
Коли чорноброва?

Жито, мамцю, жито, мамцю,
Жито не пшениця...
Як дівчину не любити,
Коли чепуриться!

Жито, мамцю, жито, мамцю,
Жито-колосочки...
Як дівчину не любити,
Коли чорні очки!

ДІВЧИНО МОЯ, ЧАРІВНИЧЕНЬКО

Помірно

Дівчино моя, чарівниченко!
Причарувала білєє личенько. (2)
Коли б же ти знав з поля до хати,
Ой, як я вмію та й чарувати. (2)
Мої чароньки — чорні брівоньки,
Моя принада — сама молода. (2)

НАДОБРАНІЧ УСІМ НА НІЧ

Повільно

Надобраніч усім на ніч, бо уже я та піду
 спати.
 За ворітьми зелен явір, там я буду та тебе
 ждати.

Ой, чи явір, чи не явір, та зелена то яворина.
 Між шістьома дівоньками тільки мені ти
 одна мила.
 Ой, чи мила, чи не мила, а щось мені та
 починила:
 Кличе мати вечеряти — вечеронька мені
 не мила.

«Не дай мені моя мати, ні снідати, ні
 обідати,
 Но дай мені, моя мати, дівчиноньку та й
 провідати».

«Ой. дам тобі, мій синочку, поснідати,
пообідати,
Не дам тобі, мій синочку, чарівницю та
провідати».

«Лучче мене, моя мати, по білому личеньку
втяти,
Ніж би мала дівчиноньку чарівницею
назвати».

ОЙ, ТИ, МІСЯЦЮ-ЗОРЕ

Ой, ти, місяцю-зоре,
Освіти на все поле:
Ой, там моя дівчинонька
Та й пшениченьку поле.

Ой, поле ж вона, поле
І кукіль вибирає,
Кукіль вона вибирає
Та й на сонце поглядає.

Кукіль вона вибирає
Та й на сонце поглядає,
Чи високо соколенько
Із орлами літає.

Лети, лети, соколеньку,
Та й на мою стороненьку,
Ой, сядь же ти, голубчику,
Та й на новій коморі.

Таки ж орла виганяла,
Таки ж з милим розмовляла,
Таки ж з милим розмовляла
Та й од щирого серця.

ЗАКУВАЛА ЗОЗУЛЕНЬКА

Повільно

Закувала зозуленька,
Вище саду летючи;
Заплакала дівчинонька,
Білу постіль стелючи.

Постіль моя біла,
Як на тобі твердо спати,
Як на тобі твердо спати
І милого дожити!

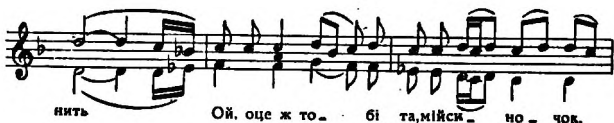
ТА, ОЙ, СОН, МАТИ

Широко

Один

Всі

Та, ой, сон, мати, та, ой, сон, мати,
Головоньку клонить.
Ой, оце ж тобі та, мій синочок,
Своя воленька робить.

Та й оце ж тобі та, мій синочок,
Своя воленька робить,
Ой, оце ж тобі та, мій синочок,
Сама дівчина ходить.

Та нехай ходить, нехай ходить,
Бо вона ж мене любить,
А вона ж мені, ой, молодому,
Та за дружину буде.

Та столи ж мої, ой, тесовії,
А скатерті ллянії,
Ой, брови ж мої, ой, чорнесенькі,
Ой, горе мені з вами.

Та брови ж мої, ой, чорнесенькі,
Та горе мені з вами,
Ой, не хочете, ой, ночувати,
Ой, ніченьки самі.

Та хоть хочете, ой, не хочете,
Ой, та будете спати,
Десь поїхав, ой, мій миленький
Аж у поле орати.

Ой, орав три дні, та й у царині,
А чотири — в толоці,
Ой, виплакала, ой, карі очі
За чотири ночі.

Та оці ж мені та, ой, чотири,
Ой, за вісім же стали.
Щоб моєму миленькому
Волики пристали.

Та бодай воли а дужі були,
А плужок уломився,
Ой, щоб мій милий, ой, чорнобривий
Та й додому прибився.

ТА Й ЗА ТУЧАМИ ГРОМОВИМИ

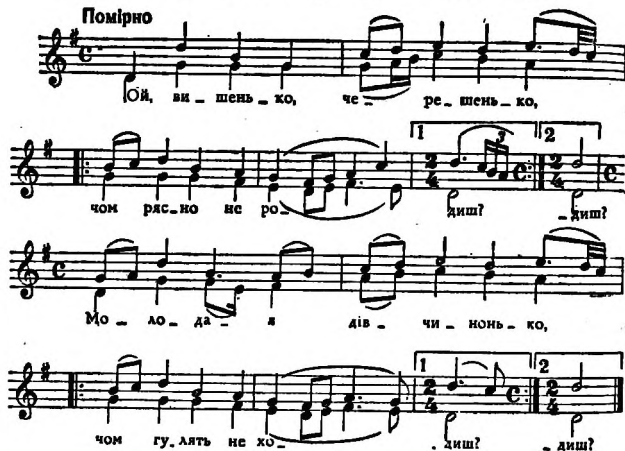
Стримано

Та й за тучами громовими сонечко не
сходить,
За вражими ворогами мій милий не ходить.
Та ой, ви, тучі громовії, розійдіться різно, —
Та прийди, прийди, мій миленький, хоч не
рано — пізно.
Та орав мій милий у ярині, та й став у
толоці,
Виплакала карі очі за чотири ночі.
Та й уже мені ті чотири та й за вісім стали,
Бодай мого миленького волики пристали.
Та нехай воли живі будуть, а щоб плуг
поламався,
Щоб мій милий чорнобривий додому
пригнався.

ОЙ, ВИШЕНЬКО, ЧЕРЕШЕНЬКО

Помірно

Ой, вишенько, черешенько,
 Чом рясно не родиш? (2)
 Молодая дівчинонько,
 Чом гулять не ходиш? (2)
 Ой, як мені рясно родить
 За високим тином? (2)
 Як же мені гулять ходить
 За вдовиним сином. (2)
 Ой, ти, вдово молода,
 Навчай свого сина. (2)
 Як не будеш научати,—
 Буду чарувати! (2)
 Чарувала руки й ноги,
 Ще й чорнії брови. (2)

Чорні брови
Ще й карії очі. (2)
Чорні брови
Ще й карії очі, (2)
Щоб не ходив до дівчини
Темненької ночі. (2)

ТЕМНА НІЧКА, НЕВИДНА

Темна нічка, невидна, (2)

Гей, осіння, холодна.

Ні з ким ночку ночувать, (2)

Гей, нікому правду ісказать.

Ой, піду я в лужочок, (2)

Гей, пущу стиха голосок.

Пущу стиха голосок, (2)

Чи не почує мій дружок.

Навкруг лужка обійшла, (2)

Гей, ніде дружка не знайшла.

Тільки найшла слідочок, (2)

Гей, де походив дружочок.

Вирву з калини листочок, (2)

Гей, та пристелю слідочок,

Щоб слідок пилом не припав, (2)

Гей, щоб мій милий не скучав.

КУПИ МЕНІ, МОЯ МАТИ

Повільно

Купи мені, моя мати,
За три копи голку,
За чотири золотії
Червоного шовку.

За п'ятого золотого
Мальовані п'яльця,
Хай вишию, вимережу
Милому рукавця.

Шовком шила, шовком шила,
Золотом рубила,
Все для того миленького,
Що вірно любила.

Шовком шила, шовком шила,
Сріблом гаптувала,
Все для того чумаченька,
Що вірно кохала.

Чом ти мене, моя мати,
Рано не збудила,

А як тая дружинонька
З села виходила?

Та збудила, моя мати,
В обідню годину,
Що вже моя дружинонька
Від села за милю.

«Тим я тебе, моя доню,
Рано не будила,
Що твій милий перед веде,
Щоб ти й не тужила».

ОЙ, У ПОЛІ НИВКА

Помірно

Ой, у полі нивка,
Кругом материнка...
Там дівчина жито жала, } (2)
Гарна чорнобривка.

Жала ж вона жала,
Сіла спочивати,
Їхав козак з України, } (2)
Мусив шапку зняти.

Мусив шапку зняти,
«День добрий, — сказати: —
Помагай біг, дівча моє,
Тобі жито жати!» } (2)

А дівчина стала,
Йому одказала,
Вона ж йому одказала — } (2)
Серденьком назвала.

А вже ж ця слава
По всім світі стала,

Що дівчина козаченька } (2)
Серденьком назвала.

А вже ж тая слава
По всім городочку,
Що дівчина козакові } (2)
Вишила сорочку.

ОЙ, ПІДУ Я В САД ГУЛЯТЬ

Помірно

Ой, піду я в сад гулять, (2)

Ой, в саду вишеньки шумлять.

В саду вишеньки шумлять... (2)

Ой, за нас люди говорять.

Все про тебе. про мене, (2)

Ой, що ти ходиш до мене.

Коли ходиш, то ходи, (2)

Ой, коли любиш, то люби.

Коли любиш, то люби, (2)

А поговору не роби!

Бо то, серце, поговір, (2)

А люди кажуть, що ти мій.

Бо то, серце, славонька, (2)

А люди скажуть — правдонька.

Ой, піду я у лісок, (2)

Ой, пущу стиха голосок.

Чи мій милий не вчує. (2)

Ой, чи він другу цілує?

ОЙ, НЕ ХОДИ, РОЗКУДРЯВЧЕ

Ой, не ходи, розкудрявче, коло мого саду,
Ой, не топчи, розкудрявче, саду-винограду.

Не для тебе сад садила, ані поливала,
Задля того сад садила, що вірно любила.

Задля того сад садила, що вірно любила,
Задля того сад саджала, що я цілувала.

ОЙ, МАЮ Я ЧОРНІ БРОВИ

Жваво

«Ой, маю я чорні брови, маю карі очі!
Чом ти мене, козаченьку, любити не хочеш?»
«Як ти хочеш, дівчинонько, щоб тебе любити,
Зроби місток через яр, щоб добре ходити».
«Ой, коли б я, козаченьку, свої майстри
мала,
Я би тобі через яр місток збудувала.
Прийди, прийди, мій миленький, звечора
до мене;
Зготувала стара ненька вечерю для тебе.
Ми сядемо вечеряти в сінцях на порозі,
Та будемо дивитися, в кого які брови».

ДОЩИК, ДОЩИК

Жваво

Дощик, дощик
Капає дрібненько;
Я ж думала, я ж думала, } (2)
Запорожець, ненько.

Коли б знала, коли б знала,
Відкіль виглядати,
То б наняла, заставила } (2)
Стежку промітати.

Аж він їде, аж він їде,
Ступає дрібненько,—
То ж то милий, то ж то любий, } (2)
Дивіться, ненько!

Дощик, дощик
Аж із стріхи капотить,—
Розсердився мій миленький, } (2)
Аж ногами тупотить;

Розсердився, розгнівався
Мій милий на мене,
А як гляне, серце в'яне } (2)
І в нього, і в мене.

ЗЕЛЕНАЯ ЛІЩИНОНЬКО

Помірно

Зеленая ліщинонько,
Чом не гориш, та все куришся?
Гей, молодая та дівчинонько,
Чого плачеш, чого журишся? } (2)

Ой, коли б я була суха,
То б горіла, не курилася,
Гей, коли б знала, що за ним я буду.
Не плакала б, не журилася. } (2)

Ой, у броду беру воду, —
На тім боці мої карі очі:
Там козаченько коня напуває,
Та на цей бік поглядає. } (2)

Коли б мені новий човник
Та новеє ще й веселечко —
Сів би, поїхав на той беріжечок,
Де дівчина, моє сердечко. } (2)

Нащо тобі новий човник
І новеє та веселечко?
Глянь, подивися здалеку на мене,
Козаченьку, моє сердечко. } (2)

НАД МОЄЮ ХАТИНОЮ

Повільно

Над моєю хатиною
 Чорна хмара стала...
 А на мене, молодую,
 Поговір та слава! } (2)

Ой, я тую чорну хмару
 Крилом розмахую...
 Перебуду сей поговір,
 Перебуду й славу. } (2)

Хоч я сюю перебуду,
 Другую набуду,
 А таки ж я, молодая,
 Без слави не буду. } (2)

Ой, не піде дрібен дощик
 Без тучі, без грому...
 Ой, не вийде дівка заміж
 Та й без поговору. } (2)

Настучиться, нагримиться, —
Дрібен дощик піде...
Насудяться воріженьки, — } (2)
Дівка заміж піде.

Судіть, судіть, воріженьки,
А я й не боюся:
З ким люблюся — ізійдуся, } (2)
Не наговорюся.

Судіть, судіть, воріженьки, —
Судила б вас трясця!..
А моєму миленькому } (2)
Пошли, боже, щастя...

Пошли, боже, йому щастя
Ще й добру годину,
Що він мене пригортає, } (2)
Як мати дитину.

ОЙ, У ПОЛІ ВІТЕР ВІЄ

Широко

Ой, у по-лі ві-тер ві-є, а жи-то по-ло-
 -ві-є, а ко-зак дів-чи-ну
 та й вір-нень-ко лю-бить, а зай-нять не по-
 -смі-є, а ко-зак дів-чи-ну
 та й вір-нень-ко лю-бить, а зай-нять не по-смі-є

Ой, у полі вітер віє,
 А жито половіє,
 А козак дівчину та й вірненько любить } (2)
 А зайнять не посміє.

Ой, тим її не займає,
 А що сватати має.
 Ой, тим же він, ой, та й не горнеться, } (2)
 А що слави боїться.

Сидить голуб на черешні,
А голубка на вишні,
Ой, скажи, ой, скажи, серце дівчино, } (2)
А що в тебе на мислі.

ОЙ, ВИЙДУ Я НА МОГИЛУ

Помірно

Ой, вийду я на могилу — (2)
Видно лісу половину.

Ой, там Роман коня пасе, (2)
А дівчина воду несе.

Роман коня покидає, (2)
А дівчину переймає.

Та дівчину переймає, (2)
З плечей відра іздіймає.

«Ой, Романе, Романочку, (2)
Не лий води додолочку.

Не лий води додолочку: (2)
Лає мати щораночку.

Ще й казала: «Буду бити, (2)
Щоб Романа не любити».

«Навчу, дівко, що казати, (2)
Щоб не біла тебе мати:

«Тепер, мати, не научиш, (2)
Бо з Романом не розлучиш.

Роман білий, я русява, — (2)
Романові буду пара».

ОЙ, КОНЮ МІЙ, КОНЮ

«Ой, коню мій, коню, та й золота грива.
Вези мене, коню, гей, де дівчинонька мила».

Іде, їде козак та й у чистеє поле,
Ой, там сиротина, гей, та й пшеничку поле.

Поле ж вона, поле, та й кукіль вибирає,
Молодому коню, гей, на межу кидає.

«Годі, сиротино, та й годі працювати,
Хочу тебе мила, гей, хочу тебе взяти».

ВИРЯДЖАЛА МАТИ СИНА

Помірно

Виряджала мати сина
 Та на косовицю,
 Розчесала русі кудрі
 Аж на потилицю. } (2)

«Я ж думала, мій синочку,
 Що будеш косити,
 А ти кинув косу в росу,
 Почав голосити!» } (2)

«Ой, якби ти, мати, знала,
 Що то за досада,
 То ти б мене оженила,
 Щоб була розвага!» } (2)

Як я з батьком посварюся —
 Горя наберуся,
 З дівчиною ізійдуся —
 Не наговорюся!» } (2)

«О женися, мій синочку,
Візьми жінку-любку,
Цілуй її, милуй її,
Як голуб голубку!» } (2)

У СУСІДА ХАТА БІЛА

Швиденько

У сусіда хата біла,
У сусіда жінка мила,
А у мене ні хатинки,
Нема щастя, нема жінки. } (2)

Є у мене сусідонька —
Люба, мила дівчинонька.
Та не знаю, що робить,
Бо боюсь туди ходить. } (2)

Сідлай, хлопче, вороного,
А собі бери другого,
Та поїдем погуляєм,
У сусіда побуваєм! } (2)

«Будь здорова, сусідонько,
Люба, мила дівчинонько,
Ой, яка ж ти гарнесенька,
Як сніжочок білесенька!» } (2)

«Годі, годі жартувати,
Ось іде і стара мати!»
«Ой, здорова будь, матусю,»
Я приїхав по Ганнусю! } (2)

Ой, здорова будь, матусю,
Я приїхав по Ганнусю.
Хочу бути тобі ріднею,
Ти будь ненькою моєю!» } (2)

ПО ТОЙ БІК ГОРА, ПО СЕЙ БІК ГОРА

По той бік гора, по сей бік гора,
Поміж тими крутими горами
Сходила зоря. } (2)

Ой, то ж не зоря — дівчина моя
З новенькими та відерцями
По водицю йшла. } (2)

«Дівчино моя, напій же коня
З рубленої нової кринички,
З повного відра!» } (2)

«Козаченьку мій, коли б я твоя,
Взяла б коня за шовковий повід
Та й напоїла!» } (2)

«Дівчино моя, чом заміж не йшла?»
«Бідна була, по наймах служила,
Пари не знайшла!» } (2)

«Дівчино моя, сідай на коня,
Та поїдем у чисте поле
До мого двора!» } (2)

А в мого двора нема ні кола,
Тільки стоїть один кущ калини,
Та й та не цвіла». } (2)

«Калино моя, чом ти не цвіла?»
«Зима люта та й цвіт оббила,
Тим я не цвіла!» } (2)

ПОЛОВИНА САДУ ЦВІТЕ

Не швидко

Половина саду цвіте,
 Половина в'яне...
 Перше ходив, вірно любив, } (2)
 Тепер не загляне.

Перше ходив, вірно любив,
 Тепер не загляне,
 Через моє подвір'ячко } (2)
 Сивим конем грає.

На зеленім барвіночку
 Коня попасає,
 З мурової криниченьки } (2)
 Коня напуває.

З мурової криниченьки
 Коня напуває,
 А на мене, молодую, } (2)
 Скося поглядає.

«Годі, годі, козаченьку,
 Скося поглядати,
 Ходи, сядеш коло мене — } (2)
 Щось маю сказати!

Ходи, сядеш коло мене —
Щось маю сказати:
Через тяжкі воріженьки
Мушиш покидати!» } (2)

«Тече річка невеличка,
Скочу, перескочу...
Таки візьму чорнявую,
Бо я її хочу!» } (2)

ОЙ, ЧИЇ Ж ТО СІРІ ВОЛИ

Повільно

1. Ой, чи-ї ж то сі-рі во-ли по го-
-рі хо-ди-ли? 2. По го-рі хо-ди-ли...
3. Що ми втрюх лю-би-ли...
Ой, то ж то-го ко-за-чень-ка,
Що пер-ва-я по-лю-би-ла,
що ми втрюх лю-би-ли...
Що пер-ва-я по-лю-би-ла,
Платочки дарила.
Платочки дарила...
Що друга-я по-лю-би-ла,
Постіль білу сла-ла.

Ой, чиї ж то сірі воли
По горі ходили?

По горі ходили...
Ой, то ж того козаченька,
Що ми втрюх любили.

Що ми втрюх любили...
Що первая полюбила,
Платочки дарила.

Платочки дарила...
Що другая полюбила,
Постіль білу слаа.

Постіль білу слала...
А третяя полюбила
Та й причарувала.

Та й причарувала...
Чарувала ручки й ніжки,
Ще й карії очки.

Ще й карії очки...
Щоб не ходив до дівчини
Темненької ночки.

Темненької ночки...
«Буду ходить, буду любить,
Буду признаваться!

Буду признаваться...
Бо я з нею, молодую,
Хочу повінчатся».

ОЙ, ТАМ, НА ГОРІ, ДИВНИЙ ДИВ

Поволі

Ой, там, на горі, дивний див:
Там соловейко гніздо звив.
Всю нічку не спав та все щебетав,
Собі солов'їху прикликав.

Всю нічку не спав та все щебетав,
Собі солов'їху прикликав:
«Ой, будь, галочко, зо мною,
То будеш мені жоною».

Ой, там, на горі, дивний див:
Ой, там молод хлопець строїв дім.
Всю нічку не спав та пісень співав,
Собі дівчину прикликав.

Всю нічку не спав та пісень співав,
Собі дівчину прикликав:
«Ой, будь, дівчино, зі мною,
То будеш мені жоною.

То будеш мені жоною,
Моїй матері слугою.
Моїй матері працювати,
Мені будеш жито жати».

ДІВЧИНО-РИБЧИНО

Не швидко

«Дівчино-рибчино,
Здорова була!
Чи вже ж ти, серденько,
Мене забула?»
«Ні, не забула
І не забуду,
Любила, кохала,
Любити вік буду!»
«Дівчино-рибчино,
Серденько мое,
Якби ж ми з тобою
Жили обоє!
Жили б ми з тобою,
Вік вікували,
Горенька й нуждоньки
В світі б не знали!»
«Ти б строїв хатинку,
Я б помагала,
Ти б косив соломку,

Я б загірбала!»
«Ти б шила та пряла,
Люба та мила,
Я б мотав пряженьку
На мотовила!»

ОЙ, ПЕРЕПЕЛИЧКА

Ой, перепеличка, ой, і мала невеличка,
А мала невеличка.
По полю літає, ох, і комиш прогортає,
А комиш прогортає.
Комиш прогортає, ох, і сокола шукає,
А сокола шукає.
«Соколе мій ясний, ох, мій милий
прекрасний,
А мій милий прекрасний.
Гордуєш ти мною, ой, як вітер горою,
А як вітер горою.
Як вітер горою, ой, а мороз долиною,
А мороз долиною.
Мороз долиною, ой, а сонце калиною,
А сонце калиною.
Сонце калиною, ой, а козак дівчиною,
А козак дівчиною».
«Дівчино, сирото, ой, і не стелись широко,
А не стелись широко.
Постелись вузенько, ой, і присунься
близенько,
А присунься близенько.

Будем говорити, ох, і як нам в світі жити,
А як нам в світі жити.
Будем розмовляти, ох, і як нам горювати,
А як нам горювати».

ТЕЧЕ РІЧКА БЕРЕЖКАМИ

Повільно

Тече річка бережками,
Тече річка лугом...
Гей, гей, гей, гей!
Тече річка лугом...

«Чом до мене не заходиш,
Як ідеш ти з плугом?
Гей, гей, гей, гей!
Як ідеш ти з плугом».

«Як до тебе заходити,
То ти скажеш сісти.
Гей, гей, гей, гей!
То ти скажеш сісти.

Ой, як же ми поберемось,
Що ж ми будем їсти?
Гей, гей, гей, гей!
Що ж ми будем їсти?»

«Ой, ти будеш молотити,
А я буду прясти.
Гей, гей, гей, гей!
А я буду прясти.

То буде в нас того хліба
В голови покласти!
Гей, гей, гей, гей!
В голови покласти!»

ТЕРЕН, МАТИ, КОЛО ХАТИ

Помірно

Терен, мати, коло хати,
В нього цвіт біленький...
А хто любить очі карі,
А я — голубенькі.

А я люблю голубії:
Я на них дивлюся...
Брешіть, брешіть, воріженьки,
Я вас не боюся!

Брешіть, брешіть, воріженьки,
Добрешетесь лиха,
Бо нас двоє, серце моє,
Кохаймося стиха!

Не піду я на кладочку,
Бо кладочка гнеться...
Не піду я за багача,
Нехай западеться!

Не піду я на кладочку,
Бо кладочка змита...

Не піду я за багача,
Бо ще й буду бита!

Не піду я на кладочку,
Бо з кладочки впаду...
Не піду я за багача,
Бо з ним пропаду!

ОДНА ГОРА ВИСОКАЯ

Швиденько

Одна гора високая,
А другая низька...
Одна мила далекая,
А другая близька.

У цієї близенької
Воли та корови,
А в тієї далекої
Та чорнії брови.

У цієї близенької
Воли поздыхають,
А в тієї далекої
Брівки не злиняють.

У цієї близенької
Рушник на кілочку,
А в тієї далекої
Брови на шнурочку.

Ой, я цюю близенькую
Людам подарую,
А до тої далекої
Пішки помандрую!

СІЯВ КОЗАК ПШЕНИЧЕНЬКУ

Не швидко

Сі́яв ко́зак пше́ниченьку,
Та́ й ні́кому жа́ти...
Пи́таєть_ся а́ й син ма́тері,
Ко́тору́ю бра́ти. бра́ти.

} (2)

Ой, чи́ тую ба́гату́ю —
Во́ли та ко́рови,
Ой, чи́ тую а́ й сироти́ну,
Що́ чо́рнії́ брови́.

} (2)

А́ чи́ тую ба́гату́ю,
Що́ ма́ти велі́ла,
А́ чи́ тую а́ й сироти́ну,
Що́ се́рце бо́ліло.

} (2)

Ба́гата́я, губа́тая,
Та́ все во́на го́рда,
Ой, я́к ви́йде а́ й на ву́лицю́,
Я́к у́ сви́ні мо́рда.

} (2)

А́ та́ бі́дна сироти́на
Та́ все во́на — пи́шна,

Ой, як вийде а й на вулицю, } (2)
Як у саду вишня.

Багата, губата,
Та все вона дметься,
А бідна а й сиротина } (2)
К серцю пригорнеться!

ОЙ, У ПОЛІ ПРИ ДОРОЗІ

Повільно

Ой, у полі при дорозі лежить камінь
 мармуровий,
 А на тому каменеві сидить хлопець
 чорнобровий.
 Ой, сидить же він, сидить та й дрібні листи
 пише,
 Дрібні листи написав же, до дівчини
 одіслав же.
 «Допоможи мені, боже, цюю дівчину взяти!
 Хоч худоби не діждуся, з хорошою
 наживуся!
 Ой, що ж мені по худобі, що худоба двір
 заляже?
 Поганая дружинонька молодому світ
 зав'яже!»

ЗА ГОРОДОМ КАЧКИ ПЛИВУТЬ

Швиденько

За городом качки пливуть,
 Каченята крячуть...
 Вбогі дівки заміж ідуть, } (2)
 А багаті плачуть.

Вбогі дівки заміж ідуть
 З чорними бровами,
 А багаті дівки сидять } (2)
 З кіньми та з волами.

«Чи чула ти, дівчинонько,
 Як я тебе кликав,
 Через твоє подвір'ячко } (2)
 Сивим конем їхав?»

«Ой, хоч чула, хоч не чула,
 Не обзивалася:
 Темна нічка петрівочка,— } (2)
 Вийти боялася!»

«Ой, не бійся, дівчинонько,
 Не бійся нічого,

Бо я хлопець молоденький. } (2)
Не зрадив нікого!»

«Ой, не хоче твоя мати
Мене. бідну, знати,
Хоче собі багатую } (2)
Невістку шукати!»

«Нащо мені на подвір'ї
Воли та корови,
Як не буде в моїй хаті } (2)
Любої розмови!»

Ой, десь гуде. ой, десь грає,
Скрипка витинає:
Оце вдова своїй доні } (2)
Весілля справляє.

Нехай знають, нехай знають,
Де музики грають,
Нехай знають, нехай знають, } (2)
Як бідні гуляють!

ТА ВЖЕ ТРЕТІЙ ВЕЧІР

Помірно

Та вже тре-тій ве-чір, як я дів-чи-ну ба-чив;
хо-джу ко-ло ха-ти, і ї не ви-да-ти

Ви-йди, вийди, дівчи-но, порадь, моє серце, риб-чи-но

Та вже третій вечір, як дівчину бачив;
Ходжу коло хати, її не видати.

Вийди, вийди, дівчино,
Порадь. моє серце, рибчино. } (2)

Не вийду, козаче, не вийду, собою,
Не буду стоять сей вечір з тобою.

Ой, рада б я стояти,—
Не пускає мати із хати. } (2)

Коло вікна стою, дрібні сльози роню,
Дрібні сльози роню, слова не промовляю.

Промов, серце, словечко,
Як ми любилися двоєчко. } (2)

Як ми любилися, як ми кохалися,
Слави й поговору набиралися;

Була слава-поговор,
Ти ж не моя, серце, я не твій! } (2)

Допоможи, боже, на рушничку стати:

Тоді не розлучать ні батько, ні мати,

Ні чужая чужина,
Коли судилася дружина. } (2)

ОЙ, ХМЕЛЮ Ж МІЙ, ХМЕЛЮ

Помірно
Соло

Ой, хме _ лю ж мій, хме _ лю, хмелю зе _ ле _

Хор

_ ясь _ кий, де ж ти, хме _ лю, зи _ му ли _ му _ вав,

1 2

що й не роз _ ви _ вав _ ся? _ вав _ ся?

«Ой, хмелю ж мій, хмелю,
Хмелю зелененький,
Де ж ти, хмелю, зиму зимував,
Що й не розвивався?» } (2)

«Зимував я зиму,
Зимував я другу,
Зимував я в лузі на калині,
Та й не розвивався!» } (2)

«Ой, сину ж мій, сину,
Сину молоденький,
Де ж ти, сину, нічку ночував,
Що й не роззувався?» } (2)

«Ночував я нічку,
Ночував я другу,
Ночував я у тої вдовиці,
Що сватати буду!» } (2)

«Ой, сину ж мій, сину,
Ти моя дитино,
Не женися на тій удовиці,
Бо щастя не буде!» } (2)

Бо вдовине серце
Як осіннє сонце, —
Воно світить, світить, та не гріє, } (2)
Все холодом віє.

А дівоче серце
Як весняне сонце, —
Ой, хоч воно та й хмарнесеньке, } (2)
А все теплесеньке!»

ПРИЇХАЛИ ТРИ КОЗАКИ

Маршово

Приїхали три козаки
Та всі три однакі,
Питаються: «Марусенька
У котрій хаті?»

Один стоїть край віконця,
Другий коня в'яже,
Третій стоїть під дверима,
«Добрий вечір», — каже.

«Добрий вечір, стара мати,
Дай води напиться,
Пусти дочку на вулицю,
Ой, хоч подивиться!»

«Стоїть вода у ставочку,
Коли хоч — напийся,
Сидить дочка край віконця.
Коли хоч — дивися!»

«Не погожа в ставу вода, —
Піду до криниці!
Незвичайна дочка твоя, —
Піду до вдовиці!

У вдовиці дві світлиці,
Ще й третя кімната,
А в дівчини одна хата,
Та й та не прибрата.

У вдовиці дві світлиці,
Гарні вечорниці,
Стоять чари заправлені
В горшку на полиці».

ПОЗА ЛІСОМ ЗЕЛЕНЕНЬКИМ

Поза лісом зелененьким (2)
Брала вдова льон дрібненький. (2)

Вона брала, вибирала, (2)
Тонкий голос подавала. (2)

Там Василько сіно косить, (2)
Тонкий голос переносить. (2)

Кинув косу додолоньку, (2)
А сам пішов додомоньку. (2)

«Позволь, мати, вдову брати, (2)
Перестану пить-гуляти». (2)

«Не позволю вдову брати, (2)
Вдова вміє чарувати. (2)

Чарувала мужа свого, (2)
Причарує сина мого». (2)

«А я чарів не боюся (2)
Та й на вдові оженюся». (2)

ОЙ, У ПОЛІ ТРИ КРИНИЧЕНЬКИ

Помірно

Ой, у полі три криниченьки,
Любив козак три дівчиноньки —
Чорнявую та білявую,
Третю руду та поганую.

«Що чорнявую з душі люблю,
На біляву залицяюся,
А з рудою-препоганою
Хіба піду розпрощаюся!»

Чи всі ж тії та сади цвітуть,
Що зарані розвиваються?
Чи всі ж тії та вінчаються,
Що любляться та кохаються?

Половина та садів цвіте,
Половина обсипається.
Одна пара та вінчається,
А другая розлучається.

«Чи я ж тобі та й не казала,
Як стояли під світлицею:
Не їдь, не їдь та у Крим по сіль,
Бо застанеш молодицею!»

«Любив я тебе дівчиною,
Любитиму молодицею.
Довго, довго та й буду ждати,
Покіль станеш удовицею!»

В ЧИСТІМ ПОЛІ КРИНИЧЕНЬКА

Не швидко

В чистім полі криниченька
На чотири зводи,
Любив козак дівчиноньку
Не чотири годи.
Любилися, кохалися,
Та й не побралися,
Тільки наші воріженьки
Та й навітішалися.
Руту сію, руту саджу,
Руту поливаю:
Ой, я тебе, козаченьку,
Щодня споминаю.
Будь щасливий із тією,
Котору кохаєш!
А над мене вірнішої
Довіку не знайдеш.

ОЙ, ГАЮ МІЙ, ГАЮ

Повільно

Ой, гаю мій, гаю,
Та густий — не прогляну;
Упустила та голубонька
Та вже й не піймаю.

Ой, хоч же піймаю,
Та й уже ж не такого:
Не приляже моє серденько
Ніколи до його.

Ой, гаю мій, гаю,
Та густий, зелененький;
Любив мене та козаченько
Хороший, молоденький.

Ой, гаю мій, гаю,
Та густий, кучерявий;
Любив мене та козаченько,
Хороший, чорнявий.

ГЕЙ, У ЛІСІ, В ЛІСІ

Гей, у лісі, в лісі
Стоять два дубочки,
Гей, схирилися
Верхи докупочки.

Схилились, схилились
Верхи докупочки,
Гей, там сиділо
Аж два голубочки.

Сиділи. сиділи,
Знялись-полетіли,
Гей, в чистім полі
На роздоллі сіли.

Сіли ж вони, сіли
Та й завуркотіли:
«Гей, горе ж тому
Та й нежонатому!

А ще гірше тому,
А хто кого любить!
Гей, любить козак
Молоду дівчину.

Любить її, любить —
Не може узяти,
Гей, любить, любить —
Не може узяти!»

ОЙ, МІСЯЦЮ, МІСЯЧЕНЬКУ

Не швидко

Ой, місяцю, місяченьку,
Не світи нікому,
Тільки мому миленькому,
Як іде додому.

Ой, місяцю, місяченьку,
Й ти, зоре ясна!
Ой, світи там по подвір'ю,
Де дівчина красна.

Ой, місяцю, місяченьку!
Зайди за комору, —
Нехай же я з своїм милим
Трошки поговорю.

Два лебеді на тій воді,
Обидва біленькі:
Не будемо, серце, в парі,
Бо ще молоденькі.

Два лебеді по тій воді,
Й днює, й ночує:
Ой, не будем, серце, в парі —
Душа моя чує.

ЧИ ТИ, МИЛИЙ, ПИЛОМ ПРИПАВ

Поволі

«Чи ти, милий, пилом припав,
Чи метелицею?
Чом не ходиш ти до мене
Цею вулицею?» } (2)

«Ой, ходив я, говорив я
Та вже й зарікався, —
Щоб ти мене осудила,
Я й не сподівався.» } (2)

«Не я тебе осудила, —
Осудили люди,
Що з нашого коханнячка
Нічого не буде.» } (2)

Там зелений барвіночок
Назад похилився...
Там-то милий за милою
Тяжко зажурився. } (2)

Сивий голуб, сизокрилий, —
Голубка сивіша...
Милий батько, мила мати, —
Дівчи́н_да миліша... } (2)

НАСТУПАЄ ЧОРНА ХМАРА

Поволі

Наступає чорна хмара на білу хмару,
Гей, гей, на білу хмару.
Ой, ходімо, товаришу,
На той бік помалу, гей...
А до теї дівчиноньки,
Що я любив змалу, гей...
А до теї дівчиноньки,
Що вірно кохався, гей...
Вона мене осудила,
Судять же нас люди, гей...
«Не я тебе осудила,
Судять же нас люди, гей...
Що з нашого коханнячка
Нічого не буде, гей...
Що наше коханнячко
Ні в користь, ні в вжитку, гей...
Тільки нема очкам спання
Й ніжкам одпочинку, гей...».

ЗЕЛЕНАЯ ТА ЛІЩИНОНЬКА

Поволі

Зеленая та ліщинонька,
Гей, чом без сонечка зів'яла? (2)

Молода та дівчинонька,
Гей, козаку світ зав'язала. (2)

А я, молод, діжду вечорини.
Гей, піду гулять до дівчини. (2)

Приходжу я та під віконце,
Гей: «Добрий вечір ти, дівчино-серце! (2)

Чом до мене ти не виходиш,
Гей, мені слова не промовиш?» (2)

ЧЕРВОНАЯ КАЛИНОНЬКА

Стримано

«Червона калінонька,
А білєє дєвцє...
Чом не ходиш, не говориш,
Моє милє серце?»

«Ой, яку ти, мій миленький,
Натуроньку маєш,
Що сідаєш коло мене, —
На другу моргаєш!»

«Таку я, моя мила,
Натуроньку маю,
Що як сяду коло тебе, —
Тебе забуваю».

Летів орел через море
Та й став воду пити...
Ой, як тяжко, ой, як важко
Без милого жити!

Летів орел через море
Та й став потопати...
Ой, як тяжко, ой, як важко
Без милого спати!

ІШОВ КОЗАК БЕЗ ЛІС

Помірно

Ішов козак
 Без * ліс, без ліщину,
 Без ліс, без ліщину
 Та й надибав
 Молоду дівчину,
 Молоду дівчину,
 Та й надибав
 Молоду дівчину.

«Ти, дівчино,
 Личка рум'яного,
 Личка рум'яного,
 Переночуй
 Мене, молодого,
 Мене, молодого.
 Переночуй
 Мене молодого!»

* Без — через (діалект.— Поділля).

«Я би тебе
Переночувала,
Переночувала,
Коли б зради
Я ся не бояла,
Я ся не бояла,
Коли б зради
Я ся не бояла!»

«Ти, дівчино,
Не бійся нічого,
Не бійся нічого;
Не зрадив я
На світі нікого,
На світі нікого.
Не зрадив я
На світі нікого!»

Запросила
У хату тепленьку,
У хату тепленьку.
Перебув він
Ніченьку темненьку,
Ніченьку темненьку.
Перебув він
Ніченьку темненьку.

А уранці
Крикнув до дівчини,
Крикнув до дівчини:
«Ой, спасибі
За любу гостину,
За любу гостину,
Ой, спасибі
За любу гостину!»

Ой, спасибі
Від козака того,
Від козака того,
Що, крім тебе,
Не зрадив нікого,
Не зрадив нікого,
Що, крім тебе,
Не зрадив нікого».

ТУМАН, ТУМАН ПО ДОЛИНИ

Повільно

Туман, туман по долині, (2)
Широкий лист на калині, (2)
А ще ширший на дубочку, (2)
Кличе голуб голубочку, (2)
Хоч не свою, так чужую: (2)
«Прийди, серце, поцілую, (2)
Поцілую, помилую (2)
Та й додому помандрую». (2)
«Нащо чужу цілувати, (2)
Тільки жалю завдавати?» (2)
«Ой, як буду женитися, (2)
Прийди, серце, дивитися, (2)
Подам пива напитися». (2)
«Мені пиво те не в диво, (2)
Дивнішая зрада тая, (2)
Що ти не мій, я не твоя». (2)

СВІТИ, СВІТИ, МІСЯЦЮ

Повільно

Сві-ти, сві-ти, мі-ся-цю, гей

ще й яс-на зо-ря, та гей, гей, гей, гей!

Про-сві-щай до-рі-жень-ку аж на край се-ла.

Світи, світи, місяцю, гей,
 Ще й ясна зоря, та гей, гей, гей, гей!
 Просвіщай доріженьку
 Аж на край села.

Просвіщай доріженьку, гей,
 Аж на край села, та гей, гей, гей, гей!
 Аж до того дворика,
 Де живе вдова.

А у тої вдовоньки, гей,
 Дочка молода, та гей, гей, гей, гей!
 По світлоньці ходить,
 Чеше волоса.

Чеше ж вона, чеше, гей,
 Перечісує, та гей, гей, гей, гей!
 Голубою лентою
 Переплітає.

А другою, красною, гей,
Перев'язує, та гей, гей, гей, гей!
До свого миленького
Переказує:

«Утоптав доріженьку, гей,
Перестав ходить, та гей, гей, гей, гей!
Зробив худу славоньку,
Покинув любити».

Чеше ж вона, чеше, гей,
Ще й пригладжує, та гей, гей, гей, гей!
Подруженькам-голубонькам
Переказує:

«Не ходіть на вулицю, гей,
В чужій стороні та гей, гей, гей, гей!
Не діймайте віроньки
Козаченькові».

РОЗПРЯГАЙТЕ, ХЛОПЦІ, КОНІ

Помірно

Роз_пря_ гай_ те, хло_ щі, ко_ ні та ля_ гай_ те спо_ чи_

_ вать, а я пі_ ду в сад зе_ лений, в сад кри_ ни_ чень_ ку ко_

_ пать, а я пі_ ду в сад зе_ лений, в сад кри_ ни_ чень_ ку ко_ пать

Розпрягайте, хлопці, коні
Та лягайте спочивать,
А я піду в сад зелений,
В сад криниченьку копать. } (2)

Копав, копав криниченьку
У вишневому саду...
Чи не вийде дівчинонька
Рано вранці по воду? } (2)

Вийшла, вийшла дівчинонька
В сад вишневий воду брать,
А за нею козаченько
Веде коня напувать. } (2)

Просив, просив відеречко —
Вона йому не дала,
Дарив, дарив з руки перстень —
Вона його не взяла. } (2)

Знаю, знаю, дівчинонько,
Чим я тебе розгнівив:
Що я вчора ізвечора
Із другою говорив. } (2)

Вона ростом невеличка,
Ще й літами молода,
Руса коса до пояса,
В косі стрічка голуба. } (2)

ОЙ, ОДБИЛА ЩУКА-РИБА

Поволі

Ой, одбила щука-риба
Од берега ряску,
Утеряла дівчинонька
В козаченька ласку.

А я тую ряску
Та зберу в запаску,
Таки ж своєму козакові
Підійду під ласку.

Підійшла я під віконце —
Мати горох варить,
Горох варить, серце в'ялить,
На вулицю барить.

Якби тобі, мій миленький,
Сестриця варила,
Вона б тебе на вулицю
Та й не забарила.

ЛЕТИТЬ ГАЛКА ЧЕРЕЗ БАЛКУ

Повільно

Летить гал-ка че-рез бал-ку, лі-та-ю-чи кря-че.

мо-ло-да-я дів-чи-нонь-ка ходить га-єм. пла-че.

Летить галка через балку,
Літаючи кряче,
Молодая дівчинонька
Ходить гаєм, плаче. } (2)

Не пускає її мати
Вранці до криниці,
Ні жито жать, ні льону брать. } (2)
Ні на вечорниці.

Раз увечері пізенько,
Як мати заснула,
Вийшла слухать соловейка, } (2)
Мов зроду не чула.

Вийшла, стала під вербою
Та й дивиться в воду.
«Нащо мені, моя мати,
Дала таку вроду?» } (2)

Виписала чорні брови
Та ще й карі очі...
Усе дала, усе дала,—
Щастя не вгадала. } (2)

Краще було, моя мати,
Цих брів не давати,
Краще було, моя мати,
Щастя, долю дати». } (2)

ПТИЧКА НЕВЕЛИЧКА ПО ПОЛЮ ЛІТАЄ

Не швидко

Птичка не-ве-лич-ка по полю лі-та-є,
да птичка не-ве-лич-ка по полю лі-та-є.
по полю лі-та-є.

Птичка невеличка по полю літає,
Да птичка невеличка по полю літає,
По полю літає.

По полю літає, траву прогортає,
Траву прогортає, сокола шукає,
Сокола шукає.

«Соколоньку ясний, мій милий прекрасний,
Да соколоньку ясний, мій милий прекрасний,
Мій милий прекрасний.

Жартуєш ти мною, як вітер горою,
Да жартуєш ти мною, як вітер горою,
Як вітер горою

Як вітер горою, туман долиною,
Да як вітер горою, туман долиною,
Туман долиною.

А туман долиною, сонце Вкраїною,

Да туман долиною, сонце Вкраїною,
Сонце Вкраїною!
Сонце Вкраїною, козак дівчиною.
Да сонце Вкраїною, козак дівчиною,
Козак дівчиною».

ОЙ, НА ГОРІ ПШЕНИЧЕНЬКА

Помірно

Ой, на горі пшениченька,
А в долині овес,
Гей, а в долині овес,
А в долині овес...

Не по правді, мій миленький,
Ти зі мною живеш,
Гей, ти зі мною живеш,
Ти зі мною живеш.

Що до тої дівчиноньки
Та щовечора йдеш,
Гей, та щовечора йдеш,
Та щовечора йдеш.

А до мене, молоді,
Та й у двір не зайдеш,
Гей, та й у двір не зайдеш,
Та й у двір не зайдеш!

ТА ТУМАН ЯРОМ

Повільно

Та туман яром,
Та туман яром,
Мороз долиною,
Та мороз долиною...

Та не по правді,
Та козаченьку,
Живеш з дівчиною,
Ти живеш з дівчиною!

Що пізно ходиш,
Рано виходиш,
Важиш на другу.
Та важиш на другу!..

Понад річкою,
Понад бистрою
Цигани стояли,
Та цигани стояли.

Та поміж тими
Та циганами —

Циганка-ворожка,
Та циганка-ворожка.

Та до тієї
Та циганочки
Втоптана дорожка,
Та втоптана дорожка.

Та по тієї
Та доріженьці
Дівчина ходила,
Та дівчина ходила.

Та до тієї
Та циганочки
Зіллячко носила,
Та зіллячко носила.

ЧОРНІ ОЧІ, ПОРА СПАТИ

Помірно

Чорні очі, пора спати,
Завтра рано треба встати,
Коникові обрік дати.
Коникові обрік дати,
До дівчини поїхати.
Як приїхав під ворота,
Вийшла дівка краще злота.
Як приїхав під віконце,
Вийшла дівка, от як сонце.
Взяла коня під гнуздечку,
А козака за рученьку.
Веде коня у стаечку,
А козака у світьолку.
Дала коню вівса-сіна,
Козакові меду-вина.
Сама сіла кінець стола,
До козака аж ні слова.
Чого мила посмутніла —
Чи жаль коню вівса-сіна,
Чи козаку меду-вина?

Не жаль коню вівса-сіна
Ні козаку меду-вина,
Тільки жаль мені молодості,
Що не живеш по щирості.

ЗАЙШЛО СОНЦЕ ЗА ЛІСОК

Повільно

Зайшло сонце за лісок, —
Прийди, милий, чорнобривий,
Хоть до мене на часок!

Хоть до мене на часок...
Поговорим ми з тобою,
Хоть послідній вечерок.

Хоть послідній вечерок...
Ляжем спати на кроваті,
Розкажу ж я тобі сон.

Розкажу ж я тобі сон...
Що ти клявся, ще й божився:
«Не покину ж я тебе!

Не покину ж я тебе!...»
А тепера покидаєш,
Серцю жалю завдаєш.

Серцю жалю завдаєш...
Ой, своєму ти кожному
Серденьці кожному!

Серденьті прежньому...
Світи, місяць, світи ясно,
Ще й вечірняя зоря!

Ще й вечірняя зоря...
Довго, довго із вечора
Мого милого нема.

Мого милого нема...
Десь мій милий, чорнобривий
Із іншою розмовля!..

ОЙ, НЕ СВИТИ, МІСЯЧЕНЬКУ

Помірно

Ой, не світи, місяченьку,
Не світи нікому,
Тільки світи миленькому,
Як іде додому. (2)
Світи йому ранесенько
Та й розганяй хмари,
А як же він іншу має,
То й зайди за хмари. (2)
Світив місяць, світив місяць,
Та й зайшов за тини,
А я, бідна, гірко плачу —
Зрадив мене милий. (2)
Або ж мене вірно люби,
Або ж навек лиши,
Або ж мої чорні брови
На папері спиши. (2)

САДИ МОЇ, САДИ ЗЕЛЕНЕНЬКІ

Сади мої, сади зелененькі,
Рано цвіли, та пізно опадали!

Рано цвіли, пізно опадали...
Любив козак, а тепер покидає.

Любив козак, тепер покидає,
Мимо їде, та до мене не заїде.

Мимо їде, до мене не заїде,
Хоч заїде — так недовго гостює.

Хоч заїде — недовго гостює,
Цілу нічку та зо мною протоскує.

А як стане зоря заніматись,
Стане милий та зо мною прощатись.

«Прощай, мила, прощай, дорога,
Єсть у мене та жона молодая!»

КОЗАК ОД'ІЖДЖАЄ

Рухливо

Козак од'їжджає,
Дівчинонька плаче:
«Куди їдеш, козаче,
Козаче-соболю?
Візьми мене із собою
На Україну далеку!» } (2)

«Дівчинонька мила,
Що ж будеш робити
На Україні далекій?»
«Буду хустки прати,
Зеленого жита жати
На Україні далекій!» } (2)

«Дівчинонько мила,
Що ж будеш ти їсти
На Україні далекій?»
«Сухарі з водою,
Аби, серце, із тобою
На Україні далекій!» } (2)

«Дівчинонько мила,
Де ж будеш ти спати
На Вкраїні далекій?»
«В степу, під вербою,
Аби, серце, із тобою
На Вкраїні далекій!» } (2)

ОЙ, СІВ, ПОЇХАВ...

Ой, сів, поїхав на вороному коню,
Я залилася, як билинонька в полі.

Я залилася, мною вітер колише.
Деся мій милий до мене листи пише.

Ой, пише, пише білими рученьками,
А дописує дрібними слізеньками.

А дописує дрібними слізеньками,
А передає швидкими річеньками:

«Дівчино моя, довго не забарюся,
Пройде тиждень сей, додому я вернуся».

Ой, не тиждень-два мого милого нема,
Я залилася, як билинонька, одна.

ЗАЦВІЛА В ЛУЗІ ЛОЗА

Повільно

Зацвіла в лузі лоза,
Та зацвіла в лузі лоза.
Ой, голубі в Маші глаза.

Голубі в Маші глаза,
Та голубі в Маші глаза.
Ой, не туманить їх сльоза.

А туманить їх любов,
Та туманить їх любов.
Ой, жде дівчина хлопця знов.

Та поїхав милий в даль,
Та поїхав милий в даль.
Ой, на серці дівчини печаль.

ОЙ, ДА ВИ, КОМАРИКИ МОЇ

Ой, да ви, комарики мої, да гей!..
За що, про що
Ой, да ви кусаєте мене?

Ой, да ви кусаєте мене, да гей!..
Кров гарячу
Ой, да випиваєте з мене.

Ой, да випиваєте з мене, да гей!..
Що од вас же
Ой, да голівонька болить.

Ой, да щире серденько щемить, да гей!..
Ой, піду я
Ой, та в сад зелененький гулять.

Ой, та в сад зелененький гулять, да гей!..
Та й сяду ж я
Ой, да під горіховим кущем.

Ой, да під горіховим кущем, да гей!..

Та здумаю
Ой, да свою прежнюю любов.

Ой, да свою прежнюю любов, да гей!..
Любов наша
Ой, да любов наша дорога!

Ой, да любов наша дорога, да гей!..
Ой, розлука
Ой, да розлука да тяжка!

КАЛИНО-МАЛИНО

Помірно

Калино-малино, чого в лузі стоїш,
Чого в лузі стоїш, чом не процвітаєш? (2)

Чого в лузі стоїш, чом не процвітаєш,
Молода дівчино, яку думку маєш? (2)

«Ой, як мені думки, думки не гадати,
Десь поїхав милий, буду споминати. (2)

Буду споминати, листоньки писати,
Листоньки писати та й пересилати». (2)

Листоньки писала білими руками,
А печатувала дрібними сльозами. (2)

А печатувала дрібними сльозами,
А пересилала буйними вітрами. (2)

«Летіте, листоньки, в чужі сторононьки,
Впадьте миленькому аж у головоньки». (2)

А милий схватився, за листи схопився,
Сівши, прочитавши, дівчину згадавши. (2)

ТА Й ВИЛІТАЛА ГАЛКА

Широко

Та й ви-лі-та-ла га-ла, ой, з глибо-ко-го
яр-ка, ой, ви-лі-та-ла
дру-га з зе-ле-но-го лу-га

Та й вилітала галка, ой, з глибокого ярка,
Ой, вилітала друга з зеленого луга.
Та й сіла-пала галка, ой, на зеленій сосні,
Та й на зеленій сосні, на гілці розкішній.
Ой, не хилися, гілко, ой, бо й так мені гірко,
Ой, не хились на море, бо й так мені горе.

ОЙ, НЕ ХИЛИСЯ ТИ, БЕРЕЗОНЬКО

Ой, не хилися ти, березонько,
 Ще ж ти зелена.

Та ще ж ти зелена...
 Та не журися ти, дівчинонько,
 Ще ж ти молодая!

Та ще ж ти молодая...
 «Та ой, як мені не хилитися, —
 Вітер повіває!

Та вітер повіває...
 Та ой, як мені не журитися, —
 Милій покидає!

Та милий покидає...
 Та покидає та од'їжджає
 В Китайгородочок!

Та в Китайгородочок...
Та у Китайгородочок,
В вишневий садочок!

Та в вишневий садочок...
Та у вишневім та садочку
Китаєчка має.

Та китаєчка має...
Та що від мого та миленького
Кращого немає!

Та кращого немає...
Та що сам молод, під ним кінь ворон,
В сопілочку грає!

Та в сопілочку грає...
Що сопілочка із барвіночку,
А струни із рути.

А струни із рути...
Та як заграє на сопілочку,
Аж до мене чути!»

ОЙ, ОД МОРЯ ТА Й ДО МОРЯ

Повільно

Ой, од моря та й до моря
Битая дорога...
Куди їдеш-од'їжджаєш,
Любая розмово?

Куди їдеш-од'їжджаєш,
Ти ж мій сизий орле,
А хто мене, молодую,
До серця пригорне?

Нахиляйтесь, густі лози,
Куди вітер віє!..
Дивітеся, карі очі,
Чи милий не їде!

Нахилились густі лози
Та й вже похилились...
Дивилися карі очі
Та й вже зажурились.

Хилилися густі лози
Та й вже повсихали...
Дивилися карі очі
Та й плакати стали.

В КІНЦІ ГРЕБЛІ ШУМЛЯТЬ ВЕРБИ

В кінці греблі шумлять верби,
 Що я насадила...
 Нема того козаченька,
 Що я полюбила. } (2)

Ой, немає козаченька, —
 Поїхав за Десну;
 Рости, рости, дівчинонько,
 На другу весну! } (2)

Росла, росла дівчинонька
 Та на порі стала;
 Ждала, ждала козаченька
 Та й плакати стала. } (2)

Ой, не плачте, карі очі, —
 Така ваша доля:
 Полюбила козаченька,
 При місяцю стоя! } (2)

Зелененькі огірочки,
 Жовтенькі цвіточки...
 Нема мого миленького,
 Плачуть карі очки! } (2)

ОЙ, ЗАРЖИ, ЗАРЖИ

Ой, заржи, заржи, вороний коню,
На круту гору ідучи;
Ой, згадай, згадай, серце-дівчино,
Снідання готуючи.
Як готувала, важко здихала,
Жалібно заплакала:
«Ой, коли б тобі так у дорозі,
Як мені, небозі,
Ой, коли б тобі, як тепер мені,
Ся біда докучила,
То ти б поїхав, та й не барився, —
Щоб я не скучила».

ОЙ, НА ГОРУ КОЗАК ВОДУ НОСИТЬ

Повільно

Ой, на го - ру ко - зак во - ду но - сить.
 Дів - чи - нонь - ка ко - за - чень - ка про - сить:

«Ко - за - чень - ку, мій со - бо - лю, візь - ми ме - не
 із со - бо - ю, по - ман - дру - ю я з то - бо - ю!»

Ой, на гору козак воду носить.
 Дівчинонька козаченька просить:
 «Козаченьку, мій собою,
 Візьми мене із собою,
 Помандрую я з тобою!»

Не сама ж я по садочку ходила,
 Миленького за рученьку водила,
 Цілувала-милувала.
 До серденька пригортала, —
 Я ж думала, що він буде мій!

А мій милий — та й на гору на круту,
 А я його оченьками проведу,
 Оченьками каренькими,
 Брівоньками рівненькими,
 Слізоньками дрібненькими.

«Козаченько, ти сухотонько моя,
Кажуть люди, що не буду я твоя!
Кажуть люди, сама бачу,
Не раз. не два на день плачу:
Я ж думала, що ти будеш мій!»

ЙДУТЬ КОРОВИ ІЗ ДІБРОВИ

Не швидко

Йдуть корови із діброви,
А овечки — з поля,
Заплакала дівчинонька,
Край козака стоя.
«Куди їдеш-од'їжджаєш,
Сизокрилий орле?
Ой, хто мене, молодую,
Цей вечір пригорне?»
«Пригортайся, дівчинонько,
Другому такому,
Та не кажи цієї правди,
Що мені самому». «Як мені, молодій,
Правди не казати:
Вечір стою, світом нужу,
Тебе не видаги,
Достанеться невірному
Всю правду сказати.
Пожену я на яр товар,
На гору телята;
Стану-гляну, подивлюся,
Де милого хата.

Видно хату, та видно хату,
Видно його сіни,
Там моїх два перстеники
Навіки посіли.
Було в мене два перстеники,
А третя каблучка,
Любилися, кохалися,
А тепер розлучка».

ОЙ, ЛЮБИВ ТА КОХАВ

Не швидко

Ой, любив та кохав, собі дівчину мав,
 Гей! як у саду вишня;
 За лихими людьми та за ворогами
 Гуляти не вийшла. } (2)

Покидаю тебе, серденько моє,
 Гей! єдиному богу,
 А я сам піду, а сам я поїду
 В далеку дорогу. } (2)

Дожидайся мене, серденько моє,
 Гей! та до себе в гості,
 Як виросте в тебе у твоїй світлоньці
 Трава на помості. } (2)

Ой, росла та росла трава шовковая
 Гей! та вже похилилась,
 Ждала, ждала козака молода дівчина
 Та вже й зажурилась. } (2)

Ой, загув та загув сивий голубонько,
Та сівши на тичину,
Ох, ох, ох, ох, молод козаченько
Покинув дівчину. } (2)

ЧОМ НЕ ГУДУТЬ БУЙНІ ВІТРИ

Поволі

Чом не гудуть буйні вітри,
Не ламають віти?
Чом не несуть на крилечках
Від милого вісті?

Серце ждало і раділо,
Що милий прилине;
Серце марно сподівалось,
Вже й надія гине...

Ой, не гудуть буйні вітри,
Не ламають віти,
Ой, не несуть на крилечках
Від милого вісті.

ОХ, І ПОВІЙ, ПОВІЙ, БУЙНИЙ ВІТРЕ

Повільно

«Ох, і повій, повій, буйний вітре,
Та з глибокого яру,
Ох, і прибудь, прибудь та ти, мій миленький,
Та з далекого краю».

«Ох, і рад би я повівати,
Так глибокі яри.
Ох, і рад би я, серце, к тобі прибувати,
Так далекії краї».

Ох, і рад би я повівати,
Так лютії морозеньки;
Ох, і рад би я, серце, к тобі прибувати,
Так лютії воріженьки».

«Ох, і прибудь, прибудь, мій миленький,
Та я з тебе рада буду,
Сю нічку не спала, ще й другу не буду:
За тобою, серце, як голубка, гуду».

Та замочила хустиночку,
Дрібні сльози витираючи:
Ох, і видивила свої карі очі,
Тебе, серце, виглядаючи».

Не повіває буйний вітер
Із глибокого яру,
Ой, і не прибуває козак молоденький
Із далекого краю.

Та не повіє буйний вітер
Та із степу широкого;
Ой, і не жди, не жди, молода дівчино,
Козаченька чорноокого.

Ой, не повіває буйний вітер
Та із чистого поля;
Ой, і не жди, не жди того козаченька:
Видно, твоя така доля.

ЛЕТІЛА ЗОЗУЛЯ З ДАЛЕКОГО КРАЮ

Помірно

Летіла зозуля з далекого краю, —
Сіла спочивати на тихім Дунаю.
Ой, один слідочок коня вороного,
А другий слідочок мене молодого.
Прикрию, пристелю милого слідочок,
Щоб вітер не завіяв, пташки не збродили,
Щоб мого милого інші не любили.
Вже вітер повіяв, пташки побродили,
Вже мого милого інші полюбили.
Посіяв ячмінь, а вродило жито;
Уже моє серденько, як ножем пробито.
Пробито серденько, та знайдуться ліки,
А я молодая пропала навіки.

ЧЕРВОНАЯ, ОЙ, ТА КАЛИНОНЬКА

Червоная, ой, та калинонька
На яр подалася,
Молодая, ой, та дівчинонька
В козака вдалася —
Які очі, ой, та такі брови,
Така й головонька.
Як зійдуться вони до купоньки,
Любая розмовонька.
Пішла наша любая розмова
Крутими горами,
Зостається молода дівчина
З чорними бровами.
Бодай же ти, степова могила,
Запала ярами:
Через тебе, степова могила,
Я щастя втратила.

ОЙ, ВИЙДУ Я НА МОГИЛУ

Помірно

Ой, вийду я на могилу

Та гляну я на долину.

Долина глибока, калина висока,

Аж додолу віття гнуться.

А під тією калиною

Стояв козак з дівчиною;

Дівчинонька плаче, слізенько ридає,

Свою долю проклинає,

Ой, коли б же я та все знала,

Я б з тобою не стояла:

Гуляла б я в батька, в своїї матусі

Дівчиною молодою.

Ой, вийду я на шпилечок

Та гляну я на світочок.

Ой, світе мій ясний, світе мій

прекрасний,

Який мій талан нещасний!

Ох, і жалю ти мій, жалю,
Ох, і жаль мені не поможе:
Упустила я долю, упустила щастя, } (2)
Та вже ж його не піймаю.

САМА СОБІ ДІВЧИНА ЗДИВУВАЛАСЯ

Сама собі дівчина здивувалася,
Де її красотонька подівалася. (2)

Чи у тому морі, що купалася,
Чи на полотенечку, що втиралася? (2)

Чи на полотенечку, що втиралася,
Чи на тому милому, що влюблялася? (2)

А ні в тому морі, що купалася,
Ні на полотенечку, що втиралася. (2)

Ні на полотенечку, що втиралася,
А на тому милому, що влюблялася. (2)

ОЙ, ТИ, ЗІРОНЬКО ТА ВЕЧІРНЯЯ

Повільно, журливо

Ой, ти, зіронько та вечірняя,
Чом ти рано не зіходила?
Чом ти рано не зіходила,
Чом місяця не догонила?
Ой, я рано іскопилася,
На дівчину задивилася.
Там дівчина умивалася,
Красі своїй дивувалася.
Красо ж моя ти вродлива,
Кому будеш, нещаслива,
Красо ж моя ти прекрасная,
Кому ж будеш ти, нещасная?

ОЙ, ГАЙ, МАТИ

Повільно

Ой, гай, мати, ой, гай, мати,
Ой, гай зелененький;
Ой, поїхав з України
Козак молоденький.

Виїжджавши, шапку знявши,
Низенько вклонився:
«Ой, прощайте, слобожане,
Може з ким сварився!»

Хоч сварився не сварився,
Аби помирився,
Як виїхав на битий шлях,
Слізеньками вмився.

«Приливайте доріженьку,
Щоб не курилася;
Розважайте рідну неньку,
Щоб не журилася!

Приливайте доріженьку,
Що куриться курно;
Розважайте дівчиноньку,
Що журиться журно!»

Приливали доріженьку —
Вона все куриться;
Розважали рідну неньку —
Вона все журиться.

«Не жаль мені доріженьки,
Що пилом припала,
А жаль мені дівчиноньки,
Що дурно пропала».

КОТИЛАСЯ ЯСНА ЗОРЯ З НЕБА

Котилася ясна зоря з неба
Та й упала додолу... (2)

Журилася молода дівчина
Та своєю бідою. (2)

«Ой, хто ж мене, молоду дівчину,
Та проведе додому?» (2)

Обізвався козак молоденький
Та й на воронім коню. (2)

«Гуляй, гуляй, молода дівчино,
Я заведу додому!» (2)

«Веди, веди, молодий козаче,
Та веди, не барися, (2)

Бо за мною, та за молодою,
Увесь рід зажурився! (2)

Не так весь рід, та не так весь рід,
А як батько та мати. (2)

Хотять мене, молоду дівчину,
Та й за іншого дати!» (2)

ВИЙДУ НА ПОЛЕ

Весело

Вийду на поле, гляну на море, —
Сама ж бачу, що мені горе.
Сама ж я знаю, чого я плачу, —
Що я милого ніде не бачу.
Кого я люблю, той за плечима,
Кого не знаю, — перед очима.
Ой, боже, боже, за що так мучиш?
Дався пізнати, — чому не злучиш?

ЗАКУВАЛА ЗОЗУЛЕНЬКА НА СТОДОЛІ...

Закувала зозуленька
На стодолі на розі..
Заплакала дівчинонька
В батька на порозі.

Не куй, не куй, зозуленько,
На стодолі на розі!..
Не плач, не плач, дівчинонько,
В батька на порозі!

«Іду яром до криниці,
Коромисло гнеться..
Чом до мене, моя мати,
Ніхто не пришлеться?»

«Багач, дочко, не захоче,
А бідний не сміє,
Нехай твоя руса коса
Зіллям зеленіє!»

ЧОГО Ж ВОДА КАЛАМУТНА

Повільно

Чого ж вода каламутна,
 Чи не хвиля збила?
 Чого ж і я така смутна,
 Чи не мати била? } (2)

Мене мати та й не била —
 Самі сльози ллються:
 Од милого людей нема,
 Од нелюба шлються. } (2)

Прийди, милий, подивися, —
 Яку терплю муку!
 Ти хоч в серці, та од тебе
 Беруть мою руку. } (2)

Спіши, милий, рятуй мене
 Від лютої напасти!
 За нелюбом коли буду,
 То мушу пропасти! } (2)

ОЙ, НА СТАВУ, НА СТАВОЧКУ

Протяжно

Ой, на ста-ву, на ста-воч-ку качеч-ка но-чу-є.

Не бу-де-мо, сер-це, в па-рі, ду-ша мо-я чу-є.

«Ой, на ставу, на ставочку
Качечка ночує,
Не будемо, серце, в парі,
Душа моя чує».

«Як не хочеш, дівчинонько,
Дружиною бути,
То дай мені таке зілля,
Щоб тебе забути».

«Єсть у мене таке зілля
Біля перелазу.
Як дам тобі напиться,
Забудеш відразу».

«Буду пити, буду пити,
Ні краплі не впущу,
Тоді тебе я забуду,
Як очі заплющу».

ОЙ, НЕ ЦВІТИ БУЙНИМ ЦВІТОМ

Повільно

Ой, не цві_ти буйним цвітом, зе_лений ка_тра_не,

тяж_ко-важко на серденьку, як ве_чір на_ста_не, -ста_не.

Ой, не цвіти буйним цвітом,
Зелений катране,
Тяжко-важко на серденьку, } (2)
Як вечір настане.

Ступай, коню, ступай, коню,
З гори кам'яної
До тієї дівчиноньки, } (2)
Що чорнії брови.

«Як не хочеш, дівчинонько,
Дружиною бути,
То дай мені таке зілля, } (2)
Щоб тебе забути».

«Єсть у мене таке зілля,
Росте біля току,
Як дам тобі напиться, — } (2)
Забудеш до року.

Єсть у мене таке зілля
Біля перелазу,

Як дам тобі напитися, — } (2)
Забудеш одразу.

Єсть у мене таке зілля,
Росте біля хати,
Як дам тобі напитися, } (2)
Й забудеш, як звати».

«Буду пити, буду пити
І краплі не впускаю,
Хіба тоді я забуду, } (2)
Як очі заплющу».

ОЙ, У ПОЛІ БИЛИНОНЬКА КОЛИХАЄТЬСЯ

Ой, у полі билинонька колихається,
А в шиночку вдовин син напивається. (2)

«Годі ж тобі, билиночко, колихатися,
Годі ж тобі, вдовин сину, напиватися». (2)

«Ой, як мені, моя мати, горілки не пити,
Як не хоче мене, мати, дівчина любити. (2)

Ой, умру ж я, моя мати, ой, умру, ой, умру,
Зроби ж мені, моя мати, з кедриньки
труну». (2)

«Ой, де ж мені, мій синочку, кедриньки
взяти,
Будеш же ти, мій синочку, у смолівій
лежати!» (2)

**«Нехай мене не ховають ні попи, ні дяки,
Нехай мене заховують запорозькі
 козаки: (2)
Бо ті попи, бо ті дяки за гроші поб'ються,
Запорожці, славні хлопці, горілки
 нап'ються». (2)**

КОЗАКИ: (2)

Запорожці, славні хлопці, горілки

нап'ються». (2)

ОХ, І ЗАКУВАЛА СИВА ЗОЗУЛЕНЬКА

Ровільно

Ох, і за_ку_ва_ла си_ва зо_зу_лень_ка
в лу_зі. Гей, ох, і за_бо_лі_ла
го_ло_вонь_ка ще й серденько в ту_зі.
Гей, гей, ох, і за_бо_лі_ла го_ло_
_вонь_ка, ще й сер_денько в ту_зі.

Ох, і закувала сива зозуленька в лузі...
Гей, ох, і заболіла головонька
Ще й серденько в тузі.
Гей, гей, ох, і заболіла головонька
Ще й серденько в тузі.

Ох, і наступає та чорная хмара з поля...
Гей, ох, і заплакала моя доля,
При місяці стоя.
Гей, гей, ох, і заплакала моя доля,
При місяці стоя.

Ох, і не вдавайся, моя щасна доле, в тугу, —
Гей, ох, і не сам же я, та не сам же я
Беру собі другу!
Гей, гей, ох, і не сам же я, та не сам же я
Беру собі другу!

Ох, і як заграло-застогнало синє море...
Гей, гей, ох, і буде ж тобі, дівчинонько,
Тут без мене горе!
Гей, гей, ох, і буде ж тобі, дівчинонько,
Тут без мене горе!

ПОСАДЖУ ГУРОЧКИ

Посаджу гурочки
Близько над водою,
Сама буду поливати
Дрібною сльозою.

} (2)

Ростіть, огурочки,
Широкі листочки!..
Не бачила миленького
Чотири годочки!

} (2)

Тільки побачила,
Як череду гнала,
Не посміла сказати «здраслуй», } (2)
Бо мати стояла.

}, (2)

Я йому — ні слова.
Він мені — нічого,
Тільки махнув білим платком: } (2)
«Будь, мила, здорова!

} (2)

Ой, чи будеш, мила,
За мною тужити,
Як я сяду та й поїду
У військо служити?» } (2)

Як заїхав милий
За нові ворота,
Ой, не бере дівчиноньку
Ні сон, ні робота. } (2)

Як заїхав милий
За зелені лози,
Полилися в дівчиноньки
Дрібненькії сльози. } (2)

Як заїхав милий
За жовтії піски,
Оглянеться назад себе —
Біжить братик пішки. } (2)

«Ой, вернися, брате,
Батько умирає!»
«Не вернуса, забарюся,
Нехай бог приймає!» } (2)

«Ой, вернися, брате,
Матінка вмирає!»
«Не вернуса, забарюся,
Нехай бог приймає!» } (2)

«Ой, вернися, брате,
Дівчина вмирає!»
«Буду бити коня, гнати,
Щоб живу застати!» } (2)

Як уїхав милий
В свою оселину, —
Малярщики, столярщики
Роблять домовину. } (2)

«Робіте широку,
Робіте глибоку,
Вона ляже всередині,
А я ляжу збоку!» } (2)

«Ой, не плач же, милий,
Я не умираю,
Ой, я з тебе, мій миленький,
Ума вивідаю!» } (2)

ОЙ, ЩО ТЕПЕР Я В ПРЕВЕЛИКІМ ГОРІ

Повільно

Ой, що те-пер я в пре-ве-ли- кім
го- рі, що тепер мо- я го-лів- ка в не-
-во- ді... Ой, сам же я, сам не зна-
-ю, що ро- би- ти со-бі ма- ю,
а що біля се-бе дружи-ни не ма-ю!

Ой, що тепер я в превеликім горі,
Що тепер моя голівка в неволі...
Ой, сам же я, сам не знаю,
Що робити собі маю,
А що біля себе дружини не маю!

Ой, виходив я лужки-бережечки,
Ой, поколов я білії ніжечки,
Та не найшов миленької,
Тільки найшов слідок її,
Що тепер мені горенько без неї.

Ой, вирву я кленовий листочок
Та прикрию милої слідочок,

Щоб пташечки не ходили,
Щоб слідочка не збродили,
Мені, молодому, жалю не зробили.

Ой, ти, соловей, ти, пташко маленька,
Що у тебе голосок тоненький,
Та полети в темні ліса,
Защебечи в три голоса,
Та виведи мене із темного лугу!

Ой, та виведи мене з темного лугу...
Зведи, боже, із вірненьким другом,
Рівняй гори з долиною,
Зведи друга з дружиною,
А козаченька з тою дівчиною!

Ой, перебреду я биструю річку, —
Сидить мила в кінці бережечка,
Біле лице умиває,
Карі очі утирає
Та своєю русою косою.

ОЙ, ТАМ, ЗА ДУНАЄМ, КРУТИМ БЕРЕЖКОМ

Помірно

Ой, там, за Дунаєм,
Крутим бережком,
Ой, там розмовляє
Сокіл з козаком.

«Ой, ти, соколоньку,
Ти братику мій!
Чи не був ти, брате,
В моїй стороні?

Чи не був ти, брате,
В моїй стороні,
Чи плаче, чи тужить
Дівча по мені?»

«Не плаче, не тужить, —
В постелі лежить,
Правою рукою
За серце держить...»

Ой, прилетів сокіл
Та й сів на вікні...

«Добри вечір, дівко!
Чи чуєш, чи ні?

Добри вечір, дівко!
Приніс тобі вість:
Уже твій миленький
На подвір'ї єсть...»

Ой, дівчина встала,
Як і не лежала,
Восковії свічі
Позажигала:

«Горіть, горіть, свічі,
І вдень і вночі:
Нехай я надивлюсь
Милому в вічі!

Де ж ти, мій миленький,
В дорозі ходив,
Що ти, мій миленький,
З личенька змарнів?»

«Через тебе, дівко,
Впав я в сухоти —
Ані вночі спання,
Ні вдень роботи!

Очі б, може, й спали,
Та ноги несуть:
Викохав дівчину,
Та люди беруть».

ОЙ, ВИКОПАВ Я КРИНИЧЕНЬКУ

Ой, викопав я криниченьку
У себе в дворі;
Ой, викохав я молоду дівчину
Не людям, собі.
Та вже ж з тії криниченьки
Орли воду п'ють;
Ой, та вже ж мою молоду дівчину
До вінця ведуть.
Один веде за рученьку,
Другий за рукав,
Третій стоїть — серце болить! —
Любив та й не взяв.
Не жаль мені тих подарунків,
Що я дарував;
Ой, жаль мені тії пишні губки,
Що я цілував.
Не жаль мені тії хустиночки,
Що я вирізав;
Ой, жаль мені тії білі ручки,
Що я пожимав.

Не жаль мені тії перстенечки,
Що я купував;
Ой, жаль мені тії карі очі,
Що я милував.

ЧОГО, СЕЛЕЗЕНЬ, СКУЧНИЙ, НЕВЕСЕЛ

«Чого, селезень, скучний, невесел,
Скучний, невесел, невідрадісний?» (2)

«Ой, як мені жить, веселому быть, —
Любив вутінку, не можу забуть. (2)

Ще вчора була вутінка моя,
Сьогодні, чути, застрілена. (2)

Якби на воді, то не жаль мені,
А то на горі, в шовковій траві». (2)

«Чого ти, козак, смутний, невесел,
Смутний, невесел, невідрадісний?» (2)

«Ой, як мені жить, веселому быть, —
Любив дівчину, не можу забуть. (2)

Ще вчора була дівчина моя,
Сьогодні, чути, засватана. (2)

Якби на село, то не жаль мені,
А то через двір, ще й товариш мій». (2)

ПОЖЕНУ Я ТОВАР НА ЯР

Широко

Пожену я товар на яр,
На гору — телята,
Стану, гляну, подивлюся,
Де милого хата.

Вітер віє, вітер віє,
Травка зеленіє,
А в козака чорні брови,
В дівки серце мліє.

Його хата за горою,
Моя — за другою.
Чи журишся ти за мною,
Як я за тобою?

Журилася, журилася,
А тепер не буду,
Ти за гору, я за другу,
Та й тебе забуду...

Пожену я товар на яр,
А в долину — кози.
Я, здається, не журюся,
Самі ллються сльози.

ЧИ ЦЕ Ж ТАЯ КРИНИЧЕНЬКА

Повільно

Чи це ж тая криниченька,
Що голуб купався?
Гей, гей, гей!
Що голуб купався.

Чи це ж тая дівчинонька,
Що я женихався?
Гей, гей, гей!
Що я женихався?

Чи це ж тая криниченька,
Що я воду пив?
Гей, гей, гей!
Що я воду пив.

Чи це ж тая дівчинонька,
Що я полюбив?
Гей, гей, гей!
Що я полюбив.

Ой, це ж тая дівчинонька,
Те ж саме відро.

Гей, гей, гей!
Те ж саме відро.

А вже мене дівчинонька
Забула давно.
Гей, гей, гей!
Забула давно.

Вже ж до тої криниченьки
Стежки заросли.
Гей, гей, гей!
Стежки заросли.

Та вже ж мою дівчиноньку
Сватати прийшли.
Гей, гей, гей!
Сватати прийшли.

Уже з тої криниченьки
Орли воду п'ють.
Гей, гей, гей!
Орли воду п'ють.

Уже ж мою дівчиноньку
До вінця ведуть!
Гей, гей, гей!
До вінця ведуть.

Один бере за рученьку,
Другий за рукав.
Гей, гей, гей!
Другий за рукав.

А я стою, серце болить —
Любив та не взяв!

Гей, гей, гей!
Любив та не взяв.

Засипало криниченьку
Та жовтим піском.
Гей, гей, гей!
Та жовтим піском.

Повінчали дівчиноньку
З іншим козаком.
Гей, гей, гей!
З іншим козаком.

ЛУГОМ ІДУ, КОНЯ ВЕДУ

Швиденько

Лу-гом і-ду, ко-ня ве-ду, роз-ви-вай-ся, лу-же!

С-ва-тай ме-не, ко-за-че-нь-ку, лю-блю те-бе ду-же!

«Лугом іду, коня веду,
Розвивайся, луже!
Сватай мене, козаченьку,
Люблю тебе дуже!» } (2)

Ой, хоч сватай, хоч не сватай,
Хоч так присилайся,
Щоб та слава не пропала,
Що ти залицявся!» } (2)

«Ой, коли б ти, дівчинонько,
Трошки багатенька,
Взяв би тебе за рученьку,
Повів до батенька!» } (2)

«Ой, коли б я, козаченьку,
Була багатенька,
Наплювала б я на тебе
Й на твого батенька!» } (2)

Ой, коли б я, козаченьку,
Та й забагатіла,

То я б тебе, ледачого,
Й за харч не схотіла!» } (2)

«Ой, коли б ти, дівчинонько,
Тоді заміж вийшла,
Як при битій доріженьці
Яра рута зійшла!» } (2)

«Ой, коли б ти, козаченьку,
Тоді оженився,
Як у млині на камені
Кукіль уродився!» } (2)

Не журися, дівчинонько,
Рута зелененька:
Цей покинув, другий буде,—
Ще ж ти молоденька! } (2)

Цей покинув, другий буде,
Другий буде кращий,
А цей буде у болоті
Над чортами старший! } (2)

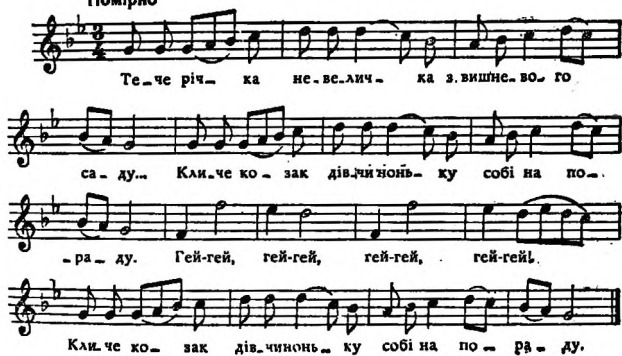
Край битої доріженьки
Яра рута зійшла...
Молодая дівчинонька
Та вже й заміж вийшла. } (2)

А у млині на камені
Кукіль не зіходить...
Козак старий, як собака,
По вулицях ходить. } (2)

Ой, у млині на камені
Кукіль не вродився...
Старий козак, як собака,
Й досі не женився! } (2)

ТЕЧЕ РІЧКА НЕВЕЛИЧКА

Помірно

Тече річка невеличка
З вишневого саду...
Кличе козак дівчиноньку
Собі на пораду.
Гей-гей, гей-гей, гей-гей, гей-гей!
Кличе козак дівчиноньку
Собі на пораду.

«Порадь мене, дівчинонько,
Як рідная мати,
А чи мені женитися,
А чи тебе ждати?
Гей-гей, гей-гей, гей-гей, гей-гей!
А чи мені женитися,
А чи тебе ждати?»

«Ой, я тебе, козаченьку,
І раджу й не раджу:
Я з тобою вечір стою,
На іншого важу.
Гей-гей, гей-гей, гей-гей, гей-гей!
Я з тобою вечір стою,
На іншого важу!»

«Бодай тебе, дівчинонько,
З твоєю радою:
Я до тебе з щирим серцем,
А ти з неправдою!
Гей-гей, гей-гей, гей-гей, гей-гей!
Я до тебе з щирим серцем,
А ти з неправдою!

Бодай же ти, дівчинонько,
Тоді заміж вийшла,
Як у млині на камені
Пшениченька зійшла!
Гей-гей, гей-гей, гей-гей, гей-гей!
Як у млині на камені
Пшениченька зійшла!»

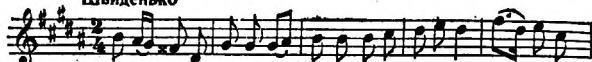
«Бодай же ти, козаченьку,
Тоді оженився,
Як у лісі при дорозі
Сухий дуб розвився!
Гей-гей, гей-гей, гей-гей, гей-гей!
Як у лісі при дорозі
Сухий дуб розвився!»

Ой, у млині на камені
Пшениченька зійшла...
Ще молода дівчинонька,

А вже заміж вийшла,
Гей-гей, гей-гей, гей-гей, гей-гей!
Ще молода дівчинонька,
А вже заміж вийшла.

Ой, у лісі при дорозі
Сухий дуб розвився...
Козак старий, літа пройшли,
А ще не женився.
Гей-гей, гей-гей, гей-гей, гей-гей!
Козак старий, літа пройшли,
А ще не женився.

ОЙ, НА ГОРІ, НА ГОРІ

Швиденько

Ой, на горі, на горі пас-ла дівка лебеді. Ой, доле

мо-я, до-ле, пас-ла дів-ка ле-бе-ді. Пас-ла дівка ле-бе-ді.

Ой, на горі, на горі пасла дівка лебеді.

Ой, доле моя, доле, пасла дівка лебеді.

Пасла дівка лебеді.

А вже мої лебеді та й наплавалися.

Ой, доле моя, доле, та й наплавалися.

Та й наплавалися.

А вже мої карі очі та й наплакалися.

Ой, доле моя, доле, та й наплакалися.

Та й наплакалися.

Горе ж тому лебедеві, проти води пливучи.

Ой, доле моя, доле, проти води пливучи.

Проти води пливучи.

А ще тяжче, а ще важче, із немилим живучи.

Ой, доле моя, доле, із немилим живучи.

Із немилим живучи.

НА ДОЛИНІ ДУБ, ДУБ

Помірно

На долині дуб, дуб,
Тече вода з дуба...
Бідна ж моя головонька,
Пішла за нелюба.

Не маю з ким жити,
Ні з ким говорити,
Не маю з ким, молоденька,
Межи люди вийти.

«Мати моя, мати,
Пораднице в хаті,
Порадь, мене, моя мати,
Як нелюба звати.

Як нелюба звати,
Як з ним говорити
Та як мені, молоденькій,
З ним віка дожити?»

«Ой, як буде, дочко,
Сонце спочивати,
Візьми його за рученьку
Та веди до хати.

Посади його, дочко,
За сосновий столик
Та назви його, моя дочко,
Сивенький соколик...»

«Лучче б мені, мати,
Гіркий полин їсти,
Та ніж з моїм нелюбчиком
До вечері сісти.

Лучче б мені, мати,
Цілий рік лежати,
Та ніж мого нелюбочка
Соколиком звати».

КОХАВ МЕНЕ БАТЬКО

Кохав мене батько, як білу тополю,
 Дала ж мене мати в тяжкую неволю.

П р и с п і в:

Мати, мати, що ти гадала,
 Що за нелюба світ зав'язала.
 Було не рубати у садочку вишні,
 Було б не сватати, коли не під мислі.

П р и с п і в.

Десь ти мене, мати, на місті купила,
 Що ти мене, мати, навіки втопила!

П р и с п і в.

Та було б не рубати зеленого дуба,
 Нащо було брати, коли я не любав.

П р и с п і в.

Та було б не рубати зеленого гаю,
 Нащо ж було брати із іншого краю.

П р и с п і в.

Лучче мені, мати, гарячий пісок їсти,
 Ніж з нелюбом вечеряти сісти!

П р и с п і в:
Лучче ж мені, мати, тяжкий камінь зняти,
Ніж за нелюбом та вік коротати.
П р и с п і в.

ШУМИТЬ, ГУДЕ ДІБРОВОНЬКА

Помірно

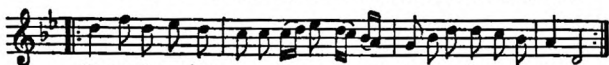
Шумить, гуде дібровонька, плаче, туже
дівчинонька,
Плаче, туже та ридає, свою долю проклинає.
«Доле ж моя, доля нещаслива, чом ти з
милим не злучила.
А ти з милим розлучила, а з немилим
ізлучила.
Куди іду, обернуся, назад себе оглянуся,
Що не день, то все я плачу, літа свої дарма
трачу.
Ой, недоля ти немила, чом ти мене не
втопила?
Лучче було б утопити, ніж з миленьким
розлучити!
Або піду утоплюся, або в камінь розіб'юся,
Нехай тє люди знають, як з кохання
умирають».

ОЙ, У ПОЛІ ОЗЕРЕЧКО

Повільно

Ой, у по - лі о - зе - реч - ко, там пла - ва - ло ві - де - реч - ко

Сосно - ві кле - п - ки, а ду - бо - ве ден - це, не цу - рай - ся, моє сер - це

Ой, у полі озеречко,
Там плавало відеречко.
Соснові клепки, а дубове денце, } (2)
Не цурайся, моє серце.

Там плавало відеречко
Троє суток із водою.
Вийди, дівчино, вийди, рибчино, } (2)
Поговоримо з тобою.

Ой, рада б я виходити,
Із тобою говорити:
Лежить нелюб на правій руці, } (2)
Так боюся розбудити.

Ти, козаче молоденький,
В тебе коник вороненький:
Сідлай коня та їдь з двора, } (2)
Бо ти не мій, я не твоя.

Козак коника сідлає,
До коника промовляє:

«Біжи, мій коню, біжи, вороненький, } (2)
Аж до тихого Дунаю!

В Дунай-воду подивлюся,
Та із горя утоплюся..
Прощай, дівчино, прощай, рибчино! } (2)
Вже ж я більше не вернуся!»

ДРІБНИЙ ДОЩИК ІДЕ

Швиденько

Дрібний до - щик і - де, до дуб-чи-ка лип-не,
 ко - зак ко - ня ве-де, а дів-чи-на кли-че.
 Хоч клич, хоч не клич, мо - в сер-де-нят-ко:
 рад би я те - бе взятъ, да не ве-лять ба-тько.

Дрібний дощик іде,
 До дубчика липне,
 Козак коня веде,
 А дівчина кличе.

Хоч клич, хоч не клич,
 Моє серденьтко:
 Рад би я тебе взятъ, } (2)
 Да не велять батько.

ОЙ, ПРИЇХАВ МІЙ МИЛЕНЬКИЙ З ПОЛЯ

Повільно

Ой, приїхав мій миленький з поля
Та прив'язав коня до явора.

Сам заплакав, коло коника стоя:
«Болить, болить головонька моя!

Ой, дай, боже, неділі діждати, —
Пошлю людей дівчину сватати!»

А дівчина по світлоньці ходить,
Білі руки до серденька ломить.

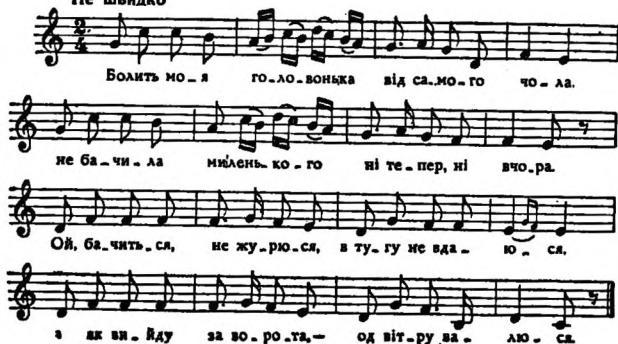
Білі руки до серденька ломить,
Своїй неньці стихенька говорить:

«Ой, ти, мати, порадице в хаті,
Порадь мене, що людям казати!

А чи мені рушники давати,
А чи мені лягати помирати?»

БОЛИТЬ МОЯ ГОЛОВОНЬКА

Не швидко

Болить моя головонька
Від самого чола,
Не бачила миленького
Ні тепер, ні вчора.

Ой, бачиться, не журюся,
В тугу не вдаюся,
А як вийду за ворота, —
Од вітру валюся.

Ой, бачиться, що не плачу —
Самі сльози ллються:
Од милого нема людей,
Од нелюба шлються.

Нема мого миленького,
Нема мого сонця;
Ні з ким мені розмовляти,
Сидя у віконця.

Нема ж мого миленького,
Що карії очі,
Ні з ким мені розмовляти
В темненькій ночі.

Зелененький барвіночку,
Стелися низенько,
А ти, милий, чорнобривий,
Присунься близенько.

Зелененький барвіночку,
Стелися ще нижче,
А ти, милий, чорнобривий,
Присунься ще ближче.

Нема мого миленького,
Нема його тута;
Посходила по слідочках
Шавлія і рута.

Я шавлію пересію,
Руту пересаджу,
Таки свого миленького
К собі перенаджу.

Я шавлію пересію,
Руту пересмичу,
А до себе миленького
Таки перекличу.

Да вже ж мені не ходити,
Куди я ходила,
Да вже ж мені не любити,
Кого я любила.

Да вже ж мені не ходити
Ранком попід замком,
Да вже ж мені не стояти
Із моїм коханком.

Да вже ж мені не ходити
В ліски по горішки,
Да вже ж мені минулися
Дівочькії смішки.

Шкода ж моїй уродоньки,
Високого росту,
Прийшлося мені утопитися
З високого мосту.

ЗАШУМІЛА ЛІЩИНОНЬКА

Повільно

Зашуміла ліщинонька, (2)
Заплакала дівчинонька.

Заплакала, затужила, — (2)
Нема того, що любила.

Нема його і не буде, — (2)
Розраями злії люди.

Розраями, розсудили, (2)
Щоб ми в парі не ходили.

А ми в парі ходить будем, (2)
Одно друге любить будем!

Крикнув старий на малого: (2)
«Сідлай коня вороного

Та й поїдем в чисте поле — (2)
Там дівчина просо поле,

Просо поле, гречку в'яже, (2)
Козакові правду скаже!»

«Скажи, скажи, дівча, правду, (2)
Як не скажеш,— другу знайду!

Як не знайду я другої —
Піду в море утоплюся
Або в камінь розіб'юся!»

«Скажу, скажу щирю правду:
Вірно люблю, ще й кохаю,
Як не бачу, то вмираю».

ОЙ, ЗАЙДИ, ЗАЙДИ...

«Ой, зайді, зайді,
Місяць, на ту пору,
Ой, вийди, вийди,
Дівка, за комору. } (2)

Порадь, дівчино,
Що мені казати,
Що не велить батько,
Тебе, бідну, брати». } (2)

«Як не велить батько
Мене, бідну, брати,
То їдь на Україну
Багатшу шукати». } (2)

«Об'їздив я, дівчино,
Села й города,
Та не знайшов кращої,
Як ти, сирота». } (2)

«Женися, козаче,
А я останусь,
Прийду на весілля,
Збоку подивлюсь. } (2)

Піду на весілля,
Гляну на тебе,
Покотяться сльози
В мене і в тебе». } (2)

ОЙ, КОЛИ Б ТОЙ ВЕЧІР

Помірно

Ой, коли б той ве-чір та й по-ве-чо-рі-ло,
то б моє сердень-ко та й по-ве-се-лі-ло!
«Ой, прийди, прили-ни ти, яс-не-є сон-це,
то я те-бе пу-щу та й че-рез ві-ком-це!»

Ой, коли б той вечір
Та й повечоріло,
То б моє серденько
Та й повеселіло!

Ой, коли б той вечір
Та й сонечко зайшло.
То б моє серденько
Та й до мене прийшло!

«Ой, прийди, прилини
Ти, яснее сонце,
То я тебе пушу
Та й через віконце!»

Ой, як упускала —
Легенько зітхала,
А як випускала —
Плакала, ридала.

Ой, як випускала —
Плакала й ридала,
Вийшла за ворота —
Правдоньки питала.

«Чи ти мене любиш,
Чи з мене смієшся,
До другої ходиш
Та й не признаєшся?»

«Ой, я тебе люблю
І любити буду,
Признаюсь по правді —
Сватати не буду!»

Не дозволять батько,
Не дозволять мати,
Ще й рід не дозволить
Дівчиноньку взяти.

Ще й рід не дозволить
Дівчиноньку взяти...
Стиха говорімо,
Щоб не вчула мати!»

ОЙ, І ЗІЙДИ, ЗІЙДИ, ТИ, ЗІРОНЬКО ВЕЧІРНЯЯ

Ой, і зійди, зійди, ти, зіронько вечірняя,
Ох, і вийди, вийди, дівчинонько моя
вірная! (2)
Рада б зірка зійти — чужа хмара та й
наступає,
Рада б дівка вийти, та матуся не пускає. (2)
Ой, зірочка зійшла, усе поле та й освітила,
А дівчина вийшла, козаченька та й
звеселила. (2)
Ой, ти, козаче, ти хрещатий барвіночку,
Хто ж тобі постеле у дорозі постілочку? (2)
«Ой, стелиться мені широкий лист та
бурковина,
А під голову голубая та жупанина». (2)
Ой, через межку зелений горошок та
постелився,

Козак до дівчини через люди та й
поклонився. (2)
«Ой, поклоніться, ой, ви, добрі люде,
Нехай моїй милій там легенько буде. (2)
Ой, поклоніться ви дівчині небозі,
А що мені добре в далекій дорозі». (2)
Ой, ти, козаче, що ти думаєш, гадаєш,
Чому не женився, собі пари не шукаєш? (2)
«Ой, як мені пароньки шукати,
Та не каже мати тебе, дівчино, брати. (2)
Та каже мені мати, де штири воли брати,
Де штири волики і два коники в дишлі —
А як же його любити, коли не до мислі».

НА ГОРОДІ ВЕРБА РЯСНА

Дуже повільно
Один

На го-ро-ді вер-ба ряс-на

Хор

на го-ро-ді вер-ба ряс-на

Там сто-я-ла дів-ка крас-на

На городі верба рясна... (2)
Там стояла дівка красна,

Хорошая та вродлива, (2)
Її доля нещаслива.

Її доля нещаслива — (2)
Нема того, що любила.

Нема його, та й не буде — (2)
Розраляли вражі люди.

Розраляли-розсудили, (2)
Щоб ми в парі не ходили.

А ми в парі ходить будем, (2)
Дружка дружку любить будем!

Та підемо у лісочок (2)
На жовтесенький пісочок.

Там сядемо — оддишемо, (2)
Дрібні листи напишемо.

Дрібні листи напишемо (2)
Та до батька одішлемо.

Нехай батько не турбує, (2)
Нам віночків не купує!

ОЙ, ТАМ ЗА ЯРОМ...

Протяжно

Ой, там за яром, бра-ла дів-ка льон.

та ні-чим по-в'яз-ти.

Ой, не-да-ле-ко мій ми-лий від мене,

та ні-ким на-ка-за-ти.

Ой, там за яром,
Брала дівка льон,
Та нічим пов'язати.
Ой, недалеко
Мій милий від мене,
Та ніким наказати.

Пов'яжу я льон,
Пов'яжу зельон
Тоненькою дубиною.
Перекажу я
Свому миленькому
Хоч чужою чужиною.

Гей, або прийди,
Або прилини,
Мое серденько, до мене,

Гей, б'ється, б'ється,
Ще й побивається
Моє серденько без тебе.

Ой, і рад би я,
Дівчино моя,
А до тебе прилинути,
Гей, кругом тебе
Стоять воріженьки —
Нікуди обминути.

НЕ СПІВАЙТЕ, ПІВНИЧЕНЬКИ

Повільно

Не спі_вай_ те, пів_ниченьки, не вменшайте но_чі,

бо ще ж мо_ї не ви_спа_лись каренькі_ї о_чі!

Не співайте, півниченьки,
Не вменшайте ночі,
Бо ще ж мої не виспались
Каренькії очі!

Тоді ж мої очки спали,
Ніжки спочивали,
Ой, як були малесенькі,
Гей, любитись не знали.

Минулися мої ходи
Через три городи...
Серце ж моє коханєє,
Любитися годі!

Ой, як годі любитися,
То годі й ходити, —
Нехай же нас перестануть
Гей, вороги судити!

Ой, судять нас воріженьки
Та й судять нас люди,
Що з нашого коханнячка
Нічого не буде!

СКРИПЛИВІЇ ВОРІТЕЧКА

Повільно

Скри - плив - ві - і во - рі - теч - ка, бре - хлив - ві -

лю - де, на ко - го ви на - бре - ше -

- те як нас тут не бу - де, * на - де!

Скрипчиві ворітечка,
Брехливі люде,
На кого ви набрешете,
Як нас тут не буде? } (2)

Брешіть, брешіть, воріженьки,
Набрешетесь лиха,
А ми з тобою, миленький,
Кохаймося стиха. } (2)

Любімося, кохаймося,
Щоб мати не знала,
Прийде пора — розійдемося,
Як чорная хмара. } (2)

Чорна хмара наступає,
Дрібний дощик іде,
А з нашого коханнячка
Нічого не буде. } (2)

ГАЮ, ГАЮ, ЗЕЛЕН РОЗМАЮ

Помірно

Гаю, гаю, зелен розмаю,
Любив дівчину, сам добре знаю. (2)

Любив дівчину півтора року,
Доки не дізнали вороги збоку. (2)

А як дізнали — розщебетали...
Бодай же вони щастя не знали! (2)

Сусіди близькі, вороги тяжкі,
Пийте, гуляйте, як самі знайте! (2)

Пийте, гуляйте, як самі знайте,
Де двоє ходять, не розлучайте! (2)

ОЙ, ТИ, МІСЯЦЮ ЯСНИЙ

Помірно

«Ой, ти, місяцю ясний,
Ти мій, милий. прекрасний!
Та який ти вродився
На світі нещасний!» } (2)

Ой, який ти вродився —
Та мені знадобився,
Та який ти удався —
Мені сподобався. } (2)

«Ой, коли б мені, мила,
Та орловії крила,
Та орловії крила,
Солов'їні очі...» } (2)

Ох, орловії крила
Та солов'їні очі, —
Я знявся, полетів би
До милої вночі. } (2)

Ох, і сяду я, впаду
Та й у милої в саду —

Ой, чи не вийде мила } (2)
К мені на пораду.

Ой, моя мила ходить
Та білі ручки ломить,
Та білі ручки ломить,
Соловейко говорить. } (2)

«Ой, сусіди близькії —
Воріженьки тяжкії
Та судять і говорять,
Бо й самі такії. } (2)

Ой, покопали ями
Та глибокії під нами...
Ой, попадайте в ями,
Воріженьки, самі! } (2)

Ой, попадайте в ями
Та, воріженьки, самі,
Та не робіть розлуки, — } (2)
Розлуки між нами!»

ОЙ, ЗІЙДИ, ЗІЙДИ, ЯСЕН МІСЯЦЮ

Повільно, журливо

«Ой, зійди, зійди, ясен місяцю,
Як млин-мо-ве-є коло,
Ой, виїди, виїди, серце-дівчино,
Та промов до мене слово». } (2)

«Ох, і рада б я та виходити,
Із тобою говорити,
Так судять-гудять вражі люди,
Хотять же нас розлучити». } (2)

«Ой, не бий, мати, і не лай, мати,
Та не роби каліченьки.
Зав'яжи очі темної ночі,
Та веди до річеньки. } (2)

А як приведеш та до річеньки,
Розв'яжи карі очі,
Нехай гаяну же я та подивлюся,
З світом божим попрощаюся. } (2)

Ой, світе ясний, світе прекрасний,
Як на тобі тяжко жити,
Ой, іще тяжче молодесенькій, }
Не нажившись, умирати». } (2)

ОЙ, НЕ ШУМИ, ЛУЖЕ, ЗЕЛЕНИЙ БАЙРАЧЕ

Ой, не шуми, луже,
Зелений байраче;
Не плач, не журися, } (2)
Молодий козаче!

«Не сам же я плачу,
Плачуть карі очі,
Що нема спокою } (2)
Ані вдень, ні вночі:

Сусіди близькії,
Вороги тяжкії
Не дають ходити, } (2)
Дівчину любити.

Я ж буду ходити
І буду любити,
Ще й до себе візьму - } (2)
Буду з нею жити.

Ой, умру я, мила,
Як ти будеш жива,

Чи згадаєш, мила,
Де моя могила? } (2)

А моя могила
Край синього моря,
Де була між нами
Тихая розмова. } (2)

Зійдеш на могилу,
Та не сумуй дуже;
Спогадають люди,
Що любились дуже. } (2)

Зійдеш на могилу,
Не труси землею,
Бо сама вважаєш,
Як тяжко під нею. } (2)

Ой, тим воно тяжко —
Любилися важко,
Тим воно тяженько —
Любились вірненько». } (2)

ОЙ, ВИЙДУ Я НА МОГИЛУ

Повільно

Ой, вийду я на могилу,
Могила висока,
Подивлюся на долину,
Долина глибока.
А по тій долиноньці
Буйний вітер віє...
Ой, здається, не журюся,
Саме серце мліє.
Ой, здається, що не плачу,
Самі сльози ллються,
А як вийду на вулицю,
Вороги сміються.
Два голуби воду пили,
А два колотили...
Бодай тії та сконали,
Що нас розлучили!
Бодай тії не сконали,
А щастя не мали,
Що взяли нас, розлучили
З прекрасної пари!..

ТИХО, ТИХО ДУНАЙ ВОДУ НЕСЕ

Тихо, тихо Дунай воду несе,
А ще тихше дівка косу чеше.
Чеше, чеше, та на Дунай несе.
«Пливи, косо, тихо за водою,
А я піду услід за тобою.
Припливу, косо, к зеленому лугу,
Скажу тобі всю свою притугу».
Нема краю тихому Дунаю,
Нема впину вдовиному сину,
Що звів з ума дівку сиротину.
Ох, ізвівши, на коника сівши:
«Оставайся, слави набирайся.
А я молод слави не боюся,
Вийду з села, зараз оженюся.
Мені, дівко, та пришиють квітку,
Тебе ж, дівко, завертять в намітку».

ОЙ, З-ЗА ГОРИ, ОЙ, ДА З-ЗА ЛИМАНУ

Повільно, широко

Ой, з-за гори, ой, да з-за лиману
 Та віє вітер не помалу. (2)
 Та віє вітер, повіває,
 А журба ж мене з ніг валяє. (2)
 Журба ж мені за журбою:
 Та пішов милий за другою. (2)
 Найшов милу, крашу від мене,
 Та не жалує тепер мене. (2)
 А я журбі та не піддаюся,
 Піду я в сад та проходжуся. (2)
 Піду я в сад та проходжуся
 Та з соловейком наговорюся. (2)
 «Соловейку ти малесенький,
 В тебе голос тонесенький, (2)

Скажи мені а щирю правду,
Та чи буду мати я пару?» (2)
«Будеш мати чоловіка
Та буде журба аж до віка... (2)
Буде із ким розмовляти,
Мале дитя колихати. (2)
Мале дитя колихати,
Да батька й матір проклинати». (2)

ОЙ. І ЗРАДА КАРІ ОЧІ, ЗРАДА

Помірно

Ой, і зрада карі очі, зрада:
«Чому в тебе, милий,
Не вся щира правда? (2)

Ой, ти, милий, думаєш-гадаєш,
Мабуть же ти мене
Покинути маєш!» (2)

«По чім же ти та й постерегала,
Що ти мене, мила,
Зрадником назвала? (2)

Чи по коню, чи по вороному,
Чи по мені, серце,
Та по молодому?» (2)

«Не по коню, не по вороному,
А по тобі, серце,
Та по молодому. (2)

Рано встаєш, коня напуваєш,
Зеленого сіна
Та ще й підкладаєш, (2)

І жовтого вівса підсипаєш,
Із стайні як ідеш,
Нагайки шукаєш. (2)

До столу йдеш, все листоньки
пишеш,
А як до полу йдеш,
Дитину колишеш: (2)

Ой, ну, люлі, малее дитятко,
Зостаєшся, миле,
В світі сиротятко! (2)

Не їдь, милий, горою ні низом,
Бо позакидана
Доріженька хмизом!» (2)

«Ой, я ту хмизину одкину,
А таки тебе я
Навіки покину!» (2)

«Ой, їдь же ти, мій милий, горою,
А я піду услід
Та і за тобою!» (2)

ТЕМНА НІЧКА, ТЕМНАЯ

Протяжно
Один

Тем - на ніч - ка, тем - на - я, да, гей, темна ніч - ка.

тем, на - я та й з вече - ра до ран - ня.

Темна нічка, темная, да,
Гей, темна нічка, темная
Та й з вечора до рання.

З ким я буду цю ніч спать, да,
Гей, з ким я буду цю ніч спать,
Цю вечерю вечерять.

Ой, сяду я край стола, да,
Гей, ой, сяду я край стола,
Повечеряю сама.

А мій милий на Дону, да,
Гей, а мій милий на Дону,
Я й до нього полину.

Кругом Дону обійшла, да,
Гей, кругом Дону обійшла,
Миленького не знайшла.

Тільки знайшла долину, да,
Гей, тільки знайшла долину,
В тій долині могилу.

До могили припала, да,
Гей, до могили припала,
Тяжко-важко ридала:

«Устань, милий, не лежи, да,
Гей, устань, милий, не лежи,
Путь-дорожку покажи».

«Ой, не встану, не встану, да,
Гей, ой, не встану, не встану:
Болить в мене голова.

Болить в мене голова, да,
Гей, болить в мене голова,
Тяжко-важко ранена.

З ким ти, мила, сюди йшла, да,
Гей, з ким ти, мила, сюди йшла,
Що ти мене тут найшла.

Чи з хмарою, чи з дощем, да,
Гей, чи з хмарою, чи з дощем,
Чи з хорошим молодцем?»

«Ні з хмарою, ні з дощем, да,
Гей, ні з хмарою, ні з дощем,
Тільки з горем та плачем».

ЧОРНОМОРЕЦЬ, МОЯ МАТИ, ЧОРНОМОРЕЦЬ

Помірно

Чорноморець, моя мати, чорноморець
Вивів мене босу на морозець.
Ой, став вітер буйнесенький повівати,
Ой, став мене чорноморець намовляти:

«Ходи, ходи, дівчинонько, ходи з нами,
Дамо тобі сермяжину із стрічками,
Дамо тобі ще й віночок із квітками,
Дамо тобі черевички з підківками!»

Дурна була, моя мамцю, послухала,
Сіла з чорноморцем, поїхала.
Я ж думала, моя мамцю, панувати,
А тепера довелось горювати.

ОЙ, У ПОЛІ

Ой, у полі,
Ой, у полі та туман — димно.
За туманом нічого не видно.

Тільки видно,
Тільки видно та криниченьку,
Холодную та і водиченьку.

Ой, там дівка,
Ой, там дівка та й воду брала...
Улан коня та і напуває.

Дівка коню,
Дівка коню води підливає,
Улан дівку та і підмовляє:

«Ой, поїдьмо,
Ой, поїдьмо, та й дівонько, з нами,
З молодими та уланами!»

Пройшли поле,
Пройшли поле, пройшли вони друге,
На третьому стали спочивати.

На третьому,
На третьому стали спочивати,
Стала дівка плакати й ридати.

«Ой, боже ж мій,
Ой, боже ж мій, що я наробила,
Батька й неньку та і розсердила!

Ой, улани,
Ой, улани, ви молодії,
А де ж ваші доми кам'янії?

А де ж ваші,
А де ж ваші сади зеленії,
А де ж ваші трави шовковії?»

«Годі, дівко,
Годі, дівко, про трави питати,
Батька й матір треба забувати!»

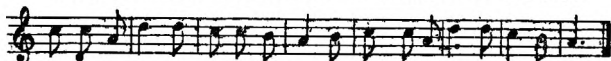
ДЕ Ж МИ БУДЕМ НОЧУВАТИ

Повільно

1. «Де ж ми бу-дем мо-чу-ва-ти, ти ж,моло-денький ко-за-че?»

3. «Що ж ми со-бі по-сте-ли-мо, ти ж,моло-денький ко-за-че?»

2. «В лі-сі під ду-бом, під зе-ле-ньким, ти ж, моя лю-ба дів-чи-но!»

4. «Бі-ле ре-бер-це під мо-є сер-це, ти ж, моя лю-ба дів-чи-но!»

«Де ж ми будем ночувати,
Ти ж, молоденький козаче?»

«В лісі під дубом, під зелененьким,
Ти ж, моя люба дівчино!»

«Що ж ми собі постелимо,
Ти ж, молоденький козаче?»

«Біле реберце під моє серце,
Ти ж, моя люба дівчино!»

«Чим же ми накриємося,
Ти ж, молоденький козаче?»

«З дуба листочком, дрібним-зеленим,
Ти ж, моя люба дівчино!»

«Чим же ми умиємося,
Ти ж, молоденький козаче?»

«Я водою, а ти сльозою,
Ти ж, моя люба дівчино!»

«Чим же ми обітремося,
Ти ж, молоденький козаче?»

«Я рушничком, а ти платочком,
Ти ж, моя люба дівчино!»

«Що ж ми будемо снідати,
Ти ж, молоденький козаче?»

«Я буду булку, ти думай думку,
Ти ж, моя люба дівчино!»

«Яку ж мені думку думати,
Ти ж, молоденький козаче?»

«Я йду до роду, ти скачи в воду,
Ти ж, моя люба дівчино!»

«Як же ж мені в воду скакати,
Ти ж, молоденький козаче?»

«Я ж тобі кажу, скачи відразу,
Ти ж, моя люба дівчино!»

ІХАЛИ КОЗАКИ ІЗ ДОНУ ДОДОМУ

Помірно

● І-ха-ли ко-за-ки із Дону до-до-му, під-ману-ли

Га-лю — за-бра-ли з со-бо-ю. Ой, ти, Га-лю, Га-лю мо-ло-

да-я, під-ма-ну-ли! Га-лю — за-бра-ли з со-бо-ю. бо-ця

Іхали козаки із Дону додому,
 Підманули Галю — забрали з собою.
 Ой, ти, Галю, Галю молодая,
 Підманули Галю — забрали з собою. } (2)

«Поїдемо з нами, з нами, козаками,
 Лучче тобі буде, як в рідної мами.
 Ой, ти, Галю, Галю молодая,
 Лучче тобі буде, як в рідної мами». } (2)

Везли, везли Галю темними лісами,
 Прив'язали Галю до сосни косами.
 Ой, ти, Галю, Галю молодая,
 Прив'язали Галю до сосни косами. } (2)

Розбрелись по лісу, назбирали хмизу,
Підпалили сосну од гори до низу.
Ой, ти, Галю, Галю молодая,
Підпалили сосну од гори до низу. } (2)

Горить сосна, горить, горить і палає,
Кричить Галя криком, кричить-промовляє.
Ой, ти, Галю, Галю молодая,
Кричить Галя криком, } (2)
кричить-промовляє:

«Ой, хто в лісі чує, нехай той рятує,
Ой, хто дочок має, нехай навчає.
Ой, ти, Галю, Галю молодая,
Ой, хто дочок має, нехай навчає. } (2)

А хто дочок має, нехай навчає —
Темної ночі гулять не пускає.
Ой, ти, Галю, Галю молодая,
Темної ночі гулять не пускає». } (2)

Обізвався козак: «Я в полі ночую,
Я твій голосочок здалека почую.
Ой, ти, Галю, Галю молодая,
Я твій голосочок здалека пізнаю». } (2)

Обізвався козак: «Я в полі пахаю,
Я твій голосочок здалека пізнаю.
Ой, ти, Галю, Галю молодая,
Я твій голосочок здалека пізнаю». } (2)

ОЙ, У ПОЛІ ЖИТО

Повільно

Ой, у полі жито
Копитами збито,
Під білою березою
Козаченька вбито. } (2)

Ой, убито, вбито,
Затягнуто в жито,
Червоною китаєчкою,
Личенько накрито. } (2)

Ой, як вийшла мила,
Голубонька сива,
Як підняла китаєчку,
Та й заголосила. } (2)

Ой, вийшла друга,
Та й вже не така,
Як підняла китаєчку,
Та й поцілувала. } (2)

Ой, як вийшла третя
Спід білої хати:
«Було ж тобі, вражий сину,
Нас трьох не кохати!» } (2)

ОЙ, НЕ ХОДИ, ГРИЦЮ

Помірно

Ой, не ходи, Грицю, та й на вечорниці,
Бо на вечорницях дівки чарівниці!
Одна дівчина чорнобривая
Та й чарівниченька справедливая.

У неділю рано зілля копала,
А у понеділок переполоскала,
А у вівторок зілля варила,
А в середу рано Гриця отруїла.

Прийшов четвер — та вже Гриць умер,
Прийшла п'ятниця — поховали Гриця.
А в суботу рано мати дочку біла:
«Нащо ти, дочко, Гриця отруїла?»

«Ой, мати, мати, жаль ваги не має,
Нехай же Гриць разом та двох не кохає!
Нехай він не буде ні їй, ні мені,
Нехай достанеться він сирій землі!»

«Оце тобі, Грицю, я так ізробила,
Що через тебе мене мати била!
Оце ж тобі, Грицю, за тее заплата —
Із чотирьох дощок дубовая хата!»

ОЙ, ДА СВІТИ, МІСЯЦЬ

Повільно
Один

Ой, да світи, мі - сяць, ой, да світи, яс - ний.

Хор

гей, ще й по - лу - нош - на - я зо - ря! - ря!

Ні дівкою, ні вдово - ю — покриткою молод о - ю..

Ой, да світи, місяць,
Ой, да світи, ясний, гей,
Ще й полуношная зоря! (2)

Ой, та й просвіти ж ти
Милому дорогу, гей,
Куди милий уїжджа! (2)

Милий уїжджає,
Мене покидає, гей,
Остаюся я сиротою. (2)

Ой, да сиротою,
Та ще й не простою, гей,
Ні дівкою, ні вдовою. (2)

Ні дівкою, ні вдовою —
Покриткою молодою, гей,
Покриткою молодою. (2)

ЗА РІЧКОЮ, ЗА ДУНАЄМ

Помірно

За річкою, за Дунаєм (2)
Козаченько конем грає.

Козаченько конем грає, (2)
Він дівчину підмовляє:

«Дайся, дівча, на підмову (2)
Козакові молодому!»

«Бодай козак щастя не мав, (2)
Що він з мене вінок ізняв!»

«Не я з тебе вінок ізняв, (2)
Зняла з тебе охотонька.

Зняла з тебе охотонька, (2)
«Козацькая розмовонька!»

Дівча сина породила, (2)
Барвіночком обстелила.

«Не йдіть, дівки, по калину, (2)
Не збудіть мені дитину!

Не рвіть, дівки, барвіночку, (2)
Не збудіте дитиночку!»

РОДИННІ ПІСНІ

ОЙ, ПРЯДУ, ПРЯДУ

Помірно

Ой, пряду, пряду,
Спатоньки хочу...
Ой, склоню я голівоньку
На білу постілоньку,
Може я засну.

Аж свекруха йде,
Як змія гуде:
«Сонливая-дрімливая,
До роботи лінивая,
Невістко моя!»

Ой, пряду, пряду,
Спатоньки хочу...
Ой, склоню я голівоньку
На білу постілоньку,
Може я засну.

Аж свекорко йде,
Як вітер гуде:
«Сонливая-дрімливая,

До роботи лінивая,
Невістко моя!»

Ой, пряду, пряду,
Спатоньки хочу...
Ой, склоню я голівоньку
На білую постілоньку,
Може я засну.

А мій милий йде,
Як голуб гуде:
«Ой, спи, мила-хорошая,
Пішла заміж молодая,
Не виспалася!»

ОЙ, ГАЙ, МАТИ, ГАЙ

«Ой, гай, мати, гай,
Заміж мене дай,
Та не віддай мене будь за якого — } (2)
Вроди ж мої жаль.

Бо моя врода,
Як чиста вода,
А моє личко хороше, рум'яне, } (2)
Як повна рожа».

«Ой, дочко моя,
Вибирай сама,
Вибирай, доню, хорошую долю, } (2)
Бо ти молода».

«Ой, мамцю моя,
Вибирала я,
Вибирала я — не вгадала я, } (2)
Нещаслива я».

«Ой, жий, дочко, жий,
Краще всіх людей.
Не давай своєму серцю потуги, } (2)
Не тіш ворогів».

ГИЛЯ, ГИЛЯ, СІРІ ГУСИ

Гіля, гіля, сірі гуси,
Та на тихий Дунай;
Зав'язала голівоньку,
Тепер сиди та думай.

Гіля, гіля, сірі гуси,
Та на жовтий пісок;
Зав'язала голівоньку,
Я ж думала на часок.

Гіля, гіля, сірі гуси,
Та на бистру ріку;
Зав'язала голівоньку,
Та вже, мабуть, й довіку.

ОЙ, ТИ, ДУБЕ КУЧЕРЯВИЙ

Помірно

Ой, ти, дубе кучерявий,
Лист на тобі рясний;
Ти, козаче, молоденький,
Словами прекрасний.

Слова твої ласкавії,
А темная думка;
Поки я тебе не знала,
Гула, як голубка.

Гула, гула голубонька,
Полинула в поле,
А линучи, говорила:
«Горе ж мені, горе!»

А линучи, говорила:
«Горе ж мені, горе!
Утопила головоньку
В безоднєє море».

ОЙ, ЖУРИЛАСЯ МАТІНКА МНОЮ

Не дуже повільно

Ой, журилася матінка мною,
Ой, як вітер горою;
Оддала мене за нелюбого
Рано заміж молодю.

Ой, журилася, клопоталася,
Ніченьки не доспала;
Оддала дочку, як ягідочку,
Доленьки не вгадала.

Ой, не бий мене, моя матінко,
Та березовим прутом;
Ой, побила мене та лихая година
За таким баламутом!..

Ой, не бий, мати, і не лай, мати,
Не роби каліченьки,
Зав'яжи мені чорнії очі
Ой, й веді до річеньки.

Не бий мене, моя матінко,
Ніколи ні за що:
Побила мене лихая година
За оте ледащо!

ПОСІЮ Я МАК НАД ВОДОЮ

Помірно

Посію я мак над водою, (2)
Та заріс мій мак лободою.

Ой, сама ж, мамцю, зле зробила, (2)
Що мене рано не збудила.

Ой, чужі дочки рано встали, (2)
По добрій волі розібрали.

А я, молоденька, спізнилася, (2)
Та лихий долі судилася.

Та пропав мій вік, як маків цвіт, (2)
Що вночі зацвів, а вдень опав...

Що вночі зацвів, а вдень опав, (2)
Отак мій вік марно пропав.

ЧИ Я В ЛУЗІ НЕ КАЛИНА БУЛА

Повільно

Чи я в лузі не калина була,
 Чи я в лузі не червона була?
 Взяли ж мене поламали
 І в пучечки пов'язали —
 Така доля моя!
 Гірка доля моя!
 Чи я в полі не травиця була,
 Чи я в полі не зелена росла?
 Взяли ж мене покосили
 І на сіно посушили —
 Така доля моя!
 Гірка доля моя!
 Чи я в полі не пшениця була,
 Чи я в полі не зерниста була?
 Взяли ж мене та й пожали
 І в снопики пов'язали —
 Така доля моя!
 Гірка доля моя!
 Чи я в батька не дитина була,

Чи я в батька не кохана була?
Взяли ж мене заміж дали
І світ мені зав'язали —
Така доля моя!
Гірка доля моя!
Чи не було річеньки утопитися,
Чи не було кращого полюбитися?
Були річки — повсихали,
Були кращі — повмирали —
Така доля моя!
Гірка доля моя!

ОЙ, ГЛИБОКИЙ КОЛОДЯЗЮ, ЗОЛОТІІ КЛЮЧІ

Ой, глибокий колодязю,
Золотії ключі. (3)

А вже ж мені докучило
В світі горюючи. (3)

Ой, глибокий колодязю,
Боюсь, щоб не впасти. (3)

Полюбила пройдисвіта —
Прийдеться пропасти. (3)

Ой, глибокий колодязю,
Боюсь, щоб не впала. (3)

Полюбила пройдисвіта
Та й навіки пропала. (3)

ГОЛОВОНЬКО МОЯ БІДНАЯ

Головонько моя бідная,
В мене ненька та нерідная,

Дружинонька неймовірная,
Чужа сім'я непривітна!

Сама сідає, вечереє,
Мене посилає по воду,

Ой, по воду, по холодную,
Незобуту, незодягненую,
Тільки личком підперезаную.

Ой, ішла я через батьків двір —
Побачила мене матінка.

«Не плач, доню, ні на батька свого,
Не плач, доню, ні на неньку свою!

Заплач, доню, на недоленьку,
Що попалася в неволеньку!»

ОЙ, ПІДУ Я ПОПІД ЛУГОМ

Повільно

Ой, піду я попід лугом, (2)
Там мій милий оре плугом. (2)
Ой, він оре, воли гонить, (2)
Він до мене не говорить. (2)
Понесу я йому їсти, (2)
Чи не скаже мені сісти. (2)
Понесу я йому пити, (2)
Чи не буде говорити. (2)
Він наївся, він напився, (2)
Він на ріллю похилився. (2)
«Чого лежиш, чом не ореш, (2)
Чом до мене не говориш?» (2)
«Ой, я лежу та й думаю, (2)
Що погану жінку маю!» (2)
«Який тобі дідько винен, (2)
Що ти гарний, чорнобривий? (2)
А я руда вродилася, (2)
Чорнявому судилася! (2)
Було б не сватати вночі, (2)
Не вилізли тобі очі! (2)
Було б тобі сватати вдень, (2)
Розпитати своїх людей. (2)

Чи хороша, чи вродлива, (2)
Чи робоча, чи лінива!» (2)
Ой, хороша й уродлива, (2)
На роботу справедлива. (2)
На роботу справедлива, — (2)
Доля ж моя нещаслива! (2)

ГОЛОВОЧКО Ж МОЯ БІДНА

Повільно

Головочко ж моя бідна,
В мене ненечка нерідна...
Та й послала мене мати
Зеленее жито жати
Ще й ячменю пов'язати.

А я жита не дожала
І ячменю не в'язала —
Через свого милого,
Через білі ручки його
Три неділі відлежала.

А мій милий — чорнобривий,
Він словами справедливий —
Убиває ногою,
Відливає водою:
«Говори, серце, зо мною!»

«Рада ж би я говорити,
Та й не можу промовити —
Окипіло серденько
Гарячою кривлею,
Не промовлю я з тобою!»

ОЙ, ПО ГОРАХ, ПО ДОЛИНАХ

Повільно

Ой, по горах, по долинах
Пташечки літають...
Не зазнала я розкоші,
Вже літа минають.

Чи я спила, чи я з'їла,
Чи гарно сходила?
Тільки мої всі розкоші,
Що гірко робила!

Ой, вирву я з рожі квітку
Да пушу на воду:
«Пливи, пливи, з рожі квітко,
Аж до мого роду!»

Плила, плила з рожі квітка,
На березі стала...
Вийшла мати воду брати,
Квіточку піймала.

Вийшла мати воду брати,
Квіточку піймала:
«Десь ти, моя дитинонько,
Три літа лежала?

Десь ти, моя дитинонько,
Три літа лежала,
Ой, що твоя з рожі квітка
На воді зів'яла?»

«Не лежала, моя мати,
Ні дня, ні години, —
Попалася в лихі руки
Невірній дружині.

Тече вода із города
Край кореня дуба...
Нема ж мені одрадоньки
Од мого нелюба.

Тече вода із города
Край синьої м'ятки...
Сушать мене, в'ялять мене
Мої недостатки.

Ізсушили — ізв'ялили,
Як тую билину, —
Ніхто мене не жалує,
Бідну сиротину!»

БОЛИТЬ МОЯ ГОЛОВОНЬКА

Повільно

Болить моя головонька —
Нічим зав'язати,
А далеко до родини —
Ніким наказати.
Зав'яжу ж я головоньку
Шовковим платочком,
Накажу ж я до родини
Сизим голубочком.
Шовковая хустинонька
Голови не в'яже,
Сизокрилий голубонько
Правдоньки не скаже.
Ой, вирву ж я з рожі квітку,
Та й пущу на воду:
«Пливи, пливи, з рожі квітко,
Аж до мого роду!»
Пливла, пливла з рожі квітка,
Та й на воді стала,
Вийшла мати воду брати,

Та й квітку пізнала.
Вийшла мати воду брати
Та й квітку пізнала:
«Ой, десь моя дитинонька
Недужа лежала!»
«Не лежала, моя мати,
Ні дня, ні години:
Попалася в добрі руки
Невірній дружині!»

ОЙ, ПІДУ Я В ЛІС ПО ДРОВА

Ой, піду я в ліс по дрова,
Назбираю лому.
Завів мене чужий розум
На чужу сторону. } (2)

А на чужій сторононьці
Ні батька, ні неньки,
Тільки в саду вишневому
Співа соловейко. } (2)

Співай, співай, соловейко,
Всіма голосами,
А я піду в сад вишневий,
Заллюся сльозами. } (2)

Ой, зірву я з рожі квітку
Та й пушу на воду:
«Пливи, пливи, з рожі квітку,
Аж до мого роду». } (2)

Плила, плила з рожі квітка
Та й на воді стала.
Вийшла мати воду брати —
По квітці впізнала. } (2)

«Ой, десь же ти, моя доню,
Недужа лежала,
Коли твоя з рожі квітка
На воді зів'яла». } (2)

«Не лежала, моя мамцю,
Ні дня, ні години,
Попалася в лихі руки
Невірній дружині. } (2)

Не лежала, моя мамцю,
Ні дня і ні ночі,
Попалася в лихі руки —
Виплакала очі». } (2)

ОЙ, З-ЗА ГОРИ...

Ой, з-за гори, ой, з-за гори
 А вітер повіває.
 Мати дочку, ой, про горе питає:
 «Скажи, дочко, скажи, дочко,
 Ой, яке тобі горе?»
 «Спитай, мати, ой, сірого вутяти.
 Сіре, вутя, ой, сіре вутя,
 Ой, на морі ночує,
 Воно ж моє усе горенько чує.
 Перве горе, перве горе —
 Ой, дитина мала;
 Друге горе — ой, свекруха лихая.
 Третє горе, третє горе —
 Ой, чужая країна,
 Попалася, ой, невірна дружина.
 Що сам іде, що сам іде,
 Ой, у поле орати,
 Мене ж бере, ой, воли поганяти.
 Я правою, я правою,
 Ой, воли поганяю,
 А лівою, ой, сльози витираю».

ІЩЕ СОНЦЕ НЕ ЗАХОДИЛО

Стримано

Іще сонце не заходило,
 А до мене щось приходило. (2)
 Приходила моя матінка,
 Приходила моя рідная, (2)
 Приходила моя вірная;
 Вона ж в мене не обідала, (2)
 Тільки мене та одвідала,
 Вона ж в мене не полуднувала, (2)
 Тільки мене приголубила,
 Вона в мене не барилася, (2)
 Тільки сіла, пожурилася.
 Тільки сіла, пожурилася! (2)
 Проведу я свою матінку,
 Проведу я свою утінку, (2)
 За три шляхи за широкії,
 За три ліси за високії, (2)
 Сама стану під калиною
 Із маленькою дитиною. (2)
 Озирнеться моя матінка,
 Озирнеться моя рідная, (2)
 Порадонька моя вірная:
 «Чого стоїш, моя доненько? (2)

Чому не йдеш та додомоньку?
Чи травиця ноги спутала, (2)
Або роса очі вибила?..»
«Не травиця ноги спутала (2)
І ні роса очі вибила.
Спутало мене замуж'ячко,
Невірне моє подруж'ячко».

ОЙ, ГОРЕ. ГОРЕ, ЩО ЧУЖАЯ КРАЇНА

Повільно

Ой, горе, горе, що чужая країна,
Ой, їще гірше, що невірна дружина.

Що вона мене ізсушила-скрушила,
Що вона мене з білих ніжок ізвалила.

Ой, як сяду я край віконечка прями,
Та й не дам же я волоконцеві впасти.

Та й виведу волоконець в віконце,
Ой, та й погляну я на яснеє сонце.

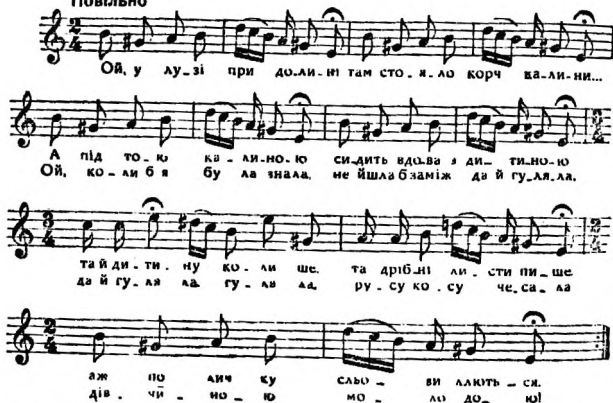
Ой, я ж думала, що то сонечко сходить,
Аж то мій милий та по садочку ходить.

Аж то мій милий та по садочку ходить,
Ой, чужу милу та за рученьку водить.

Ой, чужу милу він цілує й милує,
Ой, на свою милу нагайку готує.

ОЙ, У ЛУЗІ ПРИ ДОЛИНІ

Повільно

Ой, у лузі при долині там сто-я-ло корч ка-ли-ни...

А під то-ю ка-ли-но-ю си-дить вдова з ди-ти-но-ю
Ой, ко-ли б я бу-ла знала, не йшла б заміж да й гу-ля-ла.

та й ди-ти-ну ко-ли-ше, та дрібні ли-сти пи-ше
да й гу-ля-ла гу-ля-ла, ру-су ко-су че-са-ла

аж по лич-ку сльо-зи ви-ллють-ся.
дів-чи-но-ю мо-ло-до-ю!

Ой, у лузі при долині
Там стояло корч калини...

А під тою калиною
Сидить вдова з дитиною
Та й дитину колише,
Та дрібні листи пише,
А по личку сльози ллються. } (2)

Ой, коли б я була знала,
Не йшла б заміж да й гуляла,
Да й гуляла, гуляла,
Русу косу чесала
Дівчиною молодою! } (2)

Було б личко, були б брови!
Попалась я лихій долі...
Та було б личко біле,
Та були б чорні брови!
Попалась я лихій долі... } (2)

Ой, ти милий-милесенький,
Ти, голубе сивесенький!
Ти копаєш ногою,
Відливаєш водою... } (2)
Горе ж мені жить з тобою!

ОЙ, ПРИБУДЬ, ПРИБУДЬ...

Повільно

Ой, прибудь, прибудь, хоч коня добудь,
 Не лугами, берегами;
 Гей, любилися та не побралися
 За лихими ворогами.

Ой, я вороги стопчу під ноги,
 Круту гору перескочу;
 Гей, оддай, оддай мене, мати, заміж
 За кого я сама схочу.

Оддала ж мене матуся моя
 За кого я не хотіла...
 Гей, шумить-гуде дротяна нагайка
 Коло мого білого тіла.

Що нагаєчка та дротяночка
 Із кілочка не спада,

Гей, тонка біла моя сорочечка
Щодня кров'ю окипа.

Що любилися, серденько моє,
Як у лісі голубоньків пара;
Гей, а тепера, серце, розійшлися,
Так, як та чорна хмара.

Що любилися, серденько моє,
Як зерно в горісі;
Гей, а тепера, серце, розійшлися,
Як той туман по лісі.

ОЙ, НА ГОРІ ВАСИЛЕЧКИ СХОДЯТЬ

Ой, на горі василечки сходять,
Під горою барвінок послався. (2)
Під горою барвінок послався,
А вдовин син розпивсь, розгулявся. (2)
А вдовин син розпивсь, розгулявся,
Ще й до того не хоче робити. (2)
Ще й до того не хоче робити
Та йде в корчму горілочку пити. (2)
Стоптав, зламав червону калину,
Ізвів з ума дівку Марусину. (2)
Марусенька по бережку ходє,
А за нею вітер хвилю гонє. (2)
Марусенька на хвилю ступила,
Мати сина силою женила. (2)
Мати сина силою женила,
По вулиці невістку судила. (2)
Та дрімливая, сонливая невістка
Ще й до того не хоче робити. (2)
Ще й до того не хоче робити,
Іде в корчму горілочку пити. (2)

А свекруха її не злюбила,
До порога спати положила. (2)

До порога спати положила,
А до сина стиха говорила: (2)

«Піди, сину, на ярмарок пішки,
Купи, сину, ремінні віжки. (2)

Купи, сину, ремінні віжки,
Скрути милій рученьки ще й ніжки, (2)

Ще й до того дротяну нагайку,
Скатай милу, як синю китайку». (2)

А миленька білу постіль слала,
До постелі тихо промовляла: (2)

«Постіль моя тонка, білесенька,
Хто ж на тобі цю ніч буде спати? (2)

Хто ж на тобі цю ніч буде спати?
Буде милий, як кат, катувати». (2)

А звечора свічечка горіла,
А в півночі нагайка шуміла. (2)

А в півночі нагайка шуміла,
А к світові миленька умліла. (2)

Лежить мила, як ожина синя,
А миленький, як білая глина. (2)

«Ой ти, мати, порадиця в хаті,
Порадила, як милу карати. (2)

Порадила, як милу карати,
Тепер порадь, як милу сховати». (2)

«Зорви, сину, в коморі мостину
Та й заховай чужую дитину». (2)

«Не зорветься в коморі мостина,
Не втається чужая дитина. (2)

Треба, мати, коня продавати.
Треба, мати, милу поховати». (2)
«Сідлай, сину, коня вороного
Та їдь, сину, до тестя рідного, (2)
Нехай їде, нехай поспішає,
Нехай свою дитину сховає». (2)
По миленькій в усі дзвони дзвонять,
Сина й матір до острогу гонять. (2)
На миленьку сорочку наділи,
Сина й матір в острог посадили. (2)

ТА Й НЕ ЖАЛКО МЕНІ

Та й не жалко мені та й ні на кого,
Тільки жалко мені на отця свого.
На отця свого, на старенького:
Оженив він мене молоденького!
Та й узяв жінку не до любові,
Не до любові, не до розмови.
Ані хліба спекти, ні між люди піти.
«Та піди, сину, у Китайгород,
У Китайгород та на ярмарок,
Та купи собі корабель новий,
Корабель новий хоч за сто рублів.
Та за сто рублів з половиною,
Та посади жінку із дитиною.
Одпихни її та од бережечка
Та не дай же їй а веселечка!»
Корабель пливе, аж Дунай реве,
А мила сидить, як свіча горить.
А дитиночка — як зориночка,
А милий стоїть, як билиночка.
Ой, коли б ще більша хвиля била,
Щоб мою милу та затопила!

«Ой, вернись, мила, ой, вернись. друже,
Бо без тебе вже щось скучно дуже!
Ой, вернись, серце, попрощаймося,
Одним яблучком перекраймося!
Тобі яблучко, мені зернечко, —
Та не сердьмося, моє сердечко!»
«Не вернусь, милий, не вернусь, друже,
Бо ти бив мене, колотив дуже!
Як ти бив мене та ломакою,
Узивав мене нехазяйкою!
Ой, як бив мене та лозиною,
Узивав мене недружиною!
Ой, як бив мене та сирицею,
Узивав мене ледащицею!
Краще в морі я утоплюся,
А до тебе вже більш не вернуся!»

НАЛЕТІЛИ ЖУРАВЛІ

Налетіли журавлі, (2)
Сіли-впали на ріллі. (2)

Де журавка ходила, (2)
Там пшениця вродила. (2)

Де журавель походив. (2)
То там кукіль уродив... (2)

Краща жінка первая, (2)
Аніж тая другая. (2)

Що з первою дітей мав, (2)
А з другою розігнав. (2)

Ходить батько по лану, (2)
Кличе дітей додому. (2)

«Ідіть, діти, додому, (2)
Не буде вам розгону!» (2)

«Живи, тату, тепер сам, (2)
Як молоду жінку взяв! (2)

А ми будем служити, (2)
Чужим батькам годити! (2)

А ми будем зароблять (2)
Та матінку поминать!» (2)

МАЛА МАТИ ОДНУ ДОЧКУ

Поволі

Мала мати одну дочку (2)
Та й купала у медочку.

Та й купала-поливала, (2)
Щастя-долі не вгадала.

Щастя-долі не вгадала, (2)
За п'яниченьку оддала.

П'є п'яниця, п'є-гуляє, (2)
Йде додому, — б'є та й лає.

«Ой, я буду мандрувати, (2)
Лиху долю покидати!»

«Ой, не роби та сваволі, (2)
Не покидай свої долі!

Як в калини білі квіти, (2)
Так у тебе дрібні діти!»

ОЙ, ЗАЦВІЛА РОЖА КРАЙ ВІКНА

Помірно
Один

Ой, за_цві_ла ро_жа край вік_на,

Хор

ой, за_цві_ла ро_жа край вік_на... Ой, ма_ла я му_жа,

ой, мужа я ма_ла, ой. ма_ла я му_жа пи_я_ка.

Ой, зацвіла рожа край вікна... (2)

Ой, мала я мужа,

Ой, мужа я мала,

Ой, мала я мужа

Пияка.

Нічого не робить, тільки п'є, (2)

Як прийде додому,

Як додому прийде,

Як прийде додому,

Жінку б'є.

«Не бий мене, мужу, не карай, (2)

Бо покину діти,

Бо покину дрібні,

А сама поїду

За Дунай!»

Ой, як я на лодку сідала, (2)

Правою ручкою,

А білим платочком,

А білим платочком
Махала
«Ой, вернися, жінко, додому, (2)
Бо горшки не миті
І миски побиті,
Горе ж мені жити
Самому!»
Ой, як я вернулась додому, (2)
І горшки побиті,
І миски не миті,
Ой, а діти плачуть,
Їсти хтять.

ОЙ, ЗАЦВІЛА ЧЕРВОНА КАЛИНА

Повільно

Ой, зацвіла червона калина
 Над криницею...
 Горе ж мені, моя матусенько,
 Жити за п'яницею! } (2)
 Що п'яниця п'є, не кається,
 І день, і ніч п'є,
 А як прийде із шинку додому,
 Мене, молодую, б'є! } (2)
 В неділеньку рано-пораненьку
 Мати моя йде,
 Питається діточок маленьких,
 Чи дома п'яниця є? } (2)
 «Потихесеньку, полегесеньку,
 Матусю, іди:
 Спить п'яниця в рубленій коморі, } (2)
 Гляди ж, його не збуди!»
 «Ой, нехай він спить, та й нехай же
 спить,
 Щоб уже й не встав,
 Щоб твоєї бідної головоньки } (2)
 Та й не клопотав.»
 «Ой, не клени, моя матусенько,

П'яницю мого:

Єсть у мене діточки маленькі, — } (2)
Горе буде без його!»

ОЙ, Є В МЕНЕ ТРИ ЖУРИ

Повільно, журляво

Ой, є в мене три жури
Та й на моїй голові. (2)
Ой, та перша та жура:
Болить мене голова, (2)
А та друга та й жура —
Пішла заміж молода. (2)
А та третя та й жура —
На п'яницю попала. (2)
П'є п'яниця неділю,
П'є п'яниця другу, (2)
А я дома бідую.
Вдарив мене по личку,
По рум'янім яблучку, (2)
І потекла з личка кров
Вишиваним рукавом. (2)

ОЙ, ВЕРБО, ВЕРБО

Повільно

Ой, вербо, вербо,
Де ти росла.
Що твоє листячко
Вода знесла?

Ой, знесла, знесла
Тиха вода...
А я, молода,
Як ягода.

А я, молода,
Як ягода,
Не піду заміж
За рік, за два.

А піду заміж
Аж п'ятого,
За того п'яницю
Проклятого.

Ой, кажуть люди,
Що він не п'є,
А він із корчми
Щодня іде

А я, молода,
Проти нього
Несу таляра
Золотого.

Несу таляра
Золотого —
Викупить коня
Вороного.

«Викупиш коня —
Люблю тебе,
Як не викупиш,
То вб'ю тебе!»

Не раз я, не два
Викупляла, —
Крізь віконечко
Утікала.

В вишневім саду
Ночувала,
Різних пташок
Наслухала.

Соловей каже:
«Тьох-тьох, тьох-тьох...»
Котяться сльози,
Як той горох.

А зозуленька —
«Ку-ку, ку-ку...»
За що ж я терплю
Таку муку?

ОЙ, БРЕ МОРЕ, БРЕ

Повільно

Ой, бре море. бре,
 Сип, шинкарко, ще:
 Єсть у мене та рідний батько, } (2)
 Викупить мене!
 Ось і батько йде,
 Грошей не несе.
 От тепер же я та, шинкарочко } (2)
 Засів у тебе!
 Ой, бре море, бре,
 Сип, шинкарко, ще:
 Єсть у мене та рідна мати, } (2)
 Викупить мене!
 Ось і мати йде,
 Грошей не несе.
 От тепер же я та, шинкарочко, } (2)
 Засів у тебе!
 Ой, бре море, бре,
 Сип, шинкарко, ще:
 Єсть у мене мила-чорнобрива, } (2)
 Викупить мене!
 Ось і мила йде,

Грошики несе.

От тепер же я та, шинкарочко, } (2)

Піду від тебе!

НЕ СПІВАЙТЕ, ПІВНІ

Повільно, з сумом

Не співайте, півні, —
Ще ж бо я не спала,
Ще своєму роду
Правди не сказала!
Вийду за ворота,
Стану, як сирота,
Хто йде, го й минає,
Бо роду не маю.
Ой, повій, вітроньку,
З гори на долину,
Ой, принеси, боже,
Здалека родину!
І вітер не віє,
Листу не колише...
Що брат до сестриці
Да листоньки пише.
«Сестро ж наша мила,
Чи привикла сама?»
«Ой, хоч не привикла,
Треба ж привикати!
Ой, хоч не привикла,

Треба ж привикати
Коли породила
Нещасною мати!»

У НЕДІЛЮ РАНО...

Повільно, з сумом

У неділю рано,
 Як сонечко грало,
 Виряджала мати дочку } (2)
 В чужу стороночку.
 В чужу стороночку,
 Між чужії люде,
 «Ой, хто ж тебе, доню моя, } (2)
 Жалувати буде?»
 «Пожалують, мамо,
 Мене добрі люди:
 Робитиму, годитиму, } (2)
 Добре ж мені буде».
 «Коли ж тебе, доню,
 Сподіваться в гості?»
 «Як виросте у світлоньці } (2)
 Трава на помості».
 Росла трава, росла
 Та й похилилася;
 Ждала, ждала мати дочку } (2)
 Та й зажурилася.
 Росла трава, росла
 Та й посихать стала;

Ждала, ждала мати дочку } (2)
 Та й плакати стала.
 Ой, немає дочки
 З чужої стороночки,
 Та нікому на чужині } (2)
 Виськать й головочки.
 Ой, на горі корчма,
 Під горою вишня,
 Туди ж моя родинонька } (2)
 Пить-гуляти вийшла.
 Вона п'є, гуляє,
 Мене споминає:
 «Ой, де ж наша безщасниця, } (2)
 Що до нас немає?
 Ой, чи її вбито,
 Чи в полон узято,
 Ой, чи її світ не вільний } (2)
 Ні в будень, ні в свято?»
 Ой, її не вбито
 І в полон не взято,
 Та тільки їй світ не вільний } (2)
 Ні в будень, ні в свято.

БРАЛА ДІВКА ВОДУ

Брала дівка воду,
Брала, брала, вибирала,
До... ой, до дна й не добрала.

До дна не добрала...
Жила в батька одиниця, —
До... ой, добра не зазнала.

Добра не зазнала...
Я ж думала, молодая,
В све... ой, в свекра погуляю.

В свекра погуляю...
А у свекра гірше пекла. —
До... ой, добра не зазнаю.

Добра й не зазнаю...
Ой, піду я, молодая,
У... ой, у сад, у садочок.

У сад, у садочок...
Та вирву я з рожі квітку,
Та... ой, та пущу на воду.

Ой, пущу на воду...
«Пливи, пливи, з рожі квітко,
Аж... ой, аж до мого роду!

Аж до мого роду...»
Пливла, пливла з рожі квітка
Та... ой, та на воді стала.

Та й на воді стала...
Вийшла мати воду брати,
Та... ой, та й плакати стала.

Та й плакати стала...
«Ой, чого ти, з рожі квітко,
На... ой, на воді зів'яла?

На воді зів'яла...
Ой, чого ж ти, моя доню,
Та... ой, така стара стала?

Така стара стала...»
«За чужими роботами
До... ой, добра не зазнала».

ОЙ, ДАВНО, ДАВНО...

Повільно, з сумом

Ой, давно, давно я в батька була,
Вже тая стежечка терном заросла!
Ой, терном, терном ще й шипшиною...
Я в батька була ще дівчиною!
Я в батька була, так як цвіт цвіла,
Тепер я стала, як трава в'яла,
Куди летіла — трава шуміла,
А де ж я впала, там річка стала.
Текла річенька через батьків двір,
Через батьків двір та й на поговір.
Через батьків двір та й на поговір,
Ой, побив, побив та й пішов на мир.
Та ще й хвалиться, вихваляється:
«Ой, добре, добре чуже дитя бить!»
Не пручається і не лається, —
До білих ніжок приклоняється.

ПОЖЕНУ Я ЛЕБЕДІ...

Швиденько

Пожену я лебеді
 До Дунаю, до води...
 Ой, доле моя!
 До Дунаю, до води.
 Ой, вже мої лебеді
 Та й наплавалися...
 Ой, доле моя!
 Та й наплавалися.
 Ой, вже мої карі очі
 Та й наплакалися...
 Ой, доле моя!
 Та й наплакалися.
 Горе ж тому лебедьові,
 Проти води пливучи...
 Ой, доле моя!
 Проти води пливучи.
 Горе мені молодій,
 Свекоркові годючи...
 Ой, доле моя!
 Свекоркові годючи.
 Я свекрові догожу —
 Білу постіль постелю...

Ой, доле моя!
Білу постіль постелю.
Я свекрусі догожу, —
Голівоньки догляжу...
Ой, доле моя!
Голівоньки догляжу.
Діверкові догожу, —
Шовком комір вишию...
Ой, доле моя!
Шовком комір вишию.
Я зовиці догожу, —
Русу косу зав'яжу...
Ой, доле моя!
Русу косу зав'яжу.

ОЙ, МІЙ БАТЬКО ГІРКИЙ

Помірно

Ой, мій батько гіркий
Мені світа зав'язав,
Моя мати-зоря
Мене заміж оддала.

Моя мати-зоря
Мене заміж оддала
На чужу сторону,
У велику сім'ю.

Бо велика сім'я
Посідала вечерьть,
А мене, молоду,
Посилає по воду.

Я по воду ішла
Та й заплакалася,
А з водою ішла,
Утиралася.

Як додому прийшла,
Щось у хаті гомонить...
Щось у хаті гомонить,
Мати з сином говорить.

«Ой, ти, синочку мій,
Чому жінки не б'єш?
Чому жінки не б'єш,
Нащо жалуєш?»

«Ой, ти, мати моя,
Нащо ж мені жінку бить?
Нащо мені жінку бить,
Як уміє все робить?

Як уміє все робить:
І пошиє, й помаже,
Без вечері спати ляже
І нікому не скаже!»

ОЙ, НАЛЕТІЛИ ГОЛУБИ

Ой, налетіли голуби (2)
Та до бідної дівчини.

Та сіли-впали голуби (2)
Та й у дівчини на дворі.

Ой, вийшла дівка із хати (2)
Та голубоньків прохати.

«Ой, не гудіть, голуби, (2)
Та не клопочіть голови,

Бо я дівка молода, (2)
А бідна ж моя голова!»

Ой, щось у лісі гукає, (2)
То дочка матір шукає.

Ой, шукала, не знайшла (2)
Та заплакала та й пішла.

Та найшла вона билину, (2)
То ж матусину могилу.

Ой, до могили припала (2)
І жалібненько розмовля:

«Ой, устань, ненько, пробудись, (2)
На дитя своє подивись!

Ой, устань, ненько-вишенько, (2)
Бо без тебе лишенько!

Ой, устань, ненько-роженько, (2)
Бо без тебе горенько!

Та чужа мати — не своя, (2)
Ой, жить мені несила!

Ой, візьми ж мене до себе, (2)
Бо нема життя без тебе!»

«Ой, я не встану, не піду, (2)
Бо головоньки не зведу!

Ой, насипано, бач, землі (2)
Та все на груди на мої!

Ой, руки воском ізлиті (2)
Та не можу їх розняти!

Ой, іди, доню, де була, (2)
Та живи, доню, як жила!

Ой, корись, доню моя, тій (2)
Своїй матері новій!»

«Ой, лучче, ненько, утоплюсь, (2)
А додому не вернусь.

Бо мачусі хоч корись, (2)
А вже ласки не дивись!»

ОЙ, ПОПЛИВИ, ВУТКО

Повільно, з сумом

«Ой, попливи, вутко,
Проти води прудко
Та накажи матусеньці,
Що я умру хутко!»

Вутоньки немає,
Матінки не буде,
Десь за мене, молодую,
Навіки забуде!

«Ой, полети, галко,
Де мій рідний батько,
Нехай мене одвідає,
Коли йому жалко!»

Галочки немає
Й батенька не буде,
Десь за мене, молодую,
Навіки забуде!

«Ой, полети, орле,
Де братичок оре,
Та й накажи йому, орле,
Яке мені горе!»

І орла немає,
Братика не буде,
Десь за мене, молодую,
Навіки забуде!

«Ой, летить, синиці,
Де рідні сестриці,
Нехай мене одвідають
Мої жалібниці!»

І синиць немає,
І сестриць не буде,
Десь за мене, молодую,
Навіки забудуть!

«Ой, полети, орле,
На Дін риби їсти,
Та й принеси мені, орле,
Од родоньку вісті!»

І орла немає,
Вістоньки не буде,
Десь за мене, молодую,
Навіки забудуть!..

ОЙ, СЯДУ Я ОБІДАТИ

Співуче, тужливо

Ой, сяду я обідати —
 Гіркий мій обіде,
 Ой, гляну я в віконечко —
 Аж мій милий їде. } (2)

Везе мені гостинчика —
 Червоної лози
 Та на моє біле тіло,
 На дрібненькі сльози. } (2)

«Куди ж їдеш, мій миленький,
 Не береш мене з собою?
 Відкіль прийдеш і приїдеш —
 Не говориш зі мною». } (2)

Сам сідає вечеряти —
 Посила мене по воду,
 Посилає аж до броду
 По холодную воду. } (2)

Ой, візьму я відеречко,
Побіжу я по воду,
Сама крикну на лебедів: } (2)
«Перенесіть аж до роду!» }

ОЙ, ПОЛЕТИ, ЗОЗУЛЕНЬКО

Дуже повільно

Ой, по-ле-ти, зо-зулень-ко, на зо-рі ра-нень-ко

та й на мо-їй ро-ди-нонь-ці за-куй жа-лібненько, _лібненько!

Ой, полети, зозуленько,
На зорі раненько
Та й на моїй родиноньці } (2)
Закуй жалібненько.

Сядь, зозуле, край віконця,
Де мати сідає,
Із якого ненька мене } (2)
Щодня виглядає.

Облітай же, зозуленько,
Вишневий садочок,
Та й принеси хоч квітоньку, } (2)
Хоч один листочок.

ЗАКУВАЛА ЗОЗУЛЕНЬКА, ЗАКУВАЛА

Помірно

Закувала зозуленька,
Закувала,
Гей, гей, закувала!

Як кувала зозуленька,
Я думала,
Гей, гей, я думала!

Тяжко жити у чужині
Та нелегко,
Гей, гей, та нелегко!

Ой, маю я рідну мати
Та далеко,
Гей, гей, та далеко!

Ой, зірву я зелений лист
З винограду,
Гей, гей, з винограду!

Та пошлю його аж до мати
На пораду,
Гей, гей, на пораду!

Моя мати той листочок
Не піймала,
Гей, гей, не піймала!

Бо вже мене, молоденьку,
Не пізнала,
Гей, гей, не пізнала!

ОЙ, У ЛУЗІ, В ЛУЗІ ЗЕЛЕНА ТРАВА

Ой, у лузі, в лузі зелена трава.
Чом вона зелена? Бо близько вода. (2)
Чом вона зелена? Бо близько вода.
Ой, давно, давно я в батенька була. (2)
Ой, давно, давно я в батенька була,
Десь моя доріжка терном заросла. (2)
Ой, не так же терном, як шипшиною,
Де я походила ще й дівчиною. (2)
Ой, як я ісхочу — терен висічу,
До свого батенька крильми полечу. (2)
До свого батенька крильми полечу,
Ой, як сяду-впаду в вишневім саду. (2)
Ой, як сяду-впаду в вишневім саду,
Ой, як защебечу — весь сад звеселю. (2)
Ой, а мій батенько по двору ходив,
Своїх невісточок по двору будив: (2)
«Ой ви, невісточки, слухайте мене,
Щось у нашім саду за пташина є». (2)
«Ой, то не пташина, то ваша дочка,
Тут вона вродилась, тут вона зросла. (2)
Тут вона вродилась, тут вона зросла,
У чужу сторону заміж пішла. (2)

А чужа сторона від вітру шумить,
Чужа матіночка не б'є — та й болить. (2)
Чужа матіночка не б'є — та й болить.
Піде до сусіди — невістку судить. (2)
«Сусідо, сусідо, не суди її,
Не вміє робити, то й навчи її. (2)
Не вміє робити, то й навчи її,
Як не рано встане — розбуди її». (2)

ЯК ПРИЇХАВ БРАТИК

Помірно

Як приїхав братик
Та до сестриці в гості,
Та поставив кониченька
Та на жовтій помості.

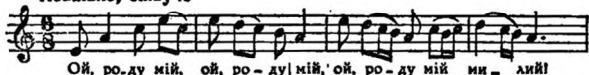
Ой, стій же ти, коню,
Та не тупай ногою,
Да покінь поговорю
Да я з рідною сестрою!

«Сестро моя, сестро,
Та перепеличенько,
Да чого почорніло,
Да білее личенько?»

«Ізсушили, брате,
Да все думки та гадки,
Да все думки та гадки
Да свої недостатки!»

ОЙ, РОДУ МІЙ, ОЙ, РОДУ МІЙ...

Повільно, співуче

Ой, роду мій, ой, роду мій,
 Ой, роду мій милий!
 Розійшовся по всім світі,
 Як той туман сивий. } (2)
 А від того туманочку
 Світа не видати...
 Тяжко-важко на чужині
 Родину зібрати. } (2)
 Пливе човен, води повен,
 Та й вихитується...
 Здибається брат з сестрою
 Та й випитується: } (2)
 «Ой, сестро наша, сестро,
 Сестро дорога!
 Чи привикла, сестро,
 Межи ворогами?» } (2)
 «Тобі, брате, та питати,
 Мені — не казати:
 Обілляють дрібні сльози,
 А я вийду з хати. } (2)
 Ой, у полі криниченька
 Межи берегами...

Тяжко-важко на чужині	}	(2)
Межи ворогами.		
А хто їде — води бере.		
Водиці нап'ється...		
Ой, так з мене на чужині	}	(2)
Всякий насміється.		
Брати мої, брати мої,		
Брати соколочки!		
Приїжджайте ви до мене	}	(2)
А щонеділечки!»		
«Як до тебе приїжджати,		
Коли ти вбогая?»		
«Хоч я, брате, убогая,	}	(2)
Коли не гордая:		
Хліба-солі розгорюю,		
Водки розгадаю, —		
Таки з вами, братиками,	}	(2)
З горя погуляю!»		

ОЙ, ВИОРЮ НИВКУ ШИРОКУЮ

Ой, виорю нивку широку
 Та посію хмелю високого,
 Та нароблю пива солодкого,
 Та зберу я роду багатого,
 Та запросю сестру багатую,
 Та запросю сестру убогую.
 По багату сестру коні пошлю,
 По вбогу-небогу посла пошлю!
 Багата сестра кіньми їде,
 А вбога-небога пішки йде;
 Багата сестра край стола,
 А вбога-небога край порога;
 Багата сестра в золоті, кармазині.
 А вбога-небога в сіренькій свитині.
 Багата сестра мед-вино п'є,
 А вбога-небога слізеньки ллє:
 «Якби ти, сестро, така, як я,
 То там би сиділа, де і я!»
 Іде брат до комори —
 Наступив сестрі на босі ноги:
 «Оступись, сестро, із дороги,
 Як твої страшні сильно вбори!»
 «Що я тобі, брате, провинила,

Що тобі дорогу заступила?»
«Якби ти, сестро, жупан мала,
То би з нами пила і гуляла;
Як же ти, сестро, в сіренькій свитині,
Наробила страму всій родині!
Ой, якби ти, сестро, не спала,
Якби ти рано вставала,
Великі кужелі навивала
Та свою скриню наповняла!»
«А я, брате, рано устаю,
Великі кужелі навиваю,
Великі кужелі навиваю
Та чужую скриню наповняю!»
«Десь ти, сестро, та й не робиш,
Що ти до мене в гості боса ходиш!»
«Ой, роблю я, брате, більше тебе,
Та не маю тої долі, що у тебе».
Пішли сестри у лісочок
Та й подали голосочок;
Як гукнула сестра багатая —
Обізвалась доля добрая:
«Чи ти ті жупани поносила,
Бо я тобі вже других нашила!»
Як гукнула сестра убогая —
Обізвалась доля недобрая:
«Чи ти всі мички вже попряла,
Бо я тобі других наприймала!»

ОЙ, УСТАНУ РАНЕНЬКО

Ой, устану раненько
 Та й умиюсь біленько, гей,
 Ой, сяду я край віконця
 Виглядати чорноморця.

Чорноморець їде, їде,
 Аж семеро коней веде, гей,
 На восьмому, вороному
 У жупані голубому.

Я ж думала, що додому,
 А він їде аж до гаю, гей,
 А він їде аж до гаю,
 Аж до тихого Дунаю.

Став він коней напувати,
 Стала вода прибувати. гей,
 Стала вода прибувати,
 Чорноморець — потопати.

Чорноморець потопає
Та й на милую гукає, гей:
«Рятуй, рятуй, моя мила,
Коли вірно любила!»

«Ой, рада б я рятувати,
Та й не вмію плавати, гей!
Коли б човен та весельце,
Рятувала б тебе, серце!

Ой, піду я поміж люди,
Чи не жаль кому буде, гей».
Поки люди зібралися, —
Чорноморець утопився.

«Пливи, пливи за водою,
Зосталася я вдовою, гей,
Пливи, пливи берегами,
Зосталася з ворогами».

ОЙ, ІЗ-ЗА ГОРИ ТА БУЙНИЙ ВІТЕР ВІЄ

Ой, із-за гори
Та буйний вітер віє...
Ой, там удівонька
Та пшениченьку сіє. } (2)

Ой, посіявши,
Стала волочити.
А заволочивши,
Стала бога просити. } (2)

«Ой, уроди, боже,
Та пшениченьку яру
На вдовине щастячко
На сирітську славу!» } (2)

Ой, ще й удівонька
Та й додому не дійшла,
А вже кажуть люди,
Що пшениченька зійшла. } (2)

Ой, ще удівонька
Та й на лаву не сіла,
А вже кажуть люди,
Що пшениця поспіла. } (2)

«Ох, і горе ж мені,
Та діточки, із вами,
Гей, та що немає
Хазяїна над вами!» } (2)

«Мати ж наша, мати,
Не журися нами,
Як повиростаєм,
Розійдемося сами. } (2)

Ой, буде нас, мати,
По горах, по долинах,
Ой, буде нас, мати,
Та по чужих країнах! } (2)

Ой, будеш ти, мамо,
Як зозуля кувати,
Що нікому буде
Тобі й пити подати!» } (2)

А ВСЕ ГОРИ ЗЕЛЕНЕНЬКІ

Не швидко

А все гори зелененькі, (2)
 Тільки одна гора чорна,
 Тільки одна гора чорна. (2)
 Виорала бідна вдова.
 Ой, виорала, волочила, (2)
 Слізеньками примочила.
 Де взялася чорна хмара (2)
 Та й упала зима біла.
 Та й упала зима біла, (2)
 Головонька моя бідна.
 Де я буду зимувати, (2)
 Дрібних діток годувати.

УСІ ГОРИ ЗЕЛЕНІЮТЬ

Усі гори зеленіють, (2)
Тільки одна гора чорна.
Тільки одна гора чорна, (2)
Де сіяла бідна вдова.
Де сіяла, волочила, (2)
Слізеньками примочила.
«Роди, боже, пшениченьку, (2)
Щоб було що на зимоньку».
Буйний вітер повіває, (2)
Сестра з братом розмовляє.
«Ой, братику соколоньку, (2)
Прийми мене на зимоньку».
«Сестро моя, перепілко, (2)
Коли в тебе діток стілько.
Як я сяду обідати, (2)
Будуть діти заглядати».
«Як ти сядеш обідати, (2)
То я вишлю діток з хати».
Ой, ще дядько не обідав, (2)
Діти батька одвідали.

«Вставай, тату, вставай з ями – (2)
Горе жити біля мами!
Вставай, тату, вставай з гробу – (2)
Горе жити біля роду!»

ПІД ХАТОЮ, ПІД СВІТЛИЦЕЮ...

Повільно

Під хатою, (2) під світлицею
 Сидів братик із сестрицею.
 Що сестриця (2) шиє-вишиває —
 Вона плаче та плаче-ридає.
 «Ой, чого ж ти, (2) та сестро, плачеш.
 Чи ти з мене та платоньки хочеш?»
 «Тебе й мене (2) 'дна мати родила,
 Та не одним щастям наділила;
 Тобі дала (2) воли ще й корови,
 А ще к тому й чорнесенькі брови.
 Мені ж дала (2) та дві голочки,
 Дві голочки та дві ниточки,
 Дві голочки (2) та дві ниточки, —
 Гіркі, брате, заробіточки.
 А ще к тому (2) малі діточки...
 Пусті, брате, у сусідочки».
 «Ой, як мені, (2) та сестро, пускати:
 Будуть діти їстоньки прохати!»
 «А як будеш (2) обідать сидати,
 Будеш дітей з хати висилати...»

«Ідіть, діти, (2) та ідіть з хати,
Буде дядько обідать сідати».
Пішли діти, (2) плачучи, із хати, —
Пішли вони батенька шукати.

ОЙ, ЛЕТИЛА ЗОЗУЛЕНЬКА

Помірно

Ой, летіла зозуленька понад море в гай
Та пустила сиве пірце у тихий Дунай.

Плини, плини, сиве пірце, долів за водов,
А я собі, молоденька, човном за тобов.

Приплинемо, сиве пірце, на жовтий пісок
Та там собі заспіваєм усіх співанок.

Ой, маю я срібний перстень, пуцу по горі,
Ой, маю я три сестрички в чужій стороні.

Ой, маю я три сестрички, а четвертий брат,
Сходжу їх си закликати в яблінковий сад.

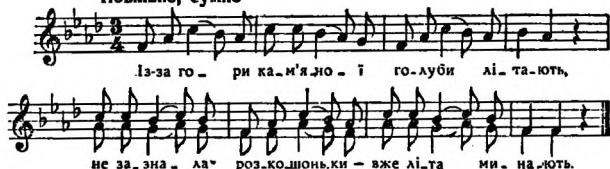
Всі яблінки солоденькі, лиш єдна винна,
Сестрички сі посходили, а брата нема.

Ой, вирвіт си по яблочку, вирвіт си по дві,
Сли будете їсти-пити, згадайте о мні.

Та десь наша бідна сестра в чужій стороні,
Вмиває сі слізеньками, як рибка в воді.

ІЗ-ЗА ГОРИ КАМ'ЯНОЇ

Повільно, сумно

Із-за гори кам'яної
Голуби літають.
Не зазнала розкошоньки —
Вже літа минають.

Запрягайте коні в шори,
Коні воронії,
Та й поїдем доганяти
Літа молодії.

Ой, догнали літа мої
На кленовім мості.
Ой, верніться, літа мої,
Хоч до мене в гості.

Не вернемось, не вернемось,
Немає до кого,
Бо не вміла шанувати,
Як здоров'я свого.

ТА ЛЕТІВ ОРЕЛ ЧЕРЕЗ МОРЕ

Повільно

Та ле-тів о-рел че-рез мо-ре
та й став мо-ре пи-ти, ой, го-ре,
го-ре си-ро-ти-ні та на чу-жи-ні, жи-ти.

Та летів орел через море та й став море пити,
Ой, горе, горе сиротині та на чужині жити.

Летів крячок на той бічок та й сів на тичині,
Ой, горе, горе сиротині на чужій країні.

Сидить козак на могилі, думає-гадає,
А як гляне на Україну — тяжко позіхає.

Є у мене родинонька, далеко від мене,
Перечув я через люди — цурається мене.

Туман-туман по долині аж в кучері в'ється,
Ой, десь моя лиха доля степом волочиться.

Ой, піди ти, лиха доля, в морі утопись,
А до мене, молодого, повік не вернись.

МІЖ ГОРАМИ А В ДОЛИНІ

Помірно, з сумом

Між горами а в долині
Ніде води та й напитися;
Все чужі люди — роду нема,
Ні до кого прихилитися.

Прихилюся до яблуньки,
А яблунька — то не матінка:
Шумить, гуде, гілля ломить,
А до мене не говорить.

Прихилюся до дубочка,
А дубочок — то не батенько:
Шумить, гуде, гілля ломить,
А до мене й не говорить.

Прихилюся до явора,
А яворко — то не братичок:
Шумить, гуде, гілля ломить,
А до мене не говорить.

Прихилюся до берези,
А береза — то не сестронька:
Шумить, гуде, гілля ломить,
А до мене та й не говорить.

ОЙ, ВИЙДУ Я НА ГОРУ

Повільно

Ой, вийду я на гору (2)

На високу, крутую (2)

Та гляну я в долину (2)

На червону калину. (2)

На червоній калині (2)

Соловейко рябенький. (2)

«Соловейку рябенький, (2)

В тебе голос тоненький, (2)

Защобечи ти мені, (2)

Бо я в чужій стороні. (2)

Бо я в чужій стороні, (2)

Нема роду при мені. (2)

Я одбилась од роду, (2)

Так, як камінь у воду. (2)

Упав камінь та й лежить, (2)

На чужбині горе жить: (2)

Ні матінки, ні отця, (2)
Тільки одна сестриця. (2)

Тільки одна сестриця, (2)
Та й та плаче, журиться». (2)

ТА НЕМА ГІРШ НІКОМУ

Та нема гірш нікому,
 Як тій сиротині:
 Ніхто не пригорне
 При лихій годині! } (2)

Та не пригорне батько,
 Не пригорне мати,
 Тільки той пригорне,
 Що думає взяти. } (2)

Та налетіли гуси
 З далекого краю,
 Замутили воду
 В тихому Дунаю. } (2)

То бодай сірі гуси
 З пір'ячком пропали,
 Що нас розлучили,
 Як голубів пару! } (2)

Як ми кохалися,
Як зерно в горісі, —
Тепер розійшлися, }
Як туман по лісі! }(2)

Як ми кохалися,
Як голубів пара, —
Тепер розійшлися, }
Як чорная хмара! }(2)

Суспільно-побутові ПІСНІ

ЗАЖУРИЛАСЬ УКРАЇНА

Зажурилась Україна,
 Що нігде прожити:
 Гей, витоптала орда кіньми
 Маленькії діти.
 Котрі молодії —
 У полон забрато;
 Як заняли, то й погнали
 До пана, до хана.
 Годі тобі, пане-брате,
 Гринджоли малювати,
 Бери шаблю гостру, довгу
 Та йди воювати!
 Ой, ти станеш на воротях,
 А я в закаулку.
 Дамо тому стиха лиха
 Та вражому турку!
 Ой, ти станеш з шабелькою,
 А я з кулаками,

Ой, щоб слава не пропала
Проміж козаками,
Ой, козак до ружини,
Бурлака до дрюку:
Оце ж тобі, вражий турчин,
З душею розлука!

ГОМІН, ГОМІН, ГОМІН ПО ДІБРОВІ

Гомін, гомін,
Гомін по діброві,
Туман поле покриває.
Туман поле, поле покриває,
Мати сина проганяє:
«Іди, сину, іди
Пріч од мене —
Нехай тебе орда візьме,
Нехай тебе орда візьме!»
«Мене, мати, мене, мати,
Орда знає —
В чистім полі об'їжджає,
В чистім полі об'їжджає».
«Іди, сину, іди, сину,
Пріч од мене —
Нехай тебе ляхи візьмуть,
Нехай тебе ляхи візьмуть!»
«Мене, мати, мене, мати,
Ляхи знають —

Пивом-медом напувають,
Пивом-медом напувають».
«Іди, сину, іди, сину,
Пріч од мене —
Нехай тебе турчин візьме,
Нехай тебе турчин візьме!»
«Мене, мати, мене, мати,
Турчин знає —
Сріблом-злотом наділяє,
Сріблом-злотом наділяє».
«Іди, сину, іди, сину,
Пріч од мене —
Нехай тебе москаль візьме,
Нехай тебе москаль візьме!»
«Піду, мати! Піду, мати!
Москаль мене добре знає —
Давно уже підмовляє,
Давно мене підмовляє.
У москаля, у москаля
Добре жити.
Будем татар-турків бити,
Будем татар-турків бити!»
Гомін, гомін,
Гомін по діброві,
Туман поле покриває,
Мати сина призиває:
«Вернись, синку, вернись, синку,
Додомоньку —
Змию тобі головоньку». (2)
«Мене, нене, мене, нене,
Змиють дощі,
А розчешуть густі терни,
А висушать буйні вітри!»

ОЙ, У ЛУЗІ ТА ЩЕ Й ПРИ БЕРЕЗІ

Ой, у лузі та ще й при березі
Червона калина...
Породила молода дівчина
Хорошого сина. } (2)

Вона його та ще й породила
В зеленій діброві,
Та не дала тому козакові
Ні щастя, ні долі. } (2)

Та й не дала тому козакові
Ні щастя, ні долі,
Тільки дала тому козакові
Та чорнії брови. } (2)

«Було б тобі, моя рідна мати,
Цих брів не давати,
Було б тобі, моя рідна мати,
Щастя, щастя-долю дати!» } (2)

Розвивайся а ти, сухий дубе, —
Завтра мороз буде!..
Убирайся, молодий козаче, — } (2)
Завтра, завтра похід буде!

«Я морозу та ще й не боюся, —
Зараз розів'юся!»
«Я походу та ще й не боюся, — } (2)
Зараз, зараз уберуся!..»

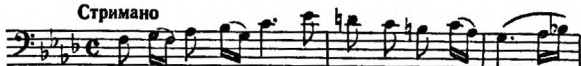
ОЙ, А У ПОЛІ, ГЕЙ, ТЕРЕН-ТЕРЕНОК

Ой, а у полі, гей, терен-теренок,
Попід терном та доріженька йде.
По доріженьці, гей, запорожець йде,
А коника отець-мати веде.
«Ой, сину, сину, де твоя дружина?»
«Тобі, мати, гей, та і не питать,
Тобі, мати, та й додому рушать.
Ой, у полі, гей, висока могила,
На могилі червона калина.
Біля могили, гей, широка долина,
Отам моя люба та й дружина».
Ой, розпрощались, гей, отець-мати й син,
І поїхав запорожець один.

ОЙ, ДА ПІШОВ БИ Я...

Стримано

Ой, да пішов би я та й на За-по-ріж-

- жа-сам до-рі-жень-ки не зна-ю. Гей, либонь, ста-ну

ста-ну, по-дивлю-ся, гей, до-рі-жень-ки роз-пи-та-ю.

Ой, да пішов би я та й на Запоріжжя —
Сам доріженьки не знаю.

Гей, либонь, стану, стану, подивлюся,
Гей, доріженьки розпитаю.

Ой, да в чистім полі, при долині,
Там дівчина жито жала,

Гей, вона ж мені, парню молодому,
Гей, доріженьку розказала.

«Ой, да оце ж тобі, молодий козаче,
Три доріженьки укупці:

Гей, одна на Дін, а другая у Крим,
А третя аж на Запоріжжя».

Ой, да пішов козак, ой, да пішов молоденький
Та хустиною має,

Гей, за ним, за ним молода дівчина,
Гей, дрібні сльози проливає.

«Ой, да не плач, не плач, молода дівчино,
Гей, та не журися:

Гей, як ти будеш рушники давати,
То давай до мене знати.
Ой, да як будеш рушники давати,
То давай до мене знати;
Гей, пиши листи на білій бумазі,
Гей, давай до мене слати».

ЗАСВИСТАЛИ КОЗАЧЕНЬКИ

Помірно

Засвистали козаченьки
В похід з полуночі, —
Виплакала Марусенька
Свої ясні очі.

} (2)

Не плач, не плач, Марусенько,
Не плач, не журися,
Та за свого миленького
Богу помолися!

} (2)

Стоїть місяць над горою,
А сонця немає...
Мати сина в доріженьку
Слізно проводить:

} (2)

«Іди, іди, мій синочку,
Та й не забавляйся,
За чотири неділеньки
Додому вертайся!»

} (2)

«Ой, рад би я, матусенько,
Скоріше вернутися,
Та щось мій кінь вороненький
В воротах спіткнувся.

} (2)

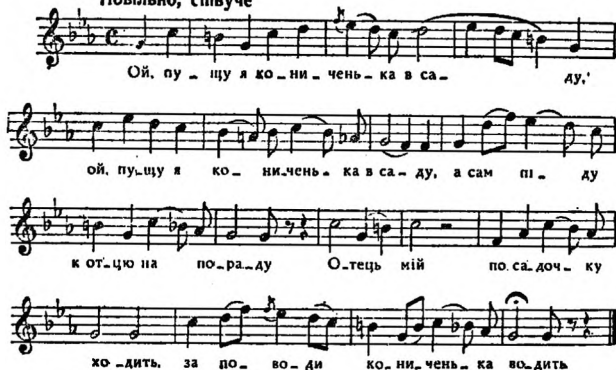
Ой, бог знає, коли вернусь,
В якую годину;
Прийми ж мою Марусеньку,
Як рідну дитину!» } (2)

«Ой, рада б я Марусеньку
За рідну прийняти,
Та чи буде ж вона мене,
Сину, шанувати?» } (2)

«Ой, не плачте, не журітесь,
В тугу не вдавайтесь:
Заграв мій кінь вороненький
Назад сподівайтесь!» } (2)

ОЙ, ПУЩУ Я КОНИЧЕНЬКА В САДУ

Повільно, співуче

Ой, пущу я кониченька в саду, (2)
А сам піду к отцю на пораду.
Отець мій по садочку ходить,
За поводи кониченька водить.

«Ой, на, сину, коника, не гайся, (2)
Щоб ти 'д того війська не зостався!»
Військо йде. короговки мають,
Попереду музиченьки грають.

Ой, пущу я кониченька в саду, (2)
А сам піду к неньці на пораду.
Ненька моя по садочку ходить,
У рученьках сорочечку носить.

«Ой, на, сину, сорочку, не гайся, (2)
Щоб ти 'д того війська не зостався!»
Військо йде, короговики мають,
Попереду музиченьки грають.

Ой, пушу я кониченька в саду, (2)
А сам піду к милій на пораду.
Милая моя по садочку ходить,
На рученьках мале дитя носить.

«Ой, на, милий, дитину, загайся, (2)
Щоб 'д того війська та зостався!»
Військо йде, короговики мають,
Попереду музиченьки грають.

ДОБРИЙ ВЕЧІР ТОБІ, ЗЕЛЕНА ДІБРОВО

«Добрий вечір тобі, зелена діброво!
 Переночуй хоч ніченьку мене молодого!»
 «Не переночую, бо славоньку чую
 А про твою, козаченьку, голову буйную».
 «Добрий вечір тобі, ти, темний байраче!
 Переночуй хоч ніченьку та волю козачу!»
 «Не переночую, бо жаль мені буде, —
 Щось у лузі сизий голуб жалібненько гуде.
 Вже ж про тебе, козаченьку, й вороги
 питають,
 Щодня й ночі в темнім лузі все тебе
 шукають».
 Гей, як крикне козаченько до гаю, до гаю:
 «Наїжджайте, воріженьки, сам вас
 накликаю!»

СМУТНИЙ ВЕЧІР

Смутний вечір, смутний ранок: (2)

Де_сь поїхав мій коханок.

Де_сь поїхав та й бариться, (2)

Серце ж моє печалиться.

Де_сь поїхав та й немає, (2)

Серце ж моє умліває.

Ой, вийду я на той ганок, (2)

Чи не їде мій коханок.

Ой, він їде, а я бачу, (2)

Він сміється, а я плачу.

Він сміється ще й моргає, (2)

Нагайкою коня крає.

Нагайкою коня крає, (2)

Всю Україну об'їжджає.

Як об'їхав всю Україну, (2)

Пустив коня на долину.

Пустив коня на долину, (2)

А сидельце під калину.

А сидельце під калину, (2)
Сам ліг спати на годину.
Спав годину, спав другу, (2)
Ще й третюю щасливую.
Добра була годинонька, (2)
Що прибула дівчинонька.
Та й боїться приступити, (2)
Щоб козака не збудити.
Та вирвала травиченьку, (2)
Та вдарила по личеньку:
«Вставай, козак, годі спати, (2)
Бо йдуть турки коня брати.
Бо йдуть турки з татарами, (2)
Возьмуть коня з поводами.
Возьмуть коня ще й сидельце, (2)
Тебе заб'ють, моє серце.
Возьмуть коня — другий буде, (2)
Тебе заб'ють — то жаль буде».

КОЗАЧЕНЬКА МОЛОДОГО ЗАБИЛИ В КАЙДАНИ

Помірно

Козаченька молодого
Забили в кайдани,
Як забили у кайдани,
Повели до пана.

Як привели перед пана, —
Кайдани упали...
Превражії ляшки-панки
Дивуваться стали:

«Десь у тебе, козаченьку,
Отець-мати жива,
А що тобі, молодому,
Фортуна служила!..

Десь у тебе, козаченьку,
Є рідная мати,
Що як станеш на камені,
То й слідочки знати!»

ОЙ, НА ГОРІ ОГОНЬ ГОРИТЬ

Повільно

Ой, на го - рі о - гонь го - рить.

ой. на горі огонь горить а в до - лині ко - зак ле - жить

Ой, на горі огонь горить, (2)
А в долині козак лежить.
Накрив очі китайкою, (2)
Заслугою козацькою.
Що в головах ворон криче, (2)
А в ніженьках коник плаче.
«Біжи, коню, дорогою, (2)
Степовою, широкою,
Щоб татари не піймали, (2)
Сіделечка не здіймали,
Сіделечка золотого (2)
З тебе, коня вороного.
Як прибіжиш під ворота, (2)
Стукни-грюкни біля плота.
Вийде сестра — розгнуздає, (2)
Вийде мати — розпитає:
«Ой, коню мій вороненький, (2)
А де ж мій син молоденький?»
«Не плач, мати, не журися, (2)
Та вже твій син оженився:
Та взяв собі паняночку — (2)
В чистім полі земляночку».

ІЗ-ЗА ГОРИ СНІЖОК ЛЕТИТЬ

Помірно
Один

Із-за го-ри сні-жок летить, в долині козак ле-жить,

Всі

а в до-лі-ні ко-зак ле-жить.

Із-за гори сніжок летить,
А в долині козак лежить. (2)

Що в головах ворон криче,
А в ніженьках коник скаче. (2)

«Не скач, коню, надо мною,
Не бий землі під собою. (2)

Не бий землі під собою,
Біжи, коню, дорогою. (2)

Щоб татари не здогнали,
Сіделечка не здійняли. (2)

Вийде батько розсідлає,
А матінка розпитає: (2)

«Ой, коню мій вороненький,
А де ж мій син молоденький?» (2)

«Не плач, мати, не журися,
Та вже твій син оженився: (2)

Та взяв собі паняночку —
В чистім полі земляночку». (2)

ОЙ, А В ГОРОДІ...

Ой, а в городі, ой, а в городі,
 А в городі там случилася біда. (2)
 Ой, у городі, ой, у городі
 Там убили молодого козака. (2)
 Ой, поховали, да гей, поховали,
 Поховали при широкій долині. (2)
 Ой, насипали, да гей, насипали,
 Насипали високою могилу. (2)
 Ой, посадили, да гей, посадили,
 Посадили червону калину. (2)
 Ой, налинули, да гей, налинули,
 Налинули а все сиві голуби. (2)
 Ой, удовиний, да гей, удовиний
 Широкий двір крилечками замели. (2)
 Ой, заспівали, да гей, заспівали
 Й голосами удівоньку збудили. (2)
 «Ой, встань, проснися, да гей, встань,
 проснися,
 Встань, проснися, удівонько молода. (2)
 Ой, встань, послухай, ой, встань, послухай,
 Встань, послухай, про що люди гомонять. (2)

Ой, люди кажуть, ой, люди кажуть —
Твого милого на світі вже нема». (2)
Як вдова вчула, як вдова вчула,
Сіла й тяжко зажурилась молода... (2)

ОЙ, З-ЗА ГІР, З-ЗА ГІР...

Ой, з-за гір, з-за гір вилітав сокіл. Гей!
А з-під хутора вилітало два.

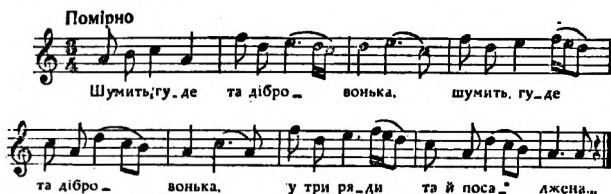
А з-під хутора вилітало два. Гей!
«Соколе-брате, ой, де ж ти бував?

Ой, де ж ти бував, ой, де ж ти літав?» Гей!
«Ой, літав же я сильно високо!

Ой, літав же я сильно високо. Гей!
Ой, видав же я зелене жито.

Зелене жито, козака вбито. Гей!
Козака вбито, не схоронено».

ШУМИТЬ, ГУДЕ ТА ДІБРОВОНЬКА

Шумить, гуде та дібровонька, (2)
У три ряди та й посаджена...

Туди бита та доріженька, (2)
Там стояла та стороженька.

Край дороги та козак лежить, (2)
В правій руці та коня держить.

А лівою та росу бере, (2)
Та до свого та серця кладе.

«Серце ж моє та живучее, (2)
Тіло ж моє та трудящее!

Пора тілу та помирати, (2)
Та нікому та поховати!

Поховають та добрі люди, (2)
А як в мене та за що буде!

Поховають та і пом'януть, (2)
Де що буде, та і заберуть.

Поховають та мене дяки, (2)
Як у мене будуть п'ятаки!»

СТОЇТЬ ЯВІР НАД ВОДОЮ

Стоїть явір над водою,
В воду похилився,
На козака пригодонька:
Козак зажурився.

Не хилися, явороньку:
Ще ж ти зелененький,
Не журися, козаченьку:
Ще ж ти молоденький!

Не рад явір хилитися —
Вода корінь миє!
Не рад козак журитися,
Так серденько ниє.

Ой, поїхав з України
Козак молоденький —
Оріхове сіделечко
Ще й кінь вороненький.

Ой, поїхав на чужину
Та там і загинув,
Свою рідну Україну
Навіки покинув.

Звелів собі насипати
Високу могилу,
Звелів собі посадити
Червону калину:

«Будуть пташки прилітати,
Калиноньку їсти,
Будуть мені приносити
З України вісті!»

КОЗАЧЕНЬКУ, КУДИ ЙДЕШ?

Повільно

«Ко - за - чень - ку, ку - ди йдеш? Нев - же
жа - лю не ма - єш?» «Ой, не плач же, дів - чи - но,
не жу - рись та до мо - го сер - денька при - горнись».

«Козаченьку, куди йдеш?

Невже жалю не маєш?»

«Ой, не плач же, дівчино, не журись
Та до мого серденька пригорнись». } (2)

«Я без тебе загину,

Як ти підеш в чужину...»

«Ой, не плач же, дівчино, не журись
Та до мого серденька пригорнись». } (2)

«Чи тебе лихо жене?

Бачу — зрадиш ти мене».

«Я вернуся, серденько, восени,
Як упаде листячко з калини». } (2)

Ждала дівка навісна, —

Мина осінь і весна.

Нема, нема козаченька та й не чуть,
Злії люди, вороженьки вже кують. } (2)

А як жито зацвіло,
Прийшла вістка у село:
Не вертатись вже до тебе козаку —
Заснув в степу він, сердега, довіку... } (2)

КОЗАКА НЕСУТЬ

Повільно, з сумом

Козака несуть
І коня ведуть,
Кінь головоньку клонить. (2)

А за ним, за ним
Його дівчина
Білі рученьки ломить. (2)

Ой, ломи, ломи
Білі рученьки
До єдиного пальця! (2)

А не знайдеш ти,
Та дівчинонько,
Над козака коханця! (2)

ГЕЙ, ГУК, МАТИ, ГУК...

Повільно, з сумом

Гей, гук, мати, гук,
Де козаки п'ють,
І веселая
Та доріженька,
Куди вони йдуть. } (2)

Та куди ж вони йдуть,
Там бори гудуть,
Поперед себе
Та вражих панів
Облавою пруть. } (2)

Зібрались вони
Під рясні дуби
Та чекаючи
Та й отамана
На раду собі. } (2)

Отаман іде,
Як голуб, гуде,
А під білою
Та березою
Головку кладе. } (2)

«Отамане наш,
Не дбаєш за нас,
Ось і, бач, наше
Та товариство,
Як розгардіяш. } (2)

Чи не срам тобі
Покидати нас
І по застумах
Та цього лісу
Блукати без нас? } (2)

Глянь, отамане,
Вже світ настає.
Ой, уже ж наше
Та товариство
Коней сідлає!» } (2)

«Ой, помру ж я, помру,
Не зажив слави,
Бо нема мені
Та долі бути
Батьком над вами». } (2)

ОЙ, ПОЛЕТИ, ГАЛКО

Ой, полети, галко, ой, полети, чорна,
 Да й на Січ риби їсти;
 Ой, принеси, галко, ой, принеси, чорна,
 Від кошового вісті!
 Ой, да уже ж галці, ой, да уже ж чорній
 Да на Січ не літати;
 Ой, да уже ж галці, ой, да уже ж чорній
 Вістей не слухати!
 Гей, ви, запорожці, гей, ви, молодії,
 Да де ж ваші жупани?
 Ой, наші жупани поносили пани,
 Самі ми пропали!
 Гей, ви, запорожці, гей, ви, молодії,
 Ой, де ж ваші списи?
 Ох, і наші списи у пана у стрісі,
 Самі ми у лісі!
 Гей, ви, запорожці, гей, ви, молодії,
 Та де ж ваші рушниці?
 Ой, наші рушниці у пана в світлиці,

Самі ми в темниці!
Ой, полети, галко, ой, полети, чорна,
Да й на Січ риби їсти;
Ой, принеси, галко, ой, принеси, чорна,
Від кошового вісті!
Ой, да уже ж галці, ой, да уже ж чорній
Да на Січ не літати;
Ой, да уже ж галці, ой, да уже ж чорній
Вістей не слухати!

ТАМ, ДЕ ЯТРАНЬ КРУТО В'ЄТЬСЯ

Не швидко, співуче

Там, де Ят-рань круто в'єть-ся, з-під каме-ня б'є вода —

там дів-чи-на во-ду бра-ла, чорнобри-ва, мо-лода.

Там, де Ятрань круто в'ється,
З-під каменя б'є вода —
Там дівчина воду брала,
Чорнобрива, молода. } (2)

Ти, дівчино, ти щаслива:
В тебе батько, мати є,
Рід великий, хата біла,
Все, що в хаті, — то твоє. } (2)

А я бідний, безталанний:
Степ широкий — то ж мій сват,
Шабля, люлька — вся родина,
Сивий коник — то ж мій брат. } (2)

Ой, як тяжко жити стало,
Бо ті прокляті пани
Із нас шкури поздирали
Та пошили жупани. } (2)

ОЙ, ЗИМО МОЯ, ЗИМО ЛЮТАЯ

Ой, зимо моя,
Зимо лютая,
Ой, прошу ж тебе:
Не заморозь мене!

Не так же мене,
Як мужа мого,
З походу йдучи,
Коня ведучи.

З походу йдучи,
Коня ведучи,
Коня ведучи,
Зброю несучи.

Ой, зброе моя
Ти сребряна,
Доленько ж моя
Та нещасная!

ЗЕЛЕНИЙ ДУБОЧКУ

«Зелений дубочку,
Чого похилився?
Молодий козаче,
Чого зажурився?» } (2)

Молодий козаче,
Чого зажурився,
Чи коні пристали,
Чи з дороги збився?» } (2)

«Коні не пристали,
З дороги не збився,
Тільки зажурився, —
Без долі родився». } (2)

ОЙ, КРЯЧЕ, КРЯЧЕ ТА ЧОРНЕНЬКИЙ ВОРОН

Помірно

Ой, кря-че, кря-че та чор-нень-кий во-рон
та у лу-зі над во-дою, ой пла-че, пла-че
ко-зак мо-ло-день-кий на ко-ни-ку та й на во-ро-ному,
ой, пла-че, пла-че ко-зак мо-ло-день-кий
на ко-ни-ку та й на во-ро-но-му

Ой, кряче, кряче
Та чорненький ворон
Та у лузі над водою;
Ой, плаче, плаче козак молоденький } (2)
На конику та й на вороному.

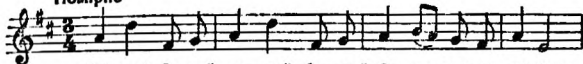
«Вороний коню, заграй підо мною
Та розбий же мою тугу.
Розбий мою тугу
Та по темному лугу
Козакові та й молодому.» } (2)

У неділеньку рано-раненько,
Іще сонце не зіходило,
В дальню дорогу,
В біду та й тривогу
Вона ж мене випроводила. } (2)

Та й говорила в сльозах моя мила:
«Чи не жаль же тобі буде,
Як ти поїдеш
Та мене покинеш
Та міждо чужії люди». } (2)

ТИХИЙ ДУНАЙ

Помірно

Ти-хий Ду-най, ти-хий Ду-най бе-ре-жеч-ки зносить;

мо-ло-дий ко-зак мо-лодий ко-зак о-та-ма-на про-сить

Тихий Дунай, тихий Дунай
Бережечки зносить;
Молодий козак, молодий козак
Отамана просить:

«Пусти ж мене, отамане,
Із полку додому,
Бо вже скучила, бо вже змучилась
Дівчина за мною».

«Ой, рад би я пустить тебе,
Так ти довго будеш:
Та напийся води холодної, —
Дівчину забудеш».

«Пив я воду, пив холодну,
Та й не напивався;
Любить буду. не забуду,
Кого обіщався».

ПОБРАТАВСЯ СОКІЛ З СИЗОКРИЛИМ ОРЛОМ

Побратався сокіл з сизокрилим орлом:
 «Ой, брате мій, брате, сизокрилий орле,
 Покидаю тобі всі розкоші мої,
 Всі розкоші мої. і діток маленьких,
 А сам полечу у чужу сторону,
 В чужу сторононьку шукать таланоньку.
 Ой, як добре буде, то я й оженюся».
 Літа сокіл літо, літа і другеє,
 А на третє літо сокіл прилітає,
 Сокіл прилітає і орла питає:
 «Ой, брате мій, брате, сизокрилий орле,
 Де ж подівав ти всі розкоші мої,
 Де ж подівав ти мої малі діти?»
 «Твої всі розкоші у вогні згоріли,
 Твої малі діти у гай полетіли;
 Сіли твої діти на високім дереві.
 На якому дереві — на колькому терні.
 І їхали пани із чужої країни,

Древо ізрубали, соколят забрали,
Невірному царю гостинця подали».
«Бодай же тії пани та й не панували,
Що моїх діток в чужий край заслали!»

ГЕЙ, КОЛИСЬ БУЛА РОЗКІШ-ВОЛЯ

Повільно

Гей, колись була розкіш-воля,
 А теперенька — недоленька,
 А теперенька — недоленька.
 Та болить серце й головонька.
 А чорна хмара наступає,
 А дрібен дощик накрапає.
 А дрібен дощик накрапає,
 А мати сина навчає:
 «Та слухай, сину, мого слова,
 Та не йди нігде, сиди дома!»
 Син матері не послухав,
 Осідлав коня та й поїхав.
 Менша сестра коня веде,
 Середульша — сідло несе.
 «А коли, брате, в гості прийдеш?» —
 А старша сестра брата пита
 «Візьми, сестро, піску в жменю

Та посій, сестро, на каменю.
А коли, сестро, пісок зійде,
А тоді братик в гості прийде».
Нема з піску, нема сходу,
Та нема брата із походу.

У НЕДІЛЮ ПОРАНЕНЬКУ

У неділю пораненьку
Усі дзвони дзвонять,
Осаули з нагаями
На панщину гонять... } (2)

Пішла, пішла стара мати
Із дочкою жати,
А нажали по півкопи,
Сіли спочивати. } (2)

Ой, з-за гори, з-за крутої
Оконом з'їжджає,
З-під правої пахвиночки
Нагайку виймає. } (2)

Як ударив дівчиноньку —
Обілляли сльози...
Як ударив стару матір —
Задзвонили дзвони. } (2)

ОЙ, СУДОМА, БРАТТЯ, ОЙ, СУДОМА

Не швидко, тужливо

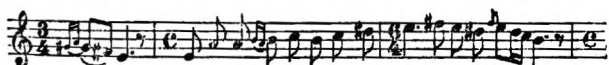
1. Ой, су-до-ма, брат-тя, ой, су-до-ма,-

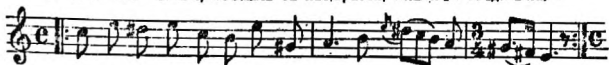
а й не-ма хлі-ба ні сно-поч-ка а-ні в по-лі, ні

до-ма, не-ма хлі-ба ні сно-поч-ка а ні в по-лі, ні

до-ма: 2. Ой, поби-ла та нас, браття, ли-ха-я го-ди-на,-

син за бать-ка не од-ро-бить, а бать-ко-за си-на.

3. Ой, по-би-ла та нас, брат-тя, з бі-доч-ко-ю-

пішла мати на лан жа-ти у-двох із доч-ко-ю.

Ой, судома, браття,

Ой, судома —

А й нема хліба ні снопочка } (2)

Ані в полі, ні дома.

Ой, побила та нас, браття,
Лихая година —
Син за батька не одробить,
А батько — за сина. } (2)

Ой, побила та нас, браття,
З бідочкою —
Пішла мати на лан жати
Удвох із дочкою. } (2)

Прийшли ж вони на нивочку,
Сіли на обіди,
Оглянуться назад себе —
Пан отаман їде. } (2)

Ой, приїхав на нивочку
Та став людей бити.
«Ой, чого ж ви не жнете,
Пора снопи носити!» } (2)

«Ой, тим же ми не жнемо,
Що росяна нива.
Побила б вас із панами
Лихая година!» } (2)

ПОЖУРИЛОСЯ МИЛЕЄ БРАТТЯ

Повільно, співуче

Пожурилося
Милее браття,
Що у нових кайданах,
Що набор беруть
І наклад кладуть,
Ще й на панщину гонять.
Золота грива
Перса покрила
У коня вороного..
Білее личко,
Чорнії брови
У козака молодого..
Сідлає козак
Коня вороного
Та й їде на Україну,
А за ним, за ним
Отець-матуся:
«Завернися, мій сину!»
«Ой, не вернуса,

Отець-матуся,
Поїду на Вкраїну:
В мене кінь вороний,
Сам я молодий,
То, кажеться, не загину!»
Поїхав козак
В зелений байрак,
Став коня напувати,
А за ним, за ним
А пан Журавський
Хоче в неволю взяти.
«Ой, бери, пане,
Сукна і жупани,
Ще й коня вороного, —
Не візьми мене
У неволеньку,
Козака молодого!»
Узяли його,
Повели його
Ярами й долинами,
Та й зняли йому
З пліч голівоньку
Між трьома могилами...
«Чи не жаль тобі,
Зелений дубе,
Тії тополі буде,
Що не раз, не два
Твій жолудечок
Під її листом буде?
Чи не жаль тобі,
Молодий козак,
Тії дівчини буде,
Що любив-кохав
Півтора года,
А тепер візьмуть люди?»

ОЙ. НЕ БУЛО ТАК НІКОМУ

Повільно

Ой. не бу. ло так ні. ко. му. як тим бідним мужи. кам:

то ж го. дять, то ж то роб. лять тим превра. жим па. нам.

Ой, не було так нікому,
 Як тим бідним мужикам:
 То ж то годять, то ж то роблять } (2)
 Тим превражим панам.
 «Лягай, пане, лягай спати
 Та нічого не думай!
 Збираймося, славні хлопці,
 Та махнемо за Дунай!» } (2)
 «Сідлай, соцький з отаманом,
 А все коні вороні,
 Та й біжіте доганяйте
 Славних хлопців молодих!» } (2)
 «Вернітєся, славні хлопці,
 Будем же вас шанувать,
 Будем же вас рано й вечір
 Медом-пивом напувать!» } (2)
 «Ой, уже ж нам, отамане,
 Меду й вина не пивать,
 Коли хотів пан проклятий
 Ще й в солдати нас віддаты!» } (2)

КРУТИЙ БЕРЕГ, КРУТИЙ

Крутий берег, крутий, річенька бистренька,
Далеко від мене рідна стороненька. (2)
«Ой, повій же, вітре, з рідної країни,
Принеси вістоньку колюбї дружини! (2)
Ой, повій же, вітре, з моїх стороненьки!
Та скажи, що роблять дрібні дітоньки!» (2)
Віють, віють вітри, та все з холодами...
«Твоя дружинонька скована панам!» (2)
Віють, віють вітри, та хто знає, звідки...
Дожидають батька дрібненькі дітки. (2)

ОЙ, ЛЕТИЛА ЗОЗУЛЕНЬКА, СТАЛА ГОВОРИТИ

Ой, летіла зозуленька, стала говорити:
«Не будете, мужики, панщини робити!»

Ой, летіла зозуленька, в очереті впала:
«А вже ж ваша, мужики, панщина пропала».

Ой, пішов же пан старий стосиків рубати,
А за ним стара пані стосики в'язати.

Ой, перейшла старенька од стоса до стоса,
Погубила черевики, йде додому боса.

Ой, пішла стара пані пшениченьку жати,
А за нею паничі снопики в'язати.

ПЛИВЕ ЧОВЕН

Не швидко

Пливе човен, води повен,
 Та все хлюп-хлюп-хлюп-хлюп!.. (3)
 Іде козак до дівчини
 Та все тюп-тюп-тюп-тюп! (3)
 Пливе човен, води повен,
 Та й накритий листом... (3)
 Не хвалися, дівчинонько,
 Червоним намистом! (3)
 Бо прийдеться-доведеться
 Намисто збувати, (3)
 Молодому козакові
 Тютюн купувати! (3)
 Пливе човен, води повен,
 Та й накрився лубом... (3)
 Ой, не хвастай, козаченьку,
 Кучерявим чубом! (3)
 Бо прийдеться-доведеться
 Під аршин ставати, (3)
 Молодого козаченька
 В військо віддавати! (3)

А ВСЕ ГОРИ, А ВСЕ ГОРИ ТА ДОЛИНИ

Повільно

А все гори,
 А все гори та долини,
 Ніде води напиться...
 Задумав я,
 Задумав я женитися,
 Задумав я жінку брати.
 Задумав я,
 Задумав я жінку брати,
 Записали у солдати.
 Записали,
 Записали у солдати,
 Назад ручки пов'язали.
 Назад ручки,
 Назад ручки пов'язали,
 На соцького нагукали.
 «Давай, соцький,
 Давай, соцький, троє коней
 Та всі троє вороніі.
 Та всі троє,
 Та всі троє вороніі
 Під рекрути молодіі!»

Самі сіли,
Самі сіли в передочку,
А рекрути — у задочку.
Самі сіли,
Самі сіли та й сміються,
А в рекрутів слъози ллються.
Самі коні,
Самі коні поганяють,
На рекрутів поглядають.

ТА ПОПІД ГАЄМ ЗЕЛЕНЕНЬКИМ

Та попід гаєм зелененьким доріжка лежала,
 Та туди наша судариня некрут виряджала.
 Ісписала, змалювала вдовиного сина —
 Хорош, хорош вдовин син на воронім коні!
 На воронім коні грає в голубім жупані,
 За ним іде стара мати та плаче-ридає.
 Взяла коня за повід та й стала питати:
 «Ой, сину ж мій, мій соколе, де ж тебе
 шукати?»
 «Шукай в степу край дороги, моя рідна
 мати!

Там я буду, моя мати, горе горювати,
 Своім чубом молодецьким степи застилати,
 А своєю кровницею моря доповняти!»
 «Ой, сусіди ви близькії, вороги тяжкії, —
 Як ви ж мою біду знали, мені не сказали?
 Тоді ж мені сказали, як сина зв'язали,
 Як зв'язали ноги й руки — на воза поклали».
 А зв'язавши ноги й руки, везуть до Прилуки,

А з Прилуки й у Полтаву на вічну присягу.
«Присяг царю, присяг богу, одрікся од
роду —
Прощай, сину, мій голубе, не думай
додому!»

ТУМАН ЯРОМ...

Туман яром, туман яром,
А мороз долиною...
Там зустрівся козаченько } (2)
З молодю дівчиною.
Ой, здорова, чорноброва,
Ой, здорова, здорова!
Скажи мені, чорноброва, } (2)
А куди (цей) шлях-дорога?
Шлях-дорога, шлях-дорога
Аж у чисте поле...
В чистім полі на роздоллі } (2)
Кущ калини розцвітає.
В чистім полі на роздоллі
Кущ калини розцвітає...
Ой, там мати свого сина } (2)
У некрути виряджає.
«Іди ж, іди, мій синочку,
Та за старшого брата:

Там на тебе крають шиють } (2)
Гусарськеє плаття!»

«Легше мені, моя мати,
Круту гору розкопати,
Аніж мені, моя мати, } (2)
Царське плаття надівати.

Розкопаю круту гору,
Сяду та й спочину, —
Як надіну царське плаття, } (2)
То й повік вже не скину!»

ОЙ, У ПОЛІ КРИНИЧЕНЬКА ОДНА

Ой, у полі криниченька одна,
Ой, холодная водиченька до дна.
Ой, холодная водиченька до дна,
А в козака дівчинонька одна.
«Дівчинонько, сухотонько ж моя,
Ой, кажуть люди, що не будеш моя.
Як піду ж я у полки служити,
Ой, чи будеш по мені тужити?»
«Я ж по тобі не тужу й не плачу,
Ой, вийду на двір — світонька не бачу.
Я ж по тобі та й не журюся,
Ой, вийду на двір — од вітру валюся».

БРАЛА ДІВКА ЛЬОН ДРІБНЕНЬКИЙ

Брала дівка льон дрібненький,
Брала, брала, тонко вистеляла,
Всю долину сходила.

Всю долину сходила...
Та й не знайшла парня молодого,
Которого любила.

Которого любила...
Полюбила парня молодого, —
У солдати забрали.

У солдати забрали...
Та й погнали того козаченька
Все битими шляхами.

Все битими шляхами...
За ним, за ним його товариші
Вороними конями.

Вороними конями...
Вийшла дівка за нові ворота,
Вмивається сльозами.

Вмивається сльозами...
«Не плач, не плач, молода дівчино,
Не журися за мною!

Не журися за мною...
Не будь мені тобі чоловіком,
А ти мені жоною.

А ти мені жоною...
Та будь мені тобі рідним братом,
А ти мені сестрою!»

А ЩЕ СОНЦЕ НЕ ЗАХОДИЛО

Широко

А ще сон_це не за_хо_ди_ло. а зро_би_лась
тем_но_та. А зро_би_лась тем_но_та...
А нещас_ли_ва та дів_чи_на, кот_ра любить коза_ка.

А ще сонце не заходило,
А зробилась темнота.

А зробилась темнота...
А нещаслива та дівчина,
Котра любить козака.

Котра любить козака...
А козак їде в чисте поле,
Зостаюся я сама.

Зостаюся я сама...
Та зостаюся я сама —
Ні дівчина, ні вдова.

Ні дівчина, ні вдова...
Ні дівчина, ні вдова —
Рекруточка молода:

ОЙ, ГОРЕ, ГОРЕ — НЕ СОЛДАТСЬКЕЄ ЖИТТЯ

Ой, горе, горе — не солдатськеє життя,
Гей, гей, що не дають ані плакати, ні ридати,
Гей, що не дають ані плакати, ні ридати!
Гей, тільки дають чорну галочку спитати:
«Ой, ти, галочка чорненькая, маленька, гей!
Гей, чи була ж ти аж у моїй стороні?
Гей, чи була ж ти аж у моїй стороні, гей!
Ой, чи журяться родителі по мені?»
«Ой, і була ж я аж у твоїй стороні, гей!
Ой, гірко плачуть всі родичі по тобі.
Ой, отець плаче, по дворику ходячи, гей!
Гей, ненька плаче, білу постіль стелючи.
Ой, братик плаче, сірі воли пасучи, гей!
Ой, сестра плаче, русу косу чешучи.
Ой, жінка плаче, мале дитя тішучи, гей!
Гей, дітки плачуть, попідтинню ходячи.
Гей, дітки плачуть, попідтинню ходячи, гей »
Гей, горе ж мені, у неволі живучи!

ОЙ, У ПОЛІ МОГИЛА

Помірно

Ой, у полі могила
З вітром говорила:
«Повій, вітре буйнесенький,
Щоб я не зчорніла.

Ой, щоб я не зчорніла,
Щоб я не стемніла,
Щоб на мені росла трава
Повище коліна».

Росла, росла травиченька
Та й посихать стала,
Ждала мати з війська сина
Та й плакати стала.

«Сизокрилий орле,
Високо літаєш,
Чи далеко мого сина
У війську видаєш?»

«Чи то ж твій син, мати,
В чистім полі гуляє?
А вже йому чорний ворон
Та й у головоньці ськає».

ЧОРНА РІЛЛЯ ЗАОРАНА

Помірно

Чорна рілля заорана, гей, гей!
 Чорна рілля заорана
 І кулями засіяна, гей, гей!
 І кулями засіяна.
 Білим тілом зволочена
 І кровію сполочена.
 Вітер віє по долині,
 Лежить вояк на купині.
 Накрив очі китайкою,
 Китайкою червоною.
 Ані труни, ані ями,
 Ані вітця, ані мами.
 Ані йому задзвонити,
 Ані йому затужити.
 Дзвонять коні копитами.
 А вояки острогами.
 Летить ворон з чужих сторон,
 На могилу усідає,
 Очі йому випиває.

Ходить мати гукаючи,
Свого сина питаючи.
«Ой, я твого сина знаю,
Бо я з його попас маю».
«Скажи мені, ворон милий,
Чи мій синок іще білий?
Чи ще оченьки ясненькі,
А чи уста рум'яненькі?»
«Вже його уста синенькі,
Його личко вже чорненьке;
Я по личку присідаю,
Очі йому випиваю».

ОХ, І НЕ СТЕЛИСЯ, ХРЕЩАТИЙ БАРВІНКУ

Повільно, співуче

Ох, і не стелися,
Хрещатий барвінку,
Та і по крутій горі...
Гей, не втішайтеся,
Злії воріженьки,
Та пригодоньці моїй!

Бо моя пригода —
Козацькая врода,
Так, як ранняя роса;
Що вітер повіє,
Сонечко пригріє —
Роса на землю впаде.

Що вітер повіє,
Сонечко пригріє,
Роса на землю впаде, —

Так моя неслава,
Людська поговорка,
Усе марно пропаде!

Наїхали пани
Та ще й орандарі
Воли й вози забирають...
Гей, беріть же ви
Усю худібоньку:
Не маю вам що казати!

А я, як жив буду,
То все те здобуду.
Воли й вози покуплю,
Мережані ярма,
Тернові занози
Ще ж бо й сам я пороблю!

На людську славу
Й тую поговорку
Ще раз у Крим ісхожу;
Повні вози солі,
Повмі мажі риби
Ще додому привезу.

ОЙ, ЗА ЛУЖКОМ ЗА ТЕМНЕНЬКИМ

Помірно

Ой, за лужком за темненьким,
 Ой, за лужком
 Брала дівка льон дрібненький.
 Брала вона, вибирала,
 Брала вона,
 Та й до личенька рівняла.
 «Личко ж моє рум'янее,
 Личко ж моє,
 Кому будеш ти вірненьке?
 Чи попові, чи дякові,
 Чи попові,
 А чи тому чумакові?
 Чумак ярма наживає,
 Чумак ярма,
 Сірі воли запрягає,
 Сірі воли запрягає,
 Сірі воли,
 Сам в дорогу виїжджає.
 Сам в дорогу виїжджає,
 Сам в дорогу,
 Жінку вдома покидає.
 «Зоставайся, жоно, дома,

Зоставайся,
Рубай дрова до порога,
Рубай дрова до порога,
Рубай дрова,
Осичані до ослона.
А вже мені докучило,
А вже мені,
Ліщиною топити.
Ліщиною топити,
Ліщиною,
Горшком воду носити.
Горшком воду носити,
Горшком воду,
В сусід солі просити.
«Сусідочки-голубочки,
Сусідочки,
Дайте солі два дрібочки!
Дайте солі два дрібочки,
Дайте солі,
Научайте свої дочки,
Щоб по ночах не ходили,
Щоб по ночах,
Щоб чумаків не любили.
За чумаком добре жити,
За чумаком,
Є що їсти, є що й пити.
Є що їсти, є що й пити,
Є що їсти,
Нічим борщу посолити.
На оборі ні шерстини,
На оборі,
А в коморі ні пилини!»

ГЕЙ, ГЕЙ! А ХТО ГОРЯ НЕ ЗНАЄ

Гей, гей! А хто горя не знає,
То нехай мене питає, та гей!

Гей, гей! Та виріс я в наймах, в неволі,
Та не знав ні щастя, ні долі, та гей!

Гей, гей! Та по дорогах ходячи,
Та чужії вози мажучи, та гей!

Гей, гей! Та чужії воли пасучи,
Та чужії вози мажучи, та гей!

Гей, гей! Та воли ж мої недужі
Та вивезіть мене з калюжі, та гей!

Гей, гей! Та поставте ж мене на суші
Коло шинкарочки Настусі, та гей!

Гей, гей! Та шинкарочко Настусю
Та дай меду-пива нап'юся, та гей!

Гей, гей! Та дай меду-пива нап'юся,
Та в жупан синій вряджуся, та гей!

Гей, гей! Та дивуйтеся, вороги,
Що в чумака жупан дорогий, та гей!

Гей, гей! Та залицяйтесь, дівчата,
Що сирота — чумак багатий, та гей!

НАД РІЧКОЮ БЕРЕЖКОМ

Широко

Над річкою бережком
Ішов чумак з батіжком,
Гей-гей, з Дону додому.

За плечима торбина
Ще й латана свитина,—
Гей-гей, дочумакувавсь!

«Постій, чумак, постривай,
Шляху в людей розпитай,
Гей-гей, чи не заблудивсь?»

«Мені шляху не питать:
Прямо степом мандрувать,
Гей-гей, долю доганять!»

Пішла доля ярами,
Зеленими лугами,
Гей-гей, не вмів шанувать!

«Як я долі не знайду —
До шинкарки в шинк зайду,
Гей-гей, забуду біду!»

ОЙ, ЧУМАЧЕ, ЧУМАЧЕ

Ой, чумаче, чумаче, (2)
Гей, чом не сієш, не ореш?
Чом не сієш, не ореш, (2)
Гей, чом не рано з Криму йдеш?
Чом не рано з Криму йдеш, (2)
Гей, не всіх чумаків ведеш?
«Ой, я сію і орю, (2)
Гей, і раненько з Криму йду.
І раненько з Криму йду, (2)
Гей, і всіх чумаків веду.
Тільки нема одного, (2)
Гей, брата мого рідного.
Десь zostався у Криму, (2)
Гей, брати солі на вагу.
Сталась йому причина, (2)
Гей, сіль голову розбила.
Там між трьома шляхами, (2)
Гей, там яму копали.
Ой, там яму копали, (2)
Гей, там чумака сховали».

ОЙ, ХОДИВ ЧУМАК

Ой, ходив чумак
Сім літ по Дону,
Та не було пригодоньки
Ніколи йому. } (2)

Ой, їхав чумак
З Криму додому,
Сталась йому пригодонька
За всю дорогу. } (2)

Сталась йому пригодонька
Не вдень, а вночі —
Занедужав чумаченько,
З Криму ідучи. } (2)

Занедужав чумаченько,
З Криму ідучи,
При широкій дороженьці
Воли пасучи. } (2)

Ой, пішов чумак
В Самар на базар,
Червоною китайкою
Головку зв'язав. } (2)

Ой, упав чумак, Упав та й лежить — Ніхто його не питає, Що в його болить...	} (2)
Ой, болить в його Серце й голова — Помирає чумаченько, А роду нема!	} (2)
Прийшов до його Отаман його, Бере його за рученьку, Жалує його...	} (2)
«Отамане мій! Жалуєш мене, Скидай кожух з мене, Та укрій мене;	} (2)
Бери мої воли, вози — Поховай мене; Бери моє срібло, золото — Поминай мене!»	} (2)
Ой, скинув чумак Свиту і кожух, Припадає к сирій землі — Теплий зводе дух...	} (2)
Ой, скинув чумак Із себе й каптан: «Воли мої половії, Хто ваш буде пан?»	} (2)
Та вдарили зразу У великий дзвін. Се ж по тому чумакові, Що ходив на Дін.	} (2)
Та вдарили зразу В дзвони уві всі:	

Се ж по тому чумакові, Що ходив по сіль!	} (2)
Ой, ішли воли, Та в вісьмерику: Задзвонили в усі дзвони По тім чумаку.	} (2)
Ревнули воли У новім ярмі: Поховали чумаченька В чужій стороні.	} (2)
Ревнули воли, Степом ідучи: Поховали чумаченька, Із Криму ідучи.	} (2)

ОЙ, ГОРЕ ТІЙ ЧАЙЦІ

Ой, горе тій чайці, чаєчці-небозі,
Що вивела чаєняток при битій дорозі. (2)

Ой, ішли чумаки, весело співали,
І чаєчку ізігнали, чаєнят забрали. (2)

А чаєчка в'ється, об дорогу б'ється,
К сирій землі припадає, чумаків благає: (2)

«Ой, ви, чумаченьки, ви ще молоденькі,
Верніть моїх чаєняток, вони ще
маленькі!» (2)

«Ой, чаєчко наша, неправдонька ваша:
Поварили чаєняток — добра була каша!» (2)

«Бодай ви, чумаки, шастя не діждали,
Що ви моїх дрібних діток із гнізда
забрали!» (2)

Бодай же ви, чумаки, на Дін не сходили,
Що ви моїх дрібних діток в каші
поварили!» (2)

ІХАВ ЧУМАК ІЗ КРИМУ ДОДОМУ

Повільно
Один

І хав чу-мак із Кри-му до-до-му,
на дра-би-ноч-ку схи-лив-ся,
на дра-би-ноч-ку схи-лив-ся, гей! ду-же,
ду-же за-жу-рив-ся, на сі-рі во-ли ди-вив-ся.

Іхав чумак із Криму додому,
На драбиночку схилився,
На драбиночку схилився, гей!
Дуже, дуже зажурився,
На сірі воли дивився.
«Гей, чумаче, чумаче-бурлаче,
Та чого ж ти зажурився,
Та чого ж ти зажурився, гей!
Чи сірі воли пристали,
Чи з доріженьки ізбився?»
«Не пристали й воли, з дороги не збився,
З дороги не збився,
Одна думка серце в'ялить, гей!
Чумаченько молоденький
Та без доленьки вродився!

Та риба в морі, та й та пару має,
Та й та пару має,
Тільки йому, молодому, гей!
В світі пароньки немає.
Та тільки ж йому, тільки ж йому пари,
Що ті очі карі,
Тільки ж йому до любові, гей!
Що ті, що ті чорні брови!»

ОЙ, У ПОЛІ КРАЙ ДОРОГИ

Ой, у полі край дороги
Та пшениченька яра, гей!
Там молода та дівчинонька
Та пшениченьку жала.
Та болять ручки, та болять ніжки,
Та пшениченьку жнучи,
Та вже ж мені надокучило,
Та миленького ждучи.
Та нема ж мого миленького,
Та нема ж мого пана,
Та вже ж моя постіль біла
Пилочком припала.
Та нема ж мого миленького,
Та нема ж мого сонця,
Та вже ж мені надокучило,
Сидячи в віконця.
Гей, із-за гори, із-за кручі
Скриплять вози, йдучи.
Вози скриплять, ярма риплять,

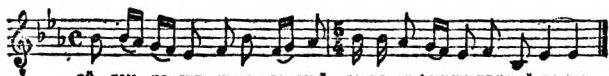
Воли ремигають.
Попереду мій миленький
В сопілочку грає,
Сопілочку з барвіночка,
Калинове денце, —
Вийди ж, мила, чорнобрива,
Потіш моє серце!

ОЙ, З-ЗА ГОРИ ВІТЕР ВІЄ

Жваво

Ой, з-за го-ри вітер ві-є, там пригожий жито сі-є,

ой, там хо-дить чумак го-жий та на личеньку кращий ро-жі.

Ой, з-за гори вітер віє,
Там пригожий жито сіє,
Ой, там ходять чумак гожий
Та на личеньку кращий рожі.

Ой, не могла надивиться
Та мусила залюбитися.
А він мною не став гордити,
За дві слові став любити.

Іде чумак у дорогу,
Кида милу нездорову.
Говорили вражі люди,
Що вже чумака не буде.

Говорили ще й сусіди,
Що вже чумак не приїде.
А вже чумак приїжджає,
Сірі воли випрягає.

Гей, до сіней, гей, до хати,
Щоб з милою повидатись.
Ой, як мила забачила,
То в віконце вискочила.

«Здоров, здоров, моя мила,
Хорошая, чорнобрива,
Я з тобою жити буду.
Повік тебе не забуду!»

БУРЛАЦЬКІ, СТРОКАРСЬКІ, ЗАРОВІТЧАНСЬКІ
ПІСНІ

ТА НЕМА В СВІТІ ГІРШ НІКОМУ

Помірно

Та нема в світі гірш нікому,
Як бурлаці молодому,
Гей-гей, як бурлаці молодому!

Що бурлак робить-заробляє,
Аж піт очі заливає,
Гей-гей, аж піт очі заливає!

А хазяїн його лає,
А хазяйка дорікає,
Гей-гей, а хазяйка дорікає!

«Де ти, бурлак, волочився,
Забродився, заросився,
Гей, гей, забродився, заросився!»

«Яром, яром за товаром,
А лугами за волами,
Гей-гей, а лугами за волами!»

Прийшов бурлак та до хати:
«Дай, хазяйко, вечеряти,
Гей-гей, дай, хазяйко, вечеряти!»

«Я ж сьогодні не топила,
Не топила, не варила,
Гей-гей, не топила, не варила!

Лягай, бурлак, і так спати, —
Нема чого вечеряти,
Гей-гей, нема чого вечеряти!»

Ой, ще ж бурлак не послався,
А хазяїн вже й проспався,
Гей-гей, а хазяїн вже й проспався.

«Та вставай, бурлак, годі спати,
Пора воли у степ гнати,
Гей-гей, пора воли у степ гнати!»

ТА ЗАБІЛІЛИ СНІГИ

Повільно

Та забіліли сніги,
 Забіліли білі
 Ще й дібровонька,
 Ще й дібровонька...
 Та заболіло тіло
 Бурлацькеє біле
 Ще й головонька,
 Ще й головонька...
 Ніхто не заплаче
 По білому тілу
 По бурлацькому,
 По бурлацькому...
 Ні отець, ні мати,
 Ні брат, ні сестриця,
 Ні жона його,

Ні жона його...
А тільки заплаче
По білому тілу
Товариш його,
Товариш його...
«Прости ж мене, брате,
Вірний товаришу,
Може я й умру,
Може я й умру...
Зроби ж мені, брате,
Вірний товаришу,
З клен-древа труну,
З клен-древа труну...
Поховай мене, брате,
Вірний товаришу,
В вишневім саду,
В вишневім саду...
В вишневім садочку
На жовтім пісочку,
Під рябиною,
Під рябиною...
Рости, рости, древо,
Тонке, високее,
Кучерявее,
Кучерявее...
Та розпусти гілля
Зверху до кореня,
Лист додолоньку,
Лист додолоньку...
Укрий моє тіло
Бурлацькее біле
Ще й головоньку,
Ще й головоньку...
Та щоб моє тіло

Бурлацькеє біле
Та й не чорніло,
Та й не чорніло...
Од ясного сонця,
Од буйного вітру
Та й не марніло».

ОЙ, ЩО Ж БО ТО ТА Й ЗА ВОРОН

Повільно

Ой, що ж бо то та й за ворон, що по морю кря-кає?

Ой, що ж бо то за бурла-ка, що всіх бурлак зби-рає?

Ой, що ж бо то та й за ворон,
Що по морю крякає?
Ой, що ж бо то за бурлака, } (2)
Що всіх бурлак збирає?

Збирайтеся, панове молодці,
Та все народ молодий.
Та й підемо, панове молодці, } (2)
У той лісок Лебедин.

Ой, що ж бо то, панове молодці,
Щось у хмарі гуде?
Ой, щось бо нам, панове молодці, } (2)
За пригодонька буде.

Рости, рости, а клен-древо,
Рости вгору високо, —
Поховали пана отамана } (2)
В сиру землю глибоко.

Рости, рости, а клен-древо,
Рости вгору ще вище, —
Поховали пана отамана } (2)
В сиру землю ще глибше.

ОЙ, ХТО НЕ СЛУЖИВ...

Широко
Один

Ой, хто не слу-жив ой, та й у ба-га-ти-ря,
да той не зна-є го-ря, ой, той не зна-є
го-ря. Ой, а я слу-жив, ой, та й у ба-га-
-ти-ря та й у-се ж го-ре зна-ю.

Ой, хто не служив,
Ой, та й у багати-ря,
Да той не знає горя,
Ой, той не знає горя.
Ой, а я служив,
Ой, та й у багати-ря
Та й усе ж горе знаю.
Ой, пізно ляжу ж,
Ой, та рано встану,
Та роблю не гуляю.
Та й роблю ж, не гуляю —
Запрягаю сірі воли,

Іду в степ орати,
Ой, їду в степ орати.
Беру з собою розкрасну дівчину —
Волів поганяти,
Ой, волів поганяти.
Оре наймит, оре бідний,
На шлях поглядає,
Ой, на шлях поглядає.
Усі жінки обід несуть, —
Хазяйки немає,
Ой, хазяйки немає.
Випрягаю сірі воли
Та й пускаю в діброву,
Та й пускаю в діброву.
А сам беру сірую свитину
Й на всю ніч додому,
Ой, на всю ніч додому.
Іде наймит, іде, бідний,
В сопілочку свище,
Ой, в сопілочку свище.
«Приймай, жінко, з стола
вареники, —
Бо йде наймитище,
Бо йде наймитище.
Постав йому вчорашнього
борщу, —
Нехай він похлище,
Ой, нехай він похлище.
Постав йому порожню макітру,
Нехай він посвище».

ВЧОРА БУЛА СУБОТОНЬКА

Помірно

Вчо-ра бу-ла су-бо-тоне-ка, сьо-го-дні не-ді-ля;

чом на то-бі, най-ми-точ-ку, сороч-ка не бі-ла

Вчора була суботонька,
Сьогодні неділя;
Чом на тобі, наймиточку,
Сорочка не біла? } (2)

Ой, не біла, ой, не біла
Та й не буде біла,
Бо не знає бурлак бідний,
Коли та неділя. } (2)

У неділю багацький син
На конику грає, —
Бурлак бідний напас воли
Та вже й запрягає } (2)

У будній день багацький син
Личенько вмиває, —
Бурлак бідний напас воли
Та з плугом рушає. } (2)

Оре наймит, оре бідний
Із стареньким дідом...
Нема його господині
З раненьким обідом. } (2)

Оре наймит, оре бідний
Та в гай виганяє...

Уже сонечко надвечір, —	} (2)
Обіда чортмає.	
Добрався наймит бідний	} (2)
До темної ночі,	
Повертає плуг додому, —	} (2)
Дуже їсти хоче.	
Прийшов наймит, прийшов бідний,	} (2)
Ворота втворює, —	
Господиня на полиці	} (2)
Сухарів шукає.	
Прийшов наймит, прийшов бідний,	} (2)
Воли розпрягає, —	
Господиня з усіх мисок	} (2)
Та в одну зливає.	
Прийшов наймит, прийшов бідний,	} (2)
Та сів на порозі, —	
Господиня ходить, кричить,	} (2)
Що сів на дорозі.	
Встає наймит, встає бідний	} (2)
З сінного порогу	
Та бере він коновочки,	} (2)
Та іде по воду.	
Іде наймит, іде, бідний,	} (2)
Попід густі лози...	
Обілляли наймитонька	} (2)
Дрібненькії сльози.	

ОЙ, ВИСОКО, ВИСОКО

Ой, високо, високо (2)
Клен-дерево од води.

Ой, далеко, далеко (2)
Батько рідний від дочки.

Ой, хоч же він далеко, (2)
Так згадає легенько.

Тоді мене згадають. (2)
Як обідать сідають.

Тоді мене спом'януть, (2)
Як ложечки поберуть.

Одна лишня ложечка, (2)
Ой, десть наша донечка.

Ой, десть наша дитина, (2)
Як у полі билина.

Ой, десть наше дитятко, (2)
Як на морі утятко.

Утя плава та й кряче, (2)
Дитя служити та й плаче.

Утя плава все море, (2)
Дитя знає все горе.

ОЙ, МАТІНКО-ЗІРКО

Ой, матінко-зірко,
Як у строку гірко:
Куди хилять, то й хилюся,
Бо я всіх боюся.

Ой, матінко-зоре,
Яке в строку горе:
Ні доїсти, ні допити,
Ні сісти спочити!

Ой, матінко-вишня,
Чи я у вас лишня,
Що ви мене туди дали,
Де я непривишна?

Ой, матінко-пава,
Тепер я пропала,
Що ви мене туди дали,
Де я не бувала.

Ой, матінко моя,
Тепер я не твоя,
Тепер я вже того пана,
Що задаток дано.

Ой, матінко моя,
Тепер я не твоя,
Хіба тоді твоя буду,
Як строку добуду.

Добре тобі, тату,
Задаточки брати!
Прийди, тату, подивися,
Як їх заробляти!

Ти думаєш, тату,
Що я тут паную.
Прийди, тату, подивися,
Як я тут горюю.

Ти думаєш, тату,
Що я тут не плачу.
За сльозами, за дрібними
Стежечки не бачу.

Вийду я на гору,
Крикну я додому:
«Вари, мати, вечеряти
Та й на мою долю!»

Варила, варила,
Небагато — трошки:
«Нема ж тобі, моя доню,
Ні миски, ні ложки!»

БРАЛА ДІВКА ЛЬОН

Брала дівка льон, льон...
Брала дівка льон, льон
Та ще й конопельку.

Добралася дівка...
Добралася дівка
До сирої земельки.

Ти, сира земелька...
Ти, сира земелька,
Прийми отця й неньку!

Прийми отця й неньку...
Прийми отця й неньку,
Мене молоденьку.

Щоб я не ходила...
Щоб я не ходила,
В наймах не служила.

В наймах не служила...
Чужої роботи
Тяжко не робила.

Як прийде субота...
Як прийде субота —
Все чужа робота.

Як прийде неділя..
Як прийде неділя —
Сорочка не біла.

ПОЗА ЯРОМ

Повільно
Один

Всі

По-за я-ром, да по-за я-ром, по-за
лу-гом о-рав ми-лий чу-жим плу-гом.

Поза яром, да поза яром, поза лугом
Орав милий чужим плугом.

Чужі воли, да чужі воли, чужа нива,
Поганяє чужа мила.

Чужа мила, да чужа мила поганяє,
На сторони поглядає.

ОЙ, ПІДУ Я ЛУГОМ

Співуче, тужливо

Ой, піду я лугом,
 Лугом-долиною,
 Ой, чи не зустрінусь
 З родом-родиною. } (2)

Ой, там моя сестра
 Пшениченьку жала,
 Сказав я їй «здрастуй»,
 «Здоров» не сказала. } (2)

«Ой, чого ти, сестро,
 Така горда стала:
 Сказав тобі «здрастуй»,
 «Здоров» не сказала?» } (2)

«Тим я тобі, брате,
 «Здоров» не сказала —
 За дрібними слізьми
 Тебе не пізнала. } (2)

На чужій роботі
Тяжко нароблюся,
Як прийду додому — } (2)
Сяду й зажурюся.

Нічим затопити,
Нічого й зварити,
Плачуть дрібні діти, — } (2)
Нічим накормити!»

«Ой, чого ти, сестро,
Така стара стала,
Синів не женила, } (2)
Дочок не давала?»

«Постарили, брате,
Мене чужі хати,
Чужа роботонька } (2)
Та зла недоленька!»

ЗАКУВАЛА ЗОЗУЛЕНЬКА

Закувала зозуленька,
Кує вона, кує...
Позволь, мати, розказати,
Як строкар бідує.

Як засвищить машиночка,
Треба рано встати...
Вже десята годиночка,
Нема що снідати!

Загуділа машиночка,
Та й гуде, та й гуде...
Сякий-такий ватажина
На роботу будить.

Вони його не слухали,
Поскакали в жито...
Не одного строкарика
Находили вбито.

Плачуть мами за синами,
Жінки — за мужами,
А дівчата й молодиці —
За кавалірами.

ОЙ, ЧИ ВОЛЯ, ЧИ НЕВОЛЯ

Ой, чи воля, чи неволя,
Ой, ніхто не знає мого горя. (2)

В мене горе не якеє,
Ой, да в мене горе великеє! (2)

З горя ніженьки не ходять,
Ой, да ручки ділечка не роблять (2)

Ой, піду ж я у садочок,
Ой, да щипать-рвати ягідочок. (2)

Ой, чи рвала, чи не рвала,
Ой, да соловейка розпитала. (2)

«Соловейку сизокрилий,
Ой, да скажи правду, де мій милий?» (2)

«А твій милий на роботі,
Ой, да у сахарному заводі!» (2)

«Що він робить?» — «Заробляє,
Ой, да аж піт очі заливає. (2)

А хазяїн його лає:
«Зачім, парень, в тебе роботи немає?..» (2)

Як поїхав хазяїн із дому,
Ой, да наробили хлопці лому. (2)

Хлопці труби розломали,
Ой, да по заводу пар пустили! (2)

Пішов пожар по заводу.
Ой, да пішла слава по народу!» (2)

Радянські
ліричні
пісні

А В ГОРОДІ ЖИТО...

Помірно
Один

А в го-ро-ді жи-тр ко-пи-та-ми-
зби-то, під бі-ло-ю бе-ре-зо-ю
ком-со-моль-ця вби-то, під бі-ло-ю
бе-ре-зо-ю ком-со-моль-ця вби-то

А в городі жито
Копитами збито,
Під білою березою
Комсомольця вбито. } (2)

Ой, і убито, вбито,
Затягнуто в жито,
Червоною китайкою
Й оченьки закрито. } (2)

Ой, прийшла дівчина
З карими очима
Та й підняла китаєчку,
Та й заголосила. } (2)

Ой, прийшла друга,
Та вже не така,
Та й підняла вона прапор, } (2)
Та й твердо сказала:

«Спи спокійно, друже,
Ти боровся дуже,
Плакать я не буду, } (2)
Тебе не забуду.

Прапор беру в руки,
Вгору підіймаю
І усе юнацтво } (2)
Вперед закликаю!»

ЦВІЛА, ЦВІЛА КАЛИНОНЬКА

Не поспішаючи

Цвіла, цвіла калинонька

Та й в'янути стала.

«Ой, чого ж ти, дівчинонько,

Прясти перестала?»

} (2)

«Пішов, пішов мій миленький

В червоні загони».

«Не журися, дівчинонько,

Він Ради боронить.

} (2)

Не плач, не плач, стара мати,

Дрібними сльозами:

Скоро буде перемога

За робітниками».

} (2)

Ой, нагнула калинонька

Гілочки додолу,

Незабаром повернеться

Миленький додому.

} (2)

ЧОМ ТИ МЕНЕ, НЕНЬКО МОЯ

«Чом ти мене, ненько моя,
Рано не збудила,
Ой, як тії козаченьки
З села виїздили?

А збудила, ненько моя,
В обідню годину,
Як спустились козаченьки
З гори та в долину».

«Тим я тебе, доню моя,
Рано не збудила,
Що твій милий перед веде,
Ти б за ним тужила».

«Хоч тужитиму за милим,
Так знатиму, за що,
Адже ж знаєш, моя ненько,
Що він не ледащо.

Як поведе своє військо
Степами, лугами, —
Буде битись з махновцями,
Злими ворогами.

Не журілось, моя ненько,
Милий буде живий:
В нього шабля і рушниця,
Ще й коничок сивий.

Милий знає, що по ньому
Дівчинонька тужить,
Зате в бою з ворогами
Ордена заслужить».

ОЙ, ВИДНО СЕЛО

Маршово
Один

Ой, видно се-ло, ши-ро-ке се-ло під го-рō-

-ю. 'Ой, там і-дуть стрільці, чер-во-ні. І стріль-ці до

бо-ю.. І-де, і-де вій-сько крізь ши-

-ро-ке по-ле: хлоп-ці, бо то хлоп-ці, як со-

-ко-ли! Ха-ха! Ха-ха! Ха-ха, ха-ха, ха-ха, ха-ха, 'ха-

ха, гей! Дів-чи-но, рибчи-но, чор-но-брив-ко мо-я.

ви-йди, ви-йди, ви-йди, ви-йди чим ско-рі-ше до вік-на.

хлоп-ці бо то хлоп-ці, як со-ко-ли!

Ой, видно село, широке село під горою.
Ой, там ідуть стрільці, червонії стрільці
до бою.

Іде, іде військо крізь широке поле;
Хлопці, бо то хлопці, як соколи!
Ха-ха! Ха-ха! Ха-ха, ха-ха, ха-ха, гей!
Дівчино, рибчино, чорнобривко моя,
Вийди, вийди, вийди, вийди
Чим скоріше до вікна,
Хлопці, бо то хлопці, як соколи!

Ой, видно село, широке село під горою.
Ой, там ідуть стрільці, червонії стрільці
до бою.

А на Україні там степи широкі;
Дівчата хороші, чорноокі!
Ха-ха! Ха-ха! Ха-ха, ха-ха, ха-ха, гей!
Дівчино, рибчино, чорнобривко моя,
Вийди, вийди, вийди, вийди
Чим скоріше до вікна.
Дівчата хороші, чорноокі!

Ой, видно село, широке село під горою,
Ой, там ідуть стрільці, червонії стрільці
до бою.

А хто піде з нами, буде славу мати:
Ми йдем за свободу воювати!
Ха-ха! Ха-ха! Ха-ха, ха-ха, ха-ха, гей!
Дівчино, рибчино, чорнобривко моя,
Вийди, вийди, вийди, вийди
Чим скоріше до вікна:
Ми йдем за свободу воювати!

ГЕЙ, ЩЕ СОНЦЕ НЕ ВСТАВАЛО

В темпі маршу

Один

Гей, ще сон_це не вста_ва_ло із_за си_ньо_ї го_ри

із_за га_ю ви_лі_та_ли си_зо_кри_лі со_ко_ли.

Гей, ще сонце не вставало

Із-за синьої гори,

Із-за гаю вилітали

Сизокрилі соколи.

} (2)

Налетіли ті соколи

Та й на хижих на круків,

Та й посипалось додолу

Чорне пір'я з хижаків.

} (2)

Не так, братці молодії,

Сизокрилі соколи,

Як ті стрільці червонії

В бій на ворога ішли.

} (2)

Розметали панську свору,

Розметали до кінця,

Щоб в країну нашу вільну

Шляхта й стежки не знайшла,

} (2)

Щоб міг вільно працювати
Робітник і селянин
І новий світ будувати
З робітництвом всіх країн. } (2)

УДЕНЬ Я ПРАЦЮЮ

Помірно
Один

У день я пра-цю-ю - бу-ряк об-роб-ля-ю.

Всі

не-чо-ро-чок при-йде - Ва-ню ви-гля-да-ю,

не-чо-ро-чок при-йде - Ва-ню ви-гля-да-ю.

Удень я працюю —
 Буряк обробляю,
 Вечорочок прийде —
 Ваню виглядаю. } (2)

«Ой, Галю, Галюсю,
 Чого зажурилась,
 Чи другого любиш,
 Чи, може, стомилась?» } (2)

«Другого не люблю,
 І я не стомилась,
 А ти покидаєш —
 І я зажурилась». } (2)

«Ой, Галю, Галюсю,
Не слід так казати —
Я не збираюся
Тебе покидати. } (2)

Працюй у колгоспі,
Будь передовою,
Я буду учитись,
Змагатись з тобою». } (2)

«Ой, яка я рада!» —
І ми засміялись,
Не один разочок
Удвох цілувались. } (2)

КОМСОМОЛКО ЧОРНОБРОВА

Не дуже швидко

Ком_со_мол_ко чор_но_бро_ва, зав_тра ї_ду-будь здоро_ва!

Я три мі_ся_ці не бу_ду, а про те_бе не за-бу_ду.

Комсомолко чорноброва,
Завтра їду — будь здорова!
Я три місяці не буду,
А про тебе не забуду.

} (2)

Я три місяці повчусь,
Трактористом повернусь.
Ти ж, Ганнусю, діло знай!
Агрограмоту вивчай!

} (2)

Ти, Ганнусю-перепілко,
Надсилатимеш листівки.
І пиши мені про всіх,
Про роботу і про сміх!

} (2)

ОЙ, ПІДУ Я У ЛІСОК

Ой, піду я у лісок, (2)
У колгоспний сад-садок.

У колгоспний сад-садок, (2)
На дозвілля на часок.

На дозвілля на часок, — (2)
Там гуляє мій дружок.

Там гуляє мій дружок, (2)
Комсомолец Васильок.

Вася голос подає, (2)
На гуляння мене жде.

Ой, жде Вася, я піду, — (2)
Миленького я люблю.

ДІВЧИНО МОЯ, ПЕРЕЯСЛАВКО

Швидко

«Дівчино моя, переяславко, (2)
Дай мені вечеряти, моя ластівко». (2)

«Я ж не топила, я ж не варила, (2)
Пішла по воду, відра побила». (2)

«Дівчино моя, переяславко, (2)
Потанцюймо удвох, моя ластівко». (2)

«Ой, геть, та не лізь, та нехай тобі біс, (2)
Моя мати тебе бачить, що ти хлопець
ледачий». (2)

«Дівчино моя, переяславко, (2)
Поцілуй ти мене, моя ластівко». (2)

«Не горнись, не тулись та не рви
наміста, (2)
Не люблю я тебе, люблю тракториста». (2)

ОЙ, ПІДУ Я ДО СТАВОЧКУ

«Ой, піду я до ставочку,
До чистого броду,
Ой, погляну, подивляюся
Та на свою вроду.» } (2)

«Нащо тобі, моя дочко,
Дивитись на себе, —
По всім селі іде слава
Про тебе та мене.» } (2)

Нащо тобі, моя дочко,
Дивитись на вроду,
Прислухайся ти, дівчино,
К голосу народу.» } (2)

Прехороша дочка дома
Ще й краща в артілі,
Ланковая у колгоспі,
Стахановка в ділі.» } (2)

Гарна дочка, гарна дочка,
Як в саду калина,
Комсомолу вихованка, }
Моя ти дитино. } (2)

Поглянь, дочко, ти на поле,
Як спіє пшениця.
Твоя краса отак сяє, }
Як в небі зірниця!» } (2)

УДЕНЬ Я ПРАЦЮЮ БРИГАДИРОМ В ПОЛІ

Удень я працюю
Бригадиром в полі,
Вечорочок прийде -
Навчаюсь у школі.

Ввечері вивчаєм
Всі науки в школі,
Щоб було в колгоспі
Усього доволі.

Я в колгоспі маю
Трудоднів аж триста,
Ще до того люблю
Того тракториста.

Він трактором в полі
Всіх випереджає,
Як пройду межею -
На мене моргає.

Я йому всміхнуся,
Кивну головою,
Даю слово бути
Теж передовою.

На зорі раненько
Загула машина,
Усміхнулась гордо
Молода дівчина.

ОЙ, ЗА ГАЄМ, ГАЄМ

Ой, за гаєм, гаєм,
 Гаєм зелененьким,
 Там оре мій милий
 Трактором новеньким.

Там оре він, оре,
 На край виганняє,
 Молода дівчина
 Жито дожинає.

«Ой, жни, дівча, жито,
 Ой, жни, не дивися,
 Я доорю поле
 Та й буду жениться».

«Як доореш поле,
 А я діжду жито.
 З тобою, мій милий,
 Будем в парі жити .

В колгоспі багатім
 Світлиця стояла,
 А у тій світлиці —
 Щасливая пара.

ГЕЙ, У ПОЛІ РІЛЛІ ГОЛІ

Гей, у полі ріллі голі,
Віють буйні там вітри.
Гей, уранці на роздолі
Загурчали трактори.

Віє вітер буйногровий
Ще й чуприну розвіва.
Серце кожної дівчини
Та по хлопцю занива.

Славна Армія Радянська
Нас звільнила від катів.
Гей, лунає пісня в полі,
Лине гуркіт тракторів.

ХАЙ СТАЛЕВА ПІСНЯ ЛИНЕ

Хай сталева пісня лине

За далекі гони.

Захищати Батьківщину

Ми завжди готові.

} (2)

«Висуває ворог рило

Вночі до кордону.

Іду, милая дівчино,

В Армію Червону.

} (2)

В грізних лавах загартуюсь —

Героєм приїду,

Хоч два роки повартую

Рідную країну».

} (2)

«Іди, іди, мій миленький,

В Армію Червону.

Як насунуть вороженьки —

Гони від кордону».

} (2)

«Зоставайся, моя мила,

Весела, здорова.

Захищати Батьківщину

Будь і ти готова».

} (2)

ОЙ, У ПОЛІ, ОЙ, У ПОЛІ

Пожвавлено

Один

Ой, у по-лі, ой у по-лі трак-тор зем-лю кра-є.

на трак-то-рі дів-чинонька бров-на-чи морга-є га-є

Ой, у полі, ой, у полі
Трактор землю крає,
На тракторі дівчинонька
Бровами моргає. } (2)

На тракторі дівчинонька —
Брови, як шнурочок,
І розлігся скрізь по полю
Її голосочок. } (2)

«Орю, орю, орю, мамо,
Колективні гони.
Розтяглися скрізь по полю
Та й сталії коні. } (2)

Ой, не будеш, моя мамо,
Більше гнути спину:
Буду тобі заробляти, —
Трактора не кину. } (2)

Світить, світить ясне сонце,
Жайворонок в'ється.
Як радісно, моя мамо,
Та й серденько б'ється!» } (2)

КОЛИХАЛА ВДОВА СИНА

Кохала вдова сина,
 Тихенько співала,
 Йому долю нещасливу
 Завжди віщувала. } (2)

«Рости, рости, мій синочку,
 Великий, хороший,
 Як виростеш, — підеш в найми
 Заробляти грошей. } (2)

Та й не клени мене, синку,
 Що я народила,
 Що нещасну та й доленьку
 Тобі наділила. } (2)

Не вгадала бідна вдова
 Синові долі,
 Не пішов її син в найми,
 А учиться в школі. } (2)

Не пішов він до багатих
 Грошей заробляти,

Він у школі відмінником,
Піонервожатим. } (2)

Перестало бідну вдову
Горенько точити,
Її синок вже не наймит,
А радянський вчитель. } (2)

Тепер вдова сумних пісень
Уже не співає;
Її доля молодіє,
Мов мак, процвітає. } (2)

ОЙ, У САДУ ЗЕЛЕНОМУ

Ой, у саду зеленому
Зозуля кувала,
А я колись була в наймах,
Долю проклинала.

Ой, у саду ранесенько
Зозуля кувала,
Стара мати веселую
Пісню заспівала:

«Ой, як мені не співати
Ой, як не радіти,
Не наймити, не бурлаки
Тепер мої діти.

Ми життя своє прожили,
Такого не знали,
Щоб простого селянина
В Ради вибирали».

ОЙ, У ЛУЗІ, ПРИ ДОРОЗІ

Ой, у лузі, при дорозі,
Зацвіла калина..
Виряджала в доріженьку
Мати свого сина.

Виряджала, промовляла:
«Сину мій коханий,
Дивись пильно, щоб не сунувсь
Ворог препоганий.

Щоб не сунув свого рила
Та й через границу,
Пильнуй, сину, Батьківщину,
Як ока зіницю...

Усі братнії народи
Тебе привітають.
Спіши, сину, у дорогу,
Бо тебе чекають».

Ой, у лузі, при дорозі,
Червона калина...
Получила листа мати
Від рідного сина:

«Будь здорова, моя мати,
Від серця вітаю.
Я щасливий і веселий,
Що й тобі бажаю.

Я тут собі, моя мати,
Братів рідних маю,
З ними разом вірнесенько
Сестер захищаю».

Ой, у лузі, при дорозі,
Там стоїть калина...
Виглядає мати в гості
Рідненького сина.

ОЙ, ПІД КАЛИНОЮ

Помірно

Ой, під калиною
Трава зелена,
Там стоїть дівчина
Та й засмучена. } (2)

Ой, ти, дівчинонько,
Та й заручена,
Та через кого ти
Так засмучена? } (2)

«Кохала милого,
Кохала довгий час,
Війна почалася
Та й розлучила нас». } (2)

Ой, під калиною
Трава схилилася,
Молода дівчина
З милим простилася. } (2)

«Вернись, мій соколе,
Будь мужнім у бою,
Героєм жду тебе
Та з перемогою». } (2)

«Прощай, дівчинонько,
Серце коханеє,
Прощайте, кучері,
Личко рум'янеє». } (2)

ОЙ, З-ЗА ГОРИ ЧОРНА ХМАРА

Ой, з-за гори чорна хмара, (2)
Десь далеко моя пара.

Десь поїхав він по світу, (2)
Не шле листа, ні привіту.

Ой, чи, може, його вбили, (2)
У могилі десь зарили?

Ой, чи, може, за горами (2)
Десь він б'ється з ворогами?

Ой, ти, милий соловейку, (2)
Прилинь рано-пораненьку

Та й побачиш, як я плачу. (2)
Світа білого не бачу.

На Україні світ не білий — (2)
Почорнілий, закурілий,

Копитами шляхи збиті, (2)
Снарядами села зриті.

Ой, пошлю я голубонька (2)
На далеку сторононьку.

Хай він милому розкаже (2)
Про життя гірше наше.

Бийся ж, милий, із ордою (2)
Робітничою рукою.

Бийся ж, милий, не втомляйся, (2)
З перемогою вертайся.

ОЙ, ІШЛИ ГЕРОЇ

Ой, ішли герої
Та через поля,
Усі закричали: (2)
«Ура, ура, ура!»

Ой, там старий батько
Окопи копав,
Він здалека бачив, (2)
Що боєць упав.

Він собі не вірив
І своїм очам, —
Підійшов він ближче (2)
І сина пізнав.

«Чи ти, сину, ранен,
Чи вбитий лежиш?
Я твій старий батько, (2)
Чому ти мовчиш?»

«Я, тату, не вбитий,
Ранений лежу,
Своїй Батьківщині (2)
Я ще послужу.

Я, тату, не вбитий,
Не умру від ран,
Буду, тату, жити (2)
Серед партизан.

Там у чорнім лісі
Будемо ми жить,
Ми фашистів-гадів (2)
Будем, тату, бить!»

КУДИ ЇДЕШ, ОРЛЕ

(Прощальна партизанська)

«Куди їдеш, орле, куди виїжджаєш,
На кого ж ти милу, да гей, свою
покидаєш?» (2)

«Покидаю тебе ще й рідну матусю,
Сам іду в дорогу — скоро не вернуся». (2)

«Де зупиниш коня свого вороного,
Звідки виглядатиму, гей, миленького
свого?» (2)

«Зупинюся в полі, а може й у лузі.
Будь здорова, мила, да гей, бо чекають
друзі». (2)

«А хто ж тобі, милий, рану перев'яже?
Чує моє серденько, гей, ти в бою
поляжеш» (2)

«Дала мати зілля, що загоїть рани.
Нас не вразиш кулею, гей, бо ми
партизани». (2)

КОЛО РІЧКИ, КОЛО БРОДУ

Коло річки, коло броду
Набирали дівки воду,
набирали.

Там у гаю під горою
Побачили в однострою
молодців.

Побачили й заплакали,
Бо своїх вони пізнали
вояків.

Гей, ви, братці, ви, молодці,
Може дати вам водиці
студеної?

Ковпаківці відповіли:
«Здрастуй, дівки, українки
ви хороші!»

Й пробіралися все далше —
На вороже плем'я враже,
на фашистів.

А позаду йшла підвода
Й зупинилась коло броду
напувати,

Своїх коней напувати.

«Що, дівчата, в вас чувати,
ви скажіте!»

«В нас нового то є багато —
З радості не мож сказати,
підождіте».

СТОЯВ ДУБ ЗЕЛЕНИЙ

Стояв дуб зелений,
Вітер повівав.
Ой, там молоденький
Партизан вмирав. } (2)

Біля нього мати,
Як пташечка, в'ється:
«Любий мій синочок,
Що тобі здається?» } (2)

Коло тебе ж мати,
Як голубка, плаче,
День і ніч воркує,
І ніхто не баче... } (2)

Чого ж тебе, сину,
Так рано убили,

Прокляті фашисти
З світом розлучили? } (2)

Болить моє серце
По тобі, синочок,
Розлучили німці
Нас, мій голубочок». } (2)

СИДЖУ ТА Й ДУМАЮ

Помірно

Сиджу та й думаю, сиджу та й думаю:
Коли ж я вернуся, коли ж я вернуся
До рідного краю? } (2)

До рідного батька, до рідної неньки,
До рідної неньки, до рідної неньки,
До рідної рідні? } (2)

До рідної рідні, до рідної рідні,
Що я так далеко, що я так далеко
В чужій стороні? } (2)

В чужій стороні тяжко працювати,
Навіть нема часу, навіть нема часу
Листа написати. } (2)

Листа написала, сіла, заплакала:
Ой, що ж там думає, ой, що ж там гадає } (2)
Моя рідна мати?

Чи вона думає, що я ще є жива,
Чи вона думає, чи вона гадає,
Що я вже померла? } (2)

В неділю раненько стану на порозі.
А із Німеччини та й на Україну
Видно три дорозі: } (2)

Одна доріженька — я нею їхала,
Друга доріженька, друга доріженька,
Де я проходила. } (2)

Друга доріженька, де я проходила,
Третя доріженька, третя доріженька,
Де я простояла. } (2)

Третя доріженька, де я простояла, —
Там моя матінка, там моя рідная
За мною вмівала. } (2)

Не плач же, матінко, не плач, не журися,
Буду я живая, буду я щаслива —
Додому вернуся. } (2)

Додому вернуся, буду говорити,
Як у ворога людям радянським
Було тяжко жити. } (2)

А ВСЕ ГОРИ ТА ДОЛИНИ

Повільно

А все гори та долини —
Ніде води напиться.
Ніде води напиться,
Стали люди журитися.
Стали люди журитися,
Став гестапо «вербувати».
Став гестапо «вербувати»,
На каторгу заганяти.
На каторгу заганяти,
Як скотину, таврувати.
Як скотину, таврувати,
Скотським пійлом напувати.
Бодай же, фашисте клятий,
Тобі сонця не видати.
Тобі сонця не видати,
Своїх дітей не чувати,
Своїх дітей не чувати!
Бодай гори да долини
Всім вам стали за могили!

Війте, вітри, з України,
Несіть вісті з Батьківщини,
Несіть вісті з Батьківщини!
Віє вітер з України,
Аж гуде у полі.
Іде військо червоне
Виручать з неволі,
Виручать з неволі.

ОЙ, НА ГОРІ ОГОНЬ ГОРИТЬ

Помірно

Ой, на горі огонь горить,
Під горою кура курить,
А в куряві зоря зорить,
Червона зоря.

Вийшла в поле мати сива
Виглядати з бою сина,
Чорнобривого Максима,
Ще й богатиря.

Ідуть хлопці браві, дужі,
При музиці, при оружжі,
Ситі коні на попрузі
Гризуть удила.

Всі, як дуби у діброві,
Кучеряві та здорові,
І, як рідний, чорноброві,
Всі богатирі.

Вийшла в поле, тільки стала, —
Пролетіли, просвистали,
Стару неньку привітали
На краю села.

Може, й син її промчався,
Може, з нею пострічався,
Поклонився, привітався
В полум'ї зорі.

Ой, світи ти, ясна зоре,
То на поле, то на море,
То на ті високі гори,
Де мій син гуля.

Там, де б'ється з ворогами,
Як поранять, будь сестрою,
Будь сестрою серед бою,
Зоренько моя.

ОЙ, ВИСОКІ ЯВОРОНЬКИ

Помірно

Ой, високі явороньки,
Вам далеко видно.
Ой, скажіте, чи далеко
Наше військо рідне.

} (2)

Ви, високі явороньки,
Стійте на сторожі,
Щоб не збили наші ниви
Полчища ворожі.

} (2)

А я піду в партизани,
Щоб фашистів бити.
Треба щастя і свободу
Свою боронити.

} (2)

Ой, високі явороньки,
Як дістану рану, —
Приласкайте гілочками
Ви мою кохану. } (2)

Ой, високі явороньки,
Може, не вернуса...
Ой, сушіте дрібні сльози
Ви моїй матусі. } (2)

Гей, високі явороньки,
Я вернуса скоро,
Бо вже котяться фашисти
Аж за Чорне море. } (2)

ЛЕТІЛИ ОРЛЯТА

Помірно

Летіли орлята
 З далекого краю,
 Стали воду пити (2)
 На тихім Дунаю.

А як вони пили —
 Крильця намочили...
 Трембіта лунає, (2)
 З боку син вертає.

Вийшла стара мати,
 Стала коло хати, —
 Виглядає сина (2)
 Із війни додому.

«Вернися, синочку,
 Сідай на лавочку,
 Дай я тобі змию (2)
 Твою головочку».

«Не змиєш, матусю,
Я тепер в загоні,
Буду захищати (2)
Радянські кордони».

БІЛЯ ВІКНА МОГО ЗАЦВІЛА КАЛИНА

Біля вікна мого
Зацвіла калина.
Не бачу милого
Вже четверту зиму. } (2)

Десь його не видно,
Десь його не чути.
Казав неодмінно
Після війни бути. } (2)

Коли пташки встануть,
Піду у садочок,
Може, я почую
Милий голосочок. } (2)

Всі пташки співають,
Зоря догоряє,
Від мого милого
Голосу немає. } (2)

Він того не знає,
Як я тут сумую,
Десь там за Дунаєм (2)
З ворогом воює.

Піду у лісочок,
Вирву там листочок
Та й пошлю із дому }
Вісточку милому. } (2)

ОЙ, У ПОЛІ ТОПОЛЕНЬКУ...

Помірно

Ой, у полі тополеньку
Вітер колихає,
А під нею стоїть мати,
Сина виглядає.

} (2)

Дожидала мати сина
Із фронту додому,
Бо прийшов кінець фашисту,
Ворогові злому.

} (2)

Жмурить очі стара мати,
На шлях поглядає
Та про сина й перемогу
Думає-гадає.

} (2)

Скоро, скоро мій синочок
Додому вернеться,
Нехай слава перемоги } (2)
На весь світ несеться.

Лети, лети, моя думко,
Неси привітання,
Шлють матері синам своїм } (2)
Найкращі бажання.

Ой, весело вітеречок
По полю гуляє,
Син з поїзда до матері } (2)
Полею поспішає.

І зустрівшись, мати з сином
Радісно вітались,
А тополя з вітерочком } (2)
Тихенько шептались.

В ЛУЗІ НА КАЛИНУ...

В лузі на калину
 Плететься ожина,
 Плаче за миленьким
 Молода дівчина.
 Плаче вона, плаче,
 Слізоньки втирає,
 «Чи вернеться милий?» —
 Доленьки питає.
 «Не вернеться милий», —
 Доля відгукнула,
 Бо вразила в серце
 Та гострая куля.
 Бо вразила в серце
 Та фашистська куля.
 Сіла дівчинонька
 Й тяженько зітхнула.
 Защеміло серце,
 Як тебе зачула,
 Одягла військове —

Та й на фронт майнула.
Зайняла в машині
Миленького місце,
За волю Вітчизни
Громила фашистів.
І в боях дівчина
Про сльози забулась,
А війна скінчилась —
З орденом вернулась.

НЕ ЗАБУВАЙ СИНІ ГОРИ

Стримано

Не забувай сині гори,
Зелені Карпати,
Де кров свою проливали
За нас руські брати.

Ой, дана, ой, дана,
За нас руські брати. } (2)

Де кров свою проливали
Руські й українці,
Та щоб вільно проживали
Брати-верховинці.

Ой, дана, ой, дана,
Брати-верховинці. } (2)

Будуть жити наші діти,
Будуть виростати,
Буде щастя в нашім краї
Ще більш розквітати!

Ой, дана, ой, дана,
Ще більш розквітати! } (2)

Ой, будемо споминати
Від роду до роду
Братів рідних, що полягли
За нашу свободу.

Ой, дана, ой, дана,
За нашу свободу. } (2)

ПОНАД СТАВОМ СТЕЖЕЧКА

Швиденько

Понад ставом стежечка

Прямо у село.

Їхали козаки —

Було весело!

} (2)

Поперед на конику

Їхав командир,

Ой же такий гарний,

Славний богатир.

} (2)

А на вулиці дівчата,

Як маки, цвітуть,

А вже наші гарні хлопці

Та й додому йдуть.

} (2)

Відчиняй же, мати, двері,

Зустрічай синів,

Що служили чесно й добре,

Били ворогів.

} (2)

ОЙ, НА ДУБІ ЛИСТ ШИРОКИЙ

Один

Ой на ду-бі лист ши-ро-кий, а гіл-ля не
 гне-ть-ся. Жда-ла ми-ло-го п'ять ро-ків
 ві-ри-ла-вер-не-ть-ся, Жда-ла ми-ло-го
 п'ять ро-ків ві-ри-ла-вер-не-ть-ся.

Ой, на дубі лист широкий,
 А гілля не гнеться.
 Ждала милого п'ять років:
 Вірила — вернеться.

} (2)

А сьогодні на світанку,
 Як сходило сонце,
 Я зібрала свою ланку
 В себе під віконцем.

} (2)

Тільки вийшли ми у поле,
 Широке, зелене,
 Ой, щаслива моя доле, —
 Йде милий до мене.

} (2)

З-під пілотки чуб русявий,
Зірка на пілотці,
А на грудях орден Слави } (2)
Променіє в сонці.

Я до нього, мов на крилах,
Степ іскрить росюю...
Кого ждала і любила — } (2)
Той тепер зі мною.

ЗА РІЧКОЮ, ПОПІД ГАЄМ

Помірно

За річкою, попід гаєм,
Гей, там трактор землю крає,
А трактора милий водить
Та ще й пісеньку заводить.

Його пісня веселенька,
Припадає до серденька.
А я з річки воду брала,
Тракториста вподобала.

Та як його не любити,
Коли вміє він водити
І трактора, і комбайна,
Ще й танцює дуже файно.

Він веселий і вродливий,
І завжди трудолюбивий,
До схід сонця вийде в поле
І не зна біди ніколи.

ОЙ, ЗАГРАЙТЕ, МУЗИКИ

Швиденько

Ой, заграйте, музики,
В мене нові черевики.
Починайте скоріш гратъ, } (2)
Бо хочеться танцювать.

Ой, дай, не мішай
Вільно погуляти.
Лихо-горе притопчу, } (2)
Щоб його не знати.

Ой, заграйте, музики,
Піддайте охоти,
Як поб'ються черевики, } (2)
Надіну чоботи.

Нехай знають вороги,
Як Івга гуляє,
Та не тільки черевики, } (2)
А й чоботи має.

Ой, ще маю нові туфлі,
Все собі справляю.
Я нікого не боюся,
Сама заробляю. } (2)

Ой, гоп, чобітки,
Піддайте охоти,
Погуляєм досхочу,
Підем до роботи. } (2)

ПОНАД ГОРИ ЛИНЕ ШУМ

Понад гори лине шум,
Тихо на долині,
Співа пісню лісоруб —
Весело дівчині.

«Нарубаєм лісу много,
Спустимо на річку,
Та ми скоро виконаєм
Нову п'ятирічку».

«Ой, співаю, веселюся,
Карпатів дівчина,
Знаю — в щасті воскресає
Радянська Вкраїна.

Як же мені не співати,
Коли голос маю,
Та як мені не робити,
Коли силу маю!»

ЗАКУВАЛА ЗОЗУЛЕНЬКА

Закувала зозуленька
Літньої неділі.
Тепер, мамко, оженюся,
Коли я в артілі.

Та я тепер оженюся,
Хлопець молоденький,
Бо ніхто мені не скаже,
Що я худобненький.

Я вже живу в колективі,
На чистій дорозі,
Не трясуся від куркуля,
Як пес на морозі.

Я вже тепер не трясуся,
Ой, живу щасливо.
Разом ти нас виховуєш,
Колгоспная ниво.

Та чому мні не любити
Колгоспну дівочку,
Упере мні на неділю
Біленьку сорочку.

Вишивала сорочину
Та ще й хустиночку,
Та й сказала: «Не забувай
Свою коханочку!»

Та я тебе не забуду,
Миленька, ніколи.
Разом сієм, разом жнемо
На колгоспнім полі.

СПІВАНОЧКИ МОЇ

Співаночки мої
Весело співаю,
Гей, як добре жити (2)
В Радянському краю.

Звила я віночок
З волошок і жита;
Мене хлопці люблять, (2)
Бо я працюю.

Як би мене, мамко,
Хлопці не любили,
Коли мою ланку, (2)
В газеті хвалили?

Як би мене, мамко,
В газету не клали, —
Всі дівчата в ланці (2)
Слово додержали?

На поїзд московський
В Чопі ми сідали:

Нашу кукурудзу (2)
На виставку взяли.

Будемо і далі
Так ми працювати,
Бо в Москві щороку (2)
Хочемо бувати.

Співаночки мої
Весело співаю,
Гей, як добре жити (2)
В Радянському краю.

ОЙ, ВИСОКА ПОЛОНИНА

Пожвавлено

Ой, висока полонина,
А попід ню гаї.
Не мож, рибко, розказати
Свої тверді жалі. } (2)

Ой, білий файний любку,
Жалі не пригадуй,
Ліпше моє бідне серце,
Від жалів розв'язуй! } (2)

Бо у мене, файний любку,
Жалі не маленькі.
Я з тобою не стрічався
Вже три неділеньки. } (2)

Коли мене твої ручки,
Любку, обіймають,
То вже моє бідне серце
Жалі залишають. } (2)

Твоїй душі легше стає
Та й мені легенько,
Коли тебе пообіймаю,
Ти, моє серденько. } (2)

ЛІРИЧНА ДІВОЧА

Повільно

Музична партитура для пісні «ЛІРИЧНА ДІВОЧА». Темп «Повільно». Ключовий знак: один бемоль (F). Метр: 2/4. Партитура складається з двох систем. Перша система містить перші три рядки нот з текстом: «Тебе я стріла по весні в саду зе-». Друга система містить наступні два рядки нот з текстом: «ленім над рікою, і поса-», «дила я квіт- ки на па-м'ять зу-стрічі з то-» та третій рядок нот з текстом: «бою, і поса- -бою».

Тебе я стріла по весні
В саду зеленім над рікою,
І посадила я квітки
На пам'ять зустрічі з тобою. } (2)

Згадаю небо голубе,
Як повертаюсь я з роботи,
І, виглядаючи тебе,
Виходжу часто за ворота. } (2)

В саду, де ти зі мною йшов,
Нарву я квітів над рікою.
О, неспокійлива любов, }
Я не знайду в тобі спокою. } (2)

Ой, ти рости, моя коса,
Коса ти русая, дівоча,
Ой, розквітай, моя краса, }
Дівоче серце щастя хоче. } (2)

ПОДРУГИ-ДІВЧАТА

Подруги-дівчата,
Просим всіх до хати,
Будем нашій Галі
Гілечко звивати.

Гілечко звивати,
Барвінком квітчати
Та свою щасливу
Долю величати.

«Що ми твоє гільце
Уберем стрічками,
Уберем стрічками,
Всипем зірочками.

Що ми твоє гільце
Уберем на диво,
Щоб подружжя ваше
Вік жило щасливо.

Та щоб нареченим
Світлий шлях прослався,
Щоб, як рясне гільце,
Рід наш розростався».

СТЕЛИСЯ, ДОРІЖКО

Урочисто

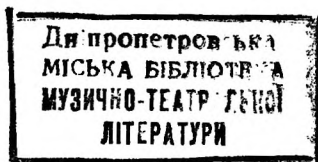
Стелися, доріжко, до щастя стелися; два
дружні і серця в єдине злилися. Ми
квіти розсиплем до ріжкою тою. І
дуть заручитись за коханих двоє, і коханих двоє.

Стелися, доріжко,
До щастя стелися;
Два дружні серця
В єдине злилися.
Ми квіти розсиплем
Доріжкою тою.
Ідуть заручитись
Закоханих двоє. } (2)

В наряді святковім
Міста наші й села.
В житті нам доріжка
Легка та весела.

Як сонечко світла,
Щаслива та мила,
Бо влада Радянська } (2)
Її проложила.

6597

Примітки

РОЗДІЛ I

ЛІРИЧНІ ПІСНІ ДОРАДЯНСЬКОГО ПЕРІОДУ

РОДИННО-ПОБУТОВІ ПІСНІ

Пісні найдавнішого походження

Ой, весна, весна. Українські народні пісні, упор. І Белза, Українське державне видавництво, К., 1946, стор. 181.

А вже весна. Українські народні пісні, кн. II, вид-во «Мистецтво», К., 1954, стор. 279.

Крокове колесо. К. Квітка, Народні мелодії з голосу Лесі Українки, ч. I, К., 1917, стор. 36.

Вербовая дощечка. Українські народні пісні, кн. II, «Мистецтво», 1954, стор. 286.

Вийди, вийди, Іванку. Там же, стор. 288.

Ой, не рости, кропе. Українські народні пісні, Українське державне видавництво, К., 1946, стор. 152.

А в тому саду. Я. Степовий, Українські народні пісні, десяток перший, К., 1921, стор. 3.

Бідна моя головонько. К. Квітка, Народні мелодії з голосу Лесі Українки, ч. I, 1917, стор. 30.

Попід терном стежечка. Українська народна пісня, вид. 2, Держлігвидав, К., 1936, стор. 467.

На бережку у ставка. Українські народні пісні, кн. II, «Мистецтво», 1954, стор. 145.

Поза селом. Е. Линева, Опыт записи фонографом украинских народных песен, М., 1905, стор. 28.

Та мала нічка петрівочка. Там же, 253.

Чорнушко-душко. Українські народні пісні, кн. II, «Мистецтво», 1954, стор. 326—327.

Не стій, вербо. Українські народні пісні, «Мистецтво», К., 1951, стор. 185.

Хвалилася береза. Українська народна пісня, вид. 2, 1936, стор. 200.

Ой, черчику та горобчику. Українські народні пісні, кн. II, «Мистецтво», 1954, стор. 298.

Ой, літає чорна галочка. Українські народні пісні, кн. II, «Мистецтво», 1954, стор. 254.

За городом та овес рясний. Г. Т. Т а н ц ю р а, Весілля в селі Зятківцях. З рукописних фондів Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії, стор. 71.

Світи, місяцю. К. К ві т к а, Народні мелодії з голосу Лесі Українки, 1917, стор. 76.

Летять галочки у три рядочки. Українські народні пісні, кн. II, «Мистецтво», 1954, стор. 248.

Коло мої хати зацвіли блавати. Українські народні пісні, кн. II, «Мистецтво», 1954, стор. 247.

Ой, ходила та Маруся. А. К о н о щ е н к о, Українські пісні з нотами, Одеса, 1902, стор. 133.

А я в батька росла. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 436.

Не топила, не варила. Українські народні пісні, Українське державне видавництво, К., 1946, стор. 159.

Що в новому та колодязі. Українські народні пісні, кн. II, «Мистецтво», 1954, стор. 245.

Пісні про кохання

Ой, ти, дівчино... М. Л и с е н к о, Збірник українських пісень, вип. 7, К., 1896, стор. 20.

Коло гаю походжаю. К. К ві т к а, Народні мелодії з голосу Лесі Українки, 1917, стор. 189.

Чогось мені чудно. П. Д е м у ц ь к и й, Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 60.

Ой, знати, знати... Українські народні пісні, кн. II, «Мистецтво», 1954, стор. 102.

Пливе щука з Кременчука. М. Л и с е н к о, Збірник українських пісень, вип. 5, стор. 43.

Ой, чую я через люди. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 406.

Ой, вийся, хмелю. Б. Л я т о ш и н с ь к и й, Українські народні пісні, Українське державне видавництво, 1944, стор. 6.

Скажи, скажи, серце, правду. А. Н. М а р к е в и ч, Малороссийские песни, Петербург, 1857, стор. 31.

- Світи, місяцю. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 388.
- Зелений дубочок. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 340—341.
- Коло млина, коло броду. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 159.
- Якби мені не тиночки. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 223.
- Ой, летіла горлиця. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 160.
- Чогось мені нелегко. П. Д е м у ц ь к и й, Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 68.
- Ой, у полі три доріжки різно. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 196.
- Ой, там, за Дунаєм. Українські народні пісні, Українське державне видавництво, 1946, стор. 124.
- Жалі мої, жалі. М. Л и с е н к о, Збірник українських пісень, вип. 4, стор. 71.
- Сонце низенько, вечір близенько. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 157—158.
- Ой, гиля, гиля, гусоньки, на став. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 397.
- Ішов козак потайком. Українські народні пісні, кн. II, «Мистецтво», 1954, стор. 135.
- Ой, за гаєм, гаєм. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 240.
- Спать мені не хочеться. Українські народні пісні, т. II, «Мистецтво», 1954, стор. 124—125.
- Жито, мамцю. Українські народні пісні, Українське державне видавництво, 1946, стор. 165.
- Дівчино мся, чарівниченько. А. К о н о щ е н к о, Українські пісні з нотами, 1902, стор. 104.
- Надбраніч усім на ніч. М. Л е о н т о в и ч, Українські народні пісні, «Мистецтво», К., 1952, стор. 150.
- Ой, ти, місяцю-зоре. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 228.
- Закувала зозуленька. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», стор. 401.
- Та, ой, сон, мати. Українські народні пісні, кн. II, «Мистецтво», 1954, стор. 25.
- Та й за тучами громовими. М. Л и с е н к о, Збірник українських пісень, вип. 3, стор. 39.

Ой, вишенько, черешенько. М. Га й да й, Зразки народної поліфонії, вип. 2, ДВУ, 1929, стор. 19.

Темна нічка, невидна. П. Де му ц ь к и й, Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 58.

Купи мені, моя мати. П. Де му ц ь к и й, Народні українські пісні в Київщині, 1905, К., стор. 90.

Ой, у полі нивка. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 236

Ой, піду я в сад гулять. Та м же, стор. 180.

Ой, не ходи, розкудрявче. П. Де му ц ь к и й, Українські народні пісні, «Мистецтво», 1944, стор. 16—20.

Ой, маю я чорні брови. Українські народні пісні, Українське державне видавництво, 1944, стор. 16—20.

Дощик, дощик. М. Ли сен ко, Збірник українських пісень, вип. 1, стор. 67.

Зеленая ліщинонько. Та м же, стор. 53.

Над моєю хатиною. А. Ко но щ ен ко, Українські пісні з нотами, друга сотня, Одеса, 1902, стор. 13.

Ой, у полі вітер віє. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 257.

Ой, вийду я на могилу. П. Де му ц ь к и й, Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 53—54.

Ой, коню мій, коню. М. Ле он то в и ч, Українські народні пісні, «Мистецтво», 1952, стор. 154.

Виряджала мати сина. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 391.

У сусіда хата біла. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 161—162.

По той бік гора, по сей бік гора. Українська народна пісня, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 263.

Половина саду цвіте. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 316.

Ой, чиї ж то сірі воли. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 379.

Ой, там, на горі, дивний див. П. Де му ц ь к и й, Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 29—30.

Дівчино-рибчино. Б. Ар сен ь, Український співаник, Одеса, 1904, стор. 84.

Ой, перепеличка. М. Ли сен ко, Збірник українських пісень, вип. 3, стор. 66.

Тече річка бережками. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, К., 1936, стор. 390.

Терен, мати, коло хати. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 224.

Одна гора високая. Там же, стор. 241.

Сіяв козак пшениченьку. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 343.

Ой, у полі при дорозі. Б Л я т о ш и н с ь к и й, Українські народні пісні, Українське державне видавництво, 1944, стор. 48—51.

За городом качки пливуть. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 237—238.

Та вже третій вечір. А. Е д л и ч к а, Сборник малороссийских народных песен, ч. I, М., 1885, стор. 50.

Ой, хмелю ж мій, хмелю. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 227—228.

Приїхали три козаки. Українські народні пісні, Українське державне видавництво, 1946, стор. 157.

Поза лісом зелененьким. Записав М. Стельмах в с. Дяківці, Вінницької області, від Порицької Ніни.

Ой, у полі три криниченьки. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 304.

В чистім полі криниченька. А. Н. М а р к о в и ч, Малороссийские песни, Петербург, 1857, стор. 29.

Ой, гаю мій, гаю. М. Л и с е н к о, Збірник українських пісень, вип. 1, стор. 45.

Гей, у лісі, в лісі. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 174.

Ой, місяцю, місяченьку. Д. К а м е н е ц ь к и й, Українські пісні з голосом, Петербург, 1861, десяток перший, стор. 25.

Чи ти, милий, пилом припав. А. К о н о щ е н к о, Українські пісні з нотами, 1902, стор. 110.

Наступає чорна хмара. М. Л е о н т о в и ч, Українські народні пісні, «Мистецтво», 1952, стор. 117.

Зеленая та ліщинонька. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 234.

Червона калінонька. Українські народні пісні, 1946, стор. 172.

Ішов козак без ліс. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 175—176.

Туман, туман по долині. М. Лисенко, Збірник українських пісень, вип. 2, стор. 63.

Світи, світи, місяцю. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 328.

Розпрягайте, хлопці, коні. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 218.

Ой, одбила щука-риба. П. Демущький, Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 63.

Летить галка через балку. П. Демущький, Українські народні пісні, «Мистецтво», 1954, стор. 33.

Птичка невеличка по полю літає. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 265.

Ой, на горі пшениченька. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 353.

Та туман яром. Там же, стор. 386.

Чорні очі, пора спати. Я. Степовий, Українські народні пісні, десяток 4, 1921, стор. 44.

Зайшло сонце за лісок. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 354.

Ой, не світи, місяченьку. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 223.

Сади мої, сади зелененькі. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 387.

Козак од'їжджав. Українські народні пісні, Українське державне видавництво, 1946, стор. 65.

Ой, сів, поїхав... М. Леонтович, Українські народні пісні, «Мистецтво», 1952, стор. 104.

Зацвіла в лузі лоза. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 250.

Ой, да ви, комарики мої. Українські народні пісні, Українське державне видавництво, 1946, стор. 133.

Калино-малино. М. Леонтович, Українські народні пісні, «Мистецтво», 1952, стор. 97.

Та й вилітала галка. М. Павловський, Український пісенник, К., 1929, стор. 99.

Ой, не хилися ти, березонько. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 280.

Ой, од моря та й до моря. Там же, стор. 299.

В кінці греблі шумлять верби. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 206.

Ой, заржи, заржи. О. С. Баліна, Українські пісні, 1863, стор. 75.

Ой, на гору козак воду носить. Українські народ-

ні пісні, Українське державне видавництво, 1946, стор. 94.

Йдуть корови із діброви. М. Павловський, Український співаник, 1929, стор. 162.

Ой, любив та кохав. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 358.

Чом не гудуть буйні вітри. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1954, стор. 276.

Ох, і повій, повій, буйний вітре. М. Лисенко, Збірник українських пісень, вип. 1, стор. 57.

Летіла зозуля з далекого краю. П. Демуцький, Народні українські пісні в Київщині, 1905, стор. 92.

Червона, ой, та калинонька. Б. Арсень, Український співаник, Одеса, 1904, стор. 17—18.

Ой, вийду я на могилу. Г. М. Концевич, 30 малорусских четырехголосных песен, вып. 4, 1910, стор. 49—50.

Сама собі дівчина здивувалася. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 409.

Ой, ти, зіронько та вечірняя. Б. Арсень, Український співаник, Одеса, 1904, стор. 20.

Ой, гай, мати. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 82.

Котилася ясна зоря з неба. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 182.

Вийду на поле. К. Квітка, Народні мелодії з голосу Лесі Українки, 1917, стор. 166.

Закувала зозуленька на стодолі... Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 235.

Чого ж вода каламугна. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 280.

Ой, на ставу, на ставочку. П. Демуцький, Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 70.

Ой, не цвіти буйним цвітом. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 325.

Ой, у полі билинонька колихається. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 97.

Ох, і закувала сива зозуленька. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 300.

Посаджу гурочки. Там же, стор. 410.

Ой, що тепер я в превеликій горі. Там же, стор. 292—293.

Ой, там, за Дунаєм, крутим бережком. Україн-

ські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 307.

Ой, викопав я криниченьку. М. Лисенко, Збірник українських пісень, вип. 5, стор. 55.

Чого, селезень, скучний, невесел. П. Демущький, Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 39—40.

Пожену я тогар на яр. Там же, стор. 73.

Чи це ж тая криниченька. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 334.

Лугом іду, коня веду. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 220—221.

Тече річка невеличка. Там же, стор. 229—230.

Ой, на горі, на горі. Українські народні пісні, Українське державне видавництво, 1944, стор. 32—36.

На долині дуб, дуб. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 448.

Кохав мене батько. П. Галаган, Южноруські пісні з голосами, 1857, стор. 46.

Шумить, гуде дібровонька. А. Бигдай, Песни кубанских казаков, вып. 2, 1896, стор. 54.

Ой, у полі озеречко. Г. М. Концевич, 25 малорусских трехголосных песен, 1912, стор. 17.

Дрібний дощик іде. П. Демущький, Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 65.

Ой, приїхав мій миленький з поля. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 330.

Болить моя головонька. П. Чубинский, Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край. т. V, СПб., 1874, стор. 211. Мелодія — із зб. «Українські народні пісні», кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 286.

Зашуміла ліщинонька. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 191—192.

Ой, зайди, зайди... Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 297.

Ой, коли б той вечір. П. Демущький, Українські народні пісні, «Мистецтво», 1954, стор. 39.

Ой, і зійди, зійди, тж, зіронько вечірняя. П. Чубинский, Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край, т. V, 1874, стор. 231. Мелодія — із зб. «Українські народні пісні», кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 356.

На городі верба рясна. Українські народні пісні, Українське державне видавництво, 1946, стор. 101.

Ой, там за яром... П Д е м у ц ь к и й, Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 64.

Не співайте півниченьки. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 315.

Скрипливі ворітечка. Записав М. Стельмах в селі Дяківцях, Вінницької обл., від Стельмах Ганни.

Гаю, гаю, зелен розмаю. Українські народні пісні. «Мистецтво», 1951, стор. 181.

Ой, ги, місяцю ясний. А. Конощенко, Українські пісні з нотами, Одеса, 1902, стор. 81.

Ой, зійди, зійди, ясен місяцю. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 357.

Ой, не шуми, луже, зелений байраче. М. Лисенко, Збірник українських пісень, вип. 1, 1868, стор. 69.

Ой, вийду я на могилу. Б. Лятошинський, Українські народні пісні, Українське державне видавництво, 1944, стор. 70—73.

Тихо, тихо Дунай воду несе. М. Лисенко, Збірник українських пісень, вип. 3, стор. 52.

Ой, з-за гори, ой, да з-за лиману. П. Демущький, Українські народні пісні, «Мистецтво», 1954, стор. 32.

Ой, і зрада карі очі, зрада. М. Лисенко, Збірник українських пісень, вип. 1, стор. 41.

Темна нічка, темная. Українські народні пісні, кн. II, «Мистецтво», 1954, стор. 77.

Чорноморець, моя мати, чорноморець. Українські народні пісні, Українське державне видавництво, 1946, стор. 168.

Ой, у полі. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 370—371.

Де ж ми будем ночувати. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 350—351.

Іхали козаки із Дону додому. Українські народні пісні, кн. II, «Мистецтво», 1954, стор. 53.

Ой, у полі жито. К. Квітка, Народні мелодії з голосу Л. Українки, ч. I, 1917, стор. 99.

Ой, не ходи, Грицю. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 374.

Ой, да світи, місяць. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 369.

За річкою, за Дунаєм. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 233.

Родинні пісні

Ой, пряду, пряду. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 291.

Ой, гай, мати, гай. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 404.

Гиля, гиля, сірі гуси. О. Гулак-Артемовський, Народні пісні з голосом, К., 1868, стор. 29.

Ой, ти, дубе кучерявий. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 312.

Ой, журилася матінка мною. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 455.

Посію я мак над водою. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 409.

Чи я в лузі не калина була. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 204.

Ой, глибокий колодязю, золотії ключі. М. Лисенко, Збірник українських пісень, вид. 1, 1868, стор. 37.

Головонько моя бідная. Украинские песни, 1863, стор. 53.

Ой, піду я попід лугом. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 299.

Головочка ж моя бідна. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 215.

Ой, по горах, по долинах. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 214.

Болить моя головонька. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 231.

Ой, піду я в ліс по дрова. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 420.

Ой, з-за гори... Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 439.

Іще сонце не заходило. А. Едличка, Собрание малороссийских народных песен, 1861, стор. 58.

Ой, горе, горе, що чужая країна. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 219.

Ой, у лузі при долині. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 224.

Ой, прибудь, прибудь... М. Лисенко, Збірник українських пісень, вип. 5, стор. 59.

Ой, на горі василечки сходять. Українські народні пісні, кн. II, «Мистецтво», 1954, стор. 10.

Та й не жалко мені. Українські народні пісні, Українське державне видавництво, 1946, стор. 154.

Налетіли журавлі. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 181.

Мала мати одну дочку. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 235.

Ой, зацвіла рожа край вікна. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 236.

Ой, зацвіла червона калина. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 240.

Ой, є в мене три жури. М. Лисенко, Збірник українських пісень, вип. 7, стор. 10.

Ой, вербо, вербо. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 212.

Ой, бре море, бре. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 210.

Не співайте, півні. М. Лисенко, Збірник українських пісень, вип. 3, стор. 35.

У неділю рано... А. Хведорович, Збірник українських пісень з нотами, Одеса, 1896, стор. 89—91.

Брала дівка воду. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 188.

Ой, давно, давно. М. Лисенко, Збірник українських пісень, вип. 5, стор. 23.

Пожену я лебеді... А. Конощенко, Українські пісні з нотами, Одеса, 1902, стор. 58.

Ой, мій батько гіркий. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 190.

Ой, налетіли голуби. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 176.

Ой, попливи, вутко. М. Лисенко, Збірник українських пісень, вип. 1, стор. 39.

Ой, сяду я обідати. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 443.

Ой, полети, зозуленько. Українські народні пісні, Українське державне видавництво, 1946, стор. 140.

Закувала зозуленька, закувала. М. Лисенко, Збірник українських пісень, вип. 7, стор. 34.

Ой, у лузі, в лузі зелена трава. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 424.

Як приїхав братик. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 95.

Ой, роду мій, ой, роду мій... А. Конощенко, Українські пісні, Одеса, 1900, стор. 51.

Ой, виорю нивку широку. Записано від Я. Зуїка, 1922 р. З фондів Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР.

Ой, устану раненько. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 287.

Ой, із-за гори та буйний вітер віє. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 246.

А все гори зелененькі. Я. Степовий, Українські народні пісні, десяток перший, К., 1921, стор. 6.

Усі гори зеленіють. Записано в с. Літки, Броварського р-ну, Київської області, від І. Л. Крошки. Записав І. Синиця.

Під хатою, під свілицею... А. Конощенко, Українські пісні, Одеса, 1900, стор. 109.

Ой, летіла зозуленька. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 415.

Із-за гори кам'яної. Записав І. Синиця від П. Хомко, с. Корделівка, Калинівського р-ну, на Вінниччині.

Та летів орел через море. А. Бигдай, Песни кубанских казаков, вып. 2, 1896, стор. 44.

Між горами а в долині. П. Демущий, Українські народні пісні, 1954, стор. 34.

Ой, вийду я на гору. Українські народні пісні, Українське державне видавництво, 1946, стор. 109.

Та нема гірш нікому. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 173.

СУСПІЛЬНО-ПОБУТОВІ ПІСНІ

Козацькі пісні

Зажурилась Україна. Исторические песни малорусского народа с объяснениями В. Антоновича и М. Драгоманова, т. I, К., 1874, стор. 274; мелодія — із зб. «Українські народні пісні», кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 27.

Гомін, гомін, гомін по діброві. Українські народні думи та історичні пісні, Вид-во АН УРСР, К., 1955, стор. 78; мелодія — із зб. «Українські народні пісні», кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 46.

Ой, у лузі та ще й при березі. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 94.

Ой, а у полі, гей, терен-теренок. Там же, стор. 98.

Ой, да пішов би я... Там же, стор. 84—85.

Засвістали козаченьки. Я. Степовий, Проліски, вип. 3, К., 1921, стор. 17.

Ой, пушу я кониченька в саду. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 92.

Добрий вечір тобі, зелена діброво. Там же, стор. 74.

Смутний вечір. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 40.

Козаченька молодого забили в кайдани. А. Конощенко, Українські пісні з нотами, Одеса, 1902, стор. 108.

Ой, на горі огонь горить. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 112.

Із-за гори сніжок летить. М. Леонтович, Українські народні пісні для хору, «Мистецтво», К., 1952, стор. 9.

Ой, а в городі... Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 108—109.

Ой, з-за гір, з-за гір. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 110.

Шумить, гуде та дібровонька. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 44.

Стоїть явір над водою. Українські народні пісні, Українське державне видавництво, 1946, стор. 74.

Козаченьку, куди йдеш. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 208—209.

Козака несуть. Українські народні пісні, Українське державне видавництво, 1946, стор. 71.

Гей, гук, мати, гук... Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 79.

Ой, полети, галко. Там же, стор. 58.

Там, де Ятрань круто в'ється. Б. Арсень, Український співаник, Одеса, 1904, стор. 46.

Ой, зимо моя, зимо лютая. П. Д е м у ц ь к и й. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 33.

Зелений дубочку. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 81.

Ой, кряче, кряче та чорненький ворон. М. Л и с е н к о, Збірник українських пісень, вип. 5, стор. 31.

Тихий Дунай. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 101.

Кріпацькі пісні

Побратався сокіл з сизокрилим орлом. П Ч у б и н с к и й, Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край, т. V, 1874, стор. 851; мелодія — із зб. «Українські народні пісні», кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 34.

Гей, колись була розкіш-воля. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 103.

У неділю пораненьку. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 128.

Ой, судома, браття, ой, судома. Журн. «Киевская старина», кн. III, 1901, стор. 141—144.

Пожирилося милее браття. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 4.

Ой, не було так нікому. Т а м ж е, стор. 3.

Крутий берег, крутий. Б. Л я т о ш и н с ь к и й, Українські народні пісні, Українське державне видавництво, 1944, стор. 2—6.

Ой, летіла зозуленька, стала говорити. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 140.

Рекрутські та солдатські пісні

Пливе човен. Українська народна пісня, вид. 2, К., 1936, стор. 308.

А все гори, а все гори та долини. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 183.

Та попід гаєм зелененьким. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 188.

Туман яром... А К о н о щ е н к о, Українські пісні з нотами, Одеса, 1902, стор. 62.

Ой, у полі криниченька одна. М. Л и с е н к о, Збірник українських пісень, вип. 3, стор. 60.

Брала дівка льон дрібненький. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 302.

А ще сонце не заходило. П. Демущький, Українські народні пісні, К., 1954, стор. 20.

Ой, горе, горе — не солдатське життя! Українські народні пісні, т. I, «Мистецтво», 1954, стор. 187.

Ой, у полі могила. П. Демущький, Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 26.

Чорна рілля заорана. Українські народні пісні, Українське державне видавництво, К., 1946, стор. 79.

Чумацькі пісні

Ох, і не стелися, хрещатий барвінку. Українська народна пісня, вид. 2, 1936.

Ой, за лужком, за темненьким. П. Демущький, Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 35—36.

Гей, гей! А хто горя не знає. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 143.

Над річкою бережком. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 155.

Ой, чумаче, чумаче. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 48.

Ой, ходив чумак. И. Рудченко, Чумацкие народные песни, 1874, стор. 156.

Ой, горе тій чайці. М. Леонтович, Українські народні пісні, «Мистецтво», 1952, стор. 95.

Іхав чумак із Криму додому. Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 153.

Ой, у полі край дороги. О. С. Балана, Украинские песни, 1863, стор. 77.

Ой, з-за гори вітер віє. П. Демущький, Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 18.

Бурлацькі, строкарські, заробітчанські пісні

Та нема в світі гірш нікому. Українські народні пісні, кн. I, 1954, стор. 181.

Та забіліли сніги. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 114.

Ой, що ж бо то та й за ворон. А. Хведорович,

Збірник українських пісень з нотами, Одеса, 1896, стор. 57—58.

Ой, хто не служив... Українські народні пісні, кн. I, «Мистецтво», 1954, стор. 177.

Вчора була суботонька. М. В. Лисенко, Збірник українських пісень, вип. 7, стор. 38.

Ой, високо, високо. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 101.

Ой, матінко-зірко. Українські народні пісні, т. I, «Мистецтво», 1954, стор. 175.

Брала дівка дьон Там же, стор. 106.

Поза ярм. Українські народні пісні, «Мистецтво», 1951, стор. 118.

Ой, піду я лугом. Українські народні пісні, кн. I, 1954, стор. 466.

Закувала зозуленька. Українська народна пісня, вид. 2, Держлітвидав, 1936, стор. 107.

Ой, чи воля, чи неволя. Там же, стор. 112.

РОЗДІЛ II

РАДЯНСЬКІ ЛІРИЧНІ ПІСНІ

А в городі жито. Цю пісню баладного характеру, в якій широко використано традиційні пісенні елементи, записав у 1936 р. в с. Сушки, Баришівського району, Київської області, А. Лиходій. Надрукована в зб. «Українські народні пісні», «Мистецтво», 1951, стор. 391; «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 37.

Цвіла, цвіла калинонька. Записана у с. Хирівці, Корсунь-Шевченківського району, Житомирської області, в 1928 р. Багато повторних записів свідчить про поширення цієї пісні в народі. Надрукована в зб. «Українські народні пісні», «Мистецтво», 1951, стор. 382.

Чом ти мене, ненько моя. Ця пісня, в якій значною мірою використані традиційні ліричні твори на подібний сюжет, записана в с. Кривуші, Кременчуцького району, Полтавської області, в 1938 р. композитором Г. Майбородою. Надрукована в журн. «Народна творчість», кн. 3, 1939; зб. «Українські народні пісні», «Мистецтво», 1951, стор. 389; «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 35.

Ой, видно село. Надрукована у зб. «Сто пісень для молоді», «Молодь», К., 1946; «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 16.

Гей, ще сонце не вставало. Записав у м. Києві в 1936 р. А. Лиходій. Варіант цієї суспільно-побутової пісні записав композитор О. Стеблянко в 1936 р. Надруковано в зб. «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 18.

Удень я працюю. Записав від дівчат-колгоспниць с. Рогозів, Бориспільського району, Київської області, заслужений діяч мистецтв УРСР, проф. Г. Г. Верьовка. Варіант цієї дуже поширеної родинно-побутової пісні, яка часто виконується на оглядах художньої самодіяльності, записала також в с. Кам'янка, Арцизького району, Одеської області, З. Василенко у 1955 р. Надруковано у зб. «Сто пісень для молоді», «Молодь», 1946; «Українські народні пісні», «Мистецтво», 1951, стор. 421; «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 107.

Комсомолко чорноброва... Записана в колгоспі «Зелений гай», Ново-Троїцького району, Херсонської області, в 1936 р. Надрукована в журн. «Український фольклор», кн. 2, К., 1937; «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 117.

Ой, піду я у лісок. Пісня надрукована в зб. «Українські народні пісні», «Мистецтво», 1951, стор. 456.

Дівчино моя, переяславко. Записана в с. Копачі, Чорнобильського району, Київської області, у 1945 р. заслуженим діячем мистецтв УРСР, проф. Г. Г. Верьовкою. З матеріалів Українського державного народного хору Текст традиційної жартівливої пісні використано майже повністю. Введено лише новий образ тракториста, який змінив характер пісні. Мелодія — один з варіантів поширеної дожовтневої пісні. Надрукована в зб. «Українські народні пісні», «Мистецтво», 1951, стор. 457; «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 110.

Ой, піду я до ставочку. Записано в колгоспі «Зелений гай», Ново-Троїцького району, Херсонської області, в 1936 р. Надруковано в зб. «Українські народні пісні», «Мистецтво», 1951, стор. 431; «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 90.

Удень я працюю бригадиром в полі. Варіант цієї самої пісні із скороченням та окремими змінами становить пісня «Удень я працюю ланковою в полі». Записана в с. Вишнополі, Бабанського району, Київської області, у 1949 р. Наявність варіантів, заміни типових образів (колгоспниця, колгоспниця-бригадир, колгоспниця-ланкова) свідчать про популярність цієї пісні. Пор. «Українські народні пісні», «Мистецтво», 1951, стор. 421 і «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 274. Див. також кн. «Українська народна поетична творчість. Радянський період», «Радянська школа», 1955, стор. 121—122.

Ой, за гаєм, гаєм. Записав в с. Івахнівцях, Черноречевського району, Хмельницької області, у 1950 р. П. Пирогов. Надрукована в зб. «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 112.

Гей, у полі ріллі голі. Пісня відтворює почуття визволеного селянства західних областей УРСР. В ній, як і в багатьох радянських піснях, родинно-побутові картини переплітаються із суспільно-побутовими та важливими історичними подіями. Надрукована в зб. «Українські народні пісні», «Мистецтво», 1951, стор. 508—509.

Хай сталава пісня лине. Надрукована в зб. «Українські народні пісні», 1951, стор. 444—445.

Ой, у полі, ой, у полі. Записана в с. Федорівка, Малинського району, Житомирської області, в 1939 р. При створенні цієї пісні автори, очевидно, використали поширені частушки (строфи перша і друга). Надрукована у зб. «Українські народні пісні», «Мистецтво», 1951, стор. 512; «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 115.

Колихала вдова сина. Записана від колгоспниці-поетеси Фросини Карпенко в с. Хороше, Петропавлівського району, Дніпропетровської області, в 1940 р. Надрукована у зб. «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 75.

Ой, у саду зеленому. Слова і мелодію склала Фросина Карпенко з с. Хороше, Петропавлівського району, Дніпропетровської області, записано в м. Києві в 1940 р. на республіканській нараді народних співців. Надрукована у зб. «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 130.

Ой, у лузі, при дорозі. Записана в с. Тереховому, Бердичівського району, Житомирської області, в 1939 р. Надрукована у зб. «Українські народні пісні», «Мистецтво», 1951, стор. 407; «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 125.

Ой, під калиною. Записав у с. Дністрівка, Кельменецького району, Чернівецької області, в 1945 р. Г. Шевчук. З фондів Чернівецького обласного Будинку народної творчості. Надрукована у зб. «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 162.

Ой, з-за гори чорна хмара. Склала пісню колгоспниця-поетеса Фросина Карпенко з с. Хороше, Петропавлівського району, Дніпропетровської області, в 1942 р., під час фашистської окупації. Надрукована у зб. «Українська народна поезія про Велику Вітчизняну війну», 1953, стор. 68.

Ой, ішли герої. Записана в с. Гунча, Гайсинського району, Вінницької області, в 1950 р. Надрукована у зб. «Українська народна поезія про Велику Вітчизняну війну», 1953, стор. 19; «Українські радянські народні пісні», 1955, стор. 166.

Куди ідеш, орле. Прощальна партизанська пісня років Великої Вітчизняної війни, широко побутувала в Лисянському районі, Київської області. Записана в 1944 р. у м Києві. Надрукована у зб. «Українська народна поезія про Велику Вітчизняну війну», 1953, стор. 128.

Коло річки, коло броду. З фондів Львівського обласного Будинку народної творчості. Надрукована в 1945 р. у зб. «Фольклор Вітчизняної війни» під редакцією Філарета Колесси. Передрукована в зб. «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 172.

Стояв дуб зелений. Записана у м. Києві в 1944 р. від слухачів партійних курсів з с. Королівки, Макаріївського району, Київської області, та з с. Борщагівки, Погребищенського району, Вінницької області. Надрукована у зб. «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 174.

Сиджу та й думаю. Пісня поширена в багатьох варіантах. Записана в 1945 р. у м Києві від робітниці Бучанського району, Київської області. Надрукована

у зб. «Українська народна поезія про Велику Вітчизняну війну», 1953, стор. 87.

А все гори та долини. Записана у 1943 р. на Полтавщині. Пісню склали учасники миргородської капели бандуристів. При її створенні автори широко використали рекрутську пісню. Надрукована у зб. «Українська народна поезія про Велику Вітчизняну війну», 1953, стор. 75.

Ой, на горі огонь горить. Записана в 1946 р. у м. Самгороді, Сквирського району, Київської області. Надрукована в зб. «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 206. (Народний варіант вірша П. Воронька «Ой, на горі село горить» — 1943).

Ой, високі явороньки. Пісня побутувала в кількох близьких між собою варіантах на Київщині і Житомирщині. Записана влітку 1946 р. у м. Києві. Надрукована у зб. «Українська народна поезія про Велику Вітчизняну війну», 1953, стор. 142.

Летіли орлята. Літературна обробка Д. Бобиря, музична обробка П. Батюка. Надрукована у зб. «Українські народні пісні», 1951, стор. 491; «Українська народна поезія про Велику Вітчизняну війну», 1953, стор. 170; «Українські радянські народні пісні», 1955, стор. 205.

Біля вікна мого зацвіла калина. Записав у 1945 р. М. П. Гайдай. Надрукована у зб. «Українські народні пісні», 1951, стор. 473.

Ой, у полі тополеньку... Слова і мелодію склав Ю. М. Балденко з с. Макарів, Макарівського району, Київської області. Надрукована в газ. «Київська правда» від 30 червня 1946 р.; зб. «Українські народні пісні», «Мистецтво», 1951, стор. 489; «Українська народна поезія про Велику Вітчизняну війну», 1953, стор. 489—490.

В лузі на калину. Записана від кобзаря П. Носача в 1950 р. у м. Києві. Надрукована в зб. «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 210.

Не забувай сині гори. Записав у Закарпатській області П. Милославський. Надрукована у зб. «Українські народні пісні», «Мистецтво», 1951, стор. 486; «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 201.

Понад ставом стежечка. Записана в с. Вишнопіль,

Бабанського району, Київської області, в 1949 р. З матеріалів Київської ордена Леніна державної консерваторії ім. П. І. Чайковського. Стиль викладу свідчить про те, що ця пісня могла виникнути значно раніше, зокрема в перші роки Радянської влади. Питання про її виникнення ще залишається, на нашу думку, нез'ясованим. Надрукована у зб. «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 217.

Ой, на дубі лист широкий. Слова А. Пашка, музика Р. Скалецького. Надрукована у зб. «Твори учасників художньої самодіяльності», «Мистецтво», 1952, стор. 123—124.

За річкою, попід гаєм. Надрукована у зб. «Українські народні пісні», 1951, стор. 517; «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 231.

Ой, заграйте, музики. Пісню склав колгоспник Ю. М. Балденко з с. Макарів, Макарівського району, Київської області, в 1945 р. З фондів Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР. Надрукована у зб. «Українські народні пісні», «Мистецтво», 1951, стор. 531; «Українські радянські народні пісні», 1955, стор. 289.

Понад гори лине шум. Записана від учасників самодіяльності м. Ужгорода в Києві у 1949 р. Зразок пісні, складеної з коломийок, які виникли раніше, а потім були об'єднані в один сюжетний твір. На Закарпатті такий творчий процес відомий здавна. Надрукована у зб. «Українські радянські народні пісні», 1955, стор. 263.

Закувала зозуленька. Записана від народного ансамблю с. Задне, Іршавського району, Закарпатської області. Надрукована в зб. «Українські радянські народні пісні», «Мистецтво», 1955, стор. 297.

Співаночки мої. Пісня записана в с. Великий Раковець, Іршавського району, Закарпатської області. З фондів Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР.

Ой, висока полонина. Слова М. М. Панька, музика народна. Записав від самодіяльного ансамблю с. Задне, Іршавського району, Закарпатської області, Л. Б. Соболевський, розшифрувала І. М. Шайкіс.

Лірична дівоча. Слова і мелодія П. Дмитрієва-Кабанова. Надрукована в збірнику його творів «Споєм,

шахтеры!», Сталінське обласне видавництво, 1953, стор. 36.

Подруги-дівчата. З матеріалів Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР. Це третя пісня з циклу «Весільний вінок». Слова А. Пашка, музика М. Чоботарьова. Цикл «Весільний вінок», що складається з 16 пісень, виконується на молодіжних весіллях Полтавської області. Про таке весілля у с. Великий Перевіз Гоголівського району, детально пишеться в газеті «Зоря Полтавщини» від 16 лютого 1952 р.

Стелися, доріжко. Четверта пісня з того ж циклу.

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК

	Тексти	Прим.
А в городі жито	567	660
А вже весна	76	645
А все гори зелененькі	440	656
А все гори, а все гори та долини	509	658
А все гори та долини	608	664
А в тому саду	82	645
А ще сонце не заходило	518	659
А я в батька росла	110	646
 Бідна моя головонько	 83	 645
Біла вікна мого зацвіла калина	616	664
Болить моя головонька (Болить моя голо- вонька від самого чола)	316	652
Болить моя головонька (Болить моя голо- вонька — нічим зав'язати)	380	654
Брала дівка воду	413	655
Брала дівка льон	555	660
Брала дівка льон дрібненький	516	659
 Вербовая дощечка	 78	 645
Вийди, вийди, Іванку	79	645
Вийду на поле	277	651
Виряджала мати сина	179	648
В кінці греблі шумлять верби	256	650
В лузі на калину...	620	664
В чистім полі криниченька	213	649
Вчора була суботонька	549	660
 Гаю, гаю, зелен розмаю	 334	 653
Гей, гей! А хто горя не знає	527	659
Гей, гук, мати, гук...	486	657
Гей, колись була розкіш-воля	498	658

Гей, у лісі, в лісі	215	649
Гей, у полі ріллі голі	586	662
Гей, ще сонце не вставало	574	661
Гиля, гиля, сірі гуси	365	654
Головонько моя бідная	373	654
Головочко ж моя бідна	376	654
Гомін, гомін, гомін по діброві	459	656
Де ж ми будем ночувати	352	653
Дівчино моя, переяславко	580	661
Дівчино моя, чарівниченко	148	647
Дівчино-рибчино	191	648
Добрий вечір тобі, зелена діброво	470	657
Дрібний дощик іде	314	652
Дощик, дощик	168	648
Жалі мої, жалі	137	647
Жито, мамцю	147	647
За городом качки пливуть	203	649
За городом та овес рясний	101	646
Зажирилась Україна	457	656
Зайшло сонце за лісок	240	650
Закувала зозуленька (Закувала зозуленька, вище саду летючи)	153	647
Закувала зозуленька (Закувала зозуленька, кує вона, кує...)	560	660
Закувала зозуленька (Закувала зозуленька літньої неділі)	631	665
Закувала зозуленька, закувала	427	656
Закувала зозуленька на стодолі...	278	651
За річкою, за Дунаєм	360	654
За річкою, попід гаєм	627	665
Засвистали козаченьки	466	657
Зацвіла в лузі лоза	247	650
Зашуміла ліщинонька	319	652
Зеленая ліщинонько	170	648
Зеленая та ліщинонька	220	649
Зелений дубочок	126	647
Зелений дубочку	492	658
Із-за гори кам'яної	446	656
Із-за гори сніжок летить	475	657

Ішов козак без ліс	222	649
Ішов козак потайком	142	647
Іще сонце не заходило	385	654
Іхав чумак із Криму додому	535	659
Іхали козаки із Дону додому	354	653
Йдуть корови із діброви	260	651
Калино-малино	251	650
Козак од'їжджає	244	650
Козака несуть	485	657
Козаченька молодого забили в кайдани	473	657
Козаченьку, куди йдеш	483	657
Колихала вдова сина	590	662
Коло гаю походжаю	115	646
Коло млина, коло броду	129	647
Коло мої хати зацвіли блавати	106	646
Коло річки, коло броду	602	663
Комсомолко чорноброва...	578	661
Котилася ясна зоря з неба	275	651
Кохав мене батько	309	652
Кроковеє колесо	77	645
Крутий берег, крутий	506	658
Куди йдеш, орле	601	663
Купи мені, моя мати	161	648
Летіла возуля з далекого краю	267	651
Летіли орлята	614	664
Летить галка через балку	231	650
Летять галочки у три рядочки	104	646
Лірична дівоча	637	666
Лугом іду, коня веду	301	652
Мала мати одну дочку	399	655
Між горами а в долині	448	656
На березку у ставка	84	645
На городі верба рясна	327	653
Надобраніч усім на ніч	149	647
На долині дуб, дуб	307	652
Над моєю хатиною	172	648
Над річкою бережком	529	659
Налетіли журавлі	397	655

Наступає чорна хмара	219	649
Не співайте, півні	409	655
Не співайте, півниченьки	331	653
Не стій, вербо	93	645
Не топила, не варила	111	646
Одна гора високая	199	649
Ой, а в городі...	476	657
Ой, а у полі, гей, терен-теренок	463	657
Ой, бре море, бре	407	655
Ой, весна, весна	75	645
Ой, вербо, вербо	405	655
Ой, видно село	572	661
Ой, вийду я на гору	450	656
Ой, вийду я на могилу (Ой, вийду я на могилу — видно лісу половину)	176	648
Ой, вийду я на могилу (Ой, вийду я на могилу та гляну я на долину)	269	651
Ой, вийду я на могилу (Ой, вийду я на могилу, могила висока)	341	653
Ой, вийся, хмелю	122	646
Ой, викопав я криниченьку	294	652
Ой, виорю нивку широкою	434	656
Ой, висока полонина	635	665
Ой, високі явороньки	612	664
Ой, високо, високо	551	660
Ой, вишенько, черешенько	158	648
Ой, гай, мати	273	651
Ой, гай, мати, гай	364	654
Ой, гаю мій, гаю	214	649
Ой, гиля, гиля, гусоньки, на став	140	647
Ой, глибокий колодязю, золотії ключі	372	654
Ой, горе, горе — не солдатське життя!	519	659
Ой, горе, горе, що чужая країна	387	654
Ой, горе тій чайці	534	659
Ой, давно, давно	415	655
Ой, да ви, комарики мої	249	650
Ой, да пішов би я...	464	657
Ой, да світи, місяць	359	654
Ой, є в мене три жури	404	655
Ой, журилася матінка мною	367	654
Ой, за гаєм, гаєм (Ой, за гаєм, гаєм, гаєм зелененьким) ,	144	647

Ой, за гаєм, гаєм (Ой, за гаєм, гаєм, гаєм зелененьким, там оре мій милий...)	585	662
Ой, заграйте, музики	628	665
Ой, знайди, знайди...	321	652
Ой, за лужком, за темненьким	525	659
Ой, заржи, заржи	257	650
Ой, зацвіла рожка край вікна	400	655
Ой, зацвіла червона калина	402	655
Ой, з-за гір, з-за гір...	478	657
Ой, з-за гори...	384	654
Ой, з-за гори вітер віє	539	659
Ой, з-за гори, ой, да з-за лиману	343	653
Ой, з-за гори чорна хмара	597	663
Ой, зійди, зійди, ясен місяцю	337	653
Ой, зимо моя, зимо лютая	491	658
Ой, знати, знати...	118	646
Ой, із-за гори та буйний вітер віє	438	656
Ой, і зійди, зійди, ги, зіронько вечірняя	325	652
Ой, і зрада карі очі, зрада	345	653
Ой, ішли герої	599	663
Ой, коли б той вечір	323	652
Ой, коню мій, коню	178	648
Ой, криче, криче та чорненький ворон	493	658
Ой, летіла горлиця	131	647
Ой, летіла зозуленька	445	656
Ой, летіла зозуленька, стала говорити	507	658
Ой, літає чорна галочка	100	646
Ой, любив та кохав	262	651
Ой, матінко-зірко	553	660
Ой, маю я чорні брови	167	648
Ой, мій батько гіркий	418	655
Ой, місяцю, місяченьку	217	649
Ой, на горі василечки сходять	392	655
Ой, на горі, на горі	306	652
Ой, на горі огонь горить (Ой, на горі огонь горить, а в долині козак лежить)	474	657
Ой, на горі огонь горить (Ой, на горі огонь горить, під горою кура курить)	610	664
Ой, на горі пшениченька	235	650
Ой, на гору козак воду носить	258	650
Ой, на дубі лист широкий	625	665
Ой, налетіли голуби	420	655
Ой, на ставу, на ставочку	280	651

Ой, не було так нікому	505	658
Ой, не рости, кропе	80	645
Ой, не світи, місяченьку	242	650
Ой, не хилися ти, березонько	253	650
Ой, не ходи, Грицю	357	653
Ой, не ходи, розкудрявче	166	648
Ой, не цвіти буйним цвітом	281	651
Ой, не шуми, луже, зелений байраче	339	653
Ой, одбила щука-риба	230	650
Ой, од моря та й до моря	255	650
Ой, перепеличка	193	648
Ой, під калиною	595	663
Ой, піду я в ліс по дрова	382	654
Ой, піду я в сад гулять	165	648
Ой, піду я до ставочку	581	661
Ой, піду я лугом	558	660
Ой, піду я попід лугом	374	654
Ой, піду я у лісок	579	661
Ой, по горах, по долинах	378	654
Ой, полети, галко	488	657
Ой, полети, зозуленько	426	655
Ой, попливи, вутко	422	655
Ой, прибудь, прибудь...	390	655
Ой, приїхав мій миленький з поля	315	652
Ой, пряду, пряду	362	654
Ой, пущу я кониченька в саду	468	657
Ой, роду мій, ой, роду мій...	432	656
Ой, сів, поїхав...	246	650
Ой, судома, браття, ой, судома	501	658
Ой, сяду я обідати	424	655
Ой, там, за Дунаєм	135	647
Ой, там, за Дунаєм, крутим бережком	292	651
Ой, там за яром...	329	653
Ой, там, на горі, дивний див	189	648
Ой, ти, дівчино	114	646
Ой, ти, дубе кучерявий	366	654
Ой, ти, зіронько та вечірняя	272	651
Ой, ти, місяцю-зоре	151	647
Ой, ти, місяцю ясний	335	653
Ой, у лузі, в лузі зелена трава	429	656
Ой, у лузі, при долині	388	655
Ой, у лузі, при дорозі	593	663

Ой, у лузі та ще й при березі	461	657
Ой, у полі билинонька колихається	283	651
Ой, у полі вітер віє	174	648
Ой, у полі жито	356	653
Ой, у полі край дороги	537	659
Ой, у полі криниченька одна	515	658
Ой, у полі могила	520	659
Ой, у полі нивка	163	648
Ой, у полі озеречко	312	652
Ой, у полі	350	653
Ой, у полі, ой, у полі	588	662
Ой, у полі при дорозі	202	649
Ой, у полі тополеньку...	618	664
Ой, у полі три доріжки різно	134	647
Ой, у полі три криниченьки	211	649
Ой, у саду зеленому	592	662
Ой, устану раненько	436	656
Ой, хмелю ж мій, хмелю	206	649
Ой, ходив чумак	531	659
Ой, ходила та Маруся	108	646
Ой, хто не служив...	547	660
Ой, черчику та горобчику	93	646
Ой, чи воля, чи неволя	562	660
Ой, чиї ж то сірі воли	187	648
Ой, чумаче, чумаче	530	659
Ой, чую я через люди	120	646
Ой, що ж бо то та й за ворон	546	659
Ой, що тепер я в превеликім горі	290	651
Ох, і закувала сива зозуленька	285	651
Ох, і не стелися, хрещатий барвінку	523	659
Ох, і повій, повій, буйний вітре	265	651
Під хатою, під світлицею...	443	656
Пливе човен	508	658
Пливе щука з Кременчука	119	646
Побратався сокіл з сизокрилим орлом	496	658
Подруги-дівчата	639	666
Пожену я лебеді...	416	655
Пожену я товар на яр	297	652
Пожурилося милеє браття	503	658
Поза лісом зелененьким	210	649
Поза селом	87	645
Поза ярмом	557	660

Половина саду цвіте	185	648
Понад гори лине шум	630	665
Понад ставом стежечка	624	664
Попід терном стежечка	84	645
Посаджу гурочки	287	651
Посію я мак над водою	369	654
По той бік гора, по сей бік гора	183	648
Приїхали три козаки	208	649
Птичка невеличка по полю літає	233	650
 Розпрягайте, хлопці, коні	 228	 650
 Сади мої, сади зелененькі	 243	 650
Сама собі дівчина здивувалася	271	651
Світи, місяцю (Світи, місяцю, звечора цілу нічку)	125	647
Світи, місяцю (Світи, місяцю, не вечорися)	103	646
Світи, світи, місяцю	226	650
Сіяв козак пшениченьку	200	649
Сиджу та й думаю	606	663
Скажи, скажи, серце, правду	123	646
Скрипавії ворітечка	332	653
Смутний вечір	471	657
Сонце низенько, вечір близенько	138	647
Спать мені не хочеться	145	647
Співаночки мої	633	665
Стелися, доріжко	641	666
Стоїть явір над водою	481	657
Стояв дуб зелений	604	663
 Та вже третій вечір	 205	 649
Та забіліли сніги	543	659
Та й вилітала галка	252	650
Та й за тучами громсвими	157	647
Та й не жалко мені	395	655
Та летів орел через море	447	656
Та малай нічка петрівочка	89	645
Там, де Ятрань круто в'ється	490	657
Та, ой, сон, мати	154	647
Та нема в світі гірш нікому	541	659
Та нема гірш нікому	452	656
Та попід гаєм зелененьким	511	658
Та туман яром	236	650

Темна нічка, невидна	160	648
Темна нічка, темная	347	653
Терен, мати, коло хати	197	649
Тече річка бережками	195	649
Тече річка невеличка	303	652
Тихий Дунай	495	658
Тихо, тихо Дунай воду несе	342	653
Туман, туман по долині	225	650
Туман яром...	513	658
Удень я працюю	576	661
Удень я працюю бригадиром в полі	583	662
У неділю пораненьку	500	658
У неділю рано...	411	655
Усі гори зеленіють	441	656
У сусіда хата біла	181	648
Хай сталева пісня лине	587	662
Хвалилася берега	95	646
Червона калінонька	221	649
Червона, ой, та калінонька	268	651
Чи ти, милий, пилом припав	218	649
Чи це ж тая криниченька	298	652
Чи я в лузі не калина була	370	654
Чого ж вода каламутна	279	651
Чого, селезень, скучний, невесел	296	652
Чогось мені нелегко	132	647
Чогось мені чудно	116	646
Чом не гудуть буйні вітри	264	641
Чом ти мене, ненько моя	570	660
Чорна рілля заорана	521	659
Чорні очі, пора спати	238	650
Чорноморець, моя мати, чорноморець	349	653
Чорнушко-душко	90	645
Шумить, гуде дібровонька	311	652
Шумить, гуде та дібровонька	479	657
Що в новому та колодязі	112	646
Якби мені не тиночки	130	647
Як приїхав братик	431	656

ЗМІСТ

	Тексти	Прим
Від упорядників		3
Життєва правда в ліричних піснях українського народу. Андрій Кінько		5

ЛІРИЧНІ ПІСНІ ДОРАДЯНСЬКОГО ПЕРІОДУ

Родинно-побутові пісні

Пісні найдавнішого походження

Ой, весна, весна	75	645
А вже весна	76	645
Крокове колесо	77	645
Вербовая дощечка	78	645
Вийди, вийди, Іванку	79	645
Ой, не рости, кропе	80	645
А в тому саду	82	645
Бідна моя головонько	83	645
На бережку у ставка	84	645
Попід терном стежечка	86	645
Поза селом	87	645
Та мала нічка петрівочка	89	645
Чорнушко-душко	90	645
Не стій, вербо	93	645
Хвалилася береза	95	646
Ой, черчику та горобчику	98	646
Ой, літає чорна галочка	100	646
За городом та овес рясний	101	646
Світи, місяцю (Світи, місяцю, не вечорися)	103	646
Летять галочки у три рядочки	104	646

Коло мої хати зацвіли блавати	106	646
Ой, ходила та Маруся	108	646
А я в батька росла	110	646
Не топила, не варила	111	646
Що в новому та колодязі	112	646

Пісні про кохання

Ой, ти, дівчино	114	646.
Коло гаю походжаю	115	646
Чогось мені чудно	116	646
Ой, знати, знати	118	646
Пливе щука з Кременчука	119	646
Ой, чую я через люди	120	646
Ой, вийся, хмелю	122	646
Скажи, скажи, серце, правду	123	646
Світи, місяцю (Світи, місяцю, звечора цілу нічку)	125	647
Зелений дубочок	126	647
Коло млина, коло броду	129	647
Якби мені не тиночки	130	647
Ой, летіла горлиця	131	647
Чогось мені нелегко	132	647
Ой, у полі три доріжки різно	134	647
Ой, там, за Дунаєм	135	647
Жалі мої, жалі	137	647
Сонце низенько, вечір близенько	138	647
Ой, гиля, гиля, гусоньки, на став	140	647
Ішов козак потайком	142	647
Ой, за гаєм, гаєм (Ой, за гаєм, гаєм, гаєм зелененьким)	144	647
Спать меңі не хочеться	145	647
Жито, мамцю	147	647
Дівчино моя, чарівниченько	148	647
Надобраніч усім на ніч	149	647
Ой, ти, місяцю-зоре	151	647
Закувала зозуленька (Закувала зозуленька, вище саду летючи)	153	647
Та, ой, сон, мати	154	647
Та й за тучами громовими	157	647
Ой, вишенько, черешенько	158	648
Темна нічка, невидна	160	648

Купи мені, моя мати	161	648
Ой, у полі нивка	163	648
Ой, піду я в сад гулять	165	648
Ой, не ходи, розкудрявче	166	648
Ой, маю я чорні брови	167	648
Дощик, дощик	168	648
Зеленая ліщинонько	170	648
Над моєю хатиною	172	648
Ой, у полі вітер віє	174	648
Ой, вийду я на могилу (Ой, вийду я на мо- гилу — видно лісу половину)	176	648
Ой, коню мій, коню	178	648
Виряджала мати сина	179	648
У сусіда хата біла	181	648
По той бік гора, по сей бік гора	183	648
Половина саду цвіте	185	648
Ой, чиї ж то сірі воли	187	648
Ой, там, на горі, дивний див	189	648
Дівчино-рибчино	191	648
Ой, перепеличка	193	648
Тече річка бережками	195	649
Терен, мати, коло хати	197	649
Одна гора високая	199	649
Сіяв козак пшениченьку	200	649
Ой, у полі при дорозі	202	649
За городом качки пливуть	203	649
Та вже третій вечір	205	649
Ой, хмелю ж мій, хмелю	206	649
Приїхали три козаки	208	649
Піда лісом зелененьким	210	649
Ой, у полі три криниченьки	211	649
В чистім полі криниченька	213	649
Ой, гаю мій, гаю	214	649
Гей, у лісі, в лісі	215	649
Ой, місяцю, місяченьку	217	649
Чи ти, милий, пилом припав	218	649
Наступав чорна хмара	219	649
Зеленая та ліщинонька	220	649
Червоная калиненька	221	649
Ішов козак без ліс	222	649
Туман, туман по долині	225	650
Світи, світи, місяцю	226	650
Розпрягайте, хлопці, коні	228	650

Ой, одбила щука-риба	230	650
Летить галка через балку	231	650
Птичка невеличка по полю літає	233	650
Ой, на горі пшениченька	235	650
Та туман ярм	236	650
Чорні очі, пора спати	238	650
Зайшло сонце за лісок	240	650
Ой, не світи, місяченьку	242	650
Сади мої, сади зелененькі	243	650
Козак од'їжджає	244	650
Ой, сів, поїхав...	246	650
Зацвіла в лузі лоза	247	650
Ой, да ви, комарики мої	249	650
Калино-малино	251	650
Та й вилітала галка	252	650
Ой, не хилися ти, березонько	253	650
Ой, од моря та й до моря	255	650
В кінці греблі шумлять верби	256	650
Ой, заржи, заржи	257	650
Ой, на гору козак воду носить	258	650
Йдуть корови із діброви	260	651
Ой, любив та кохав	262	651
Чом не гудуть буйні вітри	264	651
Ох, і повій, повій, буйний вітре	265	651
Летіла зозуля з далекого краю	267	651
Червона, ой, та калинонька	268	651
Ой, вийду я на могилу (Ой, вийду я на мо- гилу та гляну я на долину)	269	651
Сама собі дівчина здивувалася	271	651
Ой, ти, зіронько та вечірняя	272	651
Ой, гай, мати	273	651
Котилася ясна зоря з неба	275	651
Вийду на поле	277	651
Закувала зозуленька на стодолі...	278	651
Чого ж вода каламутна	279	651
Ой, на ставу, на ставочку	280	651
Ой, не цвіті буйним цвітом	281	651
Ой, у полі билинонька колихається	283	651
Ох, і закувала сива зозуленька	285	651
Посаджу гурочки	287	651
Ой, що тепер я в превеликім горі	290	651
Ой, там, за Дунаєм, крутим бережком	292	651
Ой, викопав я криниченьку	294	652

Чого, селезень, скучний, невесел	296	652
Пожену я товар на яр	297	652
Чи це ж тая криниченька	298	652
Лугом іду, коня веду	301	652
Тече річка невеличка	303	652
Ой, на горі, на горі	306	652
На долині дуб, дуб	307	652
Кохав мене батько	309	652
Шумить, гуде дібровонька	311	652
Ой, у полі озерецько	312	652
Дрібний дощик іде	314	652
Ой, приїхав мій миленький з поля	315	652
Болить моя головонька (Болить моя голо- вонька від самого чола)	316	652
Зашуміла ліщинонька	319	652
Ой, зайди, зайди...	321	652
Ой, коли б той вечір	323	652
Ой, і зійди, зійди, ти, зіронько вечірняя	325	652
На городі верба рясна	327	653
Ой, там за яром...	329	653
Не співайте, півниченьки	331	653
Скрипливі ворітечка	332	653
Гаю, гаю, зелен розмаю	334	653
Ой, ти, місяцю ясний	335	653
Ой, зійди, зійди, ясен місяцю	337	653
Ой, не шуми, луже, зелений байраче	339	653
Ой, вийду я на могилу (Ой, вийду я на мо- гилу, могила висока)	341	653
Тихо, тихо Дунай воду несе	342	653
Ой, з-за гори, ой, да з-за лиману	343	653
Ой, і зрада карі очі, ярада	345	653
Темна нічка, темная	347	653
Чорноморець, моя мати, чорноморець	349	653
Ой, у полі	350	653
Де ж ми будем ночувати	352	653
Іхали козаки із Дону додому	354	653
Ой, у полі жито	356	653
Ой, не ходи, Грицю	357	653
Ой, да світи, місяць	359	654
За річкою, за Дунаєм	360	654

Родинні пісні

Ой, пряду, пряду	362	654
Ой, гай, маги, гай	364	654
Гиля, гиля, сірі гуси	365	654
Ой, ти, дубе кучерявий	366	654
Ой, журилася матінка мною	367	654
Посію я мак над водою	369	654
Чи я в лузі не калина була	370	654
Ой, глибокий колодязю, золотії ключі	372	654
Головонько моя бідная	373	654
Ой, піду я попід лугом	374	654
Головочко ж моя бідна	376	654
Ой, по горах, по долинах	378	654
Болить моя головонька (Болить моя голо- вонька — нічим зав'язати)	380	654
Ой, піду я в ліс по дрова	382	654
Ой, з-за гори...	384	654
Іще сонце не заходило	385	654
Ой, горе, горе, що чужая країна	387	654
Ой, у лузі при долині	388	655
Ой, прибудь, прибудь...	390	655
Ой, на горі василечки сходять	392	655
Та й не жалко мені	395	655
Налетіли журавлі	397	655
Мала мати одну дочку	399	655
Ой, зацвіла рожа край вікна	400	655
Ой, зацвіла червона калина	402	655
Ой, є в мене три жури	404	655
Ой, вербо, вербо	405	655
Ой, бре море, бре	407	655
Не співайте, півні	409	655
У неділю рано...	411	655
Брала дівка воду	413	655
Ой, давно, давно	415	655
Пожену я лебеді...	416	655
Ой, мій батько гіркий	418	655
Ой, налетіли голуби	420	655
Ой, попливи, вутко	422	655
Ой, сяду я обідати	424	655
Ой, полети, зозуленько	426	655
Закувала зозуленька, закувала	427	656
Ой, у лузі, в лузі зелена трава	429	656

Як приїхав братик	431	656
Ой, роду мій, ой, роду мій...	432	656
Ой, виорю нивку широку	434	656
Ой, устану раненько	436	656
Ой, із-за гори та буйний вітер віє	438	656
А все гори зелеенькі	440	656
Усі гори зеленіють	441	656
Під хатою, під світлицею...	443	656
Ой, летіла зозуленька	445	656
Із-за гори кам'яної	446	656
Та летів орел через море	447	656
Між горами а в долині	448	656
Ой, вийду я на гору	450	656
Та нема гірш нікому	452	656

Суспільно-побутові пісні

Козацькі пісні

Зажурилась Україна	457	656
Гомін, гомін, гомін по діброві	459	657
Ой, у лузі та ще й при березі	461	657
Ой, а у полі, гей, терен-теренок	463	657
Ой, да пішов би я...	464	657
Засвистали козаченьки	466	657
Ой, пушу я кониченька в саду	468	657
Добрий вечір тобі, зелена діброво	470	657
Смутний вечір	471	657
Козаченька молодого забили в кайдани	473	657
Ой, на горі огонь горить (Ой, на горі огонь горить, а в долині козак лежить)	474	657
Із-за гори сніжок летить	475	657
Ой, а в городі...	476	657
Ой, з-за гір, з-за гір.. . . .	478	657
Шумить, гуде та дібровонька	479	657
Стоїть явір над водою	481	657
Козаченьку, куди йдеш	483	657
Козака несуть	485	657
Гей, гук, мати, гук...	486	657
Ой, полети, галко	488	657
Там, де Ятрань круто в'ється	490	657
Ой, зимо моя, зимо лютая	491	658

Зелений дубочку	492	658
Ой, кряче, кряче та чорненький ворон . . .	493	658
Тихий Дунай	495	658

Кріпацькі пісні

Побратався сокіл з сизокрилим орлом . . .	496	658
Гей, колись була розкіш-воля	498	658
У неділю пораненьку	500	658
Ой, судома, браття, ой, судома	501	658
Пожирилося милес браття	503	658
Ой, не було так нікому	505	658
Крутий берег, крутий	506	658
Ой, летіла зозуленька, стала говорити . . .	507	658

Рекрутські та солдатські пісні

Пливе човен	508	658
А все гори, а все гори та долини	509	658
Та попід гаєм зелененьким	511	658
Туман яром...	513	658
Ой, у полі криниченька одна	515	658
Брала дівка льон дрібненький	516	659
А ще сонце не заходило	518	659
Ой, горе, горе — не солдатське життя . . .	519	659
Ой, у полі могила	520	659
Чорна рілля заорана	521	659

Чумацькі пісні

Ох, і не стелися, хрещатий барвінку . . .	523	659
Ой, за лужком, за темненьким	525	659
Гей, гей! А хто горя не знає	527	659
Над річкою бережком	529	659
Ой, чумаче, чумаче	530	659
Ой, ходив чумак	531	659
Ой, горе тій чайці	534	659
Іхав чумак із Криму додому	535	659
Ой, у полі край дороги	537	659
Ой, з-за гори вітер віє	539	659

Бурлацькі, строкарські, заробітчанські пісні

Та нема в світі гірш нікому	541	659
Та забіліли сніги	543	659
Ой, що ж бо то та й за ворон	546	659
Ой, хто не служив...	547	660
Вчора була суботонька	549	660
Ой, високо, високо	551	660
Ой, матінко-зірко	553	660
Брала дівка льон	555	660
Поза яром	557	660
Ой, піду я лугом	558	660
Закувала зозуленька (Закувала зозуленька, кує вона, кує...)	560	660
Ой, чи воля, чи неволя	562	660

РАДЯНСЬКІ ЛІРИЧНІ ПІСНІ

А в городі жито...	567	660
Цвіла, цвіла калинонька	569	660
Чом ти мене, ненько моя	570	660
Ой, видно село	572	661
Гей, ще сонце не вставало	574	661
Удень я працюю	576	661
Комсомолко чорноброва...	578	661
Ой, піду я у лісок	579	661
Дівчино моя, переяславко	580	661
Ой, піду я до ставочку	581	661
Удень я працюю бригадиром в полі	583	662
Ой, за гаєм, гаєм (Ой, за гаєм, гаєм, гаєм зелененьким, там орав мій милий...)	585	662
Гей, у полі ріллі голі	586	662
Хай сталава пісня лине	587	662
Ой, у полі, ой, у полі	588	662
Колихала вдова сина	590	662
Ой, у саду зеленому	592	662
Ой, у лузі, при дорозі	593	663
Ой, під калиною	595	663
Ой, з-за гори чорна хмара	597	663
Ой, ішли герої	599	663

Куди їдеш, орле	601	663
Коло річки, коло бреду	602	663
Стояв дуб зелений	604	663
Сиджу та й думаю	606	663
А все гори та долини	608	664
Ой, на горі огонь горить (Ой, на горі огонь горить, під горою кура курить)	610	664
Ой, високі явороньки	612	664
Летіли орлята	614	664
Біля вікна мого зацвіла калина	616	664
Ой, у полі тополеньку...	618	664
В лузі на калину...	620	664
Не забувай сині гори	622	664
Понад ставом стежечка	624	664
Ой, на дубі лист широкий	625	665
За річкою, попід гаєм	627	665
Ой, заграйте, музики	628	665
Понад гори лине шум	630	665
Закувала зозуленька (Закувала зозуленька літньої неділі)	631	665
Співаночки мої	633	665
Ой, висока полонина	635	665
Лірична дівоча	637	665
Подруги-дівчата	639	666
Стелися, доріжко	641	666
Примітки	643	
Алфавітний покажчик	667	

Украинские народные лирические песни
(На украинском языке)

*

Редактор *Р. М. Немировський*
Художнє оформлення *Г. І. Головченко*
Художній редактор *В. М. Тепляков*
Технічний редактор *Н. П. Рахліна*
Коректор *Т. І. Матяшевська*

*

Зам. № 362. Вид. № 28. Додатковий тираж 25000.
Формат паперу 70×92¹/₃₂. Фіз. друкарськ. арку-
шів 21,5. Умовн. друк. арк. 25,15. Обл.-видавн. ар-
кушів 19,6. Підписано до друку 13.V 1960 р.
Ціна 8 крб. 85 коп.

*

Друкарня Видавництва АН УРСР,
Київ, вул. Репіна, 2.

Борис. 35. 101.

Издательство
Академии Наук Украинской ССР